

TÜRK
İDARE DERGİSİ
İÇİŞLERİ BAKANLIĞINCA İKİ AYDA BİR ÇIKARILIR

Yıl: 40

Mayıs– Haziran 1969

Sayı:318

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TETKİKLER :

3	Hukukumuzda Kumar Hükümleri ve 1072 Sayılı Yasa	Ali BAYKAL
18	Muhtar ve İhtiyar Meclisi Üyeleri Seçimi ve İdarecileri İlgilendiren Önemli İstişarî Bir Mütalâa	İhsan OLGUN
25	1967 Sivas Yıllığı Üzerinde Görüş ve Düşünceler	B. Sıtkı ORANSAY
39	Metropolitan İdarenin Özellikleri ve İstanbul ve İzmir Metropolitan Belediye İdareleri Ön Araştırması Hakkında Açıklama...	Şerif TÜTEN
63	Fransa Devlet Şûrasının Teşkilâtı ve Çalışma Şekli.....	Orhan TÜZEMEN
	TERCÜMELER :	
75	Fransa ve Belçikada idare Amirlerinin Statüsü	Dr. Jur. Alim Şerif ONARAN
102	Toronto Metropolitan : Metropolitan Alan Sorunlarına Yeni Bir Cevap	İstemihan TALAY
113	İtalya'da Komün İdaresi ve Hükûmetin Kontrolü	Mehmet TARCAN
130	Plânlama ve Metropolitan İdare	Şerif TÜTEN
	İDARİ COĞRAFYA :	
140	Yahyalı İlçesinin İdarî Coğrafyası.....	Kutlu AKTAŞ
149	Yönetmelikler	
151	HABERLER ;	Yiğit KIZILCAN

TETKİKLER

HUKUKUMUZDA KUMAR HÜKÜMLERİ VE 1072 SAYILI YASA

ALİ BAYKAL
İhsaniye C. Savcısı

PLAN ;

I — GİRİŞ

II — KUMARIN TANIMI

III — KUMAR HAKKINDA BORÇLAR KANUNU HÜKÜMLERİ

IV — CEZA YARGILAMA USULÜ KANUNU HÜKÜMLERİ

V — 2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNU
HÜKÜMLERİ

VI — ASKERİ CEZA KANUNU HÜKÜMLERİ

VII — TÜRK CEZA KANUNUNDA KUMAR HÜKÜMLERİ

VIII — 1072 SAYILI YASA ÇIKMADAN ÖNCEKİ BAZI UYGU
LAMALAR

IX — 1072 SAYILI KANUN

X — SONUÇ

HUKUKUMUZDA KUMAR HÜKÜMLERİ VE 1072 SAYILI YASA

Giriş : Toplumumuzun hukuk ve ahlâk düzenini en çok etkileyen sorunlar arasında «Tapusuz tarla - nikâhsız karı» tekerlemesi ne kadar önem kazanıyorsa; kanımızca bu sorulardan geri kalır yanı yoktur.

Yirminci yüzyılın maddi ve manevi yönden bunalan insanı, diskoteklere ve kumarhanelere koşturmaktadır. Monaka Prenslığı gibi geçimini Montekarlo kumarhanelerinin gelirine bağlamış devletler de yok değildir.

Türkiye'miz gibi ekonomik yönden az gelişmiş ülkelerde de kumar yönünden durum hiç de iç açıcı değildir. Bizim gibi ulusların çalışmayı ön plâna alması gerekli iken ve çalışma yoluyla gelir sağlaması en tutarlı yol iken; Piyango. Spor - Toto, Spor - Loto, kâğıt, tavla, tombala, rulet, tilt ve benzeri alet ve makine ve vasıtalarla para kazanmayı amaç alması yüz kızartıcıdır.

Kumar ve benzeri faaliyetlerin toplumda «avanta» veya çalışmadan para ve kazanç sağlama fikrini kuvvetlendirdiği gibi; temiz- havadan yoksun ve genellikle kapalı yerlerde oynanan bu oyunların insanları ruhi, ekonomik ve ailevi yönden çökerttiği muhakkaktır.

Yapılacak bir suçbilim (kriminoloji) incelemesi pek çok çekişme veya kavganın (intihar - boşanma - cinayet - iflâs) kumarla uzak veya yakından ilgisini ortaya koyacaktır.

Görev dolayısıyla bulunduğumuz yurt köşelerinde daha ziyade ekonomik yönden bozuk, eğitim bakımından yetersiz ve işsiz kişilerin kumar oynadığı veya oynattığı örnekleri de; kumarın bir zengin eğlencesi olmadığı görüşünü ortaya koymakta ve sorunun önemini artırmaktadır.

Elde edilen istatistiki veriler de küçümsenemez. Kumar konusunda Devlet istatistik Enstitüsü tarafından yayımlanan ,< Adalet İstatistikleri 1960-1965» (Yıl 1987, No. 528) isimli yayında faydalı bilgiler vardır. Ancak bu verilerin yapılan kovuşturma sonunda mahkemeye gelip karara bağlanan işlere ait olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Bu arada kumarcıların hileci ve teşkilâtlı çalışmaları sonunda yakalanamamaları ile zabitanın yetersizliği ve bilhassa köyler-

de güvenlik kuvvetlerinin bulunmayışı ve kumar suçu yönünden yasalarımızın aradığı elde edilmesi zor, delil ve emareler rakamları küçültmektedir.

Yukarda anılan yayından alınan bazı bilgiler :

Kumar oynatmaktan hüküm

giyenler :	<u>Yıllar</u>	<u>Erkek</u>	<u>Kadın</u>	<u>Toplam</u>
	1959	301	3	304
	1960	256	4	260

Kumar oynamaktan hüküm

giyenler :	<u>Yıllar</u>	<u>Erkek</u>	<u>Kadın</u>	<u>Toplam</u>
	1959	1374	1	1375
	1960	1044	17	1061

1964 yılında kumar oynamak ve oynatmaktan cezaevlerine girenler Türkiye’de toplam olarak 332 kişidir. Bunların bazı illerimize dağılışı şöyledir :

Adana	ilinde	: 1 kişi
Ankara	»	: 7 »
Antalya	»	: 15 »
Balıkesir	»	: 19 »
Bursa	»	: 13 »
Edirne	»	: 12 »
Hatay	»	: 18 »
İstanbul	»	: 43 »
İzmir	»	: 13 »
Kastamonu	»	: 17 »
Kayseri	»	: 21 »
Zonguldak	»	: 30 kişidir

Yargıtay Ceza 'Daireleri ise 1963 yılında 171, 1964 yılında 168 adet kumar suçuna ait dosyayı incelemişlerdir.

II — Kumarın tanımı : Türk Ceza Kanunu 569. maddesinde kurnan «kazanç kastiyle icra kılınıp kâr ve zarar baht ve talihe bağlı bulunan oyunlardır.» diye tanımlanmaktadır. Bu tanımlamaya göre kâr ve zarar, şahsi hüner ve maharete dayanıyorsa bunları ve yine hile ve hud'a ile aldatıcı mahiyette oyunları kumar saymak mümkün değildir. Keza bahis de farklıdır : «Bahis, belli bir hususta iddialaşan iki kişiden iddiasını kaybedenin diğerine bir miktar para veya eşya vermesi için yapılan bir akittir.» (1)

Keza «Mekaz Kanunun vekâlet Projesi gerekçesinde, kazancın şansa bağlı oluşu ana unsur olarak kabul edilmiştir. İtalyan doktrini de kazancın baht ve talihe bağlılığını ana unsur saymaktadır. Suç unsuru olarak baht ve talih, beklenmiyen ve evvelden hesaplanamayan bir haldir. Kazanç ve kaybın sebebi tayin edilen hallerde kumar yoktur. Kazanç ve kaybın failce tayin edilebildiği haller hususi bir mahareti gerektirir ve bu yönüyle oyun artık kumar teşkil etmez.

Bunun gibi kumar suçu için oyuna katılanların kazanç gayesi gütmeleri esastır (2).

III — Kumar hakkında Borçlar Kanunu hükümleri :

Borçlar Kanunumuz 504 - 505 - 506. maddelerinde kumardan doğan borç ve alacağın ödenebilir, alınabilir ve fakat dâva olunamaz şeklinde bir eksik borç olduğunu kabul etmektedir. Bu açıklamanın tamamlanması bakımından yukarıda anılan maddeleri aynen alıyoruz (Bk. bölüm sonu)

Madde 504 : Kumar ve bahis, bir alacak hakkı tevhit etmez. Kumar veya bahis için bilerek yapılan avanslar ve ödünç verilen akçeler hakkında ve kumar ve bahis vasfını haiz olduğu takdirde borsaya dahil olan emtia ve kıymetli evrakın fiat farkı esaslı üzerine ya plan vâdeli alış verişler de dahi bu hüküm böyledir.

Madde 505 : Kumar oynayan veya bahseden kimse tarafından imza edilmiş âdi borç veya kambiyo senedi 3 ncü bir şahsa devir edilmiş olsa bile bunlara müsteniden hiç bir kimse bir hak talep edemez. Kıymetli evrakın hüsnü niyetli 3 ncü şahıslara bahşettiği haklar mahfuzdur.

(1) M. Muhtar Çağlayan, T.C.K. cilt 2, 1962, Shf. 818

(2) İhsan Olgun, Kumar konusunda idari ve adli kazanın görüşü, İdare Dergisi, yıl 36, Shf. 301.

Kumar veya bahsin usulü dairesinde cereyanına kazaen veya diğer tarafın fiili neticesi olarak bir mâni haylûlet etmiş veya bu diğer taraf hile ve desise ika etmiş olmadıkça bil ihtiyar verilen kumar akçesi geri alınmaz.

Madde 506 : Hükümet tarafından müsaade edilmiş olmadıkça piyango hiç bir alacak hakkı tevhit etmez. Müsaade edilmemiş olduğu takdirde piyango hakkında da kumara müteallik hükümler tatbik olunur.....»

Yukarıdaki hükümlerin ışığı altında; doktrin, mevcut uygulamalara göre kumarda kazananın kaybedenden kumar parasını zorla alamıyacağını, onu dâva edemeyeceğini ve bu alacağını takas yapamıyacağını ve kumarda kaybedenin verdiği ifa vaadi, âdi borç senetleri ve kıymetli evrakın da bir hüküm ifade etmeyeceğini görmüş bulunuyoruz. Borçlar Kanunu kumarın alacak hakkı tevhit etmeyeceğini ve rıza ile verilen kumar akçesinin geri alınamıyacağını ifade etmektedir. Bu tarzdaki bir ifade kumarın eksik borç ve alacak doğuran bir hukuki kavram olduğunu tanımlamaya engel olmaz.

Piyango ve ikramiye keşideleri hususunda Yargıtay Ticaret Dairesinin 4/10/1958 gün ve 2745/2413 Sayılı Kararı önemli bir hukuki boşluğu kapatmış bulunmaktadır. Anılan daire sözü edilen kararında ikramiyeli bir çekiliş tertip eden bankanın durumu çeşitli yollarla halka bildirdikten sonra, hükümetin izni bulunmadığını öne sürerek eksik borç defini kullanmak istemesini hüsnüniyet kaidelerine aykırı bulmuştur.

IV — Ceza Yargılama usulü kanunu hükümleri :

C.M.U.K, 96/2. maddesine göre «gizli kumar yerleri» gece ve gündüz aranabilir. Arama konusunda kişilerin kendi üstleri ve konutları ile ilgili olarak konan bu hüküm pek yerindedir. Keza Anayasamızın 15 ve 16. maddelerine de uygundur. Aksi davranış kumar oynayan ve oynatanları korumak olurdu.

V — 2559 Sayılı polis vazife ve salahiyyet kanunu hükümleri :

Anılan yasanın 8/A maddesi aynen : Kumar oynanan umumi veya umuma açık yerleri;

... Polis, kat'i deliller elde ettiği takdirde o yerin en büyük mülkiye âmirinin emriyle kapatabilir.

Kapatmayı mucip sebepler suç teşkil ettiği takdirde tahkikat evrakı derhal adliye'ye verilir. Mahkemeden aksine bir karar verilinceye kadar bu kapatma devam eder.

Kapatmayı icap ettirecek sebep mahkemeye verilecek hallerden değilse, kapatma en çok 3 ay devam edebilir.»

2 8501 Sayılı ve 1938 tarihli polis vazife ve salahiyet nizamnamesinin 9. maddesi de benzer hükümler ihtiva etmektedir.

Suçluların önlenmesi ve kovuşturulmasında görevli olan zabitanın da kumar hususunda bir takım yetkilerinin bulunması doğaldır. Nitekim yukarıda anılan polis vazife ve salahiyet kanununun 8. maddesi hükmü : «Kumar oynanan umumî veya umuma açık yerleri; polis kat'î deliller» elde ettiği takdirde o yerin en büyük mülkiye âmirinin emriyle kapatabilir. şeklinde tanzim edilmiştir. Polis, kapatma nedenleri aynı zamanda suç teşkil ediyorsa tutanakları adliye'ye verecektir. Evrakın adliye'ye verilmesi idarenin kapatma kararını hemen etkilemez. Fakat mahkeme her zaman açmaya karar verebilir. Kapatmayı gerektiren sebepler, mahkemeye verilecek hallerden değilse kapatma en çok 3 ay devam edebilecektir.

Danıştay 12. Dairesinin 26/5/1967 gün Esas 2753 karar 932 sayılı ilâmı aydınlatıcı niteliktedir. Ve aynen şöyle demektedir : «Müvekkili kulübün 2559 Sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca 3 ay müddetle kapatılmasına müteadair Kadirli Kaymakamlığınca ittihaz olunan kararın mevzuat hükümlerine aykırı olduğu iddia edilerek iptali talep edilmektedir.

Polis ve salahiyet Kanununun 8. maddesi, kumar oynanan umumî veya umuma açık yerlerle ahlâka ve umumî terbiyeye uygun olmıyan mahallerin polis marifetiyle kat'î delillerin elde edilmesi halinde kapatılacağı; kapatmayı icap ettirecek sebepler mahkemeye verilecek hallerden değilse kapatmanın en çok 3 ay devam edeceği hükmünü şevketmiş olmasına binaen, müvekkili kulübün yukarıdaki madde uyarınca 3 ay süre ile kapatılmasında mevzuata aykırılık görülmediği cihetle mesnedi bulunmıyan dâvanın reddine» denilmektedir. Bu açıklamalara şu husus da eklenebilir : Daha doğrusu konusu para ve mal olan suçlarda para cezaları ile ekonomik tedbirlerin tesirli olacağı görüşlerinin kuvvet kazandığı zamanımızda; Türk Ceza Kanununun kumar oynanan yerler bakımından hiç değilse sanıkların hükümlülüğüne eşit bir süre kapatma esası koyması haklı olacaktır.

VI — Askerî Ceza Kanununda kumar hükümleri :

Askerî Ceza Kanununun 151. maddesi aynen : «Kumar oynayan askerî şahıslar birinci defasında bir aya ve tekerrüründe altı aya kadar hapsolunur.» Demektedir.

Bu maddenin uygulanması için de Türk Ceza Kanununun 568. maddesindeki unsurları aramak gereklidir. Nitekim Askerî Yargıtay 2. Ceza Dairesi 30/1/1952 gün ve 1837/253 sayılı kararında» hâdisede sanıkların eğlenmek maksadıyla poker oynamış oldukları kabul edilmiş elmasına göre fiil suç teşkil etmez» demektedir. Bu suretle oynanan kumarda kazanç kasdını ve baht ve talihe bağlılığı esas almaktadır.

VII — Türk Ceza Kanunumla kumar hükümleri :

Türk Ceza Kanunu kumar suçu halindeki hükümlerini üçüncü bab, birinci fasıl, ahlâkî umumiyeye müteallik kabahatlar kısmında koymaktadır.

T.C.K. nun 567. maddesi «her kim, umuma mahsus veya umuma açık yerlerde kumar oynatır veya oynatmak için yer gösterirse bir aydan altı aya kadar hafif hapis ve 250 liradan 500 liraya kadar hafif para cezasına ve tekerrürü halinde iki aydan bir seneye kadar hafif hapis ve 500 liradan 1000 liraya kadar hafif para cezasına mahkûm olur.

Kumar oynanan yerde bulunup kumar oynamaya yarayan veya kumar oynamaya tahsis olunan mevat ve alât ile ortada bulunan eşya ve para zapt ve müsadere olunur.

Fail :

1 — Bu fiilleri itiyat edinmiş bulunduğu,

2 — Birinci fıkrada beyan olunan kabahatin irtikâbında kumar oynayanlara karşı banko tutan olduğu takdirde yukarıdaki fıkralarda yazılı cezalar bir misli artırılarak hükmolunur. Ve bu son halde üç aya kadar meslek ve san'atın tatili cezası da ilâve edilir» denilmektedir.

Bu madde :

a — Umuma açık yerlerde kumar oynamak;

b — Kumar oynamak için yer göstermek;

c — Kumar oynamaya mahsus alet, eşya ve paranın zapt ve müsadere olunacağını;

d — Kumar oynamayı ve yer göstermeyi itiyat edinmiş olmakla; banko tutmak gibi hususi tekerrür hallerini tanzim etmekte ve yalnız hususi tekerrür halinde «meslek ve san'atın tatili cezasını içermektedir,

567. madde ile ilgili ve aydınlatıcı yargıtay kararları :

1—) Y. 2. C. D. 9/3/1965 gün ve 1594/1781 sayılı kararı : «Sanık T nin kahvesinde kumar oynamak üzere diğer sanıklara yer gösterdiği ve bunlarla birlikte kumar oynadığı anlaşılmasına ve kabule göre T.C.K. nun 79. maddesi de gözetilerek 567. madde yerine 568/ - 1 - 2. maddesiyle ceza tayini yolsuzdur.»

2—) Y. 2. C. D. 22/2/1964 gün 1143/1342 Sayılı Kararı ; «Sanığın kumar oynamak için yer göstermek ve mano almaktan ibaret bulunan eyleminin banko tutmak suretiyle tavsif ve kabulü yolsuzdur. »

3—) Y. 2. C. D. 8 2/1958 gün ve 190/2078 Sayılı kararı : «Sanığın kumar oynamak suçunu itiyat edinmiş bulunduğu cihetle, 567. maddedeki hususi tekerrür hükmü tatbik edilerek ceza tezyiden tayin edilmiş olmasına nazaran, umumi tekerrüre esas teşkil eden sabıkalarından dolayı ayrıca 81. maddenin tatbikiyle cezanın artırılmasının kanuna muhalefet teşkil ettiğinin teemmül edilmemesi yolsuzdur.»

4—) Y 2. C. D. 29/4/1948 gün ve 4284/4481 Sayılı Kararı ; «567. maddenin 2. fıkrası sarahati hilafına ortada bulunmamış olan paranın müsaderesine karar verilmesi yolsuzdur.»

5 —) Y. 2. C. D. 14/4/1948 gün ve 3884/400 Sayılı Kararı : «567. maddenin 3. fıkrasının 2 sayılı bendinin tatbiki için maznunun kumar oynayanlara karşı banko tutması lâzım bulunduğu ve maznunun oyun başına bir ücret alması banko tuttuğu manasını tazam-

mum etmiyeceğine göre bu cihetin hükümde nazara alınmaması yolsuzdur. Demektedir. T.C.K. nun 569. maddesi aynen : «Ceza Kanununun tatbikinde kumar, kazanç kastiyle icra kılınıp kâr ve zarar baht ve talihe bağlı bulunan oyunlardır.» demektedir. Bu madde kumarın tanımını yapmaktadır. Aşağıya alacağımız Yargıtay Kararları konuyu aydınlatacak niteliktedir.

1—) Y. C. G. K. 15/10/1956 gün ve esas 188 karar 193 sayılı kararı : «50 liralık ziyafet mevzuu üzerine tavla oynamak kumar suçunu teşkil eder.»

2 —) Y. 2. C. D. 30/11/1954 ve 19224/8778 Sayılı Kararı : «Fırıldak çevirmek suretiyle oynanan oyun, tamamen baht ve talihe bağlı oyunlardan olup, bütün anasırıyle kumar mahiyetinde bulunduğu nazara alınmaksızın bilirkişinin kanuni dayanaktan yoksun mütalâasına dayanarak beraat kararı verilmesi yolsuzdur.»

3 —) Y. 2. C. D. 31/12/1949 gün ve 13760/13441 Sayılı Kararı : «İkramiyeleri havi kader ve kısmet diye 10 kuruş mukabilinde halka arz edilen bisküvi paketlerinin mutad satış bedeliyle kazanç arasındaki nisbet nazara alınarak bilirkişiye tesbitiyle neticesine göre bu hareketin 569. madde hükmü dairesinde takdiri lüzumundan, zuhul olunması yolsuzdur.»

4—) Y. 4. C. D. 26/6/1951 gün ve 5122/5122 Sayılı Kararı : «Yapılışındaki hile neticesinde oynayanın daima kaybedeceği oyunun kumar değil dolandırıcılık olduğunun gözetilmemesi yolsuzdur. (olayda sanık, bir tabla üzerinde çorap lâstığını kıvrıp bırakarak bu kıvrımlar arasında kurşun kalem ucu ile ortasını bulana bir mükâfat vermekte ve bulamayanlardan ücret almaktadır.)»

5—) Y. 2. C. D. 25/3/1948 gün ve 2748/3092 Sayılı Kararı : «Fiilin kazanç kastiyle icra edildiği, baht ve talihe bağlı bulunduğu kabul edilmesine göre 5569. madde hükmü dairesinde kumar teşkil ettiği düşünülmeden beraat kararı verilmesi yolsuzdur.»

6 —) Y. 2. C. D. 11/4/1946 gün ve 3419 Sayın Kararı : «Sanık torbadan çektiği numaralara göre bir paket sigara verdiği ve boş numaralar çekildiği takdirde oynayanlardan para aldığını ikrar etmesine nazaran kumar oynatmak suçu unsurlarının tekevvün ettiği gözetilmeden beraat kararı verilmesi yolsuzdur.»

7—) Y. 2. C. D. 11/3/1967 gün ve 3114/35355 Sayılı Kararı : «Atılan halkaların şişelere geçirilmesi baht ve talihten ziyade ata-

nm maharetine bağılı bulunmasına göre, filin kumar mahiyetinde olup olmadığının düşünülmemesi yolsuzdur.» Demektedir.

T.C.K. nun 570. maddesinde aynen «yukarıdaki maddelerde beyan olunan kabahatlar için hususi içtimalara mahsus olsa bile kumar alât ve edevatının kullanılması için bir ücret alınan yerlerle oyun oynatmak mutad olan yerler ve duhuliye verilmese bile oyun oynamak isteyen herkesin girebileceği mahaller, umuma açık yerlerden sayılır.» Demektedir.

Anılan 570. madde de umuma açık yerin tanımını yapmaktadır.

Maddeye göre :

a — Kumar alet ve edevatının kullanılmasa için bir ücret ödenen veya;

b — Oyun oynatılması mutad olan, veyahut

c — Duhuliye verilmese bile oyun oynamak isteyen herkesin girebileceği mahaller hususi içtimalara mahsus olsa dahi bu suçun işlenmesinde umuma açık yerlerden sayılır.

Aydınlatıcı Yargıtay İçtihatları :

1—) Yargıtay 2. C. D. 11 7/1960 gün 6187 7267 Sayılı Kararı : « Yapılan duruşmaya, toplanan delillere, gösterilen mucip sebeplere, maznunların para ile bizatihi kumar olan poker oynadıkları ikrar ve şahadetten anlaşılmış, kumar oynanan şehir kulübüne üye olmayanlardan başkasının giremeyeceğine dair nizamnamede bir kayıt ve sarahat bulunmadığı ve bu kulüpte idare heyeti kararı ile oynanan poker oyununun bir saati için 20 lira alınmakta olduğu, maznunlardan başkasının kulübe kayıtlı olmadıkları ve şu suretle mezkûr kulübün kumar alet ve edevatının kullanılması için bir ücret alınan umuma açık yerlerden bulunduğu tesbit edilmiş olmasına göre maznunların gayri varit temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanmasına» demektedir.

2—) Y. 2. C. D. 16/6/1960 gün 5302/6217 Sayılı Kararı: «Maznunlardan M..... nin mano alarak evinde diğer maznunlara kumar oynattığı ve maznunların da adı geçen maznun hazır bulunduğu halde kumar oynadıklarına dair tutulan 20/9/1959 günlü zabıt varakası münderecatına ve polis memurları nin mezkûr zabıt varakasını teyid eden şahadetlerine nazaran kumar oynanan yerin T.C.K. nun 570. maddesi gereğince umuma açık savılmalı gerektiğinden, aleyhdeki delillerin bu zaviyeden münakaşa ve takdiriyle neti-

cesine göre karar verilmesi gerekirken hâdisе yerinin umuma açık mahallerden bulunmadığı cihetle maznunların fiil ve hareketlerinde suç unsurları bulunmadığından bahisle beraat kararı verilmesi yolsuzdur.»

3 —) Y. 4. C. D. 8 3/1956 gün ve 17632/2676 Sayılı Kararı : «Ev odasının tatbik olunan maddede (T.C.K. 568) yazılı umumî veya umuma açık mahallerden olmadığı gözetilmeden bazı mütalâalarla yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi yolsuzdur» (2 sayılı kararla benzerlik arzeden bu kararın ortak yanı ev odasına oyun oynamak isteyen herkesin girebilmesi ve orada kumar alet ve edevatının kullanılması ve bu iş için ücret ödenmesi ve o yerde oyun oynatılmasının mutad olması kurallarıdır.)

4 —) Y. 2. C. D. 8 10/1953 gün 12442/12479 Sayılı Kararı : «Sanıkların kiraladıkları odada birlikte kumar oynadıkları kabul edilmesine göre, olayda 567. maddede yazılı suç unsurlarının ne suretle tekevvün eylediği izah olunmaksızın mahkûmiyet kararı verilmesi yolsuzdur.»

5 —) Y. 2.-C D. 9/12/1949 gün 12960/1215 Sayılı Kararı : «Müşterisine tahsis edilen otel odasının, umumî (veya umuma açık) bir mahal olup olmadığı düşünülmeksizin mahkûmiyet kararı verilmesi yolsuzdur.»

6 —) Y. 2. C. D. 10/11/1949 gün 11146/10887 Sayılı Kararı : «Kumar oynanan kahve ocağı, kahvehanenin müştemilâtından olmasına göre umumî yerlerden sayılır.»

7—) Y. 2. C. D. 13/2/1948 gün 1214/1408 Sayılı Kararı : «Kumarın motor içinde oynandığı kabul edilmesine göre, 568. maddedeki suç unsurlarının bulunup bulunmadığı gözetilmeden mahkûmiyet kararı verilmesi yolsuzdur.»

8 —) Y. 4. C. D. 4/4/1947 gün 3447/3734 Sayılı Kararı : «Kumar oynanan çardağın umumî veya umuma açık mahallerden olduğu belirtilmeden mahkûmiyet kararı verilmesi yolsuzdur.»

9 —) Y. 2. C. D. 26/12/1946 gün 12480/12394 Sayılı Kararı : «Keşif ve zabıt varakası münderecatına göre kumar oynanan yerin kebabçı dükkânı olduğu ve bu kabil yerlerin umuma açık bir yer bulunacağı tabii iken beraate karar verilmesi yolsuzdur.»

10—) Y. 2. C. D. 6/2/1938 gün 1461/1683 Sayılı Kararı : «Düğün evinin umuma değil, yalnız davetlilere açık bulunmasına göre bu yerde oynanan kumarda 588. maddenin kanunî unsurları tekemmül etmez.» Demektedir.

VIH — 1072 Sayılı Yasa çıkmadan önceki bazı uygulamalar :

İçişleri Bakanlığı yazıları ; İçişleri Bakanlığından Danıştay Başkanlığına gönderilen Emniyet Genel Müdürlüğü Hukuk İşleri Müdürlüğü ifadeli 4/3/1985 gün ve 21383 sa3u.11 yazıda : «Bilhassa küçük yaşlardaki çocukların oynadıkları otomatik 03nın aletleri hakkında vaki şikâyetler üzerine, yurdun bir çok yerlerinde kahvehanelerde ve bunlar için açılan 03nın salonlarında bulunan rulet makinaları Bakanlık temsilcisinin de katılmasıyla 26/11/1963 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğünde kurulan bir heyet marifetiyle incelettirilmiş ve bu makinaların kumar aleti vasfında oldukları sonucuna varılarak keyfiyet tutanakla tespit edilmiştir.» Denilmektedir.

Danıştay 8. Dairenin 10 12/1983 gün 1983/7586- 10408 Sayılı Kararı : Dâvâlı idarece yapılan inceleme neticesinde, otomatik rulet makinalarının kullanılmasının hiç bir maharet, mümarese ve teknik bilgiyi icap ettirecek mahiyette olmadığı; aletle oynanan oyundan hasıl olan kâr ve zararın baht ve talihe terkedilmiş olduğu, kahvehane ve eğlence yerlerinde kullanılmakta olan bu aletlerle daha ziyade tahsil çağındaki gençlerin oyun oynadıkları; oyunda bir tarafın alet sahibi, diğer tarafında aletle oynayan olması itibariyle daima çift taraflı kazanç ve kayıp söz konusu olduğu; mahiyeti bakımından oyunun T.C.K. 569. maddesinde yazılı kumar tarifinin kapsamına girdiği tesbit. olunarak adı geçen oyun aletinin kullanılmasının men'ine karar verildiği anlaşılmaktadır..... 5442 Sayılı İl idaresi Kanunu ile Polis Vazife ve Sâlâhiyet Kanununun vermiş olduğu yetkiye dayanılarak alınan dâva konusu kararda mevzuata aykırılık bulunmadığından» dâvanın reddine denilmektedir.

Danıştay 8. Dairenin 24/11/1964 gün 1964/2216 - 8122 Sayılı Kararı : «İdarenin 2559 Sayılı Yasanın 8. maddesine göre kapatılacak (bu olayda oynatılması men'edilecek aletlerin) yerlerin suç unsuru mevcutsa adli yargı yerine verimce aksi takdirde üç ay müddetle kapatma yetkisi vardır. Dâva konusu olayda suç aleti olarak oynatılması men'edilen aletlerin (rulet v.s.) kumar aleti vasfında olmadığı bilirkışı raporlarından anlaşılmakla (...) İçişleri Bakanlığının Kararının iptaline» demektedir.

Başkanın sözcüsünün düşüncesi : İçişleri Bakanlığının Danıştay Başkanlığına 4/3/1965 gün 21383 sayılı yazılarıyla başvurması üzerine 8. Dairenin her iki kararının birleştirilmesi için Başkanın Sözcüsü 3/9/1965 günlü mütalâasında her iki kararın Danıştay 8. Dairenin yukarıda anılan 10/12/1963 gün ve 963/7586 Esas Sayılı Kararı dairesinde birleştirilmesini istemiştir.

Danıştay Tevhidi İçtihat Kurulu Kararı : Bu Kurul 1965/91 Sayılı Kararı ile : «Aletle oynanan oyunda hasıl olan kâr ve zararın baht ve talihe terkedilmiş olduğu cihetle; otomatik rulet makinaları T.C.K. nun 569. maddesindeki kumar tarifinin kapsamına girer» mealinde karara varmıştır.

Yargıtay 2. Ceza Dairesi Kararları :

1—) Y. 2. C. D. 17/2/1965 gün 905/1145 Sayılı Kararında rulet tabir edilen makina ile kumar oynattığı tesbit edilen sanığın T.C.K. nun 567. maddesi gereğince hükümlülüğüne ve rulet makinası ile kumar parasının müsadereğine dair İzmir 6. Sulh Ceza Mahkemesinin 23/6/1964 gün 1412/539 Sayılı hükmünü onamıştır.»

2—) Y. 2. C. D. 11/5/1968 gün 272/2707 Sayılı kararında aynen : «Royal rulet makinalarında (...) mümarese ve maharetin oyunda âmil olduğu cihetle kâr ve zararın baht ve talihle ilgisi bulunmayacağından bu makinaların kumar aleti sayılamayacaklarına bazı bilirkişi mütalâalarında, yer verilmiş ise de; dosya münderecatından ve bu konuda zıt görüş taşıyan diğer bilirkişi düşüncelerinin de genel olarak incelenmesinden, bahs edilen müdahalenin sadece mümarese ve maharete mütevakkıf olmayarak çok kimselerin sahip olamayacağı derecede üstün refleks ve hareket kabiliyetlerinin vücudunu gerektirdiği anlaşılması itibariyle bu hal T.C.K. nun 569. maddesinin kastettiği mânada oyunu baht ve talihten tecrit edecek bir mahiyet göstermediğinden bu makinaların kumar aleti olarak kabulü gerekmektedir.» Denilmektedir.

IX — 1072 Sayılı Kanun :

27/Aralık/1968 gün ve 13086 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 1072 Sayılı «Rulet, tilt ve benzeri oyun alet ve makineleri hakkında kanun» 6 maddeden ibarettir. Faydalı olmak bakımından yasanın tümünü aşağıya, alıyoruz :

Madde 1 — Türk Ceza Kanununun 567. maddesinin kapsamı dışında kalsa bile umuma mahsus veya umuma açık yerlerde her ne ad altında olursa olsun kazanç kastiyle oynanmasa dahi rulet, tüt, langırt, ve benzeri baht ve talihe bağlı veya maharet isteyen otomatik, yarı otomatik el veya ayakla kullanılan oyun alet ve makinaları ile benzerlerini bulundurmamak veya çalıştırmak veya yurda sokmak yahut imal etmek yasaktır.

Bu Kanunun uygulanmasında spor kulüpleri, gençlik teşekkülleri ve dernekler umuma açık yer sayılır.

Ancak 7470 Sayılı T. C. Turizm Bankası Kanununun 18 nci maddesi hükümleri saklıdır.

Madde 2 — Bu Kanuna aykırı hareket edenler bir yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve 1000 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrürü halinde cezalar bir misli artırılır.

Ele geçirilen alet makina ve bunların çalıştırılmasına yarayan tesisat ve paralar zapt ve müsadere edilir. Bu gibi oyun oynanan yerler bir daha açılmamak üzere kapatılır.

Bu suçlardan mahkûm olanların cezaları tecil edilmez.

Madde 3 — Bu Kanun kapsamına giren suçlardan dolayı zaman ve mekan kaydına bakılmaksızın 3005 Sayılı Kanun hükümleri tatbik edilir.

Madde 4 — Bu Kanuna göre açılan dâvalara sulh ceza mahkemeleri bakar.

Madde 5 — Bu karnın yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 6 — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu Yürütür.»

Yasanın getirdiği yenilikler ;

a — Yasada anılan aletlerle oyun oynanması halinde kazanç kasti, oyunun baht ve talihe bağlılığı hatta oynayanın şahsî hünerine bağlılığının önemi kalmamaktadır.

b — Rulet, tilt, langırt ve benzeri baht ve talihe bağlı otoma tik yarı otomatik el veya ayakla kullanılan oyun alet ve makinaları ile benzerlerini bulundurmamak, çalıştırmak, yurda sokmak ve imâl et-

mek yasaklanmaktadır. (T.C.K. nun 567/2. maddesinde olduğu gibi bu alet ve makinaların zorallmı için kumar oynanan yerde bulunması kuralı aranmamaktadır.)

c — T.C.K. nda kumar aletleri ve kumar paraları zorallm konusu iken burada ayrıca kumar aletlerinin çalıştırılmasına yarayan tesisat da zorallm konusu olmaktadır. (Örneğin, bu makinaların çalıştırılmasına yarayan ve yalnız bu işde kullanılan elektrik jenaratörü zorallm konusu olabilecektir.)

ç — T.C.K. nda kumar ve bu suçların tekerrürü halindeki konmuş cezalardan daha ağır cezalar konmaktadır.

d — Bu suçlardan mahkûm olanların cezalarının ertelenemeyeceği kuralı konmaktadır.

e — Bu suçlarda zaman ve mekân (il, ilçe, belediye v.s.) kaydına bakılmaksızın 3005 sayılı yasanın uygulanacağı kabul edilmektedir.

f — Bu oyunların oynandığı yerler bir daha açılmamak üzere kapatılacaktır. (Polis Vazife ve Salahiyet. Kanunu kapatma süresi için 3 aylık bir zaman kabul etmektedir.)

g Umumi kumar suçlarında olduğu gibi .yeni kanunla doğacak suçların dâvalarına da sulh ceza mahkemeleri bakacaktır.

ğ — T.C.K. nun 570. maddesindeki umuma açık yerin tanımı genişletilerek spor kulüpleri, gençlik teşekkülleri ve dernekler umuma açık yer sayılmaktadır. Ancak 7470 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Turizm Bankası Kanununun 18. maddesi hükümleri saklı tutulmaktadır.

X — Sonuç : Sosyal bünyemizi son derece yıpratın kumar eylemleri hakkında gerekli kovuşturmanın yapılmasında ve sonuçlarının elde edilmesinde Türk İdaresine, zabıtasına ve adliyesine büyük görevler düşmektedir. Yasalarımızın getirdiği olanaklar içinde kumarcıların ve kumar oynatanların âzami titizlikle izlenmesinde ulusun sonsuz yararları olacaktır. Her halde yurdumuzun insanların gazoz kapağından apartman ve araba bekleyen bir topluluk, olmaktan kurtarmanın zamanı geldiği inancındayız,

**MUHTAR VE İHTİYAR MECLİSİ
ÜYELERİ SEÇİMİ VE
İDARECİLERİ İLGİLENDİREN ÖNEMLİ
İSTİŞARİ BİR MÜTALÂA**

İhsan OLGUN

Danıştay 10. Daire Başkanı

Köy muhtarlığına, ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçilen bazı kimselerin 442 sayılı Köy Kanunun değişik 33 üncü maddesi uyarınca görevlerinden çıkarılmaları hususunda İl veya ilçe İdare Kurullarına müracaatlar yapıldığı ve söz konusu maddenin uygulanması konusunda çeşitli mercilerin görüşleri arasında mevcut ayrılıklar sebebiyle ilgili idare kurullarınca tereddüde düşüldüğünden bahisle mütalâa isteğine dair olup, Başbakanlığın 24/7/1968 tarihli ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 80 - 274/5389 sayılı yazısı ile Danıştay'a gönderilen İçişleri Bakanlığının 19/7/1968 tarihli ve Mah. İd. Gn. Md.3. D. R. 631 - 501 - 25/15971 sayılı yazısında aynen :

«2/Haziran/1968 tarihinde köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçilen bazı kimselerin bu görevlerinden 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 1963 tarihli ve 286 sayılı kanunla değiştirilen 33. maddesi uyarınca çıkarılmaları hususunda İl veya İlçe İdare Kurullarına müracaatlar yapıldığı ve söz konusu maddenin uygulanması konusunda çeşitli mercilerin görüşleri arasında mevcut ayrılıklar sebebiyle ilgili idare kurullarınca da uygulamada tereddüt izhar edildiği anlaşılmaktadır.

Filhakika;

442 sayılı Köy Kanununun 18/7/1963 gün ve 286 sayılı kanunla değişik 33. maddesinin (a) bendine göre :

«Köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçildikten sonra:

1 — Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olanlar,

2 — İzinsiz olarak yabancı devlet resmî hizmetlerinde bulunanlar.

3 — Ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giyenler.

4 — Taksirli suçlar hariç olmak üzere beş yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giyenler,

5 — Zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin olarak hüküm giymiş olanlar,

6 — Devletin, katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin, köylerin, İktisadi Devlet Teşekküllerinin veya bunlara bağlı daire ve müesseselerle ortaklarının ve imtiyazlı şirketlerin, memur ve müstahdemi olanlar,

7 — Cumhuriyet Senatosu Üyesi Milletvekili, İl Genel Meclisi Üyesi, Belediye Meclisi üyesi, Belediye Başkanı olanlar,

8 — Köy işlerinin müteahhidi, bu işlerle ilgili kimselerin kefilî veya ortağı olanlar, ve bu cihetlerden köye borçlu bulunanlar,

Muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden, il veya ilçe idare kurulunca çıkarılırlar.»

Maddenin açık lafzı metninden, il veya ilçe idare kurulları kararıyla görevinden çıkarılacak kimselerin, maddede sayılı seçilme niteliklerinden herhangi birini muhtar ve üyelik seçiminden sonra kaybedecek muhtar ve üyeler olabileceği anlaşılmakta;

Kaldı ki Yüksek Seçim Kurulu, 26.4.1961 gün ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun, II seçim kurulu ve başkanlarının şikâyet üzerine verecekleri kararlarla sair kararlarına ve tutanaklara itiraz ve olağanüstü itiraz başlığım taşıyan ve usulünü gösteren 130. maddesinin 6. bendiyle ilgili bir kararın da «... seçilmiş olanlarda seçilme yeterliğinin bulunmadığı yönü de ancak, bir itiraz olarak ileri sürülürse incelenebilir ve yasalar bütün itirazları süreye bağlamıştır. 26.4.1961 günlü ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümlerine ilişkin yasanın 130. Maddesinin 1. fıkrasının 6. bendinde, seçilme yeterliğine ilişkin itirazların süre ile sınırlandırıldığı belirtilmiştir. Sözü geçen 130. maddenin 2. fıkrasında yer alan olağanüstü itirazların dahi her zaman ileri sürülebileceği kabul edilmemiş ve bunlar için de süre öngörülmiştir. Bu açık-

lamalar karşısında itirazcının, seçilme yeterliği konusunun her zaman doğrudan doğruya incelenmesi gerekeceği yolundaki itirazı yersizdir.» görüşünü belirtmek suretiyle seçilen fakat seçim yeterliğine sahip olmayan kimseler hakkında söz konusu 298 sayılı kanunun 130. maddesinde belirtilen zaman ve usul içinde itiraz edilebileceğini, bunun dışında süresiz bir itiraz imkânı bulunmadığını ifade etmiş;

Fakat Danıştay 8. Dairesi bazı dâvalar dolayısıyla, 442 sayılı kanunun muhtevasını naklettiğimiz 33. madde hükmünün «muhtar ve ihtiyar meclisi üyelikleri seçimlerinde adaylık usulü olmadığı için, seçileceklerin durumlarında seçilmeyi engelliyecek bir hal olup olmadığı daha önceden bilinemez ve böylece seçime girmesi önlenemez. Sonradan böyle bir eksiklikleri bulunduğu anlaşılan seçilmiş kişilerin bu hükmü göre çıkarılmaları da kamu hizmeti anlamının bir gereği olur» gerekçesiyle, muhtar veya ihtiyar meclisi üyeliğine seçildikten sonra ceza alanlara uygulanacağı anlamında değil, seçildikten sonra bu durumları öğrenilenlere uygulanması gerektiği yolunda kabul etmek gerekeceğini benimsemiş bulunmaktadır.

(Yüksek Seçim Kurulunun 24.12.1963 gün ve 1009 sayılı kararı; Danıştay 8. Dairesinin 27.10.1964 gün ve 1964/7416 sayılı. 26.2.1968 gün ve E. 1966/1200. K. 1966/675 sayılı kararları)

Bu bakımdan uygulamada doğan tereddütleri giderme zarureti ile Bakanlığımızca :

a) 26.4.1961 günlü ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1 ve 18.7.1963 günlü ve 286 sayılı Köy Kanununda Değişiklik yapılmasına dair kanunla Köy Kanununa eklenen ek madde 10 ile seçimlere ilişkin özel kanunlarda başkaca bir hüküm bulunmayan hallerde temel hükümlere ilişkin 298 sayılı kanunun uygulanacağı;

b) Köy Kanununun 286 sayılı kanunla değişik (a) bendinde köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçildikten sonra seçilme yeterliğini kaybedenler için sevk edilmiş hükmün durumları bu niteliğe uyanlara hasrı ile adaylık usulü olmadığı için seçilmelerini engelliyecek halleri olmasına rağmen seçimden önce bu kusurları ortaya çıkarmayan kimseler hakkında 298 sayılı kanunun, seçilenlere, tutanaklarının düzenlenmesinden sonraki 3. gün saat 17 ye kadar itiraz hakkı ve imkânını veren 130 maddesinin 6. bendi hükmünün uygulanması gerekeceği.

c) Esasen Köy Kanununun, 286 sayılı kanunla değişik, 25. maddesinde, köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçilebilmek için seçim sırasında haiz olunması gereken şartlar 13 bent halinde sıralanmış iken 33/A maddede muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden çıkarılma şartlarında bütünü ile 25. maddeye atıfta bulunulmayarak bu maddedeki şartlardan ancak 8 tanesinin sayılmak suretiyle belirtilmiş olması karşısında muhtevanın seçimden sonra vukubulacak hallere hasredilmesinin kanunun hazırlanış ve maksadına ve kanun yapıcının idaresine daha uygun düşeceği;

Ve sonuç olarak :

1 — Seçilme niteliğini haiz olmayıp da seçilmiş bulunan ve 298 sayılı kanunun 130. maddesi ile tanınan süre içinde hakkında ilgili Seçim Kurullarına itiraz vaki olmayan muhtar ve üyelerin seçiminin kesinleşeceği;

2 — Köy Kanununun değişik 33. maddesinde belirtilen görevden çıkarma yetkisinin idare kurullarınca ancak, maddede sayılan seçilme niteliklerinden herhangi birini seçimden sonra kaybeden muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri hakkında kullanılabileceği;

Düşünülmekte ise de konunun bir kerre de, Danıştayca incelenerek istişari karara bağlanmasını rica ederim.» denilmektedir.

Durum görevli Danıştay (3) ncü Dairesi tarafından müzakere edilmiş ve aşağıda yazılı karar alınmıştır.

Bir üyemizin : Köy Kanununun 18.7.1963 tarihli ve 286 sayılı kanunla değiştirilen 25 inci maddesinde köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçilebilmek için haiz olunması gereken nitelikler belirtilmiş, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunda da seçilme yeterliğine ilişkin itirazların mercileri ve süreleri gösterilmiştir. Burada, seçim itirazlarının mercisinin seçim kurulları olduğu belirtilmiş olduğuna göre, aynı itirazlar için kanun koyucunun II ve İlçe İdare Kurullarını bir başka merci olarak görevlendirdiğini kabule imkân yoktur. Böylece Köy Kanununun değişik 33 ncü maddesi ile bu kurullara muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerini işten çıkarma hususunda tanınan yetkinin bu maddede sayılan halleri seçimden sonra tahaddüs edenlere münhasır bulunduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Esasen, Köy Kanununun değişik 33 üncü maddesinde; «Köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçildikten sonra » denilmekte olması durumun böyle olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu sebeplerle seçilme niteliğini haiz olmayıp da seçilmiş bulunan ve 298 sayılı kanunun 130 ncu maddesi ile tanınan süre içinde hakkında ilgili seçim kurullarına itiraz vaki olmayan muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerinin seçiminin kesinleşeceği, Köy Kanununun değişik 33 üncü maddesinde belirtilen görevden çıkarma yetkisinin idare kurullarınca ancak, maddede sayılan seçilme niteliklerinden herhangi birini seçimden sonra kaybeden muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri hakkında kullanılabileceği yolundaki ayrışık oyuna karşı :

442 sayılı Köy Kanununun 18.7.1963 tarihli ve 286 sayılı kanun la değiştirilen 33 üncü maddesinde aynen :

(Köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçildikten sonra :

1. Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olanlar,
2. İzinsiz olarak yabancı Devlet hizmetlerinde bulunanlar,
3. Ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyenler,
4. Taksirli suçlar hariç olmak üzere 5 yıldan fazla hapis cezasıyla kesin olarak hüküm giyenler,
5. Zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin olarak hüküm giymiş olanlar,
6. Devletin, katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin, köylerin, İktisadî Devlet Teşekküllerinin veya bunlara bağlı daire ve müesseselerle ortaklarının ve imtiyazlı şirketlerin memur ve müstahdemi olanlar,
7. Cumhuriyet Senatosu üyesi, milletvekili, İl genel meclisi üyesi, belediye meclisi üyesi, belediye başkanı olanlar,
8. Köy işlerinin müteahhidi, bu işlerle ilgili kimselerin kefil veya ortağı olanlar ve bu cihetlerden köye borçlu bulunanlar,

Muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden il veya ilçe idare kurulunca çıkarılırlar.

b) Köy tüzel kişiliği ile davacı ve davalı olan muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri bu davalarda köy tüzel kişiliğini temsil edemezler. Yetkili temsilciyi köy derneği seçer.) hükmü yer almıştır.

Görüldüğü gibi madde, ancak tatad edilen hallerin seçimden sonra meydana gelmesi halinde değil, bunun seçimlerden sonra öğrenilmesi halinde de uygulanmasını tazammun etmektedir. Esasen köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üyeleri seçimlerinde Köy Kanununa 286 sayılı kanunla eklenen ek 4 üncü madde hükmü muvacehesinde önceden adaylık konulması usulü olmadığından kanunî nitelikleri haiz bulunmayan kimselerin seçimlere girmeleri ve kazanmaları imkân ve ihtimalinin varit bulunması itibariyle, kamu yararının korunması bakımından kanun koyucunun böyle bir yolu açık bırakmak istediğinin kabulü yerinde ve isabetli olur. Aksinin kabulü, muhtar ve ihtiyar meclisi üyesi olmayı imkânsız kılan ve kanunun 25 inci maddesinde de gösterilmiş bulunan mutlak butlan ve memuriyet hallerini haiz olduğu, bilfarz Türk vatandaşı olmadığı halde, yukarda açıklandığı şekilde adaylık usulünün söz konusu olmaması dolayısıyla muhtar veya ihtiyar meclisi üyesi seçilmiş olan bir kimsenin, seçimine 298 sayılı kanun da gösterilen itiraz sürelerinde itiraz olunmamış bulunması sebebiyle görevine devam etmesi sonucunu doğurur ki, bunun tecvîz edilemeyecek bir durum olduğu açıktır. Bu sebeplerle, Köy Kanununun değişik 33 ncü maddesinde belirtilen görevden çıkarma yetkisinin idare kurullarınca bu maddede belirtilen halleri seçildikten sonra öğrenilenlere de uygulanabileceği mütalâa kılındı.

Danıştay Üçüncü Daire Heyeti tarafından çoğunlukla verilen bu karar Danıştay Genel Kurulu tarafından da kabul edilmiştir. Yani Köy Kanununun (33) maddesi muhtar ve ihtiyar hey'etleri üyelerinin seçimlerinde adaylık usulü olmadığı için seçilmeden önce yeterli olup olmadıkları elbette bilinemez. Beyle bir kişi seçime girebilir. Köy Kanununa 18.7.1963 tarih ve 286 sayılı kanunla eklenen ek (4) maddede köy muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri seçiminde adaylık usulü yoktur. Seçmenler muhtar için, bir ad, üyeler için asıl sayısının bir katı kadar ad yazılmış oy pusulalarını aynı zarfa koyarak aynı sandığa atarlar. Ancak muhtar ve üyeler için atılan oy pusulalarının üzerine muhtar için, üyeler için olduğu yazılır, hükmü yer almıştır. Seçimden önce bilinmeyen ve seçildikten sonra da 298 sayılı seçimlerin temel hükümleri ve seçim kütükleri hakkındaki kanunun 6 inci bendine göre kanunun tayin ettiği süre içinde itiraz vaki olmazsa kanunî niteliği haiz olmayan ve buna rağmen de seçilen kişilerin seçimleri kabul edilir düşüncesi Danıştay Genel Kurulunca asla benimsenmemiştir. Yani seçilme niteliğine haiz olmayıpta seçilmiş bulunan ve 298 sayılı kanunun 130 uncu maddesinin öngördüğü süre içinde hakkında itiraz vaki olmayan muhtar ve üyelerin seçimleri-

nin kesinleşeceğini asla kabul etmemiştir. Bu hususla verilmiş bulunan Yüksek Seçim Kurulunun kararı da Danıştay Genel Kurulunca kabule lâyık görülmemiştir. Köy Kanununun 33 üncü maddesinde yazılı 18.7.1963 tarih ve 286 sayılı kanunla değişik köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçilebilmek için bu maddenin öngördüğü 13 bentte toplanan seçilme niteliklerini kaybetmiş olurlarsa ve bu niteliğin mevcut olmayışı seçimden evvel de vaki olsa ve kanunî süresi içinde seçime yetkili makamlar nezdinde itiraz edilmemiş dahi olsa seçim neticesinde seçilen kişi kanunî niteliğe haiz değilse, seçilmiş sayılmaz ve seçim, seçilen kişiler için müktesep bir hak teşkil etmez. İl ve İlçe İdare Kurulları kanunun tayin ettiği usuller dairesinde itirazı incelemeye yetkilidir.

Danıştay, Köy Kanununun istişarî mütalâaya konu olan hükümlerini bu manada anlamış bulunmaktadır.

Her ne kadar istişarî mütalâa idareyi bağlamazsa da, hukuka bağlı bir idarede, kanunların uygulama şeklinin salim yolunu gösterir ve idareye ışıktır kanısındayız.

1967 SİVAS YILLIĞI ÜZERİNDE GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELER

B Sıtkı OKANSAY

Giriş.

1. Anadolu’da güzel bir okul.

Yılığın ilk sayfasındaki fotoğrafta, kapının üstünde, Sivas Kongresi - 4 Eylül 1920 ve bunun altında İnkılâp Müzesi okunmaktadır. Bu yapı Osmanlı Devletinin yüzyılımızın dönemi sıralarında Anadolu’da yaptırdığı öğretim kuruluşlarının en gösterişlisi ve güzeli idi. Mimarının bir Tokatlı olduğunu duymuştum Okul, vali Rıfat Paşa zamanında yapılmıştı.

Bu satırları yazarken burada yatılı öğrenci olarak geçirdiğim 1911-16 yılları arasındaki öğrenim çağımın tatlı anılarını bir daha yaşıyorum.

Benim Koyulhisar’dan geldiğim sırada okul 7 yıllık bir İdadi idi, zamanımızda da 12 yıllık Sultani oldu.

2. Yılığın niteliği.

Yılığın niteliği sayın Sivas valisinin önsözünde belirtilmekte ve bundan da eserin gerçek bir «yıllık» olamamasının nedenleri anlaşılmaktadır. Nasıl ki, her biri başka başka meslek alanlarının değişik düzeylerinde yer alan bir çok kişilerce yapılan hazırlıkların bir araya getirilmesiyle oluşan eser ancak bir derleme olmuştur.

3. Kaynakların değerlendirilememesi.

1) Eski yıllıklar.

Bunlar bulunup değerlendirilmemiştir. Bunların bulunamaması çok acıklıdır, Ancak, bunlar bizim il veya devlet arşivlerinde bulu-

namasalar bile, yurt içinde veya dışarıda aranmaları gerekirdi. Bulunabilenlerin özetlerini çıkarmak, fotokopilerini veya mikrofilmelerini almak mümkündü.

Bu çalışmaları yaparken yazışma yoluna gitme, veya yerlerine (içeride ve dışarıda) yeterli kişiler gönderme de düşünülebilirdi.

Günümüzün teknik imkânları ve yabancı ülkelerle olan diplomatik ve kültürel ilişkilerimiz bu yolda yapılacak çalışmaların başarılı olmasına elverişlidir.

2) Bilgi ve rakam derleme geleneğinin kurulması.

Bu yollarla yapılacak çalışmalarla derlenecek eser, bilgi ve rakamların Ankara'da çoğaltılıp belli kitaplık ve arşivlere dağıtılması ve bunların ihtimamla saklanması, derlenmeleri değin önemlidir. Bu çalışmaların gerektirdiği paraların ve emeğin harcanmasından kaçınmamalıyız.

4. Başka eksiklerimiz.

Ancak eksiklerimiz ve yapılacak çalışmalar bu kadarlık değildir. Herhangi bir düşünce ile yıllıklara girmemiş veya bir konu olarak ele alınıp işlenmemiş daha nice konular ve sorunlar vardır ki, az önce saydıklarımın daha az önemli şeylerdir. Bunları da yerine göre kullanmak zorundayız. Bu bilgiler gerçi yalnız yıllık malzemesi değildir, fakat yurt ve halkımızın daha yüce ve genel yararlarını savunup korumak için gereklidirler. Bunlar dar, ya da geniş konulu, eski veya çağdaş eserler olup bugüne değin göz önüne alınmamış veya alınmamışlardır.

İşte, bu gibi eserler de toplanmalı ve gerek yıllıklarda gerekse ayrı - basımlar olarak yayımlanmalıdırlar.

5. Eserin yazılması.

Ancak, yapılacak işler bilgi ve rakamların derlenip toplanmasıyla de bitmez. Eserin yazılması da önemli bir konudur. Nitekim, örnekte gördüğümüz üzere, eldeki bilgiler de gereğince işlenip değerlendirilememiştir.

Çünkü, her ilde ayrı ayrı çalışan kalabalık yazarların Türkiye ve ilin bulunduğu alan ölçüsünde aralı bir eser yazabilmeleri bekle-

nemez. Hiç bir ilimiz kendi başına sosyal - ekonomik ve kültürel bir bütün değildir ve yüksek düzeyli bir kontrol eserin olgunluğunun vazgeçilmez baş şartıdır. Hele ortada bir örnek, ya da prototip yoksa, kontrolün önemi daha da artar. Hatta. Türkiye ölçüsünde çalışması gereken «merkezi» bir kontrol bürosunun Devlet Personelinden kurulması bile yetmez. Böyle bir kurula akademik alanlardan ve özel bilginlerden yardımcı eleman sağlanması da söz konusu olmalıdır.

Bilindiği gibi, illerimizin sayıları da çok ve hele gerek toprak genişlikleri ve nüfusları, gerekse özel konuları pek değişiktir. Bu genel, ortak ve özel konulara ilişkin bilgileri ayarlama güçtür, ve bir çok yanılmalara ve üstünkörü «açıklamalara» yol açarlar. Ülke ve şehir tarihleri, coğrafyaları, sosyal - ekonomik ve kültürel gelişmeler, iklim, ürün ve folklor ve daha sayısız konu ve sorunların işlenmeleri elbet akademik bir düzey ister.

Bir de bunların Türkiye ölçüsünde bir sentezinin yapılması gerekir ki, bu da il yıllıklarındaki bilgilerin ayrı bir kontrolüdür ve yanlış, ya da eksik bilgiler bunda ister istemez sırtırlar.

6. Yıllıklarda pratiklik, ölçülülük ve birbirini izleme gereği.

1) Ölçülülük.

Yıllıklara alınan bilgi ve rakamlar ölçülü, biçili olmalıdır. Bir konu şişirilip ödeğin, belki de daha önemli başka bir konu savsaklanmamak, bölümler birbirine karıştırılmamalıdır.

2) Pratiklik.

Verilen bilgiler derli toplu olmalı ve rakamlar daha çok grafiklerle belirtilmelidir. Fotoğraflar net ve güzel, harita ve grafikler alışılan usulüne uygun olarak yapıp basılmalıdır. Bunlar illerin doğal yaradılışlarını ve hakların genel ve özel durum ve davranışlarını yansıtmamalıdır. Yıllıklar kullanışlı da olmalı ve ciltlenmelidirler.

3) Yıllıkların birbirlerini izlemesi.

Yıllıklar belli devlet adamlarının ya da valilerin gayretlerine bağlı olmadan, belli sürelerde (sözgelişi her 5 veya 10 yılda bir) çı-

karılmalı ve yukarılarda değinildiği üzere, bunların Türkiye - Yıllığı adı altında bir de sentezi yapılmalıdır.

Bu yıllık, elbet, Devlet İstatistik Enstitüsü'ünce arada bir çıkarılan Türkiye İstatistik Yıllıklarından farklı olmalıdır.

Yıllığın içindekiler.

Yukarıda açıklanan görüş ve düşünceler karşısında, yıllıkta verilen bilgi ve rakamlara bir kuş bakışı yapıldığında en çok göze çarpan bir kaç noktaya parmak basmakla yetineceğim.

A. Sivas'ın idari tarihçesi, ve nüfus hareketleri.

1. İdari taksimat ve tarihi gelişim.

Burada verilen tarihsel bilgiler yersiz ve yanıltıcı olduğundan konuyu az buçuk açmakta yarar vardır.

1) Hititler çağında Sivas ili.

Hititler çağında Sivas ilinin de bulunduğu toprakların adı «Yukarı - Ülke» idi. Bu ülkenin sınırları doğuda Fırat'ın yukarı dirseği' ne değin uzanıyordu, güneyde, Kayseri dışarıda kalmak üzere Erciyas'a yaklaşıyor ve kuzeyde Kelkit vadisini kapsamıyordu. O tarihte, Sivas şehri üzerinde, bir bilgimiz yoktur. Hitit coğrafyası üzerindeki çalışmalar ilerledikçe, belki bir gün bunu da öğreneceğiz. Garstang'ın Yerköy dolaylarında aradığı Maraşsantiyaş şehri ihtimal Sival, ya da Kızılırmak'la adaş olan bu şehir buralarda, Kızılırmak üzerinde bir yerdi.

2) Kabira/Sivas.

Kimi tarihçi ve yazar Sivas'ın en eski adı olarak bir «Cabira» dan söz ederse de doğru değildir. Kabira/Cabeira, eski Niksar'ın bilinen ilk adıdır.

3) Kapadokya ve Sivas.

Sivas ili, sınırları daha geniş olan eski Kapadokya ülkesinin de bir parçası idi. Ancak, sonraları bu ülke Pont ve İç-Kapadokya kı-

sımlarına ayrılınca, Sivas'ın bulunduğu yer Pont kısmında, kalmış ve bu hal bir çok yanılmalara yol açmıştır. Herhalde Kapadokya krallığının başkenti Sivas değildi ve Kayseri olması da ya bir ihtimal, ya da geçici bir süre içindir. Bu yüzden bu krallığın başkentini Toroslarda, ve bu arada Elbaşı bucağının yerinde veya yakınlarında (Zerezek) aranır.

Herhalde, yurttaşımız Strabo'nun yaşadığı çağda Sebaste, Sebasteia ya da Sebastopolis adlarından birini taşıyan bir Sivas «şehri» yoktu ve bu andığım terimler de Yakındoğuda, bu arada Anadolu ve Filistininde bulunan Önemli bir kaç şehir için verilen (unvan) olup gerçek bir ad değildi.

(Üzülerek dokunmalıyım ki, Sebaste terimi de Sebast, ya da Sebaset kılığında yazılamaz, uydurmalarından ve Fransız ağzından artık vazgeçmeliyiz.)

4) Sivas/Suvaz ve İsuva.

Sayın Sivas'lı yurttaşlarımız çok sevdikleri şehirlerine Suvaz derler ve bizler de öyle derdik. Dil gelişmeleri ve toponomik sözler üzerine eğilmiş olanlar, Sebaste sözünden Suvaz sözünün oluşamayacağını bilirler, nitekim Romalılar çağında böylesine sanların verilmiş olduğu Kudüs. Turhal ve Niksar şehirlerinde bu Grekçe sözler (Sebaste, Sabasteia gibi ve hatta Sebastopolis) iz bırakmadan silinip gitmişlerdir.

Buna karşılık, eski Kapadokya'da Suvaza (Suvasa) ve İsuva gibi yer adları vardır ve bunlardan Suvaza adı Nevşehir ilinde bugün de yaşamaktadır. Nevarki, 1928 tarihli bir istatistikte (1) Suveche olarak görünen bu köy adı 1968 tarihli istatistikte artık yoktur. Suvaza'nın böylesine bozuk yazılmasına da şaşmamalıyız, çünkü orada bizim Koylahisar da Kıvıllıhisar ve Turhu ise Torkhi olarak geçer ve bu yanlışlıkları yapanlar Tonus'uda Tenves yazmaktan çekinmezler.

İmdi, bugün Ürgüp ilçesi sınırları içinde olması gereken bu Suvaza köyünde ünlü bilgin B. Hrozny, yaptığı kazılarda, MÖ II. Bin yılın son yüzyıllarına ilişkin olarak Hitit Hiyeroglifi ile yazılmış eserler bulmuş olup bunları okuyan bu hititologa göre, burası MÖ 1200 yıllarında yıkılmış olan Hitit İmparatorluğundan sonra buralarda

Not (1) Son Teşkilât'ı - Mülkiye'de Köylerimizin Adları. (1928) Dahiliye Vekâleti Nüfus Müdürlüğü. 1967 Nevşehir yılına bak.

kurulmuş olan bir geç Hitit devletinin ya başkenti ya da önemli bir kültür merkezi idi.

İsuva/Isua ise, bugünkü Elâzığ ilimiz dolaylarının MÖ XIV. yüzyılının ortalarındaki adıdır. Anlaşılan, gerek İsuva, gerekse Suvaza gibi yer adları, soydaşlarımız olan eski Hurrice bir söz olup ihtimal su ile ilgilidir. Bu eski kavmin oturduğu toprakların adı da Subartu olup Subar/Suvar sözü ile ilgili görünür.

Bu İsuva sözüne benzer başka bir yer adı da batı Anadoludaki Asua/Asuva'dır ki, yurdumuzun Asya ve Küçük - Asya gibi adları bu sözden türer.

Bu İsuva ve Asuva sözlerindeki - va, - uva takıları da bizim oba/ova ile ilgili sayılır.

Bu görüşle, ve konuyu uzatmadan diyebiliriz ki, eski yer adları (toponomik terimler) kolay kolay unutulmaz ve kılık değiştirerek binlerce yıl yaşarlar.

İmdi, eğer eski Sivas'ın yerindeki oturma }^eri böylesine bir söz idi ise, arada geçen uzun yüzyıllar boyunca adı değişmiş ve hatta itimal bir süre Sebaste bile oluvermiş (ki elde hiç bir kesin belge yoktur) ise, bütün bunlar tutunamamış ve Sivas'tılar kentlerinin en eski adını, Suvaz kılığında yeniden canlandırmış olmalıdırlar. Nasıl ki MÖ XIV. yüzyılda bir şehir ve ülke adı olan Turhu mit, Turhu olarak bugüne değin yaşamıştır.

5) Strabo ve Plinius ne diyorlar,

Strabo, Sivas'ı hiç anmaz, fakat haritasında, bugünkü Sivas'ın yerinde veya yakınında, Kızılırmak'ın sağında, yıkık bir Kamisa kalesinden söz eder. Burası anlaşılan Kamisene ülkesinin önemli bir kalesi idi. Bu Kamisa sözüne benzeyen bir adı, bugünkü Hafik ilçesinin bir köyü olan Kemis'te (ve Zaradaki Kemeris veya Kemeriz'de) yaşar. Bu Kamisa/Kemis sözleri ise bizim Kemiş sözüne benzer ve Örelerde ş harfi bulunmadığından, eski yazarlar Kemiş/Kemişli yerine Kamisa yazmış olabilirler. (Bizim Kalamış'ın eski adı olan Kalamos'a bak)

Pilinius ise açık konuşmaz ve eski Culupene ilini (Strabo) Colopene diye andıktan sonra buralarda (Turhal - Zile ve Sorgun dolayları) Sebaste, Sebasteia ve Sebastopolis adlı şehirlerden söz eder. Si-

vas'ın aranması gereken Kamisene ili ise, doğudaki Kızılırmak boylarını kapsar. Bu yazılışa göre ise, bu adların hiç biri Sivas'a uymaz ve herhalde bu yazar Turhal ve Niksarla başka bir yerden söz etmektedir.

6) Sivas'ın eski adı üzerine verdiğim yukarıdaki kısa bilgilerden sonra, eski yer adları değiştirmekle araştırmacılar elinden ne değin değerli bilgiler aldığımıza değinmeyi de bir borç bilirim.

2. Kapadokya terimi.

Çağdaş ünlü tarihçi Toynbee'ye göre, bu Kapadokya terimi, bununla adlandırılan toprakların en eski adı değildir, fakat terimin oluşması Anadolucadır, ve bu terim Pakti denilen bir kavmin adından oluşmuştur. Ona göre, bu kavim Kimerlerle birlikte gelip önce doğudaki Urartu (Haldi) devletini çöktürmüşler ve sonra batıya dönüp Friky'a'yı çiğnemişler, Ege kıyılarına değin at koşturup Lidya ülkesini ve bu arada ünlü Sardes/Sart şehrini de almışlardı. Ancak bu akıncılar Sardes kalesini kuşatmış fakat alamamışlardı. Sonraları Lidyalılarla anlaşılıp Kimerleri püskürten Paktiler, doğu yönünde yürüyüşe geçmişler ve anlaşılan Kimerleri kovalamışlardı.

Kimerlerden bizlere kadar gelen anı, bugünkü Gemerek'te yasar ki, bu söz, o sıralarda Kimerlere verilen Kamarkh adından bozmadır.

Ancak, Paktilerin bir kısmı da gene Kızılırmak boylarına yerleşmiş ve buralara kendi adlarını vermişlerdir. İşte böylece, Paktilerin yerleştikleri yerlere Paktiya ve Katpa - Toka gibi isimler verilmiş ve bundan da halk dilinde Kappa - Dokia Kapadokya terimi türemiştir. (Eskiden hem harf, hem de hece değişimleri oluyordu.)

Fakat, gerek Kimerler, gerekse Paktiler yerli halk arasında erimiş ve etnik olarak görünen bu yer adlarının kapsadığı toprakların sınırları politik yönden genişlemiştir. (Toynbee, A Study of History)

Gene bu bilgene göre, bu Paktilerin bir kolu İndus/Sindi boylarına değin yürümüş olup bugün Afganistan ve Pakistan topraklarında oturan Pukhtu/Puštular, bunlardır.

Kapadokyanın kısa tarihi (Britannica'dan) ile geniş coğrafyası (Strabo'dan) ayrı bir yazı olarak, okurlara sunulacaktır.

4. Nüfus hareketleri.

Sivas ilinin nüfusu olarak 1927 yılı için verilen rakamlar yanıltır. Çünkü, o tarihte Şebin-Karahisar iline bağlı olan Koyulhisar ve Suşehri ilçelerinin nüfusları, () içinde de olsa hesaba katılmamış ve böylece ilin 1927 yılı nüfusu 352 560 yerine (45 900 noksanıyla) 306 660 gösterilmiştir. Buna göre de, 1927 - 1935 yılları arasındaki nüfus artışı 80 430 yerine 126 330 olmuştur.

B. Tarih bölümü.

1. İl topraklarının eski durumu.

Yazılalım tersine olarak Sivas ili topraklarında (bugünkü) bilinen tarih çağlarında büyük sosyal - ekonomik oluşmalar olmamış ve dolayısıyla buralarda büyük nüfus kitleleri yerleşmemiştir. Çünkü, var sayılabilecek fakat, yerlerini, adlarını ve sosyal - ekonomik durumlarını şimdilik bilmediğimiz bir kaç kale ve şehir bir yana, il topraklarının nüfusu seyrek olmuş ve halk daha çok tarım ve hayvancılıkla geçinegelmiştir. Eski Kapadokya Krallarının bile başlıca servetleri koyun ve at sürüleri idi.

2. Ülkenin siyasi durumu.

Hititler çağında, yukarıda değinildiği üzere. Sivas ılı toprakları Yukarı - Ülkenin bir parçası idi ve buranın ayrı bir yönetimi olup olmadığını da bilmiyoruz. Asurlular çağında, Tobal/Tabal denilen bir kavimler (boyar) topluluğunun kurduğu federal bir devletin bir beyliği düşünülebilirse de, kesin bilgimiz yoktur.

Bu Tobal devletinin kuruluşu, eski Türklerin kurdukları federal devletlerinkine benzer.

Klasik yerli devletler arasında yer alan eski Kapadokya Krallığının kısa tarihi, yukarıda anılan ayrı bir yazıda özetlenmiştir. Penslerin Anadoludaki egemenliklerinin sonlarına doğru kurulan Kapadokya krallığının ilk kralı, Büyük İskenderle çağdaştır.

Yıllığın bu kısmında bir Eti sözüne de yer verilmiş olup bu Fransız ağzı yerine artık Hitit terimini kullanmalıyız. Gerçi bu söz de pek doğru değilse de, eski orta Anadolunun adı olan Hatti sözü ile ilgilidir.

Eski Kapadokyanın başkenti de Hattuşa/Boğazkale değildir ve Kapadokya adı Boğazköy Hititlerinden 600/700 yıl sonra be lirmiş bir yer adıdır.

Eski Hattuşa/Hatuş, bir Hitit kuruluşu da değildir ve Mitiller - öncesi eski Anadolu şehir - devletlerinden birinin başkenti idi. Hititler MÖ II. binyılın başlarında doğudan gelip iç Anadolu'ya girince Hattuş ile de savaşıp başlangıçta kargamış (ilençlemiş) ve sonunda alıp kendilerine başkent yapmışlardır.

Hattu ülkesinin sınırları da sonraki Kapadokya ülkesinin sınırlarına uymaz. Nitekim, terim olarak Kapadokya, Romalılar çağında. Kızılırmak'ın solundaki, Kayseri - Niğde - Aksaray - Ereğli - Ulukışla dolaylarına ve Torosların eteklerine deniliyordu. Hititler ise, buraların güney kesimine Aşağı - Ülke diyorlardı.

Eski Büyük - Kapadokya daha Persler zamanında ikiye bölündükten sonra Kızılırmak'ın yukarı boylarından ta Samsuna değin uzanan ve Yeşilirmak boylarını da içine alan geniş topraklara Pont - Kapadokyası, ya da sadece Pont deniliyordu. Sivas ve dolayları da o tarihlerde, bu Pont ülkesi sınırları içinde bulunuyordu.

Hatti ülkesinin bel kemiği ise, Kızılırmak'ın kamburunun içinde, ve daha çok Pont ülkesinin güney - batı kesimindeki toprakları kapsıyordu.

Yıllığın bu kesiminde de Sivas şehri üzerinde bir daha durularak, ona Sebaste adını (Sebast ve Sebaset yanlış) Pitodorus'un verdiği söyleniyorsa da, bu anlatış yanlıştır. Çünkü, bu kişi Farnakya kraliçesi Pythodoris olup Sebaste diye adlandırdığı şehir de kendi başkenti Niksar'dır.

Kimi yabancı yazar Sivas'a Sebaste adını verenin, Romalı general Sebastian olduğunu ve onun zamanında olan bir depremde dağların öpüştüklerini de yazarsa da, bu bir uydurmadır. Ben dahi, Varto depreminden duyduğum acının etkisiyle, eski bir Lidya efsanesi olan Typhon/Tipi masalını canlandırarak karaladığım «Varto'yu Yıkan Devler» başlıklı destanda, gerçi Anadolu dağlarını, içine gizlenen devleri genişletirerek sallamış ve tepelerini öpüştürmüş isem de, bu davranışım eski çürük anlayışlarla bir alay idi.

Bu gibi uydurmalar bizim balyemez toprakları da benzer ki, bunu Ş. Sami'nin Kamus'u -Türki'sinde şöyle okuyoruz :

— Bu «balyemez» mucidi olan bir İtalyan'ın adiyle müsemmadır. Galat'ı - fahiş olarak «balyemez» yazılıp herşeyi farisî ve arabî bir isimle tesmiyeyi medara zerafet addeden köhne küttabın biri tarafından «asel - nemihored» diye terceme olunduğu meşhurdur. -

C. Sivas salnameleri.

Eski Sivas salnamelerinden bir tanesi 1321/1905 tarihli olup bunda verilen bilgiler 1967 - yıkığındakilerden daha doğrucudur. Ancak, Sivas için verilen eski bilgiler Niksar için doğrudur. Pythodoris'in oğlunun kayser Nero'ya bıraktığı Sivastiya/Sebasteia şehri Sivas olamaz ve Niksar değilse, belki de Turhal'dır.

Kayser Justinianus'ın surlarını onarıp tepesine bir kale yaptırdığı kale - şehir belki Sivas olabilir ise de, Strabo'dan 500 yıl sonraki bu bilginin kontrolü (özellikle kalenin adı ve yeri yönlerinden) güçtür. Ermeni kralı Senaherib'in (ki doğrusu Senakerim'dir) doğudan getirdiği göçmenleri yerleştirdiği topraklar da Sivas dolayları ve başkenti Sivas olabilirse de, şehrin adının Sebasteia ve yerinin bugünkü Sivas'ın bulunduğu yer olduğu gene de kesin değildir.

Burada da, ister istemez, ortaçağ yazarlarının kendilerini Sebaste/Sebasteia/Sebastopolis üzerinde verdikleri kaypak bilgilerin yanlış olabileceğini düşünmek zorundayız.

D. İslâm Ansiklopedisine göre eski Sivas.

Bu büyük esere Sivas üzerindeki bilgileri veren Besim Darkot verdiği bibliyografya arasında nedense Strabo'yu anmıyor. Oysa, bu yurttaşımızın eseri Ana dolunun eski coğrafyası için baş kaynaktır.

Ancak, bilginimiz bize kimi ip uçları vermektedir.

1. B. Darkot yazısında Meraküm yaylası, buradan gelen Tavra deresi, ve şehirden geçen Murdar ve Mısmıl ırmak sularına ve yaylanın yamacındaki kaya yapılarına değiniyor ki, bunlar ayrı ayrı ilginçtir. Bugünkü çimento fabrikası ham maddesini bu yaylanın eteklerinden getirmekte ve yayla da fabrikanın aşağısındaki Kızılırmak boğazına, bakmaktadır. Burası, Sivas - Kayseri yolu üzerindeki köprünün az aşağısındadır.

2. Sayın B. Darkot, Sivas'ın bugünkü yerini eskiçağ kale - selim için uygun görmekte ise de bu görüş doğru olamaz. Nasıl ki, Strabo eski Kayseri'nin Erciyas'ın eteğindeki yerini bile, savunma yönünden, uygun bulmaz. Bugünkü Sivas'ın yeri ise açıkta olup kale denilen yer ufacık bir tepedir.

Sivas'ın 3 saat/18 km doğusundaki Gavraz (Salnamede : Goraz) mevki, mimar A. Gabilerin görüşünce eski Sivas'ın bulunduğu yer olamaması bizi eski Kamisa kalesini aramaktan alıkoyamaz. Burası ihtimal az önce değindiğim boğazda idi.

3. Tavra'nın Talaura'ya benzemesi ilginçtir, ancak böyle bir yer adı ile İliç bir şey isbatlanamaz.

4. Doğu Roma zamanında Sebasteia'nın bir garnizon (kale) olduğu, Justinianus'un şehrin surlarını onarması ve burayı Armenia'-Prima'ya başkent seçmesi, ve benzeri anlatılışlar, bize gereğince ışık tutamamaktadır.

E, Bir kaç nokta,

1, Sivas'ın ünlüleri

Bu başlık altında tanıtılan kişilerin seçilmesinde gözetilen kriterleri anlamak güçtür. Böylesine ölçsüzlüklerle başka bölüm ve başlıklarda da rastlanmaktadır.

2. Sivas'ın halk şairleri.

Bu şairlerin seçilmesi de ünlülerinki gibisine olmuş.

3. Sivas'ın folkloru.

Çok zengin olan Sivas folkloru hem pek dar anlamda alınıp kısırlaştırılmış hem de konu gereğince işlenmemiştir. Kaldı ki, anlaşılan torpillemeler de olmuştur.

Sözgelişi, örnek olarak seçilen «Kızılırmak Türküsü» eski bir Sivaslı olarak, benim bildiğime uymamaktadır. Metini okuyunca irkilmedim diyemem. Bölük yerine parça, allı yerine Allı, yar yerine yâr denmesi halkımızın duyuş ve deyişine uymaz. Ağlıyan ve kargıyan bir kimse de «ne'ttin Kızılırmak» yerine Kızılırmak ne'ttin demez.

Biz eskiler bu türküyü söyleşine söyledik :

— Kızılırmak bölük bölük olasin,

Her bölüğün bir diyarda kalasin,

Sen de benim gibi yarsız kalasin,

Ne'ttin Kızılırmak allı gelini,

Gerdanı püskürme benli gelini.

Burada allı, gelinin adı (Allı) değil, gelinin duvağının rengidir, ve küçük yazılır. Halk türküsü divan şairlerinin vezinli kafiyeli şiirleri de değildir ve bunları aydınların törpülemeleri yersizdir. Folklor halkın duyuş, seziş, zevk ve deyişlerinin ürünüdür, ve her folklorcu aydın bu anlayışa saygılı olmalıdır.

4. Basın.

Bu konuda verilen bilgilere bir yenisini katmak istiyorum. Biz Sivas Sultanisinde okurken bir «İçtiha Mecmuası» çıkarıyorduk. Dergiyi kuran Kafkasyalı Hıt Seyyit Hadi idi.

Yazarları arasında, ise, Amasyalı Vâhid, Sivaslı Eflâton Cem ve Koylahisarlı Bekir Sıtkı ile Tokat ve Kayserili diğer iki arkadaş vardı. Hasankale yenilgisinden sonra umutsuzluğa düşen Hâdi canına kıyınca, valimiz A. Muammer bey (küçük kılıklı büyük Muammer), 5/6 nüshadan sonra, dergimizi kapattı. (1915)

5. Spor.

Bu konuda da Sivaslı yurttaşlarımı sevindirecek yeni bir bilgi vermek istiyorum.

Sivas'ta çağdaş sporun başlangıcı, sanıldığından çok eskidir. Nitekim, biz Sultanililerle (Lise) Sivas Öğretmen Okulu öğrencileri «İdman Kulübü» adıyla bir spor derneği kurup epeyce bir süre de (1915) yaşatmıştık.

Klübün programı oldukça geniştir. Ayaktopu oynar, koşar, yürüyüş ve cimnastik yapar, ve Sivas askeri garnizonunun yardımıyla ata biner ve silâh atardık. Hatta, okulda konferanslar verir ve tiyatro temsilleri gösterirdik. Tiyatro temsilleri için gerekli eski kıyafetleri Sivas'ın tanınmış ailelerinden sağladık.

Köroğlu'nun Çamlıbel'deki yatağını, Yavuz'un Çaldıran seferini ve Aksak Timur'un Sivas'ı kuşatıp nasıl yaktığını yansıttığımızı, iyi hatırlıyorum.

F. Sivas ili ormanlarının miktar ve dağılışı.

Bu konudaki eleştirmelerim Yıllığın yazarları ile ilgili değil, sadece bir hayretin açıklanması içindir. Yıllıkta, orman varlıklarımız için verilen rakamlar gerçekten hayret uyandırıcıdır ve bu rakamlar, elbet, Tarım Bakanlığının izin ve direktifleri uyarınca düzenlenmiştir. Önce rakamları görelim :

Orman işletmesi	Orman Bölgesi	Ormanlık alan (hektar)	Alanın tümü (hektar)	İlçeler ve yüzölçümleri (km-kare)
Sivas	Şerefîye (Zara)	51 245	282 900	2 456
	Divriği	119 910	933 125	2 782
	Sivas	8 550	325 500	3175
	Hafık/Koçhisar	38 620	268 555	3 018
	Yıldızeli	13 120	198 030	2 856
	Belcik (Yıldızeli)	43 215	331 765	—
Sivas işletmesi toplamı		274 660	2 339 785	14 287
Koyulhisar	İğdir, Sisorta ve Karaçam	30 375	110 985	968
	Suşehri	27 805	225 540	1 643
		58 180	366 525	2 611
Akdağmadeni	Tatar (?)	4 870	27 190	—
	Çat	—	115 300	—
Anılmıyan ilçeler : Kangal		—	—	3 792
Gürün		—	—	2 797
İmranlı		—	—	1 229

	Gemerek ve		
	Şarkışla	—	3 772
			11 590
Genel toplamlar	339 710	2 848 800	28 488

Buna karşılık. Devlet İstatistik Enstitüsünün Yıllıklarına göre Sivas ilinin ormanları yalnız 195 870 hektar olup aradaki 143 840 hektarlık fark pek büyüktür.

Anlaşılan bu yeni büyük rakam, ormanlarımızın ötedenberi verilen 10,5 milyon değil 17 milyon hektar olduğu esasına dayanmaktadır. Ormanlarımızın bu kadar olduğuna inanmak gerçi pek güçtür, fakat, eğer doğru ise, buna sevinmeliyiz.

Sonsöz,

Yıllıkta dokunulacak noktalar çok, buradaki yerimiz ise azdır. Ancak, yazarların gelecek kez daha olgun ve düzgün bir yıllık yazabileceklerine de güvenim var. Eldeki nüsha için de kendilerine borcumuz az değildir.

**METROPOLİTEN İDARENİN
ÖZELLİKLERİ ve İSTANBUL ve
İZMİR METROPOLİTEN BELEDİYE
İDARELERİ ÖN ARAŞTIRMASI
HAKKINDA AÇIKLAMA (*)**

Şerif TÜTEN

Tetkik Kurulu Başkanı

Yurdumuzdaki hızlı fakat oldukça plânsız şehirleşme gerçeği karşısında, birçok büyük şehirlerimizi ve onun civarındaki mahalli idare birimlerini, dolayısıyla buralarda yaşayan halkın huzur ve rahatını yakından ilgilendiren bir konuda, açıklama yapma oldukça yeni bir alanı kapsıyacaktır. «METROPOLİTEN» şehir idaresi deyimini ile neyin kavranmak istendiğini, yazımızın başında açıklamaya çalışmak, bir zaruretin ifadesidir.

Konunun Tarifi :

Konuyu tarif etmeden önce, «Metro», «Metropol», «Metropolis», «Metropoliten» kelimeleri üzerinde durmak gerekir : Kelime, eski Yunan ve Lâtin köklerinden gelmekte olup «Metro» ve «Polis» gibi iki sözcüğün bir araya gelmesinden ibarettir. «Metro» «Ana», «Esas» manasını, «Polis» de, bildiğiniz gibi «Şehir» «Kent» anlamını taşımaktadır. Böylece, «Metropolis» «Ana Şehir» anlamında kullanılmaktadır. «Metropol» daha kısa şeklini ifade etmekte; «Metropoliten» ise, «Metropolis ile ilgili», «böyle bir sistemi içine alan» anlamını taşımaktadır.

Bu anlamda metropolis, Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkmaya başlamıştır. Nitekim, 1854 yılında Phila- (*)

(*) Bu yazı, İzmir’de 19/4/1964 günü yapılan Belediye Başkanları toplantısındaki konuşma esas alınarak hazırlanmıştır. Ş.T.

delphia, 1856 yılında San Fransisco, 1888 yılında Londra, 1915 yılında New York'da bu alanda çalışmalar göze çarpmış; 1920 yılından sonra ise bu sorun, filozof, coğrafyacı, sosyolog, şehirci ve idarecilerin dikkatini üzerine çekerek araştırmalara ve bazı uygulamalara konu olmağa başlamıştır.

Bir kavram olarak metropoliten şehir idaresinin (Metropolis) izahına gelince : Büyük bir ana şehir etrafında mevcut olan mahalli idare birimlerinin (belediye, köy v.b.) belli bir gelişme alanı (Metropoliten alan) içinde, gerek bölge plânı, gerek şehir plânının uygulanmasında bir araya gelerek, bazı ana hizmetlerin, görev, yetki ve uygulamalar bakımından bir elden yapılmasını sağlamak üzere daha üst kademede bir mahalli idare birimi - bir başka deyimle mahalli idare birliği - kurmalarıdır.

Bu tarifimizden anlaşılacağı üzere, metropoliten idare :

- a) Üst kademede bir mahallî idare birimi olacak,
- b) Görev ve yetki alanı belirtilmiş olacak,
- c) Alan içinde kalan belediye ve köylerin tüzel kişilikleri korunmuş olacak,
- d) Mahallî idareleri birleştiren bu üst kademede İdarî birimin (birliğin) kurulması ihtiyarî değil, mecburî olacaktır.

Tarihi Gelişme :

Yurdumuzda bu alanda yapılan araştırmalara, daha doğrusu, kıyırđanmalara geçmeden önce, metropolis'in Dünya'daki gelişmelerine ve özelliklerine kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Metropolisin ortaya çıkması ve gelişmesi, genellikle, Batı memleketlerinde, sınaî kalkınmayla ve dolayısıyla, köylerden şehirlere yapılan akının artmasıyla başlar. Bu alandaki çalışma ve uygulamalar, ilk olarak Birleşik Amerika'da göze çarpmış ve 1822 de Boston. 1854 de Philadelphia, 1874 de New Orleans, 1898 de New York'da Metropoliten plânlama çalışmaları, ilk adımlar halinde uygulama alanına girmiştir. Gene 19 ucu yüzyılın sonlarına doğru bu çalışmalar Amerika ve Avrupanın başka şehirlerine de kaymış, Detroit, Bade County, Chicago, Baltimore, St. Louis, Denver, Toronto, Berlin, Londra, Tokyo gibi merkezler, metropoliten plânlama problemlerini çözümlemeye çalışmışlardır.

Burada bir noktayı açıklamadan geçemeyeceğim: Metropoliten plânlama ile, metropoliten idareyi birbirinden ayırmak gerekir. Filhakika plânlama, metropoliten idarenin en önemli çalışma konularından birini teşkil etmektedir. Fakat, ne derece iyi ve başarılı bir bölge ya da metropoliten alan plânı yapılırsa yapılsın, o şehrsel bölgenin şartlarına uygun bir metropoliten idare kurulmadan, en başarılı plânları dahi uygulamaya imkân yoktur. Başka bir deyimle, her büyük şehir bölgesine, hazır bir elbise gibi uydurulacak bir metropoliten idare tipi mevcut olmayıp, mahallî özelliklere göre ve araştırmalarla meydana çıkacak bir metropoliten idarenin kurulmasından sonra yapılacak plânlar başarı ile uygulanabilirler. Bu gerçeği açıkça gösteren bazı örnekler verebiliriz ;

1909 a kadar uzanan yıllar içinde Chicago için bir bölge plânı yapılmış fakat o zamana kadar, metropoliten sahayı içine alan bir idare kurulamadığı için, plân başarılı bir uygulama yoluna girememiştir. New York bölgesi için 1926 yılında Henry Wright ve 1929 yılında da Thomas Adams tarafından gelişme plânları yapılmış, fakat geniş metropoliten alanı içine alan bir otorite kurulamadığı için, bu plânlar resmen kabul edilerek, uygulama alanına konulamamıştır. 1948 yılında Danimarka'nın Kopenhag şehri için hazırlanan ve «Beş Parmak» adını taşıyıp, şehir nüfusunun metropoliten alanda artışını, bir elin parmakları şeklindeki projeksiyonlarda kanalize eden plân da, aynı şekilde, yetkili bir otorite kurulamadığı için, uygulama sahası bulamamıştır. Yapılan plânların bir dereceye kadar uygulanabilmesi bakımından, Londra bölgesi biraz farklılık göstermektedir. 1965 yılında, beş yıllık bir araştırmadan sonra kurulan Büyük Londra İdaresi'nden önce, bu bölgenin şehirleşme sorunlarını düzenlemeye çalışan plânlar yapılmıştır. Örneğin, 1944 yılında, Londra nüfusunun bir milyonunun şehir dışına çıkarılmasını ve böylece 8 yeni kasabanın kurulmasını ön gören bir plân hazırlanmıştır. Bu plân, safha safha uygulama alanına konulmuş ise de, ancak 1965 yılında çıkarılan bir kanunla yeni Büyük Londra İdaresi kurulması ile, tam bir uygulama imkânı kazanmıştır. Zira yeni metropoliten idare, daha önceki metropoliten alanı 3 misline çıkarmış ve 80 civarında olan belediye birimlerinin bir kısmını birleştirerek 14 e kadar düşürmüş, alana yeniden katılan belediyelerle birlikte, 32 belediye idaresini bir araya getirmiştir.

Bu konuyu bitirerek, Bakanlığımızca yapılan araştırmanın açıklanmasına geçmeden önce, bazı metropoliten idare şekilleri üzerinde kısaca durmayı faydalı buldum :

Tipik olarak izahına çalıştığımız Büyük Londra İdaresine varıncaya kadar, çeşitli metropoliten idare şekilleri, Dünyamızın bir çok bölgelerinde denenmiş bulunmaktadır.

Bu idarelerin kurulmasında bazı kriterler, müşterek ölçü olarak ele alınmıştır. Bunları şöylece sıralayabiliriz :

I — Nüfus Kriteri :

a. Metropoliten alan, nüfusu en az 50.000 olan bir şehri ihtiva etmelidir; ya da birbirine bitişik hudutları olan ve nüfusları toplamı

50.000 in üzerinde olan birden ziyade mahallî idare ünitesine sahip bir toplum olmalıdır.

b. Yahut da - Fransa'da olduğu gibi-, birbirleriyle hem hudut olan ve her birinde 50.000 in üstünde nüfuslu şehirleri içine alan ikiz şehirli kazalar.. Bu halde, iki şehir arasındaki mesafe en çok 30 km. olacaktır.

31/12/1966 tarih ve 66 - 1069 sayılı Fransız «Şehirsel Topluluklar» Kanunu'nun 2 inci maddesi aynen şöyledir :

«Bir şehirsel topluluk, 50 bin nüfusu aşan yerleşme yerlerinde, ilgili belde halklarının yarısından çoğunu temsil eden belediye meclislerinin üçte ikisinin, veya ilgili belediye halklarının üçte ikisini temsil eden belediye meclislerinin yarısının talebi üzerine, bütün belediyelerin muvafakat etmeleri halinde «Decret» (Bakanlar Kurulu Kararı), aksi halde Danıştay kararı ile kurulabilir.

Belediye meclislerinin taleplerinin, ilgililerin danışması sağlanmak üzere, göz önüne alınacağı coğrafi alan, Genel Meclisin görüşü alındıktan sonra, Vali tarafından tâyin olunur.»

Görülüyor ki, metropoliten idare anlayışı nüfus bakımından son yıllarda sür'atle gelişmiş ve alana dahil mahallî idare birimlerinin isteği halinde otomatikman; istekleri dışında ise, Danıştay kararı ile kurulabilmesi esası kabul edilmiştir.

Bu hal, şehirsel bölgelerde göze çarpan kontrolsüz gelişmeleri önlemek ve orada yaşayan insanları rahata kavuşturabilmek amacı ile ortaya çıkan problemlere çözüm yolu aramanın tabii bir sonucudur.

2 — Metropoliten Karakterin Kriterleri :

Nüfus kriterinin yanı sıra, metropoliten alan içinde çalışan nüfusun % 75 inin tarımsal işler dışında çalışır olması; büyük şehre hudut olan küçük şehirlerdeki nüfus yoğunluğunun mil kare başına 150 den aşağı düşmemesi, büyük şehir civarındakilerin en az %15 inin merkezi şehirde çalışması; ya da merkezi şehirde çalışanların en az % 25 inin mücavir sahalarda ikamet etmesi gibi kriterler göz önüne alınmış ise de; daha yazımızın başında belirttiğimiz gibi, bunlar her memleketin kendi şartlarına göre değişebilecek konuları teşkil etmektedir.

Bu bölümü bitirmeden önce, metropoliten idarenin kurulmasını zorunlu kılan bazı problemleri de kısaca sıralamak gerekir :

1 — Merkezi Şehrin Problemleri :

- a. Gündüz nüfusunun, geceye oranla % 30 - 50 oranında artışı.
- b. Ulaşımın sağlanmasında güçlükler belirmesi,
- c. Halkın, umumî vasıtalarından çok, otomobillerini kullanmaya başlaması ile ortaya çıkan ekspres yollar ve otoparklar inşası sorunları,
- d. Varlıklı nüfusun banliyölere, az gelirli nüfusun ise başka yerlerden şehir merkezine hücumu sonunda ortaya çıkan problemler,
- e. Yeni gelen nüfusun, mesken, sosyal yardım, sağlık v.b. konularda merkezi şehre yüklediği külfetler,
- f. Merkezi şehrin alt yapı yatırımlarının yenilenmesi ve yangından koruma masraflarının artması zarureti..

7 — Banliyölerin Problemleri :

Millî gelir arttıkça, banliyölerde yerleşme veya hafta sonunu geçirme oranları da artmakta, dolayısıyla banliyölerdeki mahallî idarelerin, okul, su, çöp toplama, kanalizasyon, itfaiye, cadde ve sokakların yapım ve onarımı, elektrik, gaz, trafik, otopark, dinlenme ve eğlence tesisleri giderleri sür'atle artmaktadır.

3 — Metro Mıntıkaların Problemleri :

Metropoliten bir idare kurulmamış olsa dahi, metro alanlarda aşağıdaki problemler şimdiden doğmuş bulunmaktadır :

- Ulaştırma araç ve tesislerindeki yoğunluk,
- Hava ve suların kirlenmesinin önlenmesi,
- Açık sahalar ve parklar, otoparkların yapımı ve nazmı plânda yer alması,
- Metropoliten alandaki arazinin, maksatlara en uygun şekilde kullanılması için nazım plânlar yapılması (land - use),
- Bu alanlar içinde sanayi tesislerine yer ayrılması ve bunların en uygun biçimde yerleştirilmesi. (İstanbul ve İzmir civarında, son yıllarda, sür'atle ve bütün kontrolden uzak şekilde gelişen fabrikalar ve sanayi bölgeleri göz önüne getirilmelidir.)

Yukarda kısaca sıraladığımız bu problemler, metropoliten idare kurulmasını zorunlu kılan gerçeklerden bazılarıdır.

Eğer böyle bir idare kurulamaz ise, İstanbul, İzmir ve diğer bölgelerimizdeki nazım plân büroları, ne derece başarılı plânlar yaparlarsa yapsınlar, bunları uygulama alanına koymak için mevcut kanunlarımız yeter olmadığı gibi, malî ve teknik imkânlar da bulunamayacaktır. Zira bu plâna muhatap olacak bir İdarî birim mevcut değildir.

İşte bu gerçek bizi, bu iki alanda Metropoliten idare kurma imkânlarını ölçmek üzere bir- ön araştırmaya sevketmiştir. Açıklamamın ikinci bölümünde de bu alandaki ön araştırmamızın bir hayli ilerlemiş olan safhalarını izaha çalışacağım.

İstanbul ve İzmir Metropoliten İdareleri Ön Araştırması

Böyle bir araştırmaya girmeden önce, bazı tereddütlerin giderilmesi ve nazarî çalışmaların yapılması zorunlu görülmüştür. Bunlar :

1. Metropoliten kademede bir mahallî idare birimi kurmak Anayasamıza uygun düşecek midir?

2. Bu alanda, Dünyanın önemli merkezlerinin geçirdiği tecrübelerden ve bugün eriştikleri sonuçlardan yararlanmak üzere bir dokümantasyon çalışması yapmak gerekmez mi?

3. Yurdumuzda bu alanda bu güne kadar ne gibi çalışmalar yapılmış ve başlıca ne gibi teklifler öne sürülmüştür?

1. Metropoliten kademede bir mahalli idare birimi kurmanın

Anayasa'mıza aykırı düşmieceği tesbit edilmiş ve bu görüş halen birçok ilim adamlarımızca da doğrulanmıştır :

T.C. Anayasasının 116. maddesi şöyle demektedir : «Mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının müşterek mahallî ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileridir...

Mahallî idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilişkileri, kanunla düzenlenir.»

Bu maddenin açık anlamına göre, yurdumuzda il, belediye ve köy kademesi dışında mahallî idare kurulamayacaktır. Ancak, kendi aralarında birlik kurmaları mümkündür ve bu, kanunla düzenlenebilir. O halde, bir mahallî idareler birliği olan metropoliten idareyi, büyük şehirlerimizde bir kanunla kurarak, bunların civarındaki belediye ve köylerle bir hizmet koordinasyonu yapmalarını sağlamak mümkündür. Pek tabii olarak, kurulması gereken bu «birlik» «ihtiyari» değil, «mecburî» olacaktır ve birliğe katılacak belediye ve köylerin tüzel kişilikleri korunacaktır. Hemen ilâve edelim ki. böyle bir birliği kurmak, başka memleketlerdekini aynen kopye etmeyi gerektirmez. Mahallin şartlarına göre bir araştırmaya girişmek ve mevcut durumu tesbit etmek en faydalı yol olacaktır. Ancak, böyle bir araştırmaya başlamadan önce Dünya'da, bu alanda başarılı idareler kurmuş olan büyük şehrsel toplulukların mevzuat ve uygulamalarını bilmek ve dokümanlarını toplamak da, aynı şekilde faydalı ve zorunludur.

2. Böylece Bakanlık Makamının 29/6/1968 günlü onayı ile bu konuda doküman toplama ve ön araştırma yapma görevi Tetkik Kurulu'na verilmiş, böylece Bakanlık, idarenin yeniden düzenlenmesinde, aceleci ve masa başında hazırlanan kanun tasarıları yerine, batılı bir anlayışla, araştırmalara dayanan fakat sabırla çalışmayı ge-

rektiren bir yolu bir defa daha seçmenin, yeni bir örneğini vermiştir.

Araştırmaya geçmeden önce. Dünyadaki son durumu ve gelişmeleri bilmemiz gerekiyordu. Nitekim, Kanada, Danimarka, İngiltere, Fransa, Belçika, Almanya Büyükelçilerimize yazılarak, o memleketlerdeki dokümanlar ve uygulama raporları istenmiş ve sözü edilen Büyükelçilerimiz, teşekkürle değer bir gayret ve anlayışla Bakanlığımıza gerekli dokümanları kısa sürede göndermişlerdir. Ayrıca, Milletlerarası bir kongre dönüşünde de tarafımdan Büyük Londra İdaresi incelenmiş, rapora bağlanmış, yayınlanmış ve dokümanları sağlanmış. Bu arada kurulumuz Müşavirlerinden Dr. Jur. Âlim Şerif Onaran, 1966 tarihli Fransız Şehrsel Topluluklar Kanunu'nu aynen dilimize çevirmiş; Orhan Zaim ise Birleşik Amerika'daki metropoliten idare kanun tipleri ve politikaları ile ilgili çeviriler yapmış, ayrıca tarafımızdan, metropoliten bölge plânlaması ile, metropoliten idarelerin ilişkilerini inceleyen bir çeviri yapılmıştır. Bütün bu dokümanların birlikte tartışmaları yapılarak, araştırma yapacak arkadaşlarımızın, konuya adapte olmaları ve derinliklerine inmeleri imkân dahiline girmiştir.

3. Bunun yanında yurdumuzda bu alanda yapılmış olan incelemeleri araştırmak üzere bir arkadaşımız, İmar ve İskân Bakanlığı, çeşitli Üniversiteler ve Fakülteler, Devlet Plânlama Teşkilâtı, Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü, Mimarlar Odası yetkilileri ile bizzat ve çeşitli zamanlarda temasa geçerek gerekli doküman ve fikirleri derlemiş bulunmaktadır. Bunların ayrıntılarına girmeksizin, kısaca ifade etmek gerekirse, bu ilk temaslar bize şu sonucu verdi : Bazı üniversite ve fakültelerimizde metropoliten idare konu .unda nazari çalışmalar mevcut olup bunlar, alana inen çalışmalar haline getirilememiştir. 1968 yılı Ocak ayında Mimarlar Odası'nda Ankara'da yapılan 1. Milli Fizikî Plân Seminerinde ise, bu konu ile ilgili iki tebliğ getirilmiştir. 1967 de İstanbul Valiliğince düzenlenen «Büyük İstanbul» kalkınması kongresinde ise, daha ziyade İstanbul şehrinin sorunlarını, yetkili kalemlerden dile getiren tebliğler tartışılmıştır. İmar ve İskân Bakanlığının İstanbul ve İzmir Nazım Plânı çalışmaları, da, metropoliten idareden ziyade, bölge ve metropoliten alan plânlamalarını içine almaktadır.

Bütün bu bilgileri topladıktan sonra, mahalline giderek bize verilen ön araştırmayı tamamlamak gerekiyordu. Şimdi, bu safhayı tamamlamak üzere bulunuyoruz.

Araştırmalar :

Araştırma alanı olarak, ilk plânda İstanbul ve İzmir şehirselsel toplulukları düşünülmüştür. Ankara büyük bir şehir olup, henüz civarında, hizmetler bakımından koordinasyon yapacağı veya anlaşmazlığa düşeceği mahallî idare birimleri teşekkül etmemiş olduğundan şimdilik inceleme dışında bırakılmıştır.

İnceleme, dörder Müşavirden kurulu iki ekip tarafından 1968 yılı Kasım ve 1969 yılı Mart ayları içinde iki defada yapılmıştır.

Birinci araştırmada çeşitli anket soruları tespit edilerek, bu sorular mahallindeki yetkililere anlatılmış, onların tepkileri tesbit edilmiş ve bazı müşahadelerle birlikte anketlerin cevapları alınarak değerlendirilmeleri yapılmıştır.

İkinci araştırmada ise, bu değerlendirmelerin ışığı altında, bazı mahallî hizmet sektörleri (ulaştırma, yapı kontrolü, çöp temizliği, itfaiye, yol inşaatı gibi) üzerinde monografik değerlendirmelere yer verilmiştir. Şu anda bu değerlendirmelerin toplu bir sonuca bağlanarak, kurulması ön görülecek metropoliten idarenin ana hatlarının tesbitine çalışmakta ve gerekirse daha geniş bir araştırmanın kapsamı ve kavramı üzerinde durulmaktadır. Bu çalışma, bir kanun taslağının esaslarını da verebilecek nitelikte olacaktır.

Araştırma Alanı :

a) İstanbul'da merkez belediyesi ile, bitişiğindeki Küçükyalı, Maltepe, Kartal, Pendik, Yakacık, Ümraniye, Kâğıthane, Alibey, Küçükköy. Sağmalcılar, Güngören, Kocasinan, Safra, Küçükçekmece belediyeleri (15 adet) ile, bunlara bitişik bulunan, Soğanlı, Esenler, Halkalı. Yenibosna, Güneşli, Kirazlı ve Bağcılar (7 adet) köyleri;

b) İzmir'de merkez belediyesi ile bunun çok yakınındaki Bornova, Çamdibi, Altındağ, Pınarbaşı, Gültepe, Buca, Gaziemir, Cuma- ovası, Yeşilyurt, Balçova, Narlıdere, Güzelbahçe ve Çiğli Belediyeleri (14 adet) ile, aynı alan içinde kalan kalan Örnekköy, Işıklar, Naldöken ve Doğanlar köyleridir.

Bu alan genişletmek ya da daraltmak mümkün olup, çeşitli yönleri ile tartışılabilirler. Sonunda belirteceğim gibi, metropoliten alanların daha da genişletilmesi, bugün Dünyada oldukça yaygın bir eğilim haline gelmektedir. Bu konuda karar verme, bir bakıma da teşriî organının görevi olacaktır.

1968 yılı Kasım ayında, yukarıda gösterilen alanlarda .yaptığımız araştırmalarla ilgili bazı tipik örnekler vermek yararlı olacaktır :

Bu araştırmada başlıca şu soruları sorduk :

- 1 — Belediyenin adı, kurulduğu tarih, 1950 - 1955 – 1960 - 1965 nüfusları.
- 2 — Mevsimlere göre nüfus artışı olur mu? (Festival, panayır, deniz mevsimi gibi).
- 3 — Hali hazır haritası ve imar plânı var mı? Ne zaman yapılmıştır? Değişiklik görmüş müdür? Kaç defa.
- 4 — Belediyenin,
 - a) Genel alanı,
 - b) Meskûn saha alanı nedir?
 - c) Hudut anlaşmazlığı var mıdır?
- 5 — Aşağıdaki tesisler var mıdır? Kendisine mi aittir? Müşterek midir? Özel teşebbüse ait olanlar var mıdır? (Elektrik, kanalizasyon, su, mezbaha, itfaiye, park, lunapark, fuar ve pazarlar, genel ulaştırma hizmeti belediyece mi yapılıyor, özel minibüslerle mi?)
- 6 — Beldeden geçen ana ulaşım yolları var imdir? (Karayolu, Demiryolu, Denizyolu, İskele varsa kime aittir?)
- 7 — Turistik kuruluşlar var mıdır? (Plaj, otel, motel, kaplıca, kamp yeri ve diğerleri) Bunların vasıfları ve kime ait olduğu.
- 8-- Bütçe durumu nedir? (1966 – 67 -68 yılları, gelir, gider, öz gelir ve personel masrafları...)
- 9 — İstikraz ve borç durumu nedir; karşılıksız yardımlar var mı, ne kadar?
- 10 - Sizin kanaatinize göre, bugünkü bütçe imkânlarımızla, belediye hizmetlerinden % kaç yapılabiliyor?
- 11 — a) Bütün hizmetlerin yapılabilmesi için mevcut gelir kaynakları yeterli midir? (Evet - Hayır)
 - b) Cevabınız «hayır» ise ne gibi gelir kaynakları bulunabileceğini kısaca adlandırınız.

- 12 -a) Mevcut teknik elemanlarınızın (Doktor, Veteriner, Mühendis, Mimar, Fen memuru, Teknisyen, Sağlık memuru. Ebe ve benzerleri gibi) adedi nedir?
b) Kifayet ediyor mu? (Evet - Hayır)
- 13- a) Civar belediye, özel idare ve köylerle müşterek yaptığınız hizmetler var mıdır?
b) Cevabınız olumlu ise nelerdir?
1.
2.
3.
4.
c) Birlik halindeki bu hizmet ne şekilde yapılmaktadır?
1.
2.
3.
4.
- 14 -a) Aşağıdaki hizmetler için teşkilâtınız var mı? Yoksa bu hizmetleri hangi kuruluş yapıyor?
(Zabıta, itfaiye, sağlık ve sosyal yardım, veteriner, fen işleri, tanzifat - tenvirat, trafik hizmetleri «işaretleme ve park», şehir garajı, ana yolların inşaa ve onarımı. kanalizasyon, imar ve plânlama hizmeti, imar kontrolleri, personel eğitimi, diğer belediye hizmetlerinin planlanması...)
a) Bu hizmetlerle, diğer belediye hizmetlerinden, komşu belediye, köy veya diğer kuruluşlarla müştereken yapılmasında fayda gördüğünüz hizmetler var mıdır? (Var - Yok)

Varsa nelerdir?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

- 15 — Bunda bir fayda görüyorsanız bu husus sizce nasıl bir kuruluşla gerçekleşebilir?
- a) Bazı önemli işlerin müştereken görülmesi bakımından bir birlik kurulması..
(Evet - Hayır)
 - b) Belediye ve köyünüzün tüzel kişiliği bakı kalmak suretiyle. birçok önemli işlerin müştereken görülmesi bakımından bir “Büyük Şehir” (Metropolitan) idaresi kurulması
(Evet - Hayır)
 - c.) Komşu belediye ve köylerle tamamen birleşilmesi
(Evet - Hayır)
- 16 — a) Hizmetlerin görülmesinde, komşu kuruluşlarla anlaş-
mazlığa düştüğünüz hususlar var mıdır? (Var - Yok)
- b) Varsa nelerdir?
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
- 17 — Belediye hizmetlerinin noksan görülmesinin ya da hiç yapılmamasının sizce sebepleri nelerdir?
- 18—Belediyenizin bugün için en önemli problemi nedir?
- 18 — a.) Büyük belediyelerde, aşın kırtasiyecilik v.b. sebeplerle. hizmet ifasında aksamalar ve sürüncemede kalanlar sizce var mıdır? (Var - Yok)
- b) Varsa genellikle nelerdir ve nedendir?
- 20 — Bu konularda başka görüşleriniz var mıdır?

1969Mart ayında, hizmet sektörleri üzerinde yaptığımız monoğrafik araştırma konuları ise şu şekilde sıralanmıştır :

1—İmar ve Fen Hizmetleri :

- a) Nazım plân durumu? Şehir içindeki belediye ve köyler bu plânlarda kapsamakta mıdır? Plânlar hangi safhadadır?
- b) Merkez ce civar belediye ve köylerin imar plânları ve uygulamaları ne merkezdedir? Bir elden idaresi öngörülebilir mi?
- c) Merkez belediyesinde imar ve fen hizmetlerini yapan kuruluşların unsurları, mevcut teknik elemanın (ayrıntılı olarak) ve büro personelinin adedi...
- d) Yıllık inşaat ruhsatı miktarı (mesken, apartman, ticarethane, sanayi tesisleri) ayrı ayrı nedir?
- e) İnşaatın metre kare maliyeti nedir? (Betonarme, yığma, ahşap olarak)
- f) Gecekondu miktarı nedir?
- g) İmar ve fen işlerine yıllık harcanan para miktarı (personel ve hizmet masrafları ayrı ayrı olarak)

2—Ana Yol Hizmetleri :

- a) Bugünkü yol durumu; yılda ortalama hangi cins ve kaç Km. yol yapılmaktadır? Bu konuda Karayolları ile nasıl bir ilişki kurulmuştur?
- b) Ana ve tâli yollar yapım, onarım ve bakımı için yılda harcanan para, ve yalnız bu işte çalışan eleman mevcudu nedir?
- c) Ödenek ve teknik eleman yeterli, midir? Değilse ihtiyaç miktarı nedir?
- d) Şehinsel bölgedeki bütün belediyelerin ana yol hizmetlerinin bir elden yapılmasında ne gibi .fayda ve güçlükler doğabilir? Bu halde, merkez belediyesi ne ölçüde takviye edilmelidir?

3— Kanalizasyon hizmeti ne durumdadır. Süratli şehirleşmenin bu alanda tahmil ettiği yük nedir?

4 — Elektrik, havagazı, otobüs ve su hizmetleri :

- a) Bugünkü durum nedir? İhtiyaca yeterli midir? Değilse istenilen teknik ve malî imkânlar nedir?
- b) Teknik eleman, personel ve para durumu?
- c) Merkez belediyesinin civar belediye ve köylerle bu konudaki ilişkisi ne merkezdedir? Bu hizmetlerin bir elden idaresinde ne gibi fayda ve mahzurlar düşünülmektedir? Olumlu karşılanırsa, personel ve malî takviyenin oranı ne olacaktır?
- d) Bu alanda başka kuruluşların ne gibi yardım ve çalışmaları vardır?
- e) Bugünkü ücret tarifeleri, hizmet gelişmelerine imkân verecek durumda mıdır? Neler düşünülmektedir?

5 — Temizlik ve Çöp Toplama Hizmetleri :

(Bugünkü durum; noksanlar; merkez ile diğer belediye ve köyler birlikte mütalâa edildiği takdirde, para, personel ve araç durumu ne olmalıdır?)

6 — İtfaiye Hizmetleri :

(Bugünkü durum; civar belediyelerle bugünkü ilişkiler; müşterek bir idare kurulması halinde bölgede mevcut personel, ödenek ve araç durumu ne olabilir?)

Bunun dışında araştırma ekipleri, Metropol idarenin gelir kaynaklarıyla ilgili olarak, aşağıdaki bilgileri ele derlemeğe çalışmışlardır :

- 1 — Yıllık ithalât ve ihracat miktarları (ton ve lira olarak.)
- 2 — Günlük trafik akımı (şehre her gün hariçten giren ve çıkan motorlu araç miktarı.)
- 3 — Yıllık akaryakıt tüketimi (ton ve lira olarak.)
- 4 — Bina vergisi miktarı, il dahilindeki arsa, mesken ve ticarethane miktarı.

- 5 — Park ve fuarları ziyaret edenlerin adedi
- 6 — Özel İdarelerin yıllık gelirleri.
- 7 — Merkez belediyelerinin otobüs, trolleybüs, tünel ve vapurlarla günlük taşıdığı vasatı yolcu adedi.

Gerek birinci, gerek ikinci araştırmamızdaki sorulara dikkat edilirse, sür'atli şehirleşme olayı ve gerçeği karşısında bulunan iki bölgemizde, bugünkü durumun ne olduğu, kurulacak muhtemel birliğin imkânları ve mahallî yetkililerin bu konulardaki görüş ve davranışları tesbit edilmeye çalışılmıştır.

Bu Ön araştırmalarımız henüz tamamen değerlendirilmemiş olmakla beraber, bazı tipik örnekler vermeyi faydalı görüyorum :

İstanbul merkezinin yanında son derece hızlı bir tempo ile gelişen bazı yapışık belediyelerin nüfus artışlarındaki sür'ati gösteren aşağıdaki tablo, karşısında bulunduğumuz problemin büyüklüğünü anlamağa yetecektir :

Nüfus sayımının yapıldığı yıllar

	1950	1955	1960	1965
Sağmalcılar	—	4.932	29.110	69.064
Kâğıthane	1.431	3.084	22.818	56.157
K. Çekmece	1.657	4.537	12.086	22.835
Pendik	7.910	8.673	13.963	19.216
Maltepe	4.897	7.391	11.052	16.626
Alibeyköyü	2.156	12.819	8.948	15.919
Ümraniye	885	1.781	7.224	14.800
Küçükköy	985	12.604	5.216	14.564
Kocasinan	307	723	4.103	11.271
Saфра	862	1.266	3.479	10.209

1965 sayımı sonuçlarına göre, İstanbul Metropoliten alanda (köyler hariç) yaşayan nüfus 1.766.489 kişidir. Merkezî şehirde yaşayan nüfus ise 1,466.335 kişidir. Metropoliten merkezin nüfusu

gündüzleri % 30 civarında artmakta ve bu nisbet, turizm mevsiminde daha da artmaktadır. Bu bakımdan kitle ulaşımı İstanbul'da önemli bir sorun teşkil etmekte, bugünkü durumda şehirli nüfusun naklini % 50 civarında, her türlü kontrolden uzak ve trafik düzenini alt üst eden dolmuşlar yapmaktadır. Bu üç rakam dahi. İstanbul şehirs el alanında metropoliten idare kurma şartlarının çoktan ortaya çıktığını, hatta zamanın geçmekte olduğunu göstermektedir.

Metropol bölgedeki bütün belediye ve köylerin aydınlatma konusu sadece İ.E.T.T. idaresinin sorumluluğuna terkedilmiş bulunmaktadır. İzmir'de de durum aynıdır.. Bu idare ile ilgili enteresan bir örnek, 1969 yılı belediye bütçesinin İstanbul Valiliğince tasdiki sırasında, belediye meclisince İ.E.T.T. idaresinden Belediyeye l yardım olarak gösterilen 24.000.000 liranın, bu idarenin sadece İstanbul Belediyesine değil, diğer belediyelere de hizmet ettiği mucip sebebi ile, 1.000.000 liraya düşürülerek, tadilen tasdit edilmesidir. Bu olay dahi, henüz mevcut olmadığı halde, İstanbul Valiliğince, İ.E.T.T. İdaresinin metropoliten karakterde bir hizmet ifa ettiğinin kabul edildiğini göstermektedir. Filhakika, vesayet organı olan Valiliğin, bugünkü hukuki durum karşısında, böyle bir yetkiliye sahip olup olmadığı münakaşa edilebilir. Fakat biz, konunun hukuki cephesi üzerinde durmayıp metropoliten idare gerçeği üzerinde durmaktayız.

Yaptığımız incelemelere göre :

— İstanbul merkez, Pendik, Kartal ve Koca s in an dışında kalan 11 belediyenin itfaiye teşkilâtı mevcut olmayıp, bunlar itfaiye teşkilâtı kurma yolunda bir eğilime de sahip değillerdir.

9 belediyede yetersiz su tesisleri mevcut olup, ikisinde inşa halinde bulunmakta, dördünde ise su tevzi şebekesi hiç bulunmamaktadır.

— Ancak dört belediyede yetersiz (% 20 si fennî) kanalizasyon şebekesi mevcut olup, 11 nde hiç bulunmamaktadır. Septik çukurlar ise, genellikle fennî şartlardan uzaktır ve vidanjör servisi yetersizdir.

— Beş belediyenin hali hazır haritası ve imar plânı vardır. Diğer beş belediyenin hali hazır haritası yapılmış olup, imar plânları mevcut değildir. Geri kalan beş belediyenin ise, hem hali hazır haritaları hem de imar plânları mevcut değildir. Bu yüzden, genellikle İzmit'e doğru uzanan alanlarda, kontrolsüz inşaat ve sanayi kuru-

luşları çığ gibi büyümekte, bu hal metropoliten alan için, ileride halli güç sorunlar yaratmaktadır.

— Belediye hizmetlerini ne nisbette yerine getirebildikleri yolunda sorulan soruya verdikleri cevapta da, İstanbul belediyesi % 15 - 25; çevre belediyeleri ise % 20 - 40 arasında kalmışlardır.

— Doktor, mühendis, fen memuru, veteriner, ebe gibi teknik elemanların mevcudiyeti üzerinde yapılan incelemede, İstanbul Belediyesinde bu gibi teknik eleman sayısının 1500 civarında olmasına mukabil, civar belediyelerde bu rakamın 4 ile 7 arasında dolaştığı görülmüştür. Halbuki civar belediyeler içinde yaşayan nüfusun İstanbul'un 1/4 üne yakın olduğuna göre, bu sayının 800 den aşağı düşmemesi gerekirdi. Bu oran dahi, metropoliten idare zorunluluğunu ortaya koyan tipik bir örnektir.

— 1967 yılı İstanbul belediye bütçesi 600.352.262 lira olarak bağlandığı halde, 343.642.262 lira açık vermiştir. 1968 yılında da 605.961.103 lira olarak bağlandığı halde, gene 339.291.103 lira açık vermiştir. Bütçenin bu derece hayali rakamlara dayanışı, metropoliten çevrenin baskısının bir sonucu olarak kabul edilmelidir. (Karşılık olarak arsa satışları gösterilmiştir.)

— İstanbul ve çevresindeki belediyelere, müştereken yapmakta fayda gördükleri işlerin neler olduğu yolunda ve bunların ne türlü ortak bir kuruluş içinde yapılmasının faydalı görüldüğü yolundaki sorularımıza ise :

- a) Altı belediye, müştereken hiçbir işi görmekte fayda ummadıklarını,
- b) Dokuz belediye de, personel eğitimi, plânlama ve imar yönetimi, çevre yollarının bağlantı ve genişletilmesi, otobüs işletmesi, itfaiye, çöp imhası, elektrik, trafik hizmetleri, içme suyu, zabıta, sağlık ve veteriner işlerini ortaklaşa yapmakta fayda gördüklerini beyan etmişlerdir.

c) Bu belediyelerden sekizi ortaklaşa yürütülecek işlerin bir metropoliten idare tarafından; altısı bir birlik kurularak, biri de diğerleriyle tamamen birleşerek gerçekleştirmeyi düşünmektedirler. İzmir bölgesindeki belediye ve köylerin hemen hepsi, İstanbul'dakilere nazaran daha yüksek bir oranla metropoliten idare kurulması fikrinde birleşmektedirler.

İzmir metropoliten alanında yaptığımız iki ön araştırma sonuçlarından bazı örnekler vermek aynı şekilde faydalı olacaktır. Bura da yaptığımız çeşitli hizmet dalları üzerindeki araştırma sonuçlarını, bütün ayrıntıları ile vermeyi gereksiz buluyorum. Bunlardan sadece :

- 1 — İmar ve fen hizmetleri,
- 2 — Temizlik ve çöp toplama hizmetleri,
- 3 — İtfaiye hizmetlerine değinmek istiyorum.

1 — İmar ve Fen Hizmetleri :

a) 1955 tarihli İzmir şehri nazım plânı şehrin bugünkü gelişme durumu karşısında kifayetsiz kaldığından bugün ve geleceği karşılamak üzere 1968 tarihinden itibaren İzmir büyük şehir bütününe kapsayan yeni bir nazım plân hazırlama çalışmaları yapılmaktadır. Bunun için İzmir’de 23 teknik elemandan müteşekkil bir nazım plân Genel Sekreterliği kurulmuştur.

b) Çamdibi, Altındağ, Pınarbaşı ve Balçova belediyeleri hariç diğer 10 belediyenin imar plânları mevcuttur. Üç belediyenin imar plânı yetersiz durumdadır.

c) Bütün belediyelerde malî ve teknik eleman yetersizliğinden imar plânı uygulamaları tam yapılamamaktadır.

d) Merkez belediyesinde 171 ve civar 13 belediyede toplam olarak 32 teknik eleman mevcuttur. (Kalfa, usta gibi eleman bu miktara dahil edilmemiştir.) Gaziemir ve Altındağ belediyelerinde teknik eleman dahi bulunmamaktadır.

e) Her yıl ortalama merkez belediyesince 1629 ve civar 13 belediyece 1911 adet inşaat ruhsatı (apartman, mesken, ticarethane ve sınai tesisler olarak) verilmektedir. Ayrıca belediye sınırları içinde ruhsat dışı önemli miktarda gecekondular yapılmıştır ve yapılmaktadır.

f) Nazım plân ve buna müsteniden hazırlanacak imar plânlarının istenilen bir şekilde uygulanabilmesi için belediyelerin bugünkü malî kudret ve teknik eleman durumları yeterli değildir. Bu sebepten belediyelerin bu hizmetlerinin müştereken ve bir elden idaresinde zaruret görülmektedir.

2 — Temizlik ve Çöp Toplama Hizmetleri :

a) Merkez Belediyesi temizlik ve çöp toplama hizmetleri için 76 muhtelif motorlu araç, 50 merkep ve 1147 idari personel ve işçi çalıştırmaktadır. İki çöp imha fabrikası mevcut olup birisi faal diğeri inşa halindedir. Bunların herbiri günlük 100 - 150 ton kapasitelidir. Şehirden günde 350 - 400 ton çöp toplanmaktadır.

3 yıllık ortalamaya göre yıllık masraf 9.500.000 liradır.

b) 13 civar belediye; temizlik ve çöp toplama hizmetlerinde toplam olarak 32 muhtelif motorlu araç, 6 at arabası, 4 merkep ve 231 idari personel ve işçi çalıştırmaktadır. Bu iş için 3 yıllık ortalamaya göre toplam olarak yıllık 1.394.000 lira sarf edilmektedir. Bu belediyelerin günde topladıkları çöp miktarı 100 - 120 ton arasında değişmektedir.

c) Civar belediyelerin işçi ve vasıta miktarları temizlik hizmetlerini tam yapmağa müsait değildir. Bunların hizmetlerini iyi yapabilmeleri için ortalama en azından 56 motorlu araca, 320 işçiye ve 3 milyon liraya daha ihtiyaç vardır. Halbuki merkez belediyesi daha az miktarda araç, işçi ve para ile takviye edildiği takdirde temizlik ve çöp toplama hizmetlerinin şehir bütünü içinde daha iyi yapılabileceğine şüphe yoktur. Bu durum temizlik ve çöp toplama hizmetlerinin bir elden yani metropol bir idare tarafından görülmesinin daha faydalı ve ekonomik olacağını göstermektedir.

3 — İtfaiye Hizmetleri :

a) Merkez belediyesince yangın söndürme işleri ile ilgili olarak 5 büro personeli, 6 teknik personel ve yangınla ilgili 173 personel olmak üzere toplam 184 görevli ve 24 adet direksiyonlu araç, 22 motopomp, 2 aspiratör ve 3 jeneratör olmak üzere toplam 51 yangın aracı kullanılmaktadır, itfaiye hizmetleri için son üç yılın ortalamasına göre yılda iki milyon lira sarf edilmektedir. Yılda ortalama civar belediyeler de dahil 662 yangın olayına el konulmaktadır.

b) Civar belediyelerden Bornova ve Buca belediyeleri hariç diğerlerinin itfaiye teşkilâtı yoktur. Yalnız Gültepe belediyesinin bir arazözü olup itfaiye teşkilâtım henüz kuramamıştır. Bornova ve Buca belediyelerinin yangın işleri için beş araç, 18 personeli vardır. Yılda ortalama iki belediye toplam olarak 148.000 lira sarf etmektedir.

13 Belediyede yılda ortalama vuku bulan yağın adedi 40-50 arasında değişmektedir.

c) Civar belediyelerin her birinde itfaiye teşkilâtı kurulması, yangın miktarlarının azlığı dolayısıyla belediyelere büyük malî külfet yükleyecektir. Esasen bugün yangın vukuunda belediyeler merkez belediyesi itfaiyesinden parasız istifade etmektedir. Merkez Belediyesi itfaiye teşkilâtını personel ve araç olarak bir miktar takviye ettiğimiz takdirde merkez dahil 13 civar belediyenin itfaiye hizmetlerini sür'atle ve arzu edilen şekilde karşılamak mümkün olacaktır. Bu durum yangın söndürme hizmetlerinin İzmir şehir bütününde Metropol bir idare bünyesinde görüldüğü ve görülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Diğer hizmet alanlarında vardığımız sonuçlar hemen hemen aynıdır.

Bu araştırmamız sırasında, İzmir Metropolitan Alanı için bazı yeni ve sağlam gelir kaynakları bulunabilmesi üzerinde de bir ön çalışma yapılmıştır. Bu çalışma, daha da genişletilerek ya da tartışmaya müsait yanları düzeltilerek kesin bir sonuca bağlanabilir.

Metropolitan idare için düşünülen yeni gelir kaynakları şöyledir :

1 — İzmir İlinin yıllık ithalâtı 523 milyon lira değerinde 301 bin tondur. İhracatı 1.884.000.000 lira değerinde 537 bin tondur. Metropol idare için % 2 gibi bir hisse alındığı takdirde 46 milyon lira,

2 — İzmir İlinin ortalama yıllık akaryakıt istihlâki 250 milyon lira değerinde 255 bin tondur. Metropol idare için % 2 hisse alındığı takdirde 5 milyon lira,

3 — İzmir İlinin bina vergisi toplamı 15.600.000, arazi vergisi toplamı 14.750.000 liradır. Her iki verginin toplamı ise 30 milyondur. Bina ve arazilerin yeni bir tahrirle müstenit vergilendirilmeleri yapıldığı takdirde bina ve arazi vergileri toplamı en az 10 misli artacağından vergi miktarı 300 milyon lirayı bulacaktır. Mekropol idare için 10 bir hisse alındığı takdirde bugünkü durumda 3 milyon lira, ikinci halde 30 milyon lira,

gelir sağlamak mümkün olacaktır.

4 — Fuar giriş, otobüs, trolleybüs, körfez vapurları biletlerine yapılacak zamlar önemli bir miktar tutmayacağından ve esasen bu

işletmeler zararlı çalıştığından bunlardan Metropol İdare için ayrıca bir gelir sağlanması şimdilik uygun bulunmamıştır.

Yukardaki resim ve hisselerin yıllık toplamı 58 - 85 milyon liraya balığ olacaktır ki yeni bir mekropol idare için azımsanmıyacak bir gelirdir.

Bu açıklamalardan sonra şöyle bir soru akla gelebilir :

Acaba İzmir ve İstanbul şehirsel bölgelerinde birer Metropolitan idare kurmakla, bütün bu problemler bir anda çözüme bağlanacak mıdır? Böyle bir soruya Dünyanın hiçbir memleketinde derhal «evet» şeklinde cevap vermek mümkün değildir. Ancak böyle bir idare, bugünküne nazaran, daha toplu, daha plânlı, daha standart, daha kaliteli çalışma imkânı bulacaktır. Kaldı ki bu gelişme Dünyanın içinde bulunduğu gerçekler karşısında, önünde duramayacağımız bir kuvvetle bizi zorlamaktadır.

Aşağıda kısaca değineceğim ilmi araştırma sonuçları, Dünya şehirciliğinin bugünkü ve yarınki durumunu göstermekte ve bizim ne derecede geride kaldığımızın açık bir izahını da yapmaktadır.

Bugün, 3,5 milyar civarında olan Dünya nüfusu, 20. yüzyılın sonunda, normal bir artışla 6 milyarı bulacak, 21. yüzyılın sonunda ise (yani sadece 130 yıl sonra), en az 20, en çok 50 milyara ulaşacaktır. Bunun ortalamasını alırsak 35 milyar rakamını buluruz. Bugün 3,5 milyar nüfusun 2 milyarı köylerde (Kırsal bölgelerde) 1,5 milyarı ise şehirsel bölgelerde yaşamaktadır. Fakat gelecek yıllarda artan nüfus mutlaka şehirlere yönelecek, kırsal alanlarda yaşıyan nüfus gene 2 milyarı geçmeyecektir. Bu duruma göre, örneğin 21. yüzyılın sonunda şehir nüfusları 33 milyarı bulacaktır. Bu rakam, bugünkü şehir ve kasabaların en az 33 misli büyümesi demektir. İşkân sahalarının daha geniş olacağı düşünülürse, bu nisbeti 60 misline çıkarmak, normal sayılmalıdır. Bu halde, şehir ve kasabalar arasındaki vadi ve ovalar dolacak, devamlı şehirler meydana gelecektir; başka bir deyimle, Metropolis, yerini Ekunomopolis'e (yani Dünya şehrine) bırakacaktır. Esasen 1965 lerden beri Metropolis devresi kapanmak üzeredir. Dünyanın büyük şehirsel bölgeleri megapolis (Çok büyük şehirler) devresine girmiştir. Bu devre, 20. yüzyıl sonunda bitecek ve ekunomopolis (Dünya şehri) devri bağlıyacaktır. Bu devirde şehirlerarası, iskân sahalarıyla dolmuş olacak ve Dünya, adeta tek bir şehir haline gelecektir.

Gene ilim adamlarının bu alandaki araştırmalarının Türkiye'mizin haritası üzerindeki durumu ise şeyledir :

1927 yılına kadar olan devre, küçük şehirler devresini, 1985 e kadar olan devre Metropolis ve Megapolis devresini, 1985 ten sonraki devre de Ekunomopolis devresini göstermekte, aşırı şehirleşme, İstanbul, İzmir, Çukurova ve kısmen de Ankara civarında toplanmaktadır. Bu toplanmaların bir cedvel üzerindeki izahı ise şöyledir.

	100.000 den fazla nüfuslu şehirler			500.000 den fazla nüfuslu şehirler		
	1935	1965	1985	1935	1965	1985
Sayı	4	14	53	1	2	21
Nüfus (Milyon)	1,2	4,7	30,6	0,7	2,7	23,4
Memleket Nüfusunun Yüzdesi	7,5	15,0	58,9	4,6	8,5	54,2
Şehirli Nüfusunun Yüzdesi	44,3	70,40	92,4	27,3	39,6	70,9

Kaynak : İmar ve İskân Bakanlığı Bölge Plânlama Dairesi.

Bu İlmî açıklamaya göre, yurdumuzda Metropolis devresi çoktan gelmiş ve geçmeye başlamıştır. O halde, bizlere düşen görev, bir an önce, yurdumuzun şartlarına ve gerçeklerine en uygun idare tarzını formüle ederek, plânsız gelişmeyi, düzgün bir kanala sokmanın en kısa yolunu aramaktır.

Sonuç:

Metropoliten idarelerin özellikleri ve İstanbul ve İzmir araştırmaları konusunda yaptığımız bu kısa açıklama ile başlıca şu sonuçlara varmış bulunuyoruz.

1. İstanbul ve İzmir gibi şehrsel topluluk bölgelerinde metropoliten karakterde «Belediye ve köyler birliği» kurulması Anayasa'mızın 116. maddesine aykırı düşümiyecektir.

2. Aile plânlaması üzerinde ne derece durulursa durulsun, Dünya nüfusu hızla artmakta, buna paralel olarak şehirleşme olayı, önüne geçilmiyen bir «vakıa» olarak karşımıza çıkmaktadır. Yurdumuzdaki durum da aynı olup, Metropolis'in devri kapanmak üzeredir. Bu alanda kendi bünyemize ve şartlarımıza uygun Metropol birlikler kurma, zorunlu hale gelmiştir.

3. Metropoliten alanlarda plânlama fikri, son yıllarda büyük değişiklikler göstermiştir. Böylece Metropoliten alanların problemi, sadece güzel şehir kavramının çok daha ötesinde, yaşayan şehrin 24 saatlik hareketlerini değerlendiren bir önem taşımaya başlamıştır. Bunun için, günlük idare-i maslahat anlayışının üstünde bir plânlama ve uygulamayı yapacak geniş idare birimi kurmak gerekli olmuştur. Artık şehir plânları, fizikî plânlamanın herbir parseli için ayrı ayrı kararlar veren ve bina şekillerine kadar inen, ayrıntılı tutumdan kurtarılacak, arazi kullanılımasının esasları tespit edilecektir. Daha açık bir deyimle, örneğin, İzmir ya da İstanbul içinde yapılmış olan 8 katlı bir apartmanın balkon çıkıntılarının - belki de belediye personelinin dikkatsizliği veya göz yumması sonucu - 20 santim bahçeye taşıdığı mülâhazasıyle, bütün balkonlarının kırılmaya kalkınmasından ziyade belediye hudutları dışında olup, İzmir ile Buca arasında kalan, fakat bütün duman, pislik ve yükünden her iki şehrin müteessir olduğu köy alanlarında, hertürlü izin ve kontrolden uzak fabrikaların mantar biter gibi yayılmasını, bir disiplin altına almak, daha büyük önem taşıyacaktır. İşte Metropoliten İdarenin esprisi burada kendini göstermektedir.

4. Şehirlerimizde, Metropol idare ve plânlama şuurunun tamamen teessüs ettiğini iddia etmek de güçtür. Mevcut arazi spekülasyonu eğilimleri, imar idarelerinin bazı menfaatler yönünden zorlanması, kaçak inşaat, ruhsatlara aykırı, moral ve hukuk dışı davranışlar bu şuurun gerek idare edenlerde, gerekse o şehirde yaşayan hemşehriler arasında tam manasıyle yerleşmemiş olduğunu göstermektedir.

Diğer önemli bir nokta da. büyük şehrin ana davalarının, dağınık çalışmalarından kurtarılarak, uzun vadeli plânları gerçekleştirecek ve kanalize edecek, metropoliten idare fikrinin halka mal edilme-

sidir. Bu husus kişi hak ve hürriyetlerine önem veren demokratik idare anlayışının kudretini ifade edecektir.

5. Yurdumuzda kurulacak metropol idarelerin, bölgenin gerçeklerine ve şartlarına uygun bulunması zorunludur. Esasen, araştırmamıza sebep olan gerçek de kudur. Daha açık bir deyimle, İstanbul ve İzmir'in metropoliten idare esasları, birbirinin aynısı olmayabilir. Örneğin, 1968 yılında, İstanbul Özel İdare bütçesi 199.177.198 liradır. Aynı yılda İzmir Özel İdare Bütçesi ise, 37.724.713 liradır. Özel İdarelerin hizmet alanım kapsayan arazi ve köy adedi düşünülürse, İstanbul İl'i genişliği ve köy adedi, İzmir'in yarısı civarındadır. Buna mukabil, İstanbul'un İl özel İdaresi bütçesi İzmir'in altı katı kadardır. Pek tabii olarak böylebir durumda, kurulacak metropol idare birliği içinde, İstanbul Özel idaresi ile, İzmir Özel İdaresinin durumu, ilişki ve bağlantıları, farklı mütalâa edilmelidir.

Bu çabaların en önemli sebebini, yaşama koşulları gittikçe ağırlaşan ve kalabalıklaşan 'Dünyamızda, insanların daha rahat, daha huzurlu, daha gürültüsüz bir ortamda yaşamasını sağlamak teşkil etmektedir. Bu konudaki gayretlerimiz ise, ancak müşterek bir inanış ve çalışma temposu ile başarıya ulaşabilir.

FRANSA DEVLET ŞURASININ TEŞKİLATI ve ÇALIŞMA ŞEKLİ

ORHAN TÜZEMEN

Danıştay Kanunsözcüsü

GİRİŞ

Fransız Devlet Şûrası yürütme organı içerisinde mütalâa edilir. 31/7/1945 tarihli Ordonnance'ın 1. maddesinde bu husus : «Devlet Şûrası, Bakanlar Kurulunun da başkanı olması dolayısıyla Fransa Cumhuriyetinin geçici hükümet başkanına bağlıdır.» şeklinde açıklanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonunda, Fransanın düşman işgalinden kurtuluşunu takip eden günlerde, mezkûr ülkenin devlet ve hükümet başkanlığını, 1946 Anayasasının kabulüne kadar tek şahıs ifa ettiğinden sözügeçen ifade kullanılmıştır. Halen, her ne kadar 1963 yılında kabul edilen Devlet Şûrası Tüzüğü'nün 17. maddesinde Şûranın Genel Kuruluna Başbakanın riyaset edeceği zikredilmekte ise de, Devlet Şûrasının Cumhurbaşkanına mı yoksa Başbakana mı tabî olması gerektiği hususu hukukçular arasında tartışma konusudur.

Devlet Şûrası, hükümetin en yüksek istişare organıdır. Fransız Anayasasının amir hükmü gereğince bütün kanun tasarıları Şûranın tetkikine sunulmak zorundadır. Ayrıca tüzüklerin incelenmesi ve Bakanların sorularının hukukî yönden istişari olarak cevaplandırılması onun başlıca görevlerindendir.

Devlet Şûrası, yürütme organı içinde olmakla beraber. Dava Dairesi vasıtasıyla yüksek egemen idari yargı mercii görevini de ifa eder. Bu Daire mezkûr görevi yerine getirirken tamamiyle bağımsız mahkeme durumunda «fransız milleti adına» yargı yetkisini kullanmaktadır.

Devlet Şûrasının idare içerisinde olması bakımından Şûranın meslek mensupları dahi genellikle «magistrat — hâkim» sayılmamaktadırlar (Prof. Laubadere, Droit Administratif T: I, s: 349) ; 1598

yılıının Adalet Bakanı M. Debre'nin ifadesiyle «La magistrature administrative n'existe pas, il y a seulement des fonctionnaires administratifs qui occupent des fonctions de juges - idari hâkimlik yoktur, sadece hâkimlik görevini yerine getiren memurlar vardır.» Fakat şunu da ilâve edelim ki Fransa Devlet Şûrası meslek mensupları, Devletin en mümtaz sınıfı (le plus grand des grands corps) kabul edilmekte (Prof. Weil, Droit Administratif, s: 100-101); ve Devlet Şûrası Başkanı, Fransanın en yüksek fonctionnaire'i sayılmaktadır (Prof. Prelot, Droit Constitutionnel, 1963, s: 679).

TARİHÇE

Devlet Şûrasının teşkilâtını ve çalışma sekimi izah etmeden önce kısa bir tarihçeden bahsetmeyi uygun görüyoruz :

Devlet Şûrası Napoleon'un eseri kabul edilirse de Fransız İhtilâlinde evvel mevcut Kraliyet Konseyi Devlet Şûrasının asıl menşei sayılmaktadır. O devirde yargı konusunda da nihaî kararı veren Kral olduğundan bugünün Temyiz, Uyuşmazlık ve Yüksek İdare mahkemelerinin görevlerini kapsayan hususların hepsi Kraliyet Konseyinde halledilmekte idi. Konseyin başkanı olan Kral, toplantılara fiilen katılmıyor, müşavirlerinin genel kurul halinde aldıkları kararları genellikle tasvip etmekle yetiniyordu. İhtilâlden sonra Kraliyet Konseyi lağvedilince teşkilât Devlet Şûrası adıyla yenilendi ve fakat yalnız idare hukuku ve İdarî yargı konusunda görevlendirildi. 1799 da kabul edilen kararname ile Devlet Şûrasının yeniden teşkilâtlandırılmasına. geçileli ve Napoleonun eseri kabul edilen mezkûr şekil 1872 yılına kadar devam etti; Devlet Şûrasının yargı konusunda dahi yetkisi istişari nitelikte kalmakta, kararlar icra organınca onanmakta idi. Ancak 1872 yılında kabul edilen kanunla Devlet Şûrasının İdarî yargı konusunda millet adına kesin karar alma yetkişi tanınıyordu.

İdarî yargının adli yargıdan tamamiyle ayrı olarak mevcudiyeti ve nüfuzu Fransa'da bariz olarak hissedilmektedir. Bunda Devlet Şûrasının birbuçuk asırdanberi idare hukukuna mehz teşkil eden, İdarî yargının ilkelerini ve kurallarını ortaya koyan, değerli içtihadlarının büyük rolü olduğu şüphesizdir. Prof. Waline'in ifadesiyle : «il est impossible d'étudier le droit administratif sans connaître le Conseil d'Etat; car pratiquement, il est dans une large mesure son oeuvre = Devlet Şûrasını tanımadan idare hukukunu etüd etmek imkânsızdır; zira ameli bakımdan, o büyük bir nisbette Devlet Şûrasının eseridir.»

Son yıllarda Devlet Şûrasının işlerinin fazlasıyla, çoğalması ve işlerin seneden seneye devrederek birikmesi, bir davanın altı seneden evvel sonuçlandırılmaz hale gelmesi nedeniyle 1953 yılında Bölge idare Mahkemeleri (23 adet) kurularak Devlet Şûrası bir istinaf ve temyiz mercii haline getirildi.

TEŞKİLAT

Fransız Devlet Şûrası beş daireden kurulmuştur. Bunlardan biri Dava Dairesi, diğer dördü İdarî Dairelerdir. İdarî Daireler : İçişleri, Maliye, Bayındırlık, Sosyal İşler Dairesi olarak ayrılmıştır.

Devlet Şûrası Meslek Mensuplarının teşkilâtlanışına gelince, derece sırasıyla şöyledir :

- 1 — Danıştay Başkanı (Vice - President)
- 2 — Daire Başkanları (Presidents de section)
- 3 — Asil Devlet Şûrası Üyeleri (Conseillers d'Etat en service ordinaire)
- 4 — Olağanüstü hizmette Devlet Şûrası Üyeleri (Conseillers d'Etat en service extraordinaire)
- 5 Muavinler (Maîtres de s Requetes)
- 6 — Birinci sınıf Mülâzımlar (Auditeurs de 1. classe)
- 7 — İkinci sınıf Mülâzımlar (Auditeurs de 2. classe)

Devlet Şûrası Başkanı, Adalet Bakanının inhası üzerine Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle tayin olunmaktadır; Daire Başkanları veya asil Devlet Şûrası üyeleri arasından seçilmesi lâzımdır.

Başkan, Şûranın genel idaresiyle görevlidir; içdüzeni sağlamak için her türlü tedbiri kararlaştırmak yetkisini haizdir. İnhilâl veya mazeret vuku bulduğunda en kıdemli daire başkanı ona vekâlet eder.

Muavinler arasından seçilen bir meslek mensubu, Başkanın teklifi, Adalet Bakanının inhası üzerine Cumhurbaşkanı kararnamesiyle Genel Sekreter tayin edilmektedir. Genel Sekreter, Başkanın emri altında, İdarî işlerin yürütülmesi ve bütçenin uygulanmasıyla görevli ve sorumludur. Bu konuda Başkan, yetkilerinin bir kısmını ona devredebilir. Devlet Şûrasının bütçesi, Adalet Bakanlığı Bütçesi içe-

risinde ayrı bir grupta toplanmıştır: ancak ita amirliği Başkana aittir.

Devlet Şûrasının Daire Başkanları, Adalet Bakanının inhası üzerine Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle asil üyeler arasından seçilmektedirler.

Devlet Şûrasının asıl üyeleri, Adalet Bakanının inhası üzerine Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle tayin olunurlar. Üyeliğin üçte ikisine muavinlerin tayini zorunludur. Tayinler, Başkanın. Daire Başkanlarının da görüşünü aldıktan sonra tespit edeceği üç isimli bir listeden seçim suretiyle yapılmalıdır. Üye olabilmek için enaz 45 yaşında olmak lâzımdır.

Devlet Şûrasının olağanüstü hizmetteki üyeleri, muhtelif millî hizmetlerde bulunmuş değerli şahıslar arasından Adalet Bakanının inhası üzerine Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle belirli süre için tayin edilmektedirler. Bunlar, idari dairelerde hizmet görürler, Genel Kurula katılabilirler, fakat Dava Dairesinde yer alamazlar.

Muavinler, birinci sınıf mülâzımlar arasından Başkanın teklifi, Adalet Bakanının inhası üzerine kararname ile tayin olunurlar. Muavinliklerin dörtte üçüne birinci sınıf mülâzımlar getirebilir. Dörtte bir için Hükümet, en az on yıl âmme hizmeti görmüş memur ve subaylar arasından tayin yapmakda muhtardır.

Mülâzımlığa tayin, Ecole Nationale d'Administration mezunları arasından yapılmaktadır. Fransada devletin yüksek kadrolarına memur yetiştiren mezkûr Millî İdarecilik Okuluna fakülte veya yüksek okul mezunları alınmakta ve 28 ay amelî ve nazari yönden yetiştirilmektedirler. Bu okula girmek ve onu bitirmek oldukça güçtür. Senelik ortalama 700 talip arasından 70 kadari, yazılı ve sözlü iki imtihanı başarı ile verirlerse, kabul edilmektedirler. Okulu bitirenler başarı sırasına konulmakta ve en çalışanlarına devlet teşkilâtındaki münhal yerlerden istediğini seçme hakkı tanınmaktadır. Fransada Devlet Şûrası hizmetinin cezbedici olması, Okulu parlak derecelerle bitiren talebelerin Şûra Mülâzımlığını arzu etmelerine ve dolayısıyla Şûranın çok değerli elemanlar kazanmasına vesile olmaktadır.

Fransız Devlet Şûrası yürütme organına bağlı olduğundan meslek mensupları, Yargıtay, Sayıştay Üyeleri ve profesörler gibi azledilemez (inamovible) değildirler. Fakat teessüs etmiş bir gelenek onlara kanuniliğin de üstünde tam bir teminat sağlamaktadır. Başkan

ve üyeler 70, diğer meslek mensupları 65 yaşında emekliye ayrılmaktadırlar.

Devlet Şûrasının meslek mensupları, diğer devlet hizmetlerinde geçici sürelerle görev yapabilmektedirler. Ancak mülâzımların dışında görev alabilmesi için enaz dört yıl Şûrada çalışmış olmaları şarttır. Faal idareyi tanımanın, tatbikatın faydalı olduğu düşüncesiyle Devlet Şûrası Başkanları gerekli muvafakati memnurlukla vermektedirler.

DEVLET ŞÛRASI DAİRELERİNİN TEŞEKKÛL TARZI ve GÖREVLERİ

İDARİ DAİRELER: Her idari dairede bir başkan ve yedi üye bulunması lâzımdır. Üyelerden biri Dava Dairesi üyeleri arasından seçilmektedir. Ayrıca olağanüstü hizmette üye, yeteri kadar muavin ve mülâzım da Daire kadrosunda yer alır. Muavin ve mülâzımlar, raportörü oldukları konuların müzakeresine iştirak ederler ve oy kullanırlar. Devlet Şûrası Başkanı, herhangi idari daireye riyaset etmeye yetkilidir. Lüzumu halinde muayyen bir işin görüşülmesi için iki veya daha fazla idari daire birleşik olarak, toplanabilir; teşkil tarzını Başkan tespit eder.

İdarî dairelerin müzakereye geçebilmesi için başkan ile üç üyenin veya dört üyenin biraraya gelmesi icabeder. Dört üye tamamlanamıyorsa o toplantıya en kıdemli muavin iştirak eder ve oy kullanır. Reylerin eşit olması halinde başkanın bulunduğu taraf tercih edilir.

İdarî daireler, kendi hizmet sahalarındaki Bakanlıklara ait kanun, tüzük, kararname tasarılarını incelerken, gerekli tavsiyeleri yapabilecekleri gibi uygun gördükleri tadil tarzını ve maddelerin kaleme alınış şeklini de teklif edebilirler. Ayrıca istendiği takdirde bir tasarı metninin hazırlanmasını ve yazılmasını da yaparlar. Bir Bakanın talebi üzerine Başkan, bir Şûra üyesini muayyen bir kanun tasarısının hazırlanmasına yardım için de ödevlendirebilir.

İdarî daireler, Bakanların idari meselelerdeki müşküllerine ilişkin sorularına mütalâa verirler. istişari mütalâalar, hükümetin izni olmaksızın yayınlanmazlar.

Yukarıda arzettiklerimizin dışında, Fransız mevzuatının Devlet Şûrasının idari görevleri arasında gösterdiği şu hususları da zikretmek uygun olur :

1 — Devlet Şûrası, gerek Fransada gerek denizaşırı ülkelerindeki idari yargı mercilerinin devamlı teftişini sağlar.

2 — Devlet Şûrası, kamu yararına uygun gördüğü hallerde, teşrii, icraî ve İdarî hususlarda yapılmasını arzu ettiği reformları İktidarın dikkatine sunabilir.

3 — Devlet Şûrası, her sene hükûmete idari ve kazaî faaliyeti hakkında bir rapor verir. Bu rapor, ikinci bentte belirttiğimiz hususları ihtiva etmekle beraber, idari yargı kararlarının tatbikinde rastlanan güçlüklerin neler olduğu konusunu da kapsar. Mezkûr rapor, Başkanın tespit edeceği bir komisyon tarafından hazırlanır, Başkan ve Daire Balkanlarının tetkikinden ve bilâhara Genel Kurulun tasvibinden geçtikten sonra Cumhurbaşkanına takdim olunur.

1963 Kararnamesiyle Devlet Şûrası Başkanının nezdinde ve onun riyasetinde İstişarî Komisyon kurulmuştur. Bu komisyon, Daire Başkanları, Dava Dairesinin başkan yardımcıları, Genel Sekreter. senelik çalışma raporunu hazırlayan komisyonun başkanı ile sözü geçen on kişinin iki yıl için seçtiği (yeniden seçilmeleri imkânsız) iki muavin ve iki mülâzımdan meydana gelir. Komisyon, Devlet Şûrasının teşkilâtı, işleyişi konularındaki her meseleyi Başkanın teklifi üzerine görüşmek ve düşüncesini belirtmekle görevlidir.

Senelik tatil zamanını tespit etmek, bu devrede mesainin devamı için gerekli tedbirleri almak, icabediyorsa geçici daire teşekkül ettirmek, Fransada Devlet Şûrası Başkanına ait yetkilerdendir.

DAVA DAİRESİ (Section du Contentieux)

Dava Dairesi, bir başkan ile hassaten bu dairede görevli onbir üyeden teşekkül eder. Mezkûr onbir üyenin ikisi dairenin başkan yardımcısıdır, diğer dokuz tanesi de dokuz adet daire bölümünün başkanlığını yaparlar. Ayrıca enaz 24 üye ile muavin ve mülâzım Dairesinin mesaisine katılırlar. Muavin ve mülâzımlar üç yıl Dava Dairesinde çalışmadıkça diğer dairelere verilemezler.

Dava Dairesi 9 bölüme ayrılmıştır. Her bölüm üç üyeden teşekkül eder, biri bölümün başkanlığını yapar.

Her bölüm, tahkikatı yürütmek, dosyayı incelemek ve her iş için bir karar tasarısı hazırlamakla görevlidir; mevzuatın ifadesiyle, «davanın raporunu hazırlar.»

Devlet Şûrasının Dava Dairesi olarak hüküm verebilmesi için, umumi mahiyetteki işlerde iki, vergi davalarında üç bölümün biraraya gelmesi lâzımdır.

Birleşik Bölümlerin (sous-sections reunies) toplantılarına Dava Dairesi başkan yardımcılarının biri riyaset eder. Bütün basit davalar birleşik bölümlerde çözümlenir. Aynı konuda birbirini nakzedici dolayısıyla adaleti zedeleyici kararlar alınmaması için Devlet Şûrası üyeleri birbirleriyle devamlı temas ederler ve muayyen konularda kendilerinin iştirak etmediği bölümlerde alınmış kararlara böylece muttali olurlar. Ayrıca Dokümantasyon Bürosu, kazaî içtihatların tahlilini muntazaman kaleme alır ve şûra mensuplarına derhal dağıtır. Diğer taraftan, asıl Dava Dairesinin mensubu olmaları sıfatıyla Dava Dairesinin her konudaki içtihadına vakıf bulunan Dava Dairesi Başkan Yardımcılarının birleşik bölümlere başkanlık etmeleri, aynı konuda değişik kararlar alınmasını önleyici bir teminat olarak mütalâa edilmektedir.

Önemli davalar bizzat Dava Dairesinde veya Dava Dairesi Genel Kurulunda sonuçlandırılmaktadır. Sözü geçen Kurullara işin havalesini, Şûra Başkanı, Dava Dairesi Başkanı, bölüm başkanları ve kanun sözcüleri isteyebilirler.

Dava Dairesi hüküm verirken daire başkanının riyasetinde toplanır. İki daire başkan yardımcısı ve 9 bölüm başkanı ile İdarî dairelerden Devlet Şûrası Genel Kurulunca bir yargı yılı için seçilmiş iki üye toplantıya katılabilir.

Dava Dairesi Genel Kurulu ise, Devlet Şûrası Başkanının riyasetinde 5 daire başkanı (ki dördü İdarî dairelerin başkanlarıdır), Dava Dairesinin iki başkan yardımcısı, tahkikatı yürüten bölüm başkanı ve raportörden meydana gelir.

Her 15 eylülde başlayan bir yargı yılında : Dava Dairesi Genel Kurulu altı haftada bir cuma günü, Dava Dairesi diğer cuma günleri, birleşik bölümler her çarşamba iki, cumartesi bir celse toplantı yapmaktadırlar. Ancak şu noktayı bilhassa belirtmek lâzımdır ki, sözü geçen toplantıların hepsi alenîdir ve Danıştayımızın duruşmalı celseleri gibidir; kanun sözcüleri tarafından düşünceleri açıklanmaktadır.

Dava Dairesi Genel Kurulu toplantısında oylama sırasında reyler eşit olursa başkanın reyî hangi tarafta ise ona itibar olunur, diğer yargı kurulları için çift üye olarak toplanılması yasaktır, mevcut üye çift olursa müzakereye başlamadan evvel bir diğer üye veya en kıdemli muavin toplantıya çağırılır.

Dava Dairesi Genel Kurulu, 9 mensubu; Dava Dairesi, 7 mensubu; birleşik bölümler de 5 mensubu biraraya gelmedikçe müzakereye geçemezler.

Dava Dairesi Başkam ile iki yardımcısı süresiz olarak bu görevle; re atanmaktadırlar. Dava Dairesinin diğer üyeleri ise dört yıldan fazla bu dairede kalamazlar; ancak bölüm başkanlığı yapanların görevleri yenilenebilir; bölüm üyeleri iki sene geçtikten sonra tekrar eski görevlerine getirilebilirler. Bu suretle aşırı ihtisaslaşmanın bazı mahzurlarının önüne geçilmek istenmiştir.

Fransız Devlet Şûrasında kanun sözcülüğü görevini, muavinler arasından kararname ile seçilen şûra mensupları yapmaktadır. Kanun sözcülerinin Fransız İdare Hukukunda tarihî şöhreti ve istisnâî bir mevkiî vardır. Bir kanun sözcüsü şûra üyeliğine tayin edilirse en çok üç sene daha kanun sözcülüğü görevine devam edebilmektedir. Fransada kanun sözcüleri dava dairesi müzakerelerine katılırlar, fakat oy kullanamazlar.

Hukukçuların, Fransız Devlet Şûrasının bir hususiyeti olarak belirttikleri ve candan tasvip ettikleri şu hususu da ilâve etmek isteriz ; bir davayı çözümleyen heyette bazan üç ayrı neslin mensubu biraraya gelmektedir; 70 yaşında geniş tecrübe sahibi bir başkanla 50 yaşında bir üye ve hukuk ilminin en yeni teorileriyle mücehhez, atılğan bir mülâzım aynı kararın alınmasına iştirak ederler.

Devlet Şûrasının İdari Mahkeme olarak işleyişi

1 — Devlet Şûrası, «juge d'attribution» dur; diğer ifadeyle, hassaten görevlendirildiği konularda ilk ve son derecede yargı yetkisini kullanmaktadır. 3 Eylül 1953 Kararnamesinin 2. maddesi bu hususa ilişkindir.

2 — Devlet Şûrası, muhtelif İdarî yargı mercilerinin kararlarına karşı istinaf ve temyiz merciidir.

Devlet Şûrasının, ilk ve son derece idare hâkimi sıfatıyla gördüğü işlerin bazıları şunlardır : (bunlar önemi itibariyle bölge idare mahkemelerinin yetkisine bırakılmamıştır)

a — Cumhurbaşkanı ve Başbakanın kararnamelerinin iptali için açılan davalar;

b — Kararname ile tayin edilen askerleri ve sivil memurları ilgilendiren ihtilâflar;

c — Tatbikat sahası bir İdarî mahkemenin yetki sınırlarını aşan tek yanlı idari işlemlere ilişkin davalar;

d — Bakanların düzenleyici işlemlerine karşı açılan iptal davaları ;

e — Millî meslek teşekküllerinin yetkili heyetlerince alınan idari kararlarına karşı açılan iptal davaları.

İstinaf Mercii olarak Devlet Şûrası : Fransa Devlet Şûrası, ilk derecede karar veren İdarî yargı mercilerinin kararlarına karşı, eğer başka bir yargı mercii gösterilmemişse, istinaf merciidir. Bölge İdare Mahkemelerinin tabii olarak istinaf mercii de Devlet Şûrasıdır. Devlet Şûrası, istinaf mercii olarak alt derece yargı mercilerinin kararlarını incelerken onun hem hukuki hem de fiilî safhasını yeniden gözden geçirmekte ve gerektiğinde resen nihaî olarak karar vermektedir. İstinafın temyizden bariz farkı esasen bu noktada toplanmaktadır. Malûm olduğu üzere temyiz davasında bir yargı kararının yalnız hukuka uygunluğu denetlenmekte, maddî vakıaların ve delillerin takdiri hususuna müdahale edilmemektedir. Temyiz davasının sonucu sadece iptal kararına müncer olmakta ve davanın yeniden hükme bağlanması alt derece yargı merciiine bırakılmaktadır.

Temyiz Mercii olarak Devlet Şûrası : İdarî Yargı mercilerinden sonuncu derecede alınan yargı kararları temyiz yoluyla Devlet Şûrasına getirilebilir. Herhangi yargı merciiinin ilk derecede verdiği kararın kesin ve nihaî olduğu mevzuatta zikredilmiş ise Devlet Şûrası bu kararlara karşı açılan davaları da temyiz davası olarak kabul etmektedir.

Fransız Devlet Şûrasının yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararları : Fransada da, bizde olduğu gibi, Devlet Şûrasına başvurulması, idarenin ve idari yargı merciiinin kararlarının icrasını durdurmaz. Ancak talep üzerine yürütmenin durdurulmasına karar ve-

rilebilir. Fransa'da Devlet Şûrası yürütmenin durdurulmasını pek az kararlaştırmaktadır; bunun için iki şartın tahakkukunu aramaktadır : 1 — Dava edilen kararın infazı, tamiri pek güç sonuçlar vermemelidir; 2 — Vakıalar ve deliller, dava edilen kararın iptalini sağlayacak derecede ciddî görülmelidir. Fakat Devlet Şûrasının bu tutumu, doktrinin tenkitlerine maruz kaldığı gibi Danıştayımızca da haklı olarak benimsenmemektedir. Devlet Şûrasının yürütmenin durdurulması kararlarının gerekçeli olması ve bizzat Dava Dairesiyle Genel Kurulu tarafından ittihaz edilmesi lâzımdır. Yürütmenin durdurulmasının reddine ilişkin kararlar ise bölümlerce dahi verilebilir ve gerekçe ihtiva etmezler.

Devlet Şûrası kararlarının infazı : Fransa'da Bakanlar, Devlet Şûrasının iptal kararı verdiği hallerde, kararın ne şekilde infaz edileceği hususunda idarenin aydınlatılmasını Şûradan isteme yetkisini haizdirler. Bu takdirde Devlet Şûrası Başkanı ile Dava Dairesi Başkanı, bir meslek mensubunu kararın nasıl infaz edileceği hususunda idareye bilgi vermekle görevlendirirler.

Fransız Devlet Şûrasının bir senede karara bağladığı dava yekûnu ortalama 5000 dir. Ezcümle : 1947 - 1948 yargı yılında 7201; 1951 - 1952 yargı yılında 5542; 1957 - 1958 yargı yılında 4959; 1960 - 1961 yargı yılında 3720 dava karara bağlanmıştır.

Devlet Şûrasının GENEL KURULU

Genel Kurulun iki çeşit toplantı şekli mevcuttur. Birisi tam heyet (formation pleniére), diğeri olağan (formation ordinaire) şeklindedir.

Tam heyet halindeki toplantı ayda enaz bir defa vuku bulmaktadır. Başkan, daire başkanları ve üyelerden müteşekkildir. Muavin ve mülâzımlar da heyete katılabilirler ve istişari olarak görüşlerini bildirebilirler. Ancak görüşülen işin raportörü olan muavin veya mülâzımın reye iştirak hakkı vardır.

Genel Kurulun olağan toplantıları ise, Başkan, Dava Dairesi başkan yardımcılarının biri, Dava Dairesi bölümlerinin başkan ve üyeleri arasından Dava Dairesi başkanının inhası üzerine Başkan tarafından her sene seçilen 9 üye ile İdarî dairelerden ilgili İdarî daire başkanının inhası üzerine Başkan tarafından seçilen 3 üyeden teşekkül eder. Diğer şura mensupları olağan genel kurul top-

lantılarına katılıp görüşlerini açıklayabilirler; fakat bunlardan yalnız raportör olan şûra mensubunun oy hakkı vardır.

Bakanlar, bakanlıklarına ilişkin konularda Genel Kurulda bulunmak (yargı işleri hariç) ve oy kullanmak hakkını haizdirler.

Genel Kurula Başbakan, o bulunmadığı zaman Adalet Bakanı, o da bulunmuyorsa Devlet Şûrası Başkanı riyaset eder, onun da mazereti halinde en kıdemli daire başkanı riyaset görevini yerine getirir.

Genel Kurulun toplanabilmesi için üyelerinin yarısının hazır bulunması lâzımdır. Senelik Tatil sırasında üçte bir üyeyle de top (anılabilir. Toplantının idaresi ve düzeni Başkanın yetkisindedir. Oylama, el kaldırarak, oturarak veya ayakta, veya ismen çağrılmak suretiyle yapılabilir. Oylar eşit ise Başkanın bulunduğu tarafa itibar olunur.

Genel Kurulun tutanakları Genel Sekreter tarafından düzenlenir.

Olağan Genel Kurul toplantısına alınmış şu konular, yetkili komisyon veya daire başkanının mütalaasını da aldıktan sonra Başkan tarafından tam heyet toplantısına sevkedilebilir.

a — Kanun veya Ordonans tasarıları,

b — Fransız Anayasasının 37. maddesine göre teşri nitelikte düzenlenmiş kararname tasarıları,

c — Tüzük tasarıları,

d — Önemleri itibariyle Genel Kurulda görüşülmesi ilgili Bakanın, Şûra başkanının veya daire başkanları ile yetkili komisyonun istediği hususlar.

Her Bakanlıktan en az direktör rütbesindeki memurlar, o Bakanlığa ilişkin işlerde Devlet Şûrasındaki toplantılara istişari olarak katılmak üzere kararname ile hükümet temsilcisi tayin olunurlar. Ancak muayyen bir işin müzakere ve münakaşasına katılmak üzere Bakanların kararıyla de memur tavzif edilebilir.

Bakanlar ve Devlet Şûrası Başkam, görüşlerinden istifade edilmesi mümkün şahısları, daire ve kurulları aydınlatmak ve görüşlerini açıklamak üzere davet edebilirler.

Devlet Şûrasında Daimi Komisyon

Adı geçen Komisyon, Devlet Şûrası Başkanı, Başkanın teklifi ve Adalet Bakanının inhası üzerine Başbakan tarafından seçilmiş bir idari daire başkanı, Daire başkanlarının inhası üzerine her daireden iki tane olmak üzere Şûra Başkanı tarafından seçilmiş 10 üye ile aynı şekilde seçilmiş muavin ve mülâzımlardan teşekkül eder. Bu Komisyonun görevi, acele oldukları ilgili Bakan tarafından ifade ve Başbakan tarafından teyid olunan istisnâî hallerde Kanun ve Ordonans tasarılarını incelemektir. Komisyon, herhalde, incel: meşini yaptığı işin Genel Kurulda görüşülmesini kararlaştırabilir.

Devlet Şûrası Meslek Mensuplarının disiplin işleri: Meslek Mensuplarına disiplin cezası, İstişarî Komisyonun mütalâası ve Adalet Bakanının teklifi üzerine tayine yetkili makam tarafından verilebilir. Ancak, hakkında disiplin cezası uygulanacak meslek mensubundan daha aşağı rütbedeki komisyon üyeleri toplantıya katılamazlar.

İdarî dairelerde Dava Dairesi arasındaki sıkı işbirliği : Devlet Şûrasının yüksek istişare organı olarak verdiği düşüncelere uyan İdarenin tesis ettiği işlemlerin sonradan dava konusu olması ve iptale uğraması kamu oyununda aksi tesirler uyandırdığından 1963 kararnamesiyle Dava Dairesi ve İdarî daireler arasında çok sıkı işbirliği öngörülmüştür. Danıştayımızda da bu şekilde işbirliğine ihtiyaç bulunduğu kanısında olduğumuzdan mezkûr hususu diğer bir makalemizde ayrıntılarıyla ele almak niyetindeyiz.

TERCÜMELER

FRANSA VE BELÇİKA'DA İDARE ÂMİRİLERİNİN STATÜSÜ

Çeviren
Dr. Jur. Âlim ŞERİF ONARAK
Tetkik Kurulu Müşaviri

İdari Tevsii mezuniyet ve Valilerin Yetkileri Hakkında

26 Eylül 1953 günlü ve 53/896 sayılı Kararname

Fransa Cumhuriyeti Resmî Gazetesi

27 Eylül 1953, sh. 8495 - 8496.

Bakanlar Kurulu Başkanı,

Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı, İçişleri Bakanı ve Maliye ve Ekonomik İşler Bakanının teklifi üzerine;

İktisadî ve malî kalkınmayı gözeten 17.8 1948 günlü kanunu gözonünde tutarak;

Danıştay'ın ve Bakanlar Kurulu'unun görüşlerini alarak;

Şu kararnameyi ihdas etmiştir :

Madde 1. Kendisine İl'de Devlet Otoritesi tevdi edilen vali, Hükümetin yetki devrettiği kimse olarak, Bakanların her birinin temsilcisidir. Kanunların, tüzüklerin ve Hükümet kararlarının icrasına nezaret eder. Millî menfaatleri temsil eder. Yetkili bakanların emri altında, il'deki sivil devlet memurlarının faaliyetinin genel idaresini sağlar. Kanun ve tüzüklerin tespit ettiği şartlar dahilinde, mahallî topluluklar üzerinde İdarî denetleme icra eder.

Madde 2. — Sivil idarelerin başında bulunan bakanların yetkileri il çevresi içinde, doğrudan doğruya, ancak vali'ye devrolunabilir.

Bununla beraber, Adalet Bakanının yetkileri, adlı görevlerin icrasıyla ilintili bulunduğundan, valiye veya onun emri altında bulunan diğer herhangi bir memura devir konusu edilemez.

Yukarıdaki birinci fıkra hükümleri, istisnâ olarak, ilgili bakanlıkla İdarî reformla görevli bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu'na ittihaz edilecek kararlarla değiştirilebilir.

Kamu Saymanlığı ve Maliye ve Milli Emlâkla ilgili hususları düzenleyen hükümler hiç bir surette değiştirilemez.

Valinin, yukarıdaki birinci fıkra muvacehesinde verilecek bir yetki devri hakkındaki kararları, Vali'ye tanınan yetki devrinin kapsadığı şartlar dahilinde salâhiyetli kılınmış diğer taşra hizmet daireleri yöneticilerinin teklifleri üzerine alınır.

Valinin, bizzat, bir bakandan yetki devraldığı durumlarda; böylece üstlenilmiş yetkiler, ancak, bu bakanın kararnamesiyle tespit edilmiş şartlar dahilinde aşağı kademelere devrolunabilir.

Bu yetkilerin valilerce devrolunması; onu, kendisine vâbeste bulunan kontrol vecibesinden kurtarmaz,

Madde 4. — Halen valilerden gayri memurlara bahşedilen yetkiler, yukarıdaki 2. maddenin 3. fıkrasına uygun olarak ittihaz edilmiş bir değişiklik bahis konusu değilse; dört aylık bir süre içinde otomatik olarak, valilere irtikal ettirilecektir.

Madde 5. — İlgili bakan tarafından tespit edilmiş esasların uygulanması icabı, bölgesel bir program çerçevesinde girilmiş donatım çalışmalarının ilgilileri hariç, Devlet bütçesinden açık kredi olarak, mahallî topluluklara veya belli kategorilerdeki hakikî veya hükmi şahıslara tahsis edilecek para yardımlarını, ilgililere tevzi görmekle görevlidir. Bu krediler global olarak valiye tevdi edilir.

Madde 6. — Seine İli'nin dışındaki illerde, vali, her yıl, taşra hizmet dairelerinin il şube müdürlerinin herbiri hakkında, ilgili bakanlara birer muhtıra verir. Bu muhtıralarla vaki değerlendirmeler, ilgilinin dosyasına konur.

Madde 7. — Valinin daha yüksek bir makamın tasvibine tabi bulunan kararları, şayet bu makam, kendisine tevdi edilen karar hakkında iki ay geçtiği halde hiç bir görüş bildirmemişse, icra edilebilir duruma girer. Bu süre, denizaşırı iller yönünden üç aydır.

Madde 8. — 17 Ağustos 1948 günlü Kanunun II. Başlığında gözetilen nitelikteki idareler, hizmet daireleri ve teşekküller, vali'ye, talebi üzerine, istihbaratı bakımından faydeli gördüğü bilgileri temin etmek zorundadırlar.

Madde 9. — Olağanüstü görevli İdare Genel Müfettişleri, kendi bölgelerinde istihdam edilmekte bulunan bölgesel hizmet dairelerini yönetenler hakkında 6. maddede öngörülen yetkileri icra ederler.

Bölgesel hizmet dairelerinin yöneticileri, kendi çevrelerinde bulunan valilere, ayrıca, görevlerinin icrası bakımından bilinmesi zarurî bulunan bilgileri sağlamakla mükelleftirler.

Bölgesel hizmet dairelerinin yöneticileri, kendi çevrelerinde bulunan valilere, ayrıca, görevlerinin icrası bakımından bilinmesi zarurî bulunan bilgileri sağlamakla mükelleftirler.

Madde 10. — Bütün bakanlar ve müsteşarlar, herbiri kendilerine ait bulunan hususlarda, Fransa Cumhuriyeti Resmî Gazetesinde yayınlanacak olan bu kararnamenin icrasıyla görevlidirler.

Paris'te, 26 Eylül 1953'te

Başbakan tarafından hazırlanmıştır,

JOSEPH LANIEL

(İlgili bakanların imzaları)

Valilere Uygulanabilecek Düzenleyici Hükümleri

Tespit Eden 29 Temmuz 1964 günlü ve 64/805

sayılı Kararname

Fransa Cumhuriyeti Resmî Gazetesi 5 Ağustos 1964, sh. 7156 - 7157

Cumhurbaşkanı,

Başbakan, İdarî Reformla Görevli Devlet Bakanı ve Maliye ve Ekonomik İşler Bakanının teklifi üzerine;

Anayasayı, özellikle Anayasa'nın 13. maddesini;

Memurların Genel Statüleri ile ilgili 4.2.1959 günlü ve 59/244 sayılı Ordonnance'ı;

Kamu İdaresini Düzenleyen ve Tâyinleri Hükümetin kararına bırakılmış olan Yüksek Memurları tespit eden 21 Mart 1959 günlü ve 59/442 sayılı kararnameyi;

Valilerin yetkilerine, İllerde Devlet Hizmetlerinin Teşkiline ve İdarî Tevsii mezuniyete ilişkin 14 Mart 1963 günlü ve 64/250 sayılı kararnameyi;

Bölgesel Faaliyet Çevrelerinde Devlet Hizmetlerinin Teşkiline Dair 14 Mart 1964 günlü ve 64/251 sayılı Kararnameyi;

B. Georges Pompidou'nun gaybubeti sırasında Başbakanın Görevlerinin Ne Yolda Görüleceğine Müteallik 23 Temmuz 1964 günlü Kararnameyi:

ve Kamu İdaresi Yüksek Konseyince ısdar edilmiş noktainazarı gözönünde tutarak;

Danıştay'ın ve Bakanlar Kurulu'nun görüşlerini de alarak;

Şu Kararnameyi ısdar etmiştir :

Madde 1. — Valiler, Başbakan ve İçişleri Bakanının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunca ittihaz edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle tayin olunurlar. Tayinleri ülkenin belli bir parçasında görevlendirilmeyi istilzam eder.

Madde 2. — Kaymakamlar ve Sivil idareciler, derecelerinin sınıf üstü durumuna ulaşmışlarsa, vali tayin olunabilirler.

Kaymakamlar, bu göreve tayinlerinden itibaren asaleten vali olarak anılırlar.

Sivil idareciler, beş yıl kaymakam sıfatıyla hizmet görmüşlerse, talepleri üzerine, asaleten vali tayin olunabilirler. İçişleri Bakanlığı'nın merkez teşkilâtında veya 14 Mart 1964 günlü ve 64/251 sayılı kararnamenin 4. maddesine uygun olarak bölge valileri nezdinde ihdas edilmiş bir heyetin üyesi olarak verilen hizmetler, iki yıllık bir limit içinde, kaymakam sıfatıyla verilmiş sayılır.

Madde 3. — Tayinleri sırasında, 2. maddenin 2 ve 3. fıkralarında derpiş olunan durumda bulunmayan valiler, o sırada memur vasfını ihraz etmiş bulunuyorlarsa, (mensup oldukları) esas memur kuvvesinin (topluluğunun) müfrez pozisyonuna (bu kuvveden muvakkaten ayrılarak görev deruhte etme pozisyonuna) sokulur.

Madde 4. — 2. maddenin 2 ve 3. fıkralarında derpiş olunan durumların dışında; valiler, görevlerini üç yıl icra eyledikten sonra, talepleri üzerine, asaleten tayin edilirler.

Madde 5. — Vali sıfatıyla asaleten tayin olunma, 1. maddede öngörülen şekiller dahilinde karar altına alınır.

Madde 6. — Tayinleri sırasında, 2. maddenin 2 ve 3. fıkralarında derpiş olunan durumlara sokulamayan, ülkenin belli bir parçasında görev alabilecek valilerin adedi, bu mevkilerde hizmet veren valilerin global kuvvesinin beşte birini geçemez (*)

Madde 7. — Valiler «normal sınıf ve «sınıfüstü» valileri olarak iki kısma ayrılır.

Seme Valisi ile (Paris) Polis Valisi, istisnaî bir kategori teşkil ederler.

Madde 8. — Valilerin normal sınıfı yedi kademe ihtiva eder. Kademeler içinde terfi. İçişleri Bakanlığı kararnameleriyle sağlanır. 1-5 ve 6-7. kademelerde terfi, bir önceki kademede bir yıl kıdem sağlandıktan sonra husule gelir. 5. kademedan 6. kademeye terfi, (bu durumdakiler arasından) seçilme yoluyla, 5. kademedan iki yıllık kıdem kazanılmak ve en az dört yıl valilik yapılmış olmak şartıyla yerine getirilir.

Madde 9. — Sınıf üstü (hors-classe)'nde, tek bir kademe bulunur. Bu sıfat, kararname ile teessüs etmiş bir listede gösterilmiş ülke dahilindeki mevkilerden birini işgal eden valilere verilir.

Bili sıfatla valilerin yerine getirdikleri hizmetlerin süresi, gerektiğindi', bu maddenin 1. fıkrasında öngörülenden gayri bir diğer mevkiye ifraz edildikten sonra normal sınıfta yeniden tasnife tabi tutulmaları halinde hesaba katılır.

Madde 10. — Bu maksatla İçişleri Bakanlığı bütçesine konmuş olan kadro adediyle sınırlı olarak (asaleten) valilik sıfatım haiz bulunanlar (les prefets titulaires), Devlet daireleri nezdinde kendilerine tevdi edilecek görevleri yerine getirmek üzere kadro dışı durumuna sokulabilirler.

(*) Petit Larousse'un 1964 baskısına göre : Fransa'da 90 metropoliten il, 4 denizaşırı il ve yine il'e tekabül eden 10 kadar denizaşırı ülke vardır. (Çev.)

Madde 11. — Asaleten valilik sıfatını haiz bulunanlar, bu sıfatla iki yıl hizmet verdikten sonra, muvakkaten başka hizmetlerde bulunma (service detache) pozisyonuna sokulabilirler.

Madde 12. — Memurların genel statüleriyle öngörülen açığa çıkarılma (disponibilite) halleri dışında, asaleten valilik sıfatını haiz bulunanlar, hizmetin menfaati (selâmeti) bakımından açığa çıkarılabilirler. Bu açığa çıkarılma hali, beş yılı geçemez. Bu durumda valiler, emeklilik haklarından yararlanırlar; ve ayrıca en az ödemiş bulundukları emekli aidatlarının yekûnu tutarını karşılayabilmek ve faaliyet halinde bulunduğu durumdaki maaşının yarısını geçmemek üzere, bir açık maaşı alırlar. Bununla beraber, ilk altı ayda, normal sınıftaki kademesine veya sınıf-üstü durumuna tekabül eden maaşından (aynen) müstefit olabilirler.

Hizmetin yararına olarak açığa çıkarılma devresinin nihayet bulmasıyle; ilgililer, ya valilik kadrolarında faal görev alırlar; veya emekliliğe ayrılırlar. Bu sonuncu durumda, ya derhal (mutlak) bir emekli maaşına müstahak olurlar; veya bu tarihte, emeklilik hakkı na, müstahak olmak için gerekli hizmet süresi şartı yerine gelmiş bulunup bulunmadığına göre, nisbi bir emekli maaşı almağa hak kazanırlar.

Bu maaş, valilerin, açığa çıkarıldıkları tarihte, gerek normal sınıfta, gerekse sınıf-üstü durumda almakta oldukları maaş esas tutularak tespit edilir.

Madde 13. — 12. maddenin (1. fıkrası) hükümleri bu görevleri son bulduktan sonra, izinli olarak ayrıldıkları esas memuriyetleri mülkî idare amirliği olmayan valilerin, kuvvelerine yeniden tertip edilinceye kadar açığa alınma süresince de uygulanır.

Madde 14. — Asaleten valilik sıfatını haiz olup ta, esas görevleri dışında istihdam edilen veya maaşlı olarak açığa çıkarılan valilerin adedi, 50'yi geçemez.

Madde 15. — 4 Şubat 1959 günlü Ordonnance'ın 2. maddesinin sonuncu fıkrasının uygulanması bakımından, valilerle ilgili hususlarda, aşağıdaki hükümler kaldırılmıştır :

— 4 Şubat 1959 günlü Ordonnance'ın 3. (3. fıkrası); 13. (1. fıkrasının son cümlesi); 14., 15. (3, 4 ve 5. fıkraları) ; 26. 27. (2. cümlesi); 28. (3, 4 ve 5. fıkraları); 31., 33., 48. ve 52. maddeleri.

- Karma İdarî komitelerle karma teknik komitelere ilişkin tüzüğün yürürlüğe konması hakkındaki 14.2.1959 günlü ve 59/307 sayılı kararname.
- Memurların sicil ve terfilerinin genel şartlarını tespit eden tüzüğün yürürlüğe konması hakkındaki 14.2.1959 günlü ve 59/308 sayılı kararname.
- Memurların bazı pozisyonlarının özel rejimini ve görevlerinin kat'î olarak son bulmasının bazı şartlarını tespit eden tüzüğün yürürlüğe konması hakkındaki 14.2.1959 g. ve 59/309 s. lı kararnamenin 9, 11, 12 (2 ve 3. fıkraları) ve 29. maddeleri.
- Memurlarla ilgili disiplin prosedürleri hakkındaki tüzüğün yürürlüğe sokulması hakkındaki 14 Şubat 1959 günlü ve 59/311 sayılı kararname.

Madde 16. — Bu kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce sınıf-üstü seviyesine yükselmiş olan valiler, bu sıfatın sağladığı haklardan yararlanırlar.

Madde 17. — Bu kararnamenin yayınlanması tarihinde, vali sıfatıyla, İçişleri Bakanlığının sivil idarecisi olarak, kendi kuvvelerinden intikal etmiş olanların, II. maddede tespit edilmiş şartlara bakılmaksızın, bu sıfatla valilikte istihdamlarına devam olunur.

2. maddenin hükmü bakımından, bu kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce, İçişleri Bakanlığında hizmet vermiş olan sivil idarecilerin durumu, kaymakamların durumuna benzer kılınmıştır.

Madde 18. — Bu kararnameye aykırı bulunan bütün hükümler ezcümle :

- 12. maddesinin 2 - 7, fıkraları hariç, muaddel I Ekim 1959 günlü ve 59/1141 sayılı kararnamenin hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 19. — Başbakan, İdari Reformla Görevli Devlet Bakanı, Maliye ve Ekonomik İşler Bakanı ve Bütçe Müsteşarı, herbiri kendine terettüp eden hususlarda, Fransa Cumhuriyeti Resmî Gazetesinde yayınlanacak olan bu kararnamenin icrasıyla görevlidirler.

Pariste, 29 Temmuz 1964 günü,

Cumhurbaşkanlığı'na hazırlanmıştır.

C. DE GAULLE

(Başbakan ve ilgili bakanların imzalarıyla).

**(Fransa’da) Kaymakamların Statüsünü Gözeten
14 Mart 1964 günlü ve 64/260 sayılı Kararname**

Fransa Cumhuriyeti Resmi Gazetesi’nin

21.3.1964 günlü nüshasında yayınlanmış

26.3.1964 günlü nüshasında tashih edilmiştir.

Cumhurbaşkanı,

Başbakan, İdarî Reformla Görevli Devlet Bakam, İçişleri Bakanı, Maliye ve Ekonomik İşler Bakanı ve Bütçe Müsteşarının teklifi üzerine;

Memurların Genel Statüleri hakkındaki 4.2.1959 günlü Ordonnance’ı;

Bazı Memur Pozisyonlarının Özel Rejimine ve Memuriyetle Kati Olarak İlgî Kesilmesinin Şartlarına Mûteallik Tüzük Hakkındaki 14.2.1959 g. ve 59/309 s. lı kararnameyi;

Valiliğe bağlı idarecilerin tümünün özel statüleri ile ilgili tüzük hakkındaki. 19.6.1950 günlü ve 50 899 sayılı kararnameyi; ve bu kararnameyi tedil eden 14.6.1951 günlü ve 51 754 ve 20.6.1963 günlü ve 63/590 sayılı kararnameleri;

Sivil idarecilerin Statüleri ile ilgili, tüzük hakkındaki 17,XI.1955 g. ve 55/1490 s. lı kararname ile birlikte; Sivil İdarecilerin Özel Statüleri hakkındaki 14.3.1962 g. ve 62/277 s. lı kararnameyi;

Valilere Uygulanabilecek Düzenleyici Hükümleri tespit eden 1.10.1959 g. ve 59/1141 s. lı kararnameyi;

Kamu Görevi Yüksek Konseyince isdar edilmiş mütalâayı gözönünde tutarak;

Danıştay’ın (Maliye Dairesinin) mütalâasını da alarak;

Şu kararnameyi isdar etmiştir :

I.BÖLÜM

Genel Hükümler

1. Madde. — Kaymakamlar, valilere, görevlerinin icrasında, yardım ederler. Valilerin emri altında, kanun ve tüzük hükümlerinin uygulanmasını ve hükümetin emirlerinin icra edilmesini sağlarlar.

Bu maksatla, bir ilçenin idaresini veya valiliğin genel sekreterliğini, valinin özel kalem müdürlüğünü veya özel kalem şefliğini; ya da bundan önceki fıkra da tanımlanan çerçeveye giren diğer bir görevi deruhte ederler.

2. Madde. — Kaymakamlar Başbakan ve İçişleri Bakanının teklifleri üzerine Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle tayin olunurlar.

3. Madde. Kaymakamlar üç sınıfa ayrılır :

— Beş kademeyi ihtiva eden sınıf-üstü;

— Beş kademeyi ihtiva eden 1. sınıf;

— Sekiz kademeyi ihtiva eden 2. sınıf.

4. Madde. — Kaymakamlar tarafından işgal olunan kaymakamlıklar (postes territoriaux), İçişleri Bakanlığı, Kamu İdaresiyle Görevli Bakanlık ve Maliye ve İktisadi İşler Bakanlığının müşterek kararnamesiyle tanzim edilmiş bir tabloya uygun olarak, iki kategoriye ayrılır.

Ancak, sınıf-üstü kaymakamlar, birinci kategoriye sokulan kaymakamlıkları işgal etme yeteneğine sahiptir.

II. BÖLÜM

Mesleğe Alınış

5. Madde. — Kaymakamlar, İçişleri Bakanlığı'nın sivil idarecileri arasından seçilerek mesleğe alınır.

Kaymakamların mesleğe almışları, normal olarak Yüksek. İdareciler Okulu'ndan sağlanır; diğer Devlet dairelerinin memurları arasından da seçilmeleri caizdir.

6. Madde. 5. maddenin hükümlerinden istifade edecekler, uzun süreli olarak bakanlıklarından ayrılarak kaymakamlık mesleğine bağlanırlar; bu kararnamenin öngördüğü özel hükümler hariç, yukarıda işaret olunan 4 Şubat 1959 günlü Ordonnance'm ve 14 Şubat 1959 günlü kararnamenin hükümleri bunlara uygulanır.

7. Madde, — Sivil idareciler de, bu kararnameye bağlı muadelet tablosuna uygun olarak, yeniden, kaymakamlar gibi, tasnife tabi tutulacaklardır.

Diğer memur kuvvelerine mensup memurlar, eşit bir gösterge teşkil eden Kaymakamlık meslek kademesine göre veya fıkdanı halinde, kendi esas memur topluluklarında mevcut bulunan kademenin bir üst derecesine göre yeniden tasnife tabi tutulurlar. Bunların, bu kademeye intibak etmek üzere kendi esas memur topluluklarında terkettileri kademedede elde etmiş bulundukları kıdemle tamamlanmak üzere, kaymakam olarak alındıkları kademedede belli bir kıdem süresini idrak etmeleri gereklidir.

İlgililer, kaymakamlığın sınıf-üstü statüsüne geçmeleri halinde, kendi statülerinde bu statünün hiç değilse birinci kademesine tekabül eden bir göstergenin gerektirdiği kademedede bulunmaları kaydiyle, nihaî göstergeleri en azından esas derecelerinin veya sınıflarının nihaî göstergelerine eşit kaymakamlık sınıfına alınırlar.

8. Madde. — 5. maddenin istisnası olarak, en fazla kırkbeş yaşında bulunan, valiliğin şube müdürleri ve başlıca bağlı rükünü (athaches principaux), bu madde ile 6. maddenin tespit ettiği şartlar dahilinde, kaymakamlık görevlerinde istihdam edilebilir.

Bunlar, bu durumda, 2. sınıfın intibak edecekleri kademesinin maaşına, bu mümkün olmadığı takdirde, kendi esas statülerinde istifade etmekte oldukları kademenin maaşının bir üstüne müstehak olurlar. Yeter ki, esas sınıflarında, bu kararnameye ekli tablonun uygulanması bakımından nazarı itibara alınan kademeye ulaşmak için normal olarak derpiş olunan asgarî hizmet kıdemini idrak etmiş olsunlar. Aksi halde, yukarıda anılan tablonun uygulanması bakımından, ikinci sınıfta, kendi esas memur topluluklarında tahakkuk ettirdikleri hizmet kıdemlerinin tekabül ettiği kademeye intibak ettirilirlir.

Bu maddenin uygulanması bakımından, kaymakam olarak istihdam edilecek memurlar, beş yıl içinde, ya asaleten kaymakam olurlar veya sivil idareci topluluklarından yahut İdarî mahkeme müşavir

topluluklarından birine, bu topluluklarla ilgili statü hükümlerine uygun olarak, atanır; ya da esas topluluklarına dönerler.

Bu maddenin öngördüğü muvakkat istihdamlar, ancak Yüksek idareciler Okulu öğrencilerinden dokuzda birinin İçişleri Bakanlığına sivil idareci olarak tayinleri ölçüsünde tahakkuk ettirilir.

9. Madde. 5. maddenin bir istisnası olarak, kamu hizmetlerine girmek için gerekli şartları ihraz edip te; en az otuziki, en çok kırk yaşında bulunan ve Yüksek İdareciler Okuluna ilk giriş müsabakası için gerekli diplomalardan birine sahip bulunanlar, aşağıdaki şartlar dahilinde bir kaymakamlık görevi almak üzere, iki yıllık bir süre için tayin olunurlar.

Şayet bunlar, asil Devlet memuru iseler, 8. maddenin 2 ve 3. fıkraları bunlara da uygulanır.

Şayet asil Devlet memuru değillerse; 2. sınıfın 1. kademesinden kaymakam sıfatıyla tayin olunurlar. iki yıllık bir stajdan sonra, tayin tarihlerinden itibaren muteber olmak üzere asalet kazanırlar veya işlerine son. verilir.

Bu madde hükümlerinden yararlananlar, kaymakamlara bütçe ile tanınmış istihdam yerlerinin yüzde beşinden fazlasını işgal edemezler.

III. BÖLÜM

Terfi

10). Madde. — Kaymakamların sınıf terfii, münhasıran, seçimle vuku bulur.

En az fiilen dokuz yıl 2. sınıfta hizmet görmüş olan veya bundan sonraki maddenin uygulanması bakımından, benzer hizmetlerde dokuz yıl bulunmuş olanlar 1. sınıfa terfi edebilirler. Bu sınıfta en az üç yıl fiili hizmeti sepketmiş bulunan kaymakamlar, sınıf-üstüne terfi edebilirler.

11. Madde. — 10. maddenin 2. fıkrasının ve 14. maddenin uygulanması bakımından, aşağıda anılan hizmetler, kaymakamın fiili hizmetlerine muadil kılınmıştır.

Memur Topluluğuna GİRİŞ ŞEKLİ	Muadil Hizmetler	
a) Sivil İdareciler Topluluğundan ayrılıp kaymakam olanlar (5. maddenin uygulanması yoluyla). b) 9. maddenin 3. fıkrası muvacehesinde kaymakam olanlar. c) Bir sivil idareciler topluluğundan ayrılmaksızın kaymakam olanlar (5. maddenin 2. fıkrası mucibince) d) 8. madde ile 9. maddenin 2. fıkrası muvacehesinde mesleğe alınmış kaymakamlar.	E.N.A. Yüksek İdareciler Okulu'nda 2 yıllık öğrencilik. Sivil İdareci sıfatıyla hizmet vermiş olmak. Evvelce iki yıl süre ile kamu hizmetinde bulunmuş olmak. Esas mesleğindeki kademesinde aldığı kıdem eklenmek suretiyle, ilgililerin yeniden sınıflandırıldıktan kademeye ulaşmak için gerekli olana müsavi kıdem sağlamak. İlgililerin yeniden sınıflandırıldıkları kademeye ulaşmak için gerekli olana eşit kıdem sağlama.	Kanunî süresi ile askerlik hizmetini icra etmiş bulunmak.

Bununla beraber, yukarıda (c) fıkrasında derpiş olunan kaymakamlar hariç, kaymakam veya sivil idareci sıfatıyla tayin tarihi ile 1. sınıfa terfi tarihi arasında en az beş yıllık bir sürenin geçmesi gereklidir.

12. Madde. — Sınıf-üstü kaymakamların istihdam yerlerinin sayısı, bütün kaymakamlara fiilen bütçe ile ayrılan istihdam yerlerinin dörtte birini geçemez.

13. Madde. — Kaymakamların sınıf terfii, İçişleri Bakanının teklifi üzerine, kararname ile sağlanır.

14. Mailde. — Kaymakamların kademe terfii, bu kararnameye ekli olan tabloya uygun biçimde İçişleri Bakanı tarafından sağlanır.

IV. BÖLÜM

Özel Hükümler

15. Madde. — Kaymakamlar, bu maksatla bütçede kayıtlı istihdam yerlerinin adediyle sınırlı olarak, kendilerine Devlet Dairelerinde tevdi edilecek görevleri icra etmek üzere, kadro dışı bırakılabilirler.

16. Madde. — Yukarıda anılan 17 Kasım 1955 günlü kararnamenin II. maddesi hükmünden müstesna olarak, asil kaymakamlar, İçişleri Bakanlığı'nın sivil idareci görevlerinde (merkez teşkilâtında) istihdam edilebilirler.

17. Madde. — Memurların Genel Statüsü'nde öngörülen açığa çıkarılma durumu dışında, kaymakamlar, hizmetin menfaatine olmak üzere, açığa çıkarılabilirler; bu açığa çıkarma, beş yılı geçemez. Bu durumda emeklilik haklarına hâlel gelmez ve faal durumda iken aldıkları maaşın yarısını tecavüz etmemek üzere, ödemiş bulundukları emeklilik aidatları yekûnuna eşit bir açık maaşı alırlar.

18. Madde. — Memurların Genel Statüsü'ne ilişkin 4 Şubat 1959 günlü Ordonnance'ın 2. maddesinin son fıkrasının uygulanması bakımından, kaymakamlara taallûku itibariyle, aşağıdaki hükümler ilga edilmiştir :

- 4 Şubat 1959 günlü Ordonnance'ın 13. (1. fıkra, son cümle), 14., 15. (3, 4 ve 5. fıkralar), 28. (3, 4 ve 5. fıkralar), 31., 33., 48., 49. ve 52. maddeleri.
- Karma İdarî komisyonlar ve karma teknik komitelere dair tüzükle ilgili 14 Şubat 1959 günlü ve 59/307 sayılı kararname.
- Memurların Sicil ve Terfilerinin Genel Esasları hakkındaki tüzükle ilgili 14 Şubat 1959 günlü ve 59/308 sayılı kararname.
- Memurların bazı durumları ve kesin olarak görevle alâkalarının kesilmesi şartlarının özel rejimi hakkındaki tüzükle ilgili 14 Şubat 1959 günlü ve 59/309 sayılı kararnamenin 9., 11., 12. (2 ve 3. fıkralar) ve 29. maddeleri.
- Memurlara müteallik disiplin prosedürleri hakkındaki tüzükle ilgili 14 Şubat 1959 günlü ve 59/311 sayılı kararname.

19. Madde. — Kaymakamlar bakımından disiplin (uygulama) yetkisi, tayin yetkisi ile donatılmış makamlara aittir; bununla beraber, uyarma ve kınama cezaları, İçişleri Bakanı'nca verilir.

Her durumda, 22 Nisan 1905 tarihli kanunun 65. maddesi uygulanır.

20. Madde. — Hizmetin selâmeti bakımından görev yeri değiştirmeleri, dosya celbe bilmeksizin yerine getirilir.

V BÖLÜM

Geçici. Hükümler

21. Madde. — Bu statünün yürürlüğe girdiği tarihte, görev vermekte olan kaymakamlar, bu tarihten başlayarak, aşağıdaki tabloya uygun olarak, yeniden sınıflandırılırlar :

ŞİMDİKİ DURUM	YENİ DURUM
2. sınıf kaymakam	2 sınıf kaymakam
1. sınıf kaymakam	1. sınıf kaymakam
Sınıf - üstü kaymakam	
Özel sınıf - üstü kaymakam	Sınıf - üstü kaymakam

Bununla beraber, sınıf - üstü kaymakamlar, bu unvanlarını şahsi bakımdan muhafaza ederler. Yukarıda anılan 1 Ekim 1959 günlü kararnamenin 2. maddesinin 2. fıkrası hükümleri, bunlar hak kında saklı kalacaktır.

22. Madde. — Bu statünün yürürlüğe girdiği tarihte görev başında bulunan kaymakamlar, yukarıda anılan 20.6.1963 günlü kararname ile muaddel 19.6.1950 günlü kararnamenin uygulanması yolu ile elde etmiş bulundukları kademelerini bir yıl fazlasiyle saklarlar.

Bunlar, yukarıda anılan kademeleri nazarı itibara alınarak, bu kararnamenin 14. maddesinde zikrolunan tabloya uygun olarak, yeni derecelerinin kademesinde yeniden sınıflandırılırlar.

Bununla beraber, sınıf - üstünün 1. ve 2. kademelerinde bulunan kaymakamlar, her halde, karşılıklı olarak, 1. sınıfın 2. ve 3. kademelerine intibak ettirililer.

23. Madde. — Özel sınıf - üstü kaymakamlıkların sayısına ilişkin, 20.6.1963 tarihli kararnameyle muaddel, 19.6.1950 günlü kararnamenin 18. maddesinin son üç fıkrasının hükümleri, bu kararnamenin ihdas eylediği kaymakamların yeni üst sınıflarına uygulanabilir.

24. Madde. — Bu kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte, Yüksek İdareciler Ckulu'ndan neş'et etmiş bulunan hususî kalem şefleri 2. sınıf kaymakam sıfatıyla tasnif olunurlar ve bu durumlarında, okuldan çıktıkları tarihten itibaren elde ettikleri kıdemleri muhafaza ederler. Bundan başka, iki yıllık okul süresinden de istifade ederler,

25. Madde. — Bu kararnamenin yayınlandığı tarihte, 19.6.1950 günlü kararnamenin 16. maddesinin 2. fıkrasının uygulanması yoluyla mesleğe alınmış hususî kalem şefleri, aşağıdaki hükümlere takdirler :

1. En az yekûn üç yıl fiilî hizmette bulunmuş olanlar, mevzuata uygun olarak izin ve memuriyet değişikliği dolayısıyla iftirak ve muvasalat hakları da saklı kalmak üzere, 2. sınıf kaymakam olarak tayin olunurlar; bu derecede, hususî kalem şefi olarak iktisap ettikleri kıdemi, bir yıl noksaniyle, muhafaza ederler.
2. Bu kıdemi ihraz etmemiş bulunanlar, 19.6.1950 günlü kararnamenin 16. maddesinin (8. ve müteakip fıkralarının) ve 20. maddesinin (2. ve müteakip fıkralarının) hükümlerine tabi tutularak geçici bir kadro işgal ederler; hususî kalem şefi sıfatıyla üç yıllık fiilî hizmetlerini tamamladıkları vakit, yukarıdaki 1. bentte öngörülen şartlar dahilinde, 2. sınıf kaymakam tayin olunurlar.

26. Madde. — Hususî kalem şefliği görevlerine yatkın bulunanların listesinde namzet olarak gösterilmiş fakat bu kararnamenin yayınlandığı tarihte vazifeye atanmamış olanlar, bu tarihten itibaren üç yıllık bir süre içinde, yukarıdaki 25. madde ile tesis edilen geçici kadroya alınabilirler ve üç yıl hususî kalem şefi olarak hizmet verdikten sonra, 2. sınıf kaymakam tayin olunabilirler.

27. Madde. — Hususî kalem şefi sıfatıyla yerine getirilmiş hizmetler, bundan önceki maddelerin uygulanması nazarı itibara alınmayarak, iki yıllık bir süre ile kaymakamlık hizmetlerine muadil tutulur.

28. Madde. — Bu kararnamenin yayın tarihinden başlayarak, üç yıllık bir geçici süre zarfında, valiliğin on yıllık kıdemi haiz şube müdürleri veya bağlı (attache) memurları, yukarıdaki S. madde hükümlerinden istifade ederler.

29. Madde. — Bu kararnameye aykırı olan bütün hükümler; özellikle, illerin sınıflandırılmasının teshili ile ilgili 19.10.1946 günlü kararnama ilga edilmiştir.

30. Madde. — Başbakan, İdarî Reformla Görevli Devlet Bakanı, İçişleri Bakanı, Maliye ve Ekonomik İşler Bakanı ve Bütçe Müsteşarı, herbiri kendine taallük eden hususlarda, Fransa Cumhuriyeti Resmî Gazetesinde yayınlanacak olan bu kararnamenin icrasıyla görevlidirler.

Paris'te, 14 Mart 1964'te Cumhurbaşkanı tarafından hazırlanmıştır.

C. DE GAULLE

(Başbakan ve ilgili bakanların imzaları).

KAYMAKAMLAR İN KADEME TARİFLERİNE İLİŞKİN TABLO

DERECE	KADEME	Kaymakamlık Derecesinde İKTİSAP EDİLEN KIDEM
2. sınıf.....	1. kademe	1 yıl önce
	2. kademe	1 yıl sonra
	3. kademe	2 yıl sonra
	4. kademe	3 yıl sonra
	5. kademe	4 yıl ve 6 ay sonra
	6. kademe	6 yıl sonra
	7. kademe	8 yıl sonra
	8. kademe	10 yıl sonra
1. Sınıf	1. kademe	9 yıl sonra (1)
	2. kademe	12 yıl sonra
	3. kademe	14 yıl sonra
	4. kademe	16 yıl sonra
	5. kademe	19 yıl sonra
Sınıf - üstü ...	1. kademe	12 yıl sonra(2)
	2. kademe	14 yıl sonra
	3. kademe	16 yıl sonra
	4. kademe	19 yıl sonra
	5. kademe	22 yıl sonra

(1) Veya bu kararnamenin yayınlandığı tarihte görevde bulunan kaymakamlar için 12 yıl önce.

(2) Veya bu kararnamenin yayınlandığı tarihte görevde bulunan kaymakamlar için 14 yıl önce.

**KAYMAKAMLARIN VE SİVİL İDARECİLERİN SINIF VE
KADEMELERİNİN İNTİBAKİ TABLOSU**

SİVİL İDARECİ	KAYMAKAM	Kaymakamlık Mesleğinde GLOBAL KIDEM (a)
2. sınıf : 3. kademe... 4. kademe... 5. kademe... 6. kademe... 7. kademe... 8. kademe...	2. sınıf : 3. kademe 4. kademe 5. kademe 6. kademe 7. kademe 8. kademe	2 yıl 3 yıl 4 yıl altı ay 6 yıl 8 yıl 10 yıl
1. Sınıf : 1. kademe... 2. kademe, 1 yıl önce 2. kademe, 1 yıl sonra 3. kademe... 4. kademe... 5. kademe... 6. kademe...	2. sınıf : 6. kademe 7. kademe 1. Sınıf : 1. kademe 1. kademe 2. kademe 3. kademe 4. kademe	6 yıl 8 yıl 9 yıl 10 yıl 12 yıl 14 yıl 16 yıl
Sınıf-üstü . 2. kademe... 3. kademe... 4. kademe... 5. kademe... 6. kademe... 7. kademe...	1. Sınıf : 2. kademe Sınıf-üstü : 1. kademe 2. kademe 3. kademe 4. kademe 5. kademe	10 yıl 12 yıl 14 yıl 16 yıl 19 yıl 22 yıl

(a) Bu sütunda gösterilen kıdem, azaltılmış bir yıllık kıdemlerini muhafaza eden, bir yıl sonra 1. sınıf, 2. kademedeki sivil idarecilere taallük eden hariç, ilgilinin ihraz ettiği kıdeme eklenir.

Kaymakamlara Uygulanabilecek Kademe Göstergesi

21 Mart 1964 günlü Fransa

Cumhuriyeti Resmî Gazetesi

İdarî Reformla Görevli Devlet Bakanı, Maliye ve Ekonomik İşler Bakanı ve İçişleri Bakanı;

Memurların Genel Statüleri hakkındaki 4 Şubat 1964 günlü Ordonnance'ı;

31 Ekim 1962 günlü ve 62/1276 sayılı kararnameyle muaddel Sivil ve Askerî Devlet Personelinin Kadroları ve Hiyerarşik Derecelerinin Sınıflandırılmasıyla ilgili 10 Temmuz 1948 günlü ve 48/1108 sayılı kararnameyi;

Ve Kaymakamların Statüleri halikındaki 14 Mart 1964 günlü ve 64/260 sayılı kararnameyi gözönünde tutarak;

Şu kararnameyi vaz etmişlerdir :

1. Madde. —• Kaymakamlara uygulanabilecek kademe göstergesi aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir :

DERECE	KADEMELER	NET GÖSTERGE
Sınıf-üstü	4. kademe, 19 yıl sonra	650
	3. kademe, 16 yıl sonra	630
	2. kademe, 14 yıl sonra	600
	1. kademe, 12 yıl sonra	575
1. Sınıf	5. kademe, 19 yıl sonra	630
	4. kademe, 16 yıl sonra	600
	3. kademe, 14 yıl sonra	575
	2. kademe, 12 yıl sonra	550
	1. kademe, 9 yıl sonra	525
2 Sınıf	8. kademe, 10 yıl sonra	525
	7. kademe, 8 yıl sonra	500
	6. kademe, 6 yıl sonra	475
	5. kademe, 4 yıl sonra	450
	4. kademe, 3 yıl sonra	420
	3. kademe, 2 yıl sonra	380
	2. kademe, 1 yıl sonra	340
	1. kademe, 1 yıl sonra	300

2. Madde. — Bu kararname Fransa Cumhuriyeti Resmî Gazetesinde yayınlanacaktır.

Paris'te 14 Mart 1964'te hazırlanmıştır.

İçişleri Bakam Y.
Hususî Kalem Müdürü
Vali
Jacques AUBERT

(İlgili bakanlıklar adına diğer yetkililerin imzaları)

Kaymakamlık Mevkilerinin Tasnifi

21 Mart 1964 günlü Fransa

Cumhuriyeti Resmî Gazetesi

İdarî Reformla Görevli Devlet Bakanı, Denizaşırı İller ve Ülkelerin İşleriyle Görevli Devlet Bakanı, İçişleri Bakanı ve Maliye ve Ekonomik İşler Bakanı,

Kaymakamların statüsüyle ilgili 14 Mart 1964 günlü ve 64/260 sayılı kararnameyi, özellikle bu kararnamenin 2. maddesini gözönünde tutarak;

Şu kararnameyi vaz etmişlerdir :

1. Madde. — Aşağıdaki mevkiler, yukarıda anılan 14 Mart 1964 günlü ve 64/260 sayılı kararnamenin 4. maddesinde öngörülen birinci kategoriye sokulmuştur ;

Genel Sekreterlikler

Alpes-Maritimes (iki mevki)
Bouches-du Rhone
Calvados
Cote-d'Or
Doubs
Finistere
Caronne (Haute-)
Gironde
Herault
Ille-et-Vilaine
Indre-et-Loire
İşere
Loire
Loire-Atlantique

Loiret
Marne
Meurthe-et-moselle
Moselle
Nord
Pas-de-Calais
Pas-de-Dome
Rhin (Bas-) (iki mevki)
Rhone
Seine-Maritime
Seine-et-Oise
Somme
Vienne
Vienne (Haute-)

Kaymakamlıklar

Aix-Provence
Alé
Avesnes
Bastia

Meaux
Montbéliard
Montlueon
Montmorency

Bayoune
Bethune
Béziers
Boulogne-sur-Mer
Brest
Briey
Brive-la-Gaillard
Cambrai
Castres
Chalons-sur-Saone
Cherbourg
Corbeil
Dieppe
Douani
Dunkerque
Forbach
Grasse
Le Havre
Lens
Lorient

Mulhouse
Palaseau
Pointe-à-Pitre
Pantoise
Le Rainey
Rambouillet
Reims
Rochefford
Roanne
Les Sables-d'Olonne
Saint-Germain-en Laye
Saint-Malo
Saint-Nazaire
Saint-Guentin
Thionville
Toulon
Valenciennes
Vienne
Villefranche-sur-Saone

İllerarası İdari ve Teknik Merkezlerin Genel Sekreterlikleri

Lille
Lyon
Marseille

Metz
Versailles

İstisnai Özel KalemMüdürlüğü Mevkipleri

Seme İli Valiliği

(Paris) Polis Müdürlüğü

2. Madde. — Bu kararname, Fransa Cumhuriyeti Resmî Gazetesinde yayınlanacaktır.

Paris'te. 14 Mart 1964'te hazırlanmıştır

(İçişleri Bakanı ve diğer ilgili bakanların imzalarıyla).

BELÇİKA'DA VALİLERİN STATÜSÜ

I. Valilerin Görevlerinin Niteliği :

Valilerin statüsü, bunların görevlerinin niteliği ile ilgili olmalıdır.

Valiler, yüksek idari otoritelerin veya Devlet yöneticilerinin hiyerarşisine dahil bulunmaktadırlar; bunlar üç derece teşkil eder ;

1. İcra kudretinin başı Kral;
2. Bakanlıklar arasında bölünmüş İdaremin tümünü yöneten; sorumlu bulundukları işler hakkında kararlara iştirak eden; teşriî yetki mercileriyle temasta bulunan ve bütün Krallık'ta, kanunların, kararnamelerin ve tüzüklerin icrasını sağlayan yüksek kademede bulunan bakanlar;
3. Taşra'da, icra kudretinin aracısı (relais) ve Devlet otoritesinin emanetçisi (depositaire); Kralın, bütünüyle Hükümetin ve özellikle her bakanın temsilcisi; Taşra'da Hükümete müteallik faaliyetleri tanıtan, Hükümetin siyasî ajanı, kendisine devredilmiş bulunan yetkiler çerçevesinde taşra dairelerinde Devlet idaresi dirijanı; yetkili bakanların emri altında, yakın olarak, kanun, kararname, tüzük ve bakanlık talimatlarının icrasının sağlayıcısı bulunan; nizamın idamesiyle görevli il ve komünlerin kontrolünü icra eden, kendilerine tanınan yetki çerçevesinde vesayet görevini yerine getiren il valileri.

Bundan başka, vali, il genel meclisi ve il daimî encümeni yanında vilâyetin üç organından biridir. İl Genel Meclisi ile temasta bulunur, encümene riyaset eder, İl'e dair alınan kararları ve il tüzüklerini icra eder, kendisine il'e ait her hususta bilgi verilir.

Devlet ile İl arasında devamlı bir bağ kurulur; İl'e taallük eden, İdarî, siyasî, İktisadî, tarımsal, sosyal, kültürel veya bayındırlıkla ilgili faaliyetler ile; ulaştırma, halk sağlığı ile ilişkili bütün meseleler üzerinde Hükümeti aydınlatmalı; bu münasebetle çeşitli ilişkileri idame ettirmeli ve yenilerini kurmalı; bütün çevrelerde gerçek bir tesir icra etmeli ve temsili bir rol oynamalı; Hükümetin, il'in ve idare edilenlerin itimadını idame ettirmelidir.

Bu durumda, vali, bir Devlet organı olduğu kadar, il'in tüm yetkilerini haiz bir il organıdır; Devlet idaresinde, Devlet memurları statüsü içinde bulunan, İdarî organların personelleri ve bunların yar-

dımcılarını teşkil eden ve haklarında idarenin memurları (les agents de l'administration) denmesi uygun olan kitlenin dışında ve üstünde bulunur.

İdare memurlarının görevlerinin niteliğinden esaslı olarak farklı bulunan görevlerinin niteliği gözönünde tutularak; görevleriyle münasebetli bulunmayan ve durumları özel bir statü ile tanzim edilmesi gereken valiler, Devlet memurlarının statüsüne tabi tutulmamıştır ve tutulmamalıdır.

II, Valilerin Bugünkü Statüsü :

Valilik Müessesesi : Anayasanın 103. maddesinin 2. fıkrasının i. cümlesi, il genel meclislerinde bir Hükümet temsilcisinin bulunmasını; ve İl İdaresi Kanununun 1 ve 4. maddeleri, her İl'de, İl Valisi unvanını taşıyan bir Hükümet temsilcisinin bulunmasını öngörmektedir.

Bu anayasal ve kanunî metinlere rağmen, taşradaki Hükümet personelinin organik kadrosunu tespit eden son Kraliyet kararnamelerinde (örnek olarak Hainaut Bölgesi Hakkında ki 30.12.1964 günlü Kraliyet Kararnamesinde) valiler tekrar ele alınmıştır.

Tayin : (İl İdaresi Kanununun 4. maddesi gereğince) Kral tarafından.

Tayin Şartları : Bakanlar için olduğu gibi, Kralın کافی seçim hürriyeti prensibi. Dolayısıyla hiç bir özel tayin şartı yoktur.

(Sadece), kamu görevlerini icra etmek için bulunması gereken aşağıdaki şartların ihraz edilmesi gerekir.

1. Doğuştan veya iktisap yoluyla Belçikalı olmak;
2. Reşit olmak, yani 21 yaşını doldurmuş bulunmak;
3. Medeni ve siyasî haklara sahip olmak.

16 Şubat 1937 günlü Kraliyet Kararnamesi muvacehesinde, valiler 67 yaşına ulaşınca emekliye ayrılırlar; bundan, Hükümetin 67 yaşını doldurmuş olan bir kimseyi vali olarak tayin edemeyeceği anlamı çıkarılmaktadır.

Valiler bakımından bir emeklilik maaşı sistemi tesis eden 25 Mart 1937 günlü Kanun muvacehesinde; valilerin, bu maaşa müste-

hak olabilmek için, hiç değilse, yedi yıl valilik etmeleri gerekmektedir; bundan, emeklilik maaşına müstehak olabilmek için, hiç değilse, yedi yıl valilik etmeleri gerekmektedir; bundan, emeklilik maaşına müstehak olabilme noktasından, vali tayinlerinin 60 yaşından önce yapılması gereği ortaya çıkmaktadır; ama bu kesin bir kaziye değildir; çünkü 16 Şubat 1937 günlü Kraliyet Kararnamesi, 67 yaşını dolduran valilerin hizmet sürelerinin, istisnaî sebeplerle, her defasında bir yılı geçmemek üzere bir veya iki defa uzatılabileceğini öngörmektedir.

Bağdaşmaz Durumlar ; (26 Mayıs 1848 tarihli Kanu'nun 1. maddesi gereğince) milletvekilliği: (İl İdare Kanunu'nun 140 ve İl Genel Meclisi Seçimi Kanunu'nun 25 ve 27. maddeleri gereğince) İl Genel Meclisi üyeliği ve daimî encümen üyeliği ile bağdaşmayan bütün görevler;

(İl İdaresi Kanunu'nun 140. maddesi gereğince) İl Mektupçusu (*) ve ilçe kaymakamlığı görevleri;

(İl İdaresi Kanunu'nun 140. maddesi gereğince) 11 Mektupçu sunun, ilçe kaymakamının veya daimî encümen üyelerinin ebeveyni ve 4. dereceye kadar olan akrabaları;

Komün Seçim Kanunu'nun 67. maddesi gereğince) komün meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı;

(10 Mart 1925 günlü kanunun 17. maddesi gereğince) bir kamusal Yardım Komisyonu üyeliği;

Kilise mensupları (bu husus hakkında açık bir hüküm bulunmamakla beraber, 16 Ekim 1796 (24 Vendemaire, III) tarihli kanunun kabul ettiği bir prensip yorumlanmak suretiyle bu uygulama ortaya çıkmıştır).

Yemin Verdirmeye : Memurların yemini, 20.7.1831 tarihli kanun/ kararname ile öngörülmüştür.

İl valileri bakımından da carî olan, 15 Aralık 1820 tarihli Kraliyet kararnamesini 3. maddesinde öngörülen üç yemin ; Sadakat yemini, görevlerin gereğince icra kılınacağı yemini ve dinsel yemin (le serment de purge) artık tatbik kabiliyetini kaybetmiştir; çünkü, bun-

(*) Belçika'da (le greffier provincial), bizdeki eski mektupçuların görevini deruhte etmiş bulunduğundan böyle tercüme edilmesi uygun bulunmuştur.(Çev.)

lar bir Kraliyet Kararnamesiyle ihdas edilmiş olup; bugün, Anayasa'nın 127. maddesi gereğince, her hangi bir yemin, ancak kanunla ve yine kanunun tayin edeceği belirli bir metinle empoze edilebilir.

Yemin, Kralın önünde cereyan eder (15.12.1820 günlü talimatın 3. maddesi). Bu hüküm 9.4.1934 günlü Kraliyet Kararnamesinde de tekrar edilmiştir.

İkametgâh : İl merkezindedir (İl İdaresi Kanunu'nun 126. maddesi). İldeki Hükümet Konağı içinde Devlet tarafından tefriş ve idame edilen bir daire valilerin tasarruflarına tahsis edilir (9.3.1801 ' 17 Ventose VIII' tarihli kararnamenin 3. maddesi, İl İdaresi Kanunu'nun 70. maddesinin 4. fıkrası).

14.5.1805 (24 Messidor XII) tarihli kanun/kararnamenin XVII. Başlığı muvacehesinde, bir muhafız birliği, ikametgâhının kapısına nöbetçi sağlar (bu hüküm, geçen asrın sonuna doğru uygulama olanağını kaybetmiştir).

Belli kategorilerdeki personele Devletçe sağlanacak lojmanlar hakkındaki 30.10.1950 günlü Kraliyet Kararnamesi, İdare'nin memurlarım gözettiği ve açıkça bakanların ve valilerin durumlarına uymadığı; ve esasen İl'deki Hükümet Konağının masraflarını, İl İdaresi Kanunu'nun 70. maddesinin 4. fıkrası gereğince, Hükümet deruhte etmiş bulunduğu; 9 Mart 1801 tarihli kararnamenin 3. maddesi uyarınca, bu konağın valilik ikametgâhını da ihtiva etmesi öngöröldüğü için; İçişleri Bakanlığı Sendika İstışari Komitesinin görüşü alınarak, 7.12.1951 günlü Kraliyet Kararnamesi ile, yukarıda anılan 30 Kasım 1950 tarihli Kraliyet Kararnamesinin esaslarına istinat edilerek, valilere, masrafı Devletçe sağlanmak üzere, ikametgâh. teshinat ve tenvirat temin edilmiş; böylece, bunlar, kanun ve buna göre tanzim edilen statü muvacehesinde. Devletin sağladığı nimetlerden istifade etmiş bulunmaktadırlar.

Öncelik Hakkı : Valiler, müesses istisnalar dışında. İlleri dahilinde bulunan ister sivil ister askerî, bütün yetkili kişiler ve memurlar üzerinde öncelik hakkını haizdirler (10 Aralık 1820 günlü Talimat'ın 2. maddesi).

14.7.1805 günlü kararnamenin I. Başlığının 1. maddesi muvacehesinde, (Kral adına yetki kullanan) bir askerî bölgenin komutanı bulunan generaller (lieutenant-generaux), istinaf mahkemesi başsavcılar ve başpiskopos, Krallığın merkezindeki Hükümet otoriteleri dışında, valie takaddüm ederler.

Resmî Elbise : 28 Ağustos 1832 tarihli Kraliyet Kararnamesiyle tespit olunmuş bir büyük, bir de küçük üniforma ile; 14 Mayıs 1891 tarihli Kraliyet Kararnamesiyle tespit olunmuş ayırdedici bir nişandan ibarettir.

Mali Rejim : Valilerin maaşları Devlet Hâzinesinden karşılanır (İl İd. Kanunu, Md. 70/1).

Hali hazırda (senelik) 515.000 Belçika Frangı (95.275 lira) tutarında maaş; Kraliyet Kararnamesiyle tespit edilen hali hazırda 100.000 Belçika Frangı (18.500 TL) tutarında temsil ödeneği alırlar.

Aynı şekilde, hali hazırda, kendilerine verilen 57.500 B.F. (10.637 lira 50 kr.) tutarındaki bir hususî kalem tazminatım, hususî kalemine dahil bulunan memurlar arasında paylaşılır.

Bir araba kullanma hususunda bakanlarla aynı rejime tabidir ; ve Devlet kendilerine maaşı hâzineden ödenen bir şoför kullanma hakkı tanır (30.9.1946 t. Niyabet Kararnamesi).

Şahsî arabayla yer değiştirme masrafları 18 Ocak 1965 günlü Kraliyet Kararnamesinin 16. maddesiyle tanzim edilmiştir.

İtina Edilmesi Gereken Hususlar : Vali Direkt veya endirekt olarak, İl içinde veya her hangi bir kamu idaresi adına, herhangi bir satınalma, arttırma - eksiltme veya teşebbüs yapma veya yaptırmakta taraf teşkil edemez (İl İdaresi Kanunu, 30. madde).

Disiplin Rejimi : Bakanlar hakkında, mevcut olmadığı gibi, vahim hakkında da mevcut değildir.

Görev vermekte olduğu ilde temsilcisi bulunduğu Hükümetin itimadını kaybeden vali, istifa eder veya İl İdaresi Kanununun 4. maddesine uygun olarak, Kral tarafından görevinden alınır.

İzinler : Vali, İçişleri Bakanından izin almadıkça, ilinden iki günden fazla; Kral'dan izin almaksızın da 15 günden fazla ayrılamaz (27 Şubat 1935 günlü Kraliyet kararnamesiyle tadil edilen 15 Aralık 1820 günlü Talimat'ın 12. maddesi).

Yerlerinin Doldurulması : Onbeş gün veya daha az süreli izin hallerinde yerlerini kimin dolduracağını kendileri; onbeş günden fazla izinlerde veya vefat halinde kimin dolduracağı Kral tarafından belirtilir (27 Şubat 1935 ve 26 Aralık 1960 günlü Kraliyet Kararnamesiyle tadil edilen 15.12.1820 günlü Talimat'ın 12. maddesi).

2.2.1960 günlü Kraliyet Kararnamesinin yerini alan ve onu ikmal eden 26.12.1960 günlü Kraliyet Kararnamesi muvacehesinde, valinin yerini alacak şahıs, ancak devamlı bir görevli : il mektupçusu, ilçe kaymakamı veya İdarî nizamda en az müdür derecesindeki bir memur olabilir. Böylece asili hakkında tayin şartları sınırlı olmadığı halde, vekâlet edeceklerin seçim şartları sınırlandırılmış oluyor.

Bir devamlı görevlinin, valilik görevlerini, bu görevlerle devamlı görevlinin fonksiyonları arasında uyumsuzluklar mevcut, olmasına rağmen, vekâlet yoluyla icra edebileceği daima kaide olarak kabul edilmiştir; yine bundan dolayıdır ki, 27.2.1935 günlü Kraliyet Kararnamesinden önce, 19 Temmuz 1803 (27 Pluviose) kararnamesine istinat ettirilerek, vefatı halinde, vali'ye en yaşlı devamlı görevlinin vekâlet etmesi düşünülmüştür.

Valiye il Mektupçusu veya ilçe kaymakamı vekâlet ettiği zaman, bunların da görevlerini deruhte edecek vekiller sağlanır,

Görevlerin Son Bulması : İstifa yoluyla ; Kamu hukuku esaslarına göre istifa kabul olunabilir.

Yaş haddi ile ; 16.2.1937 günlü Kraliyet Kararnamesi muvacehesinde valiler, 67 yaşına ulaşmalarından itibaren emekliye sevk olunurlar; bununla beraber, istisnâî sebeplerle, her defasında en fazla bir yıl için olmak üzere, bir veya müteaddit defalar görevleri uzatılabilir.

Göreve Son Verme ; II İdaresi Kanunu'nun 4. maddesi muvacehesinde, valiler, Kral tarafından göreve tayin olunurlar ve yine Kral tarafından görevlerine son verilir; bu göreve son verme keyfiyeti, bakanları gibi, kendi başına, hiç bir disiplin niteliği taşımaz; valilerin görevlerine son verilmesi, il'de temsil ettiği Hükümetin itimadını kaybetmiş olmalarından veya görevlerini uygun biçimde yerine getirme durumundan uzaklaşmış bulunmalarından neş'et etmektedir.

Valiler bakımından görev taliki (vekâlet emrine alınma) veya açığa çıkarma (disponibilite) rejimi mevcut değildir; çünkü bu rejim valilere tatbik edilemeyen, Devlet Memurları Statüsü'nce öngörülmüştür.

Emeklilik Rejimi : Yukarıda da işaret olunduğu gibi, valiler, 67 yaşında, ve vali olarak yedi, yıl hizmet gördükten sonra emekli statüsüne girebilirler (25 Mart 1937 tarihli valilerin ve kaymakamların

emekliliği hakkındaki kanunu tamamlayan emeklilikte ilgili 21 Temmuz 1844 tarihli kanunun 1. maddesi).

67 yaşında re'sen emekli olurlar (16.2,1937 günlü Kraliyet Kararnamesi) .

Şayet sakatlık sonucu, görevlerine devam etme durumundan çıkarlarsa, ya en az beş yıl valilik yapmış olmaları; ya da, hizmet süreleri ne otursa olsun görevlerinin icrası sırasında veya icra dolayısıyla bir kazaya uğramış veya sakatlanmış bulunmaları nazarı itibara alınarak emekli statüsüne sokulurlar (21 Temmuz 1844 günlü Kanunun 5. maddesi ve 25 Mart 1937 günlü Kanunun 2. maddesi).

Emeklilik maaşı hesabı, 25.3.1937 günlü kanuna göre tahakkuk ettirilir.

**TOKONTO METKO POLİTENİ •
METROPOLİTEN ALAN
SORULARINA YENİ BİR CEVAP**

Çeviren :
İSTEMİHAN TALAY
Kırşehir Maiyet Memuru

Frederick G. GARDİNER
Toronto Metropolitan Belediye
Konseyi Başkanı

Önce beni, Amerikan Plânlama Uzmanları Topluluğu Kongresine davet etmeniz ve bana bu konuşma fırsatını vermenizden dolayı sizlere teşekkür etmek isterim.

Burada kendimi Kuzey Amerika Kıtasının yarısını kaplıyan ve büyük A.B.D. nin birçok yönlerden kalkınma yöntemlerini izleyen genç Kanada Devletinin bir temsilcisi olarak görmekteyim.

Bu yüzyılın başlarında Kanada Başbakanı olan Sir Vilfred Laurier, bir demecinde yirminci yüzyılın Kanada'nın asrı olacağını ileri sürmüştü. Fakat bu görüş birçokları tarafından üstün bir devlet adamının düşünceleri olarak değil, sadece sıradan bir politikacının aldatıcı sözleri şeklinde değerlendirildi. Şüphesiz ki Laurier'in demecinin, gerçekleşmesi imkânsız sözler olarak görüldüğü zamanlar oldu. örneğin, başından sonuna değin olumsuz etkilerini duyduğumuz Birinci Dünya Savaşı yılları bu devrelerden ilki idi. Sonra ekonomimizi temellerinden sarsan 1930 bunalımı geldi. Bunun ardından da baştan sonuna dek içinde bulunduğumuz İkinci Dünya Savaşı. Fakat bugün için Laurier'in tahminini doğrulayan inandırıcı delilleri çevremizde görebilmek mümkün olmakta.

Kanada büyük orman kaynaklarına sahip bir ülke. İngiliz Columbia'sı, Ontario ve Quebec de muazzam su kaynaklarımız var. Dünyanın en büyük tahıl anbarlarından biriyiz. Son yıllarda Alberto ve Saskatchewan de petrol de bulmuş durumdayız. Ülkemizin birçok yerinde kurşun, çinko ve uranium yatakları var. Dünyanın en zengin nikel madenine sahibiz. Winsdor'dan Montreal ve Quebec'e kadar uzanan bin millik sahilde dünyada başka Örneği olmayan bir

endüstriyel gelişmeyi izlemektedir. A.B.D. nin Superior gölü güneyindeki Wessabi kaynaklarının azalması nedeniyle, daha yenile Steep Rock ve Labrador de muazzam demir ocakları açtık.

A.B.D. nin İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında gerçekleştirdiği gelişmeler bir yana bırakılırsa, dünya tarihinde bizim bu başarılarımızla ölçülebilecek bir kalkınmayı göstermek imkânsızdır. Burada bir noktaya da dikkatlerinizi çekmek isterim.. Siz bu başarılarınızı 150 milyon insanla gerçekleştirirken bir New York’da kolaylıkla barındırılabilir bir kitleyle, sadece 15 milyon kişiyle başardık.

Bizim, yani A.B.'D. ve Kanada’nın sadece ekonomik ve malî kalkınmaları aynı modeli izlemiş değil, idare biçimlerimiz de birbirine benzer. Ülkelerimizin Anayasadan Federal devlet sistemini öngörmektedir. Federal devlet, ulusal plânda görülen sorunlarla ilgilenmektedir. Sizin eyalet, bizim de vilâyet hükümetlerimiz ise yersel olarak yönetilmesi daha uygun sonuçlar doğuracak sorunları yüklenmiş durumdadırlar. Belediyelerin kurulması ve düzenlenmesi sizde eyalet bizde ise vilâyet hükümetlerinin yetkisi altındadır.

Bizim belediyelerimiz tüzel kişiliklerini, sizde olduğu gibi özel ve münferit yasalarla kazanamamaktadırlar. Belediyelerimizin statüleri, köy, kasaba veya şehir söz konusu olmaksızın vilâyet tarafından düzenlenmektedir. Ontario vilâyetinde bu hüküm 1849 yılında kabul edilen ve temel prensipleri yüz yılı aşan bir zaman geçtiği halde hâlâ değişmeyen belediye kanunu da bulunmaktadır. Genel olarak, tıpkı sizinkiler gibi, bizim belediyelerimiz de kendi coğrafi ve hukukî sınırları içinde yersel özerkliğe sahiptirler. Yalnız biz, sizden farklı olarak, belediyelerimizin vilâyet yasama organının yetkisi dışında kalan herhangi bir özerkliğe sahip olduğunu kabul etmemekleyiz.

Bazı yönlerden, kullandığımız terimlerle, belediyelerimizin seçkileri sizinkilerden farklı. Örneğin biz tahvil kelimesiyle sizin bono teriminizi ifade etmiş oluyoruz. Toronto ulaştırma komisyonu gibi birkaç istisna dışında, hiçbir daire veya belediyemizin bazı teşebbüslerin gelirleriyle karşılanmak kaydıyla gelir tahvilleri çıkarma yetkileri yoktur. Hiçbir Belediye serbest gelir vergisi bonoları çıkaramaz. Bizim belediyelerimizin finansmanı, Belediye sınırları içindeki vergilendirilebilir gerçek kıymetlerin karşılığında, belediyelerin tahvil çıkarması yoluyla olur. Bir de, belediyelerin vergi limitlerini aşan borç yapmalarını engelleyen bir kural yoktur. Fakat bütün borçlan-

maların Ontario Belediye Meclisinin onayından geçeceği kuralı, gerçekte bir sınırlandırıcı etken olarak karşımıza çıkmaktadır, Ontario Belediye Meclisinin kuruluş nedenlerinden birisi de budur. Yani, belediyeleri vergi gelirlerinin çok üzerinde borçlanmaktan ve taşıyamayacakları ölçüde borç yükleri altına girmekten alıkoymak.

Metropolitan alan sorunlarına bir çözüm şekli olan Toronto plânım tanımlamadan evvel, sizlerle, Ontario vilâyetini Toronto Metropoliteni Belediye Korporasyonu'nu kurmaya yönelten nedenleri anlatmaya çalışacağım.

Bizi belediyelere yeni bir yaklaşımla bakmağa iten nedenler gerçekte her metropoliten şehrin karşılaştığı sorunlardan değildi. Nitekim Kuzey Amerika Kıtasında, bazan daha az olmakla beraber, nüfusu 500 bini aşan her şehir Torontonun karşılaştığı ve Ontoria vilâyetinin çözüm yolları aramak zorunda kaldığı bu güçlükleri bizzat yaşamaktadırlar.

Toronto metropoliteninin nüfusu 1.250.000 dir. Büyüklüğü Montreal kadardır. Cleveland'dan ise biraz daha küçüktür. Büyüklük bakımından Kuzey Amerika Kıtasındaki metropoliten topluluklar içinde 15 inci gelmektedir.

Toronto, Ontario gölünün kuzey kıyısında yer alır. Coğrafi konumu bakımından Erie gölünün güney kıyısında kurulmuş olan Cleveland ile, Michigan gölünün batı kıyısında, yer alan Chicago'ya benzer. Çünkü doğal olarak, bu üç şehrin hepsi de ancak üç yönde gelişebilirler. Buna göre durumu, Los Angeles, San Fransisco ve göl kıyılarında veya büyük su alanları kıyısında kurulan şehirlerden özü itibariyle bir farklılık göstermez. Bu yukarda belirtmeye çalıştığım benzerlikler, gerçekte, ilginç olma dışında pek bir değer taşımazlar. Çünkü bir şehrin üç mü yoksa dört yönde mi geliştiği sorunu o kadar önemli değildir. Çünkü sözkonusu sorun her olayda görülebilir*. Burada sorunları yaratan esas neden, mekân unsuru değil fakat büyüklük faktörüdür.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Kuzey Amerika Kıtası demokrasiler için bir askerî teçhizat deposu durumundaydı. İşte o sıralarda, halkın büyük küteller halinde endüstriyel merkezlere akın etmesinin sonucundadır ki, bugün bizler bir metropoliten şehir sorunuyla karşı karşıya gelmiş bulunuyoruz. O yıllarda, savaş sonrasında durumun tamamen tersine döneceği ve kütle akımının bu defa şehirlerden dışarıya doğru yöneleceği sanılıyordu. Tabi bu tahmin hiç-

bir zaman gerçekleşmedi. Birinci Dünya Savaşı yıllarında olanlar, bir defa daha fakat çok çok daha büyük ölçüde olmak üzere tekrar İkinci Dünya Savaşı sırasında karşımıza çıktı. Bu anlattıklarına örnekler, bizde Montreal, Toronto, Hamilton, Windsor, Winnipeg ve Vancouver; sizde ise Los Angeles, Chicago, Detroit ve diğer birçok endüstriyel şehirler. 1945 sonrasında, şehir dışına doğru yöneleceği sanılan göçlerin gerçekleşmesi şöyle dursun şehre akın gittikçe hızlandı. Ana -şehir doldukça fazla hulus çevreye doğru taşmaya başladı. Bu süreç ilk başlarda damla damlaydı. Yani azdı. Fakat nüfusun sınırlardan taşarak şehir çevrelerinde bir sürü uydu belediyeler kurmasıyla son yıllarda bir sel felâketi halini aldı.

Banliyö belediyelerinin kurulması sorunu her1 şehir açısından değişen nelerden ortaya çıktı. Örneğin Toronto da bu durumun nedeni 1912 de verilen ilhakı önleyen kötü bir karardır. (1909, 1910 ve 1912 de üç önemli katılma olmuştur.) Şehir yöneticileri diyorlardı ki : katılma ile birlikte bir sürü sorunda ortaya çıkmaktadır. Buralarda belediye hizmetlerinin şehir düzeyine ulaştırılabilmesi için şehirdeki vergi yükümlüleri, katılan bölgedekilerin verdiği her 1 dolara karşılık 2 dolar ödemek zorunda kalmaktadırlar. Dolayısıyla katıl malar önlenmelidir.

Bu karar kötü olduğu kadar, nihaî bir karar olarak da kaldı. Zamanın değiştiğini ve gelişmelerin önünde durulamayacağı gerçeğini bir türlü göremedi.

Şehir sınırlarında üç tane kasaba bulunuyordu. Şehrin gelişme ve büyümesi için en akıllı yöntem bu kasabaların şehirleşen kısımlarının zaman zaman ve sırasıyla ilhak edilmesi olabilirdi.

Fakat maalesef her türlü katılmayı önleyen bu karara 40 yıl boyunca sıkı sıkıya bağlı kalındı. Bu ise aşağıda açıklayacağımız diğer bazı gelişmelere yol açtı.

Banliyö belgeleri, kırsal kasabaların özelliklerine uyan belediye idareleri yoluyla, topluluklarının yersel isteklerini gerçekleştirmeye yöneldiler. Zamanla münferit, yersel özerkliğe sahip belediyeler haline geldiler. Kasaba bölgelerinin çeşitli kısımları birbiri ardına parçalanarak, ana bölümler önceki idare biçiminde kalmak üzere, köyler veya kasabalar halinde örgütlendiler. Sonuçta, kısmen veya tamamen şehirleştiler.

1912 den 1952 ye kadar geçen kırk yıllık süre içinde metropoliten alan bir şehir, üç köy, dört kasaba ve beş şehirleşmiş kasaba

çevresi olmak üzere onüç kısma bölündü. Bu bölümlerin her biri sadece kendi bölgesinin kalkınması için bir uğraşa girmiş durumdaydı. Hiçbiri komşularında nelerin olup bittiğiyle ilgilenmediği gibi gene hiçbirisi bütün bölgenin genel olarak ve tam anlamıyla kalkınmasını düşünmüyordu.

Bu dengesiz ve programsız gelişmenin sonunda kuşkusuz bazı sorunlar ortaya çıkacaktı. Nitekim bu tahmin çok geçmeden gerçekleşti. Toronto şehri ilk başlarda kendi halkına yeterli miktarda su sağlayabiliyordu. Hatta birkaç yıl için komşu banliyö belediyelerinin de ihtiyacını karşılayabilmişti. Fakat çok geçmeden su kaynakları yetişmez hale geldi. Artık komşu belediyeler şöyle dursun kendi halkını dahi tatmin edemiyordu. Bölgenin en uygun su kaynağı Ontario gölü idi. Yalnız şehir, diğer bazı belediyelerle göl arasında kaldığı için bu belediyeler gölden yararlanamıyorlardı. Bundan dolayı birçokları ihtiyaçlarını artezyen sularından sağlama yoluna gittilerse de, bu usulün yetersiz olduğunu kısa zamanda anladılar. North York belediyesinin 1945 lerde 30.000 den biraz az olan nüfusu 1953 de 100.000 i aşmış bulunuyordu. Burası bir çeşit “Yatakhane şehir” niteliğindedir. Halkı başka yerlerde çalışır, North York’da da sadece uyur. Orta gelirli halk tabakalarının yerleştiği bir belediye görünümünü taşır. Yeterli bir endüstriyel kalkınmanın yokluğu, bu belediye’nin gelirlerini sadece emlak vergilerine dayandırmasına yol açmıştır. Bu gelir ise, kuşkusuz, su, kanalizasyon, yol, kaldırım, ışıklandırma ve yerleşik ailelerin çocuklarına öğretim imkânları sağlama gibi görevlerin giderlerini karşılamaktan uzaktı. Aynı durum, daha az derecede olmakla beraber, diğer altı banliyö belediyesi için de söz konusu idi.

Kanalizasyon durumu da su sorununa benzer bir nitelik gösteriyordu. Ontario gölü lağımaların dökülmesi için en uygun yerdi. Ne var ki, yukarda da belirttiğimiz gibi, Toronto şehri altı belediyenin gölle olan ilişkisini engelliyordu. Toronto şehrinin lağım kanalları ilk başlarda komşu belediyelerin de ihtiyacını karşılayabiliyordu. Fakat zamanla şehir sisteminin kapasitesi yetersiz gelmeye başladı. Sırf bu yüzden, North York da buharlaşma ve çekme Özellikleri olmayan

15.000 septik çukuru açılmıştı. Bu durumun sağlığa ne kadar zararlı olduğunu belirtmeye gerek görmüyorum.

North York’un uyguladığı septik çukurları sistemi değişen oranlarda diğer belediyeler tarafından da kullanılmaya başlamıştı. Bu belediyelerin bazıları gelişmelerin ortaya çıkardığı hizmetleri ger-

çekleştirebiliyorlar diğer bazıları ise gerçekleştiremiyorlardı. Birçokları malî kaynaklarının sınırına ulaştıkları için yapı ruhsatları vermeyi durdurdular.

Ana yolların açılması ve bunların bir sistem içinde birleştirilmesi sorunu maalesef, bölgedeki gelişmelerle birarada ele alınmadı. Bunun nedeni ise yolların nerelerden geçeceği ve giderlere hangi oranlarda katılacağı konularında onüç belediyenin bir türlü anlaşamama*! idi. Başka belediye sınırlarından geçmesi ve giderlerinin başkaları tarafından ödenmesi şartıyla, gerçekte, hepsi de bu yolların yapılmasını istiyorlardı.

Beş yıl başkanlığını yaptığım Toronto ve York Plânlama Dairesi'nin rafları bölgenin kalkındırılması amacıyla çizilen plânlarla dolup taşmıştı. Fakat belediyeleri vergilendirme ve istimlak muamelelerine girişebilme yetkimizin yokluğu, gerekli işlerin yapılmasını engelliyordu.

Durum gittikçe daha da kötüleşti. Artık araçlar tıkanıklıktan dolayı yollarımızda çalışamaz duruma gelmişti. Büyük ölçüde bir konut sıkıntısı başlamıştı. Acıklı olan taraf, şehrin konuta elverişli sahalarının olmaması öte yandan da banliyölerin, konut yapılsa bile, gerekli hizmetleri sağlamak imkânından yoksun bulunmalarıydı.

Haritalar, plânlar, teorik tartışmalar hiçbir sonuç vermiyordu. Sorunları çözümlmeye yöneldiğimizde, daha ilk adımda, yokluğun ve malî güçlüklerin pençesini ensemizde duyuyorduk. Hele bazı belediyelerimizin bonolarını, uygun fiyatlarla satın alacak alıcılar bulamamaları, artık büyük bir operasyonun yapılması gerektiğinin son ve açık belirtileri oldu.

1953 yılında kanunlaşan Toronto Metropolitan İdaresi üç yıllık bir çabanın sonucunda ortaya çıktı. Bu üç yıl Ontario, Belediye Meclisi önünde yapılan münazaralar, tartışmalar, oturumlar ve vilâyet hükûmetinin kurduğu bir komitenin sekiz aylık yoğun araştırma ve değerlendirme gibi çabalarıyla geçti.

Ontario Belediye Meclisi önünde yapılan oturumlar sırasında Toronto şehri onüç belediyenin tek bir örgüt haline getirilmesini önerdi. Bu teklif A.B.D. de kapsamlı düzenlemelere gidildiği durumda olduğu gibi, banliyö belediyelerinin muhalefetine yol açtı.

Oniki belediyenin onbir tanesi haklı olarak ve şiddetle yersel özerkliklerini savundular, Ontario Belediye Meclisi, karşı çıkılan

böyle bir teklifi bir hakem olarak bu onbir belediyeye zorla kabul ettiremeyeceği kararına vardı. Fakat Meclis bu bozuk düzenin yarattığı tehlikeleri farkederek bunlara karşı acil ve etkili tedbirlerin alınması gerektiğini de kabul etti. Bunun sonucunda bağdaştırıcı bir görüşü Ontario Vilâyetine sundu. Teklifte, bütün bölge belediyelerini kapsayan metropoliten bir sistemin kanun yoluyla kurulması ileri sürülüyordu.

Toronto Metropolitenin Kanununun getirdiği düzenin Kuzey Amerika'da başka bir örneği yoktur. Çünkü belediye hizmetlerine ortak bir karakter kazandırılmış ve bunların idaresi de metropoliten kosporasyonu verilmiştir. Bu plâna en yakın örnek olarak Londra County Konsey'i gösterilebilir. Bu örgüt 150 üyeden oluşmakta ve 31 1/2 milyonluk bir kütleye hizmet sağlamaktadır. A.B.D. ki elli altı metropoliten bölgenin hepsinde, su, kanalizasyon, ve itfaiye gibi çeşitli hizmetlerin yönetimiyle ilgili olarak özel mıntika veya daireler bulunmaktadır. Fakat özellikle Boston, Pittsburgh, St. Louis ve Miami de gerçekleştirmeye çalıştığınız toplu plânlama ve yönetme gayretleriniz, maalesef yersel belediyelerinizin karşı çıkımları yüzünden başarıya ulaşamadı.

Toronto şehri ve banliyölerinin konumu özel bir nitelik taşır. Birbirlerine ayrılmaz bağlarla bağlanmışlardır. Aynı tehlikelerin I tehdidini ve gene aynı avantajların faydasını ortak bir şekilde duyabilmektedirler. Ama ne var ki, bütün bu gerçeklere rağmen, yıllardan beri hepsi, hepsi için ortak olan sorunları ayrı ayrı çözümlemeye çabalamışlardır. Onüçü de genel bir plâna dayanmaksızın, metropoliten nitelik taşıyan ve metropoliten çözüm şekillerine ihtiyaç gösteren sorunlarını birbirlerini kopye ederek çözümlemeye uğraşmışlardır.

Toronto Metropoliteni sistemi onüç belediyeye kişiliklerini muhafaza etme fırsatı tanımakla, onların yersel nitelik taşıyan hizmetleri bizzat görmelerini sağlamakta, bunun yanısıra metropoliten hizmetlerin çözümlenebilmesi için de güçlerini birleştirmelerini öngörmektedir.

Fakat, daha faydalı bir yöntem olduğu müşahade edildiği takdirde, belediyelerin tam bir birliğe kavuşturulmaları yolu da açık tutulmuştur. Fakat eğer şimdiki sistem başarılı bir şekilde yürürse, ki ben buna inanmaktayım, o zaman tam bir birlik kurulmasına hiç gerek kalmaz. Böylece de, bu tip bir birliğe karşı çıkan belediyeler zorla bu yolun benimsetilmesi sorunu da ortadan kalkmış olur.

Metropolitan örgütün sorumluluğu altına verilen hizmetler şunlardır. İçme suyu, kanalizasyon, konut, eğitim, ana yollar, metropoliten parklar, bazı sağlık hizmetleri ve bölgenin genel plânlaması.

Metropolitan birlik, Belediye Kanununda bir belediyenin sahip olduğu yetkilerin tümüne sahip olan aynı zamanda kendi kuruluş konumuyla da bazı yetkiler tanımış olan bir örgüt niteliğini taşır. 1953 yılı sonuna kadar olan süre birliğin kuruluş dönemini teşkil edecektir. Esas yetki ve görevleri 1 Ocak 1954 de yürürlüğe girecektir.

Bu durum karşısında, metropoliten birlik otomatik olarak 1 Ocak 1954 de su işletmelerinin kontrolünü eline almaktadır. Onüç belediyenin sınırları içindeki bütün depo, arıtma ve ana dağıtım sistemleri birliğin milliyetine geçmektedir. Birlik, bu işletmeleri daha önce elinde tutan belediyelere bir tazminat ödemiyecek fakat bu hizmetlerin yapılması sırasında çıkarılan borç senedi ve tahvillerin ödenmemiş kısımlarıyla faizlerini yüklenecektir. Birlik belediyelere içme suyunu, sınırlarında metre küpünü metropoliten su sisteminin bakım ve geliştirme giderlerini karşılayacak bir fiyattan ve toptan olarak satacaktır. Yersel belediyeler ise kendi su sistemlerinin milliyetini muhafaza edebilecekleri ve abonelerine uygun görecekleri fiyatla su satabileceklerdir.

Kanalizasyon sorunu da buna benzer bir şekilde çözümlenmiştir. Bütün ana kanallar, lâğım boşaltma ve imha sistemleri birliğin mülkiyetine geçecektir. Onüç belediye sınırlarında ve toptan olarak muayyen bir fiyatla lâğım sularının imhası işlemini birliğe devredeceklerdir. Bu duruma göre belediyeler yersel kanalizasyon sistemlerine sahip olmaya devam edecekler ve kendi halklarına uygun görecekleri bir fiyat tarifesini uygulayabileceklerdir.

Ana. caddelere gelince, 1 Ocak 1954 de metropoliten cadde niteliğim kazanacak olan bu yolların seçimini metropoliten birlik yapacaktır. Metropoliten kosporasyon bu yolların kuruluş giderlerinden geri kalan borçları ve faizleri üzerine alacaktır. Bundan böyle ise, yolların her türlü bakımı ve geliştirilmesi için yapılacak giderleri birlik yüklenecektir. Birlik aynı zamanda, bölgenin modern ve yeterli bir yol şebekesine kavuşturulması için ana caddeler, expres yollar yapmak gibi her türlü tedbirleri alacaktır. Metropoliten yol giderlerinin % 50 sı Ontario Vilâyeti, % 50 si de metropoliten birlik tarafından karşılanacaktır. Kanada belediyeleri ana yolların yapımı ve bakımı için ayrıca federal devletten bir yardım görmektedirler.

Kamu ulaşımına gelince, 3ü yıldan beri ayrı bir örgüt olan Toronto Ulaştırma Komisyonu, Toronto Transit Komisyonu adıyla yeniden düzenlenmektedir. Bu komisyon metropoliten alandaki kamu ulaşımı üzerinde tekele sahip olacak ve bütün bölgeye ulaştırma hizmetleri sağlayacaktır. Yaklaşık olarak 60.000.000 dolara çıkacak olan Toronto şehir metrosu yakında tamamlanarak metropoliten transit sisteminin bir parçası haline gelecektir. Toronto ulaştırma sistemi metrolardan, otobüs ve trolleybüs işletmelerinden oluşmaktadır. Halkın kısa ve uzun mesafe ulaşımını karşılayacak olan bu çekirdek sistemi sür'atli bir ulaşımı mümkün kılabilecektir.

31 Temmuz 1954 den itibaren banliyölerdeki bağımsız otobüs işletmeleri yeni kurulan Toronto Transit Sistemi nin mülkiyetine geçecektir. Bundan dolayı ödenecek olan tazminatlar karşılıklı anlaşma yoluyla tesbit edilmeye çalışılacak, eğer, bu mümkün olmaz ve bir sonuca ulaşılmazsa bu durumda, tazminat miktarı Ontario Belediye Meclisi'nin hakemliğiyle tâyin edilecektir.

Bölgedeki öğretim giderlerini eşitleştirmek amacıyla, metropoliten birlik belediyelerdeki okul idare kurullarına her yıl ilk okul öğrencileri basma 150 dolar, ortaokul öğrencileri başına 250 dolar, meslekî okul öğrencileri başına ise 300 dolar verecektir. Bu yolla, her yersel belediyenin öğrencilerine dengeli bir öğretim seviyesi sağlayabilmesi mümkün hale getirilmektedir. Eğer herhangi bir belediye bu standartların üzerinde bir öğretim düzeyi sağlamak isterse, kendi vergi mükelleflerinden daha fazla vergi alarak bu isteğini gerçekleştirebilir. Metropoliten Konsey'e paralel amaçlarla kurulan Metropoliten Okul İdare Birliği yeni okulların kuruluş yerini saptayacak ve onüç belediyede görevlerine devam etmekte olan yersel okul idare birlikleri arasında koordinasyon sağlayacaktır.

Fakir hastaların tedavisi, düşkünler yurdu, çocuk esirgeme kurumları gibi sağlık ve sosyal yardım hizmetlerinin yürütülmesi görevleri Metropoliten Konsey'in yetkisine verilmektedir. Doğrudan tedavi konusunda yersel belediyelerin sorumluluğu devam edecektir.

Metropoliten birlik bir mahkeme ile bir cezaevi açacak ve bunların giderlerini karşılayacaktır.

Metropoliten örgüt çözüm bekleyen ana sorunlardan konut ve imar konularında bir belediyenin sahip olması gereken bütün yetkilere sahip olacaktır. Burada şunu da belirtiyim ki, bizim konut ihtiy-

yacımızda en az sizin metropoliten şehirlerinizdeki kadar önemli ve fazla.

Metropoliten Plânlama Dairesi adıyla kurulan örgüt 251) mil karelik metropoliten alan ve bu alana komşu olan belediyelerin hududu içinde de yetkiler kullanabilecektir.

Bugüne kadar onüç belediyenin işbirliğini sağlamanın imkânsızlığından dolayı bir türlü gerçekleştirilemeyen park ve yeşil saha yapılması görevi de metropoliten birliğe verilmektedir.

Bütün bu metropoliten işler, metropoliten bütçe tarafından finanse edilecektir. Metropoliten birliğin ve metropoliten işlerin giderleri onüç belediyeden bunların toplam vergi gelirleriyle oranlı olarak tahsil edilecektir.

Son iki yıldan, vilâyet hükümeti tarafından kurulan Büyük Toronto Vergilendirme Dairesi onüç belediye'deki endüstri ticaret ve emlakla ilgili vergi kaynaklarını eşit kıstaslar uygulayarak yeniden bir değerlendirmeye tabi tutmaktadır. Bu işlem 31 Aralık 1953 den evvel tamamlanacaktır. Böylece, belediyelerin metropoliten birliğin giderlerine, kendi toplamı vergilerinin, bütün metropoliten alan vergilerine olan oranı miktarında katılmaları sağlanmış olacaktır. Bütün bölgede tarh edilecek verginin yaklaşık olarak "2,300,000,000 dolar olacağı sanılmaktadır.

Metropoliten birlik onüç belediyenin ödeyeceği vergi miktarını saptayacaktır. Bu metropoliten vergi birliğin cari ve sermaye harcamalarını karşılayacak bir oranda olacaktır. Onüç belediye metropoliten birliğe bu yolla malî katkıda bulunacaklardır. Belediyeler birliğe yeterli oranlarda malî katkıda bulunurlarken, kendi vergi yükümlülerinden sorumlulukları altındaki yersel hizmetleri yürütebilmesi için ayrıca bir vergi de alabileceklerdir,

Ontario Vilâyeti, kırk yıllık kötü uygulamanın sonucunda ortaya çıkan bozuk durumun düzeltilebilmesini ancak büyük harcamalar yoluyla gerçekleştirebileceğini, ayrıca belediye gelirlerinin sadece reel emlak vergilerine dayandığını gözönünde tutarak, vilâyetin birliğe yardım etmesi gerektiği kanaatine varmış ve şöyle bir sistem kurmuştur. Vilâyet her yıl adam başına dört dolar yardım yapacaktır. Metropoliten alanda 1 1/4 milyon insanın yaşadığı düşünülecek olursa, metropoliten birliğin vilâyetten 1954 yılında alacağı yardım yaklaşık olarak 5 milyon dolar olacaktır. Bu yardım adam başına dört dolar olmak üzere her yıl devam edecektir. Böylece nüfus art-

tıkça bağış miktarı da artacaktır. Bu yardım kuşkusuz bölge halkının vergi yükünü hafifleteceği gibi, yeni belediye vergilerine gitmeden, bazı gerekli metropoliten hizmetlerin muayyen programlar çerçevesinde ve uygun bir süre içinde gerçekleştirilmesini de mümkün kılacaktır. Vilâyet bu yıllık bağışların yanısıra 31 Aralık 1953 e kadar metropoliten birliğin kuruluş giderlerini karşılamaya devam edecektir,

Metropoliten-birlik. 24 üyeli bir (Metropoliten Konsey) tarafından yönetilecektir. Bu konsey halen kurulmuş ve çalışır durumdadır. Üyelerin onikisi Toronto Şehri'nin geri kalan onikisi de oniki banliyö belediyesini temsil etmektedirler.

Plân daha önce kabul ettiğimiz «temsilsiz bir vergileme olmayacak» prensibiyle uyuşması amacıyla bu 24 üyenin de seçilmiş temsilciler olması öngörülmektedir. Toronto'nun oniki temsilcisi şunlardan meydana gelmektedir : Belediye Başkanı, son belediye seçimlerinde dört üye arasında en fazla oyu alan iki şehir murakıbı; ve şehrin dokuz semtini en çok oy alan birer temsilcisi, oniki banliyö temsilcisine gelince, bunlar belediyelerin baş yöneticilerinden oluşmaktaydı, ki dört kasabayı Belediye Başkanları, üç köyü ve beş bucağı ise (Reeve) meclis başkanları temsil etmektedirler.

1953 ve 1954 yılları için metropoliten Konsey Başkam, Ontario vilâyeti tarafından atanmış bulunmaktadır. 1 Ocak 1955 den itibaren Metropoliten Konseyin 24 üyesi kendi başkanlarını, ya kendi aralarından veya dışardan olmak üzere gene kendileri seçeceklerdir.

Yukarda anlatmaya çalıştığım bu belediye idarelerinin metropoliten sisteme kavuşturulması süreci metropoliten alanları taciz eden sorunları çözümlemek amacıyla Ontario vilâyetinin ileri sürdüğü bir yöntemdir Kısaca özetlemek gerekirse, bu sistem bölgedeki onüç belediyeye yersel sorunlarını bizzat çözebilmelerini sağlama bakımından yersel, özerklik tanımakta, diğer yandan bu belediyelerin metropoliten nitelikteki belediye hizmetlerine karşı güç birliği yapmalarını öngörmektedir.

İTALYA'DA KOMÜN İDARESİ VE HÜKÜMETİN KONTROLÜ

Yazan

L. CAPELLETTI

Florence Üniversitesi Kamu
İdaresi Öğretim Görevlisi

Çeviren

Mehmet TARCAN

İçişleri Bakanlığı Tetkik
Müşaviri

Tarihe Bakış

1861 den Faşist idaresine kadar mahallî idare sisteminin başlıca nitelikleri şunlardı :

a) Mahallî idarenin görev ve yetkileri millî kanunlarla sert şekilde tayin ve tesbit edildiği ve bunların yürütülmesi bütün görünüşü ile merkezi idare organlarının sıkı kontrolüne tabi bulunduğu nisbette kuvvetli bir merkezî idare mevcuttu.

b) Tek bir genel kanun bir taraftan bütün illere ve diğer taraftan bütün komünlere her topluluğun özel ihtiyaçlarını nazarı itibara almaksızın aynı görev ve yetkileri tevcih ettiği nisbette yeknesaklığı bahse konu idi.

İl ve komünler, o yerlerde oturanlar tarafından nisbeten demokratik bir tarzda seçilmiş kimseler tarafından idare ediliyorlardı. Komünler temel birim durumunda idi. İllerin görev ve yetkileri ihmal edilebilir bir halde bulunduğundan komünler ile devlet arasında esas itibariyle mutavassıt mahiyette hiç bir kaza merciinin mevcut bulunmadığı söylenebilir. Bu sistem aşikâr kusurları kapsamakta ve sık sık tenkitlere mevzu teşkil etmekte idi. Genel olarak müşahade ediliyor ki, komün ve illerin mahdut yetkileri ve merkezî hükümet tarafından yapılan sert kontrol, demokratik bir rejimini gerçekleşmesine son derece ciddi bir engel teşkil ediyordu. Mesele her yıl parlâmentoda fiilen ele alınıyor, mahallî idarelerin yetkilerinin önemli şekilde artmasını ön görev kanun projeleri teklif ediyor ve değiş-

mez bir şekilde reddolunuyordu. Zaman zaman hükümet tarafından sunulan İdarî ademi merkezîyet teklifleri daha uzun zaman başarı sağlayamıyordu. Birinci dünya harbini takip eden yıllarda tenkitler çok. şiddetli bir hal aldı fakat müşahhas sonuçlara ulaşmadan önce memlekete faşist idare hâkim oldu.

Bir kaç sene, faşist rejim mahallî idarelerin sınırlı bağımsızlığını hoş görüyordu; fakat diktatör idare durumunu kuvvetlendirince yani 1926 - 1928 arası, mahallî muhtariyet ilkesi tamamıyla yok edildi. 1934 de yeni sistemin tafsilâtını kanunî şekil altında belirten mahallî idare hakkında bir genel kanun yürürlüğe konuldu. İl ve komünler muhafaza edildi, görevleri aşağı yukarı aynı idi. Fakat bundan böyle mahallinde seçilen kişiler değil merkezî hükümetçe tayin edilen kişiler tarafından idare edileceklerdi. Her komünün idaresi Potesto denilen (illerde preside) bir kişi tarafından sağlanmakta, önceleri seçilmiş iki meclis tarafından kullanılan bütün yetkileri haiz bulunmakta idi. Bu mahallî idare şefleri devlet memuru idiler, Roma tarafından tayin ediliyorlardı. Tabiatıyla bunlar rejimin kendilerine güvenilen (persona grata) kişileri idi. Bütün mahallî idarelerin merkezî hükümet tarafından doğrudan doğruya kontrolü, illerde merkezî hükümetin vali ve diğer ajanlarının yetkileri artırılarak daha sıkılaştırıldı. Bu suretle mahallî muhtariyetin en ufak izi tamamıyla ortadan kaldırıldı. Gerçekten il ve komünler, potesta veya Valilik büroları vasıtasıyla hükümetin emirlerine tamamıyla tabi basit idari birimler haline getirildiler. Mahallî idarenin bu suretle ortadan kaldırılması diktatör idare için tabiatıyla kaçınılmaz bir durum idi ve millî seviyede demokrasinin ortadan kaldırılması ile mükemmelen uyuşmakta idi.

İkinci dünya harbi sonunda faşist rejimin çökmesi ile demokratik müesseseler yeniden tesis edildi. Yeni demokratik hükümetin ilk işi, millî ve mahallî hükümet organlarının hür seçimle yeniden tesis ve teşkili oldu. Mahallî halk tarafından yapılan bu hür seçim, bizatihi demokratik bir sistemi gerçekleştirmeye kâfi gelmiyordu : Bu makamların, toplumun en hayatî işlerini bağımsız bir tarzda yönetmek için yeter yetkilerle teçhiz edilmesi gerekiyordu. Bu sebeple, yerinden yönetim ve mahallî idarelere yetki devri hakkındaki eski münakaşa harpten sonraki yıllarda yeniden canlandı. Mahallî idarelere azami yetki verilmesini ileri sürenler ile faşist idareden önceki devreye yeniden dönülmesini isteyenler arasında uyuşmazlık vardı. Bölgesel kademe lehinde bulunanlar olduğu gibi bu hal tarzına muhalif olanlar da mevcuttu.

1948 ANAYASASI

Bu çekişme, yeni cumhuriyetçi anayasayı hazırlayanların çalışmaları esnasında özellikle kendini gösterdi. Bu defa keza, iki kampa mensup olanların hiç biri görüşlerinin üstünlüğünü kabul ettiremediler. 1948 anayasası, temsilciler meclisi müfritleri arasında aşağı yukarı orta yol alan bir uzlaşmayı temsil etti. Gerçekten bu anayasa, mahallî idarelerin yetkilerini açıkça tayin ve tesbit etmedi, fakat devletin bağımsızlıklarına saygılı ve himaye etmekle görevli olduğunu bildirmekle yetindi. Fakat şu bir gerçektir ki, anayasa, mahallî idarelerin müessir işleyişinin ön şartı olarak bölge idareleri müessesesini ilân ve bunun uygulanmasına hâkim olacak ilkeleri etraflıca tesis etti.

Bugünkü Yapı

Bugünkü duruma göre, 18 bölge, toplamı 92 olan değişik illere bölünmüştür. Her il belli sayıda komünlere bölünmüş olup toplamı tahminen 8.000 dir.

Bu üç İdarî kademenin yetki ve sorumlulukları, görevleri, coğrafi durumları ve nüfusları gibi farklıdır. Bununla beraber hepsi, millî hükümet aynen kopye edilmek suretiyle aynı siyasî ve İdarî bünye ile teşhiz edilmiştir. Bu kademelerin her birinin belli başlı organları :

- 1 Halk tarafından seçilmiş bir meclis,
- 2 Bir icra komitesi (Giunta), meclis üyelerinden müteşekkil, iş ve hizmetlerinden ötürü meclis önünde kişisel olarak sorumlu,
- 3 Bir belediye reisi veya Guinta'ya başkanlık eden bir basyan. Meclisin çoğunluğunu elde ettiği sürece iş başında kalır.
- 4 Meslekten yetişme memurlardan müteşekkil bir İdarî teşkilât.

Bölge Kademesi

Bölge idaresine tahsis edilecek görevler arasında en önemlisi hizmet sınırları içinde işleyen idareye bağlı kuruluşların yani il ve komünlerin üst denetim ve kontrolü gibi görünmektedir. Merkezi

idarenin bu geleneksel yetki anlayışından bölge idaresine geçiş, muhtar bir sisteme doğru atılmış en önemli adımlardan biri olarak na zarı itibara alınmalıdır. Bunun temelleri 1948 anayasası ile atılmıştır. Merkezî hükümet organları olarak bölge idareleri üzerinde sıkı ve şiddetli bir murakabe icra edemeyeceğinden mahallî menfaati kapsayan bir çok meseleler bölge ve mahallî seviyede halledilecek halen yapıldığı gibi B om ad a sonuçlanmayacaktır. Bölge idarelerinin kurulması ile İtalyan politik ve İdarî sisteminin geleneksel aşırı merkeziyetçiliği (Hyperecentralisation traditionnelle) geniş nisbette mazinin bir eseri olabilecektir.

Her bölgede, merkezî hükümetin bir temsilcisi (Haut commissaire) bulunacak, fakat bunların yetkileri, şimdiye kadar valilerin il ve komünler üzerinde haiz oldukları yetkilerden daha çok olacaktır. Bunlar, merkezî idare namına bölgenin muhafızlığını yapacak, bölge makamlarının kötü idareleri veya kanunun ihlali halinde Roma ile temasa geçecektir, Fakat merkezî hükümet, anayasada açıkça zikredilen bir kaç hal hariç, bölge idaresinin işlem ve yürütümüne doğrudan doğruya müdahale etme yetkisini haiz olmayacaktır. Kanuna aykırı faaliyet veya kötü idare ile ilgili her durum karşısında, devletin üst makamlarından birinin müdahalesine müracaat zorunda kalacaktır. Yani duruma göre, cumhurbaşkanı, anayasa mahkemesi veya parlamento gibi.

İ1 Kademesi

İlden bahsederken, mahallî idare aracılığı rolü ile merkezî idarenin coğrafi veya mülki ikinci derece taksim rolünü karıştırmamak gerekir. Bu rollerin ilki çok ılımlı olduğu halde İkincisi daima büyük önem taşımakta idi.

Muhtar mutavassıt kademe olarak ilin yetkileri çok azdır. İlin kanun yapma yetkisi yoktur. Kanunla kesin şekilde tayin ve teshil edilen çok mahdut sahada İdarî görevler ifa eder. Söz gelimi, yol yapımı (komün ve devletin yetki sahasına müdahale etmemek kaydı ile), kamu yardımı (özellikle yoksullara, yetimlere, malûllere ve akıl hastalarına yardım) ve kamu sağlığı (özellikle bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve komünlerde sağlık kontrolü). Sonradan yürürlüğe giren kanunlar, av hayvanları ve balıkların korunması için illere sınırlı yetkiler vermiştir.

Bunun tabii sonucu olarak, ilin idari kuruluğu oldukça tahdit edilmiştir. Bu kuruluş, il merkezinde il başkam ve il meclisinin idaresi altında bir kaç bürodan teşekkür etmektedir. Bu bürolarda genel olarak teknik personel bulunur. Bu teknik personel, kendisine mahsus teknik teşkilâtı bulunmayan komünlerde müşavir olarak hizmet ifa ederler.

İller sun'î kuruluşlar olup mahallî idareden farklı bir kademe olarak ne geleneği ne kendi varlığını haklı gösterebilecek ekonomik ve sosyal durumu vardır. Bunun için kaldırılması teklifi edildiği sırada çok tenkit edilmiştir. Bütün bölgeler fiilen teşkil edildikleri takdirde, illerin rolü daha az önemli olacaktır.

Komün

Genel Kuruluş :

Mahallî idarenin tipik Örneği olup en genel durumu ile, büyük veya orta önemli bir şehir veya komşu komünün sınırlarına kadar kendini ihata eden kır bölgesi ile bir köydür. Komünlerin adedi değişmektedir. Çünkü bir çok belediye birleşebileceği gibi bunun tersi olarak büyük bir belediyenin bir kısmı bağımsızlığını elde ederek yeni bir komün teşkil edebilir. Faşist idare komünlerin birleşmesini teşvik ettiği için o zamanlar komün adedi hissedilir şekilde azaldı. İkinci dünya harbinin sonundan itibaren durum değişti ve 800 den fazla yeni komün teşkil edildi.

Arazi genişliği ve nüfus miktarı bir komünden diğerine göre değişir. Bir il kadar geniş sahayı kaplayan ve nüfusu bir milyona yaklaşan veya geçen büyük şehirler (metropoles) vardır. Söz gelimi Roma, Milano, Torino ve Napoli gibi. Bir kaç yüz nüfuslu çok küçük komünler de mevcuttur. 250 den fazla komünün nüfusu 500 den azdır. Önemli malî kaynaklara sahip zengin komünler ve toplumla ilgili asgarî hizmetleri sağıyamıyan fakir komünler vardır. Binlerce personeli ile geniş bir İdari teşkilâtla mücehhez komünler olduğu gibi tek bir personeli bulunan komünler de vardır.

Bu büyük farka rağmen, millî mevzuat bütün komünlere aynı tarzda uygulanır. Hepsi aynı yetkileri haizdir, malî kabiliyeti, ekonomik ve sosyal şartları nazarı itibare alınmadan aşağı yukarı aynı hizmetleri ifa etmekle mükelleftir. Bununla beraber 1934 mevzuatı ve sonradan yapılan değişiklikler, bazı hallerde, nüfus miktarı ve

bütçesine göre muhtelif belediyeler için değişik hükümler ihtiva etmektedir. Fakat bu farklılık, genel durumu bozmak için oldukça önemli değildir.

Komün muhtariyeti, başlıca organların seçimi ile müşahhas bir hal alır. Dört yılda bir seçmenler belediye meclisi üyelerini seçerler.

Belediye seçimleri bütün memlekette aynı gün yapılır ve daima parlamento seçimlerinden farklı bir tarihe getirilir. Oy verme sistemi komünün nüfus durumuna göre değişir. 10.000 veya daha az nüfuslu küçük komünlerde, bir partiye mensubiyeti nazarı itibara alınmaksızın kişisel adaylık (candidature personnelle) sistemi tercih edilmektedir. Gerçekten, her vatandaş, belediye meclisi üyelerinin toplum adedinin 4/5 eşit bir aday miktarı için oy vermek hakkını haizdir. Büyük komünlerde seçim nisbi temsil esasına göre yapılır. Partiler, oy dağılmasını önlemek için müşterek liste (apparentamento) tanzim ve takdimine yetkilidir.

Belediye meclisi üyelerinin adedi komünün nüfusuna göre değişir. Nüfusu 3.000 ve daha az olan komünlerde 15, nüfusu 500.000 aşan komünlerde 80 olarak değişir. Belediye meclisinin rolü parlamento ile mukayese edilebilir. Belediye meclisi, belediyenin önemli kararlarını hazırlar, belediye mevzuatını uygular, belediye bütçesini kabul eder, belediye başkan ve Encümeninin karar ve işlemlerini kontrol eder. Devlet kanunlarına uygun olarak, Belediye meclisi, ilk bahar ve son baharda olmak üzere yılda en az iki defa toplanmaya mecburdur. Belediye başkanı, encümen (La Junte) veya belediye meclisi üyelerinin belli bir miktarı, lüzumlu gördükleri takdirde belediye meclisinin toplantıya çağırılmasını isteyebilirler. Yani genel kural olarak önemli kararların alınması bahse konu olduğu zaman. Cari tatbikatta, özellikle büyük şehirlerde, belediye meclisleri yılda muhtelif defalar toplanırlar. Toplantıların sıklığının bir çok sebepleri vardır : Mahalli gelenekler, çoğunluğun değişmesi, önemli kararlar alınması veya kabulü zarureti v.s.

Belediye meclisi komünün başlıca iki organını seçer : Encümen (la junte) ve belediye başkanı (sindace).

Encümen, komünün genişliğine göre 2 -14 belediye meclisi üyesinden kurulu bir organdır. Encümen, belediye meclisinin icra komitesidir, belediye başkanının idaresi altında ve onunla genel olarak işbirliği yapmak suretiyle çalışır. Kendi üyelerinden her biri (assessore) belediye hizmetlerinin bir veya bir çoğundan sorumludur: Ba-

yındırılık hizmetleri, sağlık, personel, malî işler gibi. Encümenin yetkileri geniştir ve belediye meclisi kendine ait bazı görevlerin icrası yetkisini gittikçe encümene devrettiğinden encümenin salahiyyeti artma eğilimi göstermektedir. Encümen ve meclis arasında yetkilerin taksimi komünden komüne önemli şekilde değişmekte ve bu durum pek çok âmillere bağlı bulunmaktadır.

Encümen, komünün idaresini yöneltir, belediye meclisine sunulmak üzere belediye bütçesini hazırlar, keza belediye meclisine komünle ilgili bir çok karar ve tüzükleri sevk eder. Belediye meclisinin toplantısı dışında, müstacel bir kararın alınması gerekirse belediye meclisi yerine hareket edebilir. Böyle bir kararın, belediye meclisinin müteakip toplantısında tasdik edilmesi gerekir.

Belediye meclisi alınan kararı reddederse, encümen üyeleri ve belediye başkanı kararın kapsamından sorumlu tutulurlar.

Belediye başkanı, encümenin çalışmalarını yöneltir, belediyeyi temsil eder, belediyeden neş'et eden bütün muamele, emir ve mukaveleleri imzalar. Belediye başkanı meclise karşı sorumludur, bununla beraber önemli bir yetkiden faydalanılır. Özellikle küçük belediyelerde, oralarda belediye meclisi çok seyrek toplanır, ve keza encümen ayda bir veya iki defa toplanır, komünün işlerinin çoğu belediye başkanı tarafından yürütülür.

Ne belediye meclisi üyeleri, ne encümen üyeleri ve ne de belediye başkanı ücret almazlar. Bununla beraber belediye encümeni üyeleri ve belediye başkanları, özellikle büyük belediyelerde zamanlarının büyük bir kısmını belediye hizmetlerine ayırdıklarından bir tazminat alabilirler. Bu tazminatın miktarı belediye meclisi tarafından tesbit edilir ve komünün önemine göre değişir. Bununla beraber devlet bu ücretler için son derece düşük bir tavan tesbit etmiştir ki ekseri hallerde tazminat ancak ismen mevcuttur.

Komünün Rolü

Avrupanın diğer memleketlerindeki belediyelerden esas itibariyle ifa ettiği hizmetler bakımından ayrılmayan İtalyan komünün mahallî topluluğun himayesi, refah ve huzuru için deruhte ettiği hizmetleri burada saymaya lüzum yoktur. Eğer İngiliz mahallî idareleri ve daha genel olarak, Anglo-Sakson modelinden mülhem olan mahallî idareler ile mukayese edilirse, İtalyan komünü görevlerinin iki önemli boşluğu görülür : Mahallî polis ve eğitim.

İtalya'da, millî polis kuvvetleri en küçük toplumda görev ifa ederler. Belediye polis birlikleri trafik, sağlık, ticaret ve inşaat gibi sahalarda hizmet ifa etmektedirler. Yalnız belli bir önemi haiz bulunan komünler, bu hizmetleri ifa etmek için bir polis birliğine (un corps de gardien de paix) sahiptirler. Her toplum biriminde kanun ve nizamın muhafaza ve idamesi devlet polisine veya hemen bütün komünlerde karakolu bulunan jandarmaya (carabinieri) düşmektedir.

Eğitim sisteminin işleyişi keza tamamiyle devlet tarafından sağlanmaktadır, öğretim görevlilerini tayin eden ve ücretlerini veren, ilkokuldan üniversiteye kadar her tip okul için yeknesak bir millî inceleme ve uygulama programı düzenleyen devlettir. Kırk veya elli yıl öncekinden durum farklıdır, o zaman ilköğretim, devletin kontrolü altında ve genel emirlerine göre hareket eden belediyeler tarafından sağlanmakta idi. Halen belediyelerin eğitim ve öğretim alanında yetkileri yoktur. Bugünkü rollerini yalnız mahallî ilk okulların bina, araç ve gereçlerini sağlamakla ibarettir.

Mecburi ve İhtiyari Görevler

İngiliz mahallî idarelerinde olduğu gibi İtalyan komünleri de bazı görevleri mecburî olarak ifa etmek zorundadırlar, diğerleri ihtiyarî görevlerdir. Eğer bir belediye mecburî bir vazifeyi ifa edemez veya etmek istemez ise, vali görevini yapmayan belediye yetkilileri yerine kaim olmak üzere bir devlet memurunu tevkil edebilir'. Komün ve iller ilgili millî kanun mecburî görevleri saymaktadır. Fakat bunların her biri oldukça genel deyimler ile ifade ve tarif edilmiştir. Komünler, özellikle mahallî topluma faydalı görülen hizmet ve görevlere tevessül etme serbestliğine sahiptirler. Sıkıcı bir yeknesaklık bu suretle biraz hafifleyebilmektedir.

İhtiyarî hizmetlerin seçimi sınırsız değildir, çünkü millî kamu bazı şartları açıkça zikretmiştir. Bunların en önemlisi ihtiyarî hizmetlerin genel menfaate uygun olması, bütçenin dengesizliğini çok artırmaması, mahallî mükelleflerin katlanamayacağı mütemmim külfetlerin belli bir tavanı aşmaması gerekmektedir. Bu şartlar tatmin edici olmadığı takdirde vali ihtiyarî masraflarla ilgili belediye meclisinin bütün kararlarını red edebilir. Tatbıkatta yalnız orta ve büyük çapta belediyeler ihtiyarî hizmetleri yapabilecek durumdadırlar, zira küçük belediyelerin ekserisinin malî durumları mecburî hizmet

lerini yapmaya yeterli değildir. İtalyan komünlerinin çoğunun özellikle sosyal, eğitim ve boş zamanı değerlendirme alanında ya.» tığı hizmetler çok verimsiz ve yetersiz görünmektedir. Genel durum halk kütüphanelerinin kifayetsiz oluşu ile daha iyi anlaşılır. Yalnız büyük belediyelerin bir belediye kütüphanesi vardır, bu da çok defa kötü örgütlenmiş olup geniş halk kitlesinden ziyade bilgili ve araştırmacı kimselere hitap etmektedir. Komünlerin eğlence parkları, halk mahfelleri, geziler, sportif faaliyetler gibi sosyal ve eğlendirici hizmetler ifa etmesi çok nadirdir.

Belediyelerin Ticari Teşebbüsleri

Bu teşebbüslerin kurulması, topluma faydalı bazı hizmetlerin ifası için komünlere ve illere ticarî teşebbüsler tesis etme hakkı veren 1906 tarihli kanuna dayanır. Uzun zamandan beri yalnız bir kaç büyük şehir belediyesi, halkın bir yerden diğer mahalle gitmesi için taşıt araçları işletmesi, çöplerin toplanması ve imhası, havagazı ve elektrik verilmesi gibi hizmet kuruluşlarını meydana getirmişlerdir. Ekseri belediyelerde önemli olan bu hizmetler ve diğerleri belediye imtiyazlarından yararlanan özel teşebbüsler tarafından yapılmaktadır. Bununla beraber son otuz yıl zarfında belediye teşebbüsleri önem ve miktar yönünden muntazaman gelişmektedir Şimdi havagazı ve elektrik istihsal ve dağıtımı, su dağıtımı, otobüs = veya trolleybüs işletilmesi, büyük halk pazarları açılması, mezbaha yapım ve işletilmesi, belediye eczahaneleri açılması ve işletilmesi v.s. gibi iş ve hizmetler belediyelerce yürütülmektedir.

Belediye teşebbüsleri, belediye yetkili makamlarının kontrolü altında çalışmakta, fakat bu hizmetlerin sınaî ve ticarî mahiyeti büyük bir yumuşaklığı gerektirdiğinden ileri bir İdarî muhtariyette!, yararlanmaktadırlar. Bu müesseseler, belediye meclisi tarafından tayin edilen 3 - 7 üyeden meydana gelen bir yönetim kurulu ve genel yarışma ile seçilmiş bir müdür (concorso) tarafından yönetilmektedir. Her biri dört yıllık bir süre için vazife ifa ederler ve yeni bir dev re için görev almaları mümkündür.

İşletmelerin özel bütçeleri vardır ve bunlar belediye meclisinin tasvibine tabidir. Bu bütçeler kabul edilmezse yönetim kurulu ile belediye meclisi arasındaki fikir ayrılığı devletin kontrol organı olan Giunta Provinciale Amministrativa tarafından çözümlenecektir.

İşletmeler tarafından husule gelen kârlar muhtemel bütçe açığını karşılaması için belediyelere devredilir. Bazı işletmeler devamlı şekilde zarara çalışmaktadır. Özellikle halk taşıt araçları işletmelerinde durum böyledir. Zira takdir edilir ki, genel menfaat bu hizmetlerin düşük ücretle yapılmasını gerektirmektedir. Bununla beraber tümü itibariyle sonuçlar genel olarak tatmin edici görülmektedir. Sonu olarak şu yön belirtilmelidir ki, özel kişilere verilen imtiyaz süresi sona erdikçe veya bunların kâr sağlar olmadığı anlaşıldığında, yeni belediye işletmelerinin kurulmasına devam edileceği muhtemel görülmektedir.

Komünler Maliyesi

Komünler bağımsız gelirlere sahip bulunmasa, mükelleflere yeniden müracaat imkânını haiz olmasa ve devletin çeşitli yardımlar bulunmasa mahallî muhtariyet ilkesi ancak bir hayalden ibaret olacaktır. İtalya'da komünler gelirlerinin büyük bir kısmını mahallî seviyede tahsil edilen resim ve harçlardan sağlarlar. Gelirler çizelge, gelir kaynaklarının çokluğu ve sistem içinde zayıf düzenleme sebebiyle, son derece karmaşıktır. Her komün kira gelirlerini sağlayan çeşitli taşınmaz mallara sahiptir. Bu mülkler, yüzyıllardan beri toplu ma ait bulunan arazi ve yapıları kapsar. Bir çok belediyeler, belediye işletmelerinden gelir sağlarlar. En önemlisi, mahallî bayındır!; hizmetleri olup toplam maliyet masrafinin bir kesimini karşılayan bir sübvansiyon şekli altında, genel olarak, devlet yardımı alırlar.

Bununla beraber, mahallî gelirlerin en mühim kısmı, bir kaç düzine değişik vergi sistemine abti bulunan mahallî vergi yükümlülerinden tahsil edilir. Sistem makul olmaktan uzaktır. Komünler fiilen; köpek, piyano, sürü hayvanları, süzme kahve satış yerleri (percolateur) hizmetçi kullanılması, tabelâ ve çeşitli ilânlar, Neonla aydınlatma gibi birbirini tutmayan kaynaklar dahil eline ne geçerse resim ve harca tabi tutmaktadır. Bu vergi çokluğu, çok defa aynı geliri çift vergilendirmeye ve bu suretle sosyal adaletsizliğe ve gelir kayırlarının karışımına sebep olmaktadır. Komün malî sistemlerinin bir çok kusur ve yetersizlikleri acele bir reformu gerekli göstermektedir. Millî mevzuatın yeni baştan eksiksiz örgütlenmesi geciktirilmez. Bir ihtiyaç teşkil etmekte, fakat mevcut atalet ve buna kar çıkan menfaat çarpışmaları, derhal girişilmesi gereken bir İslâhat» çok. az muhtemel kılmaktadır.

Büyük komünlerde gelirin en büyük kaynağını aile vergisi (impat. familial) teşkil etmektedir. Bu vergi eksiksiz olarak, ilgili mahallî idare sınırları içinde oturan her aile birimini yükümlü kılmaktadır. Bu vergi ailelerin malî yetenekliği ile mütenasip sayılmak! fakat hakikatte ailenin yalnız denetlenebilir geliri üzerine dayanır, ailenin kullandığı arabanın adet ve cinsi, meskeninin az veya çok lüks oluşu, hizmetçi adedi gibi aile servetinin bütün dış karineleri nazarı itibare alınmaktadır.

Aile vergisinin nisbeti bütün komünlerde aynı değildir, devlet ta rafından tesbit edilen en çok ve en az miktar arasında değişir. Her komün miktarını zenginliğin, diğer vergilerin toplam külfetine ve malî ihtiyaçlarına göre tesbit eder. Nisbet, genel olarak büyük komünlerde en ileri hadde yükselir. Bu vergi çok defa tenkit mevzuu olmaktadır; zira gerçek malî yeteneğini açık ve kesin olarak tayin ve tesbit etmek güçtür. Karinelere dayanmak, ailenin gerçek geliri ile çok az ilgisi bulunabilen «dış zenginlik alâmetleri» kadar yanıltıcı olduğundan çok defa keyfi tahminlere sevk etmektedir. Gerçekten bir aile gelirinin komün tarafından tesbiti aynı gelirin devlet tarafından tahmininden çok farklıdır. Diğer haksızlıklar, ne yetişmiş personel ve ne de eksiksiz araç ve gereçlere sahip bulunmayan ve zamanı geçmiş kayıt usullerinden yararlanan tesirsiz komün tahsilat teşkilâtından deri gelmektedir.

Yalnız tahminler biri birinden farklı değildir, üstelik özellik! büyük şehirlerde vergi mükellefleri bundan tamamiyle kendilerini kurtarmaya muvaffak olmaktadır. Sonuç olarak, verginin toplam verimi toplumun gerçek serveti ile nadiren mütenasiptir. Bir Milano belediye meclisi üyesinin son beyanına göre, Milano'da oturup aile. vergisinin kurtuların toplam gelirleri 1961 yılında 1.200 milyar lirete yükselmektedir. Bu belediye için bir kaç milyar liralık bir kayıptır. Komün gelirlerinin diğer bir kaynağı, önemi itibarıyla ikinci sırada yer almaktadır, komün sınırları içinde satılan hemen bütün mallardan tahsil edilen vasıtasız vergi (dazio) dır. Bu vergiye tabi maddeler son derece çeşitlidir : Gıda maddeleri ve içkilerden elektriğe, yapı malzemesinden kâğıt mamüllerine, esanstan güzellik müstafî zarlarına kadar değişmektedir. Bu verginin listesi halkın geniş çapta kullandığı tüketim maddelerini kapsar. Vergi her ne kadar toptancının perakendeciye satışından tahsil edilse de, malî külfet şüphesiz tüketiciye yüklenmektedir. Bu bakımdan dazio esas itibarıyla geri giden bir vergidir ve bu bakımdan çok tenkit edilmiştir. Tahsil şekli de keza oldukça tuhaftır, bir çok komünlerde, özellikle küçük komün-

lerde, bu vergi bizzat komün tarafında tahsil edilmez, fakat bir komün belgesinden yararlanarak özel bir firma tarafından tahsil edilir. Tahsil edilen miktarın belli bir yüzdesini komün öder. Bir çok yönden mantıksız olan bu vergi sistemi insana 2.000 yıl önce eski Roma’ da mevcut olan çiftçi vergisini (publicani) hatırlatmaktadır. Tali sil masrafı inanılmayacak kadar yüksektir ve özellikle güney bölgelerinde vergi hasılatının % 60 ını geçmektedir.

Komün gelirlerinin üçüncü önemli kaynağı, millî vergilerin bazıları üzerinden tahsil edilen ilâve vergi (sovraim posta) dır. Komünlere, devlet tarafından tesis ve tahsil edilen emlak ve arazi, ticaret, sanayi ve meslekden alınan vergilere küçük bir zam ilâvesine izin verilmiştir. Son yıllarda bu gelir biraz önemini kaybetmiştir, zira devlet emlak ve arazi vergisi hakkında esaslı muafiyetler tanımıştır.

Özetlemek gerekirse, belediye gelirleri sistemi karışık, tesirsiz ve bir çok hallerde oldukça keyfidir. Bunun tabii sonucu olarak, ekseri komünler, olumlu bir imar ve bayındırlık programı gerçekleştirecek veya toplumun yararına bazı makul hizmetler ifa edecek du rumda değildirler. İnşaat işlerini karşılamak için, komünler büyük Ölçüde, bu işle ilgili hükümet müesseseleri (cassa depositi e prestiti veya consorzio di credito per le opere pubbliche gibi) veya bazan bankalar nezdinde müracaatta bulunmaya mecburdurlar. Bu istikrazlar, tavanını bile tesbit eden hükümetin sıkı kontrolüne tabi olduğundan bir çok komünler, özellikle bazı büyük komünler çok güç bir malî durum içinde bulunuyorlar. Söz gelimi Roma ve Napoli’nin bir kaç yüz milyar liretlik borçları vardır; eğer parlamento özel bir kanun vasıtasıyla merkez fonlarından ayrılan büyük bir payı bunlara vermese vecibelerini asla ifa edemeyeceklerdir.

Merkezî Kontrol

Merkezî idarenin mahalî makamlar üzerinde icra ettiği kontrolün kısa bir tetkiki, halen uygulanmakta olan muhtariyet ilkesi hakkında gerçek tebiri değerlendirme imkânını verecektir. Her ne kadar komünler bahse konu ise de, bu kontrol esas itibariyle illere de uygulanmaktadır, zira kontrol vasıtaları her iki kademe için de aynıdır.

Bu vasıtaların ilki ve en önemlisi şüphesiz iller ve komünlerin bünyesini, yetkilerini ve faaliyetini en geniş ve teferruatlı şekilde idare eden mevzuatın tümüdür. Temel kanun halen 1934 tarihli ka-

nun olup ince eleyip sık dokuyan yüzlerce hükmü kapsamakta ve mahallî idare ile ilgili mevzuatın tümünü organik ve sistematik bir açıdan sağlamlaştırmak için yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır. İkinci dünya savaşından beri bu kanun, pek çok hükümleri demokratik ideal ve ilkelerle bağdaşmadığından, müteaddit defalar tadil edilmiştir. Bununla beraber bu tadiller kanunun aslı karakterini bozmamışım Komün ve illerin hayatî varlığını, geniş bir ölçüde, harpten ön çeki mevzuatın ilkeleri düzenlenmiş durumdadır.

1934 kanunu ve diğer kanunlar, devletin genel menfaatlerini korumakla ilgili ana ilkeleri belirtmekle yetinmemişler, fakat mahallî idarelerin yetki, görev ve faaliyetini açıklayan çok mufassal bir tüzük tanzim etmişlerdir. Bu tüzük mahallî idarelere çok dar bir hareket sahası bırakmakta, devlet tarafından tesbit edilen sınırlar içinde kendini idame ve muhafaza etmek zorunda kalmakta, kişilerin istek veya ihtiyaçlarına cevap vermek için mahdud imkânlarla malik bulunmaktadır. Fakirinden zenginine, en küçüğünden en büyüğüne kadar tatbik edilemeyen hususiyeti, muntazam büyüme gösteren ve büyük metropolitene namzet olan bölgelerde özellikle kendini hissettirmiştir. Devletin genel mevzuatı bu komünler için tahammül edilmez bir deli gömleği (camisole de force) olmuş ve belediyelerin yetkili makamları kanunu mümkün olduğu kadar geniş şekilde yorumlamış ve şeklen ihlâl etmeksizin kendi emeline yarar hale getirmek için dünyanın bütün zahmetini çekmiştir.

Vali Ve Devletin Murakabe Organı

Mevzuat bununla beraber, ancak önleyici ve passif bir murakabe vasıtasıdır. Aktif bir kontrol, mahallî idarelerce ittihaz edilen kararların kanuna, İdarî ilke ve genel emirlere uygunluğunun sağlanmasını amaç edinmeli ve özellikle ilgililerce, vali ve bunlarla işbirliği yapan daire ve komisyonlarca icrası kontrol edilmelidir.

Vali, mahallî idarelerin karar ve tasarrufları üzerinde gözetim ve denetimle görevli İçişleri Bakanlığının il kademesini yönelten meslekten bir memurdur. Valilik müessesesi İtalya'ya Fransız sistemine uygun şekilde girmiştir. İki sistem arasında halen çok büyük benzerlik vardır. Vali çok önemli murakabe yetkisini haizdir : Belediyelerin yetkili makamlarının (Belediye başkanı, encümen veya meclisin bütün tasarruf veya kararlarının sekiz gün içinde valinin tetkik ve mütalâasına arz edilmesi gerekmektedir. Vali yirmi gün içinde, ka-

nuna veya hükümet talimatına uygun olmadığı ileri sürerek bunları fesh ve iptal edebilir.

Her il merkezinde (prefettura), valinin kurmay heyetinden başka, mahallî idarenin kontrolü mevzuunda onunla işbirliği yapan bir çok büro ve daireler bulunmaktadır. Bunlar arasında en önemlisi, vali tarafından tayin edilen ve onun başkanlığı altında toplanan on üyeli komisyon (Giunta Provinciale Administrative) dır. Bunların altısı kariyerden memur olup ilgili il bürolarına tahsis edilmişlerdir. Diğer dördü, hukuk ve idare alanında mahallî eksperlerdir. G.P.A., kişiler tarafından il veya belediyenin vergilendirme konusunda veya diğer mali meseleler hakkında yapılan müracaatları muhakeme eden ve karara bağlayan yarı adli bir kuruluştur.

G.P.A. il ve komünlerin bütçeleri üzerinde idari kontrolünü yürütür ve genel bir tarzda mahallî idarelerin diğer bütün mali iş ve işlemlerini denetler. Bu komisyonun yetkisi valininkinden daha geniş ve serttir. Vali, normal olarak tasarrufların kanuna uygunluğunu tetkik etmekle yetinmek zorunda olduğu halde, G.P.A. mahallî idarelerin mali faaliyet ve işlemlerinin topluma yararlılığın ve idari bakımdan muteberliğini tetkik ve muhakeme eder. Mahallî idareler bütçe ve diğer bütün mali işlem, tasarruf ve kararlarının (mukavele, ikraz, istikraz, satış v.s.) birer örneğini G.P.A. ya göndermek mecburiyetindedirler. Eğer G.P.A. nın mütalâası, bu tasarruf ve kararlardan bazılarının kanuna veya genel menfaate uygun olmadığı mahiyetinde ise, bunlar red edilmiş sayılır ve mahallî idareler bunları ister değiştirmeye isterse vazgeçmeye mecburdurlar. Şurası hatırlatılmalıdır ki hiç bir halde ne vali, ne G.P.A. mahallî idarelerin kararlarını doğrudan doğruya tadil ederek kendilerini onların yerine ikame edemezler. Vali ve G.P.A. kararları yalnız fesh ve iptal edebilir ve değişiklik yapılması için mahallî idarelere gönderirler.

Keza vali ve G.P.A. komün ve illerin iş ve işlemleri hakkında bir suiistimal veya idari kurallara riayetsizlik şüphesini yaratacak bir sebep ile karşılaşırsa tahkikat yapılmasını emretme yetkisini haizdir. Bundan başka, belediyenin yetkili makamları kanunla emredilen mecburî görevlerden bazılarını ifa etmezlerse, vali belli bir muameleyi tamamlamak veya vazife yapamaz duruma gelen komün yerine özel bir görevi ifa etmek maksadiyle özel komiser ünvanı ile memurlarından birisini yetkili kılabilir. Komün görevini ifa etme yetersizliği içinde bulunuyorsa, vali bütün bu hallerde keza komünü idare etmek için bir özel komiser tayin edebilir. Bir belediye meclisi toplan-

mayı red eder veya devamlı çoğunluğu sağlayamadığından belediye başkamin veya encümenini destekleyemez ise, hükümet cumhurbaşkanından bir kararname ile meclisi feshetmesini ve belediye yerine hareket etmesi için bir yüksek hükümet komiseri (un kaut commissaire du gouvernement) tayin etmesini talep edebilir. Bu husule geldiği takdirde yeni bir belediye meclisi seçmek için özel mahallî seçimler altı ay içinde düzenlenir. Hükümet son yıllarda sık sık bu yola müracaat etmek zorunda kalmıştır, zira büyük İtalyan şehirlerinin çoğu, söz gelimi Roma, Napoli, Cenevo, Bari, Venedik v.s. siyasi yönden o kadar derin şekilde bölünmüşlerdir ki ne hiç bir parti ve ne de partiler koalisyonu belediye meclisinde bir çoğunluk sağlayamıyordu. Her ilde hükümeti temsil eden valinin mahallî idareler üzerinde çok geniş kontrol yetkisine sahip bulunduğunun yeter derecede açık olduğu görülmelidir. Bu yetkiler o kadar önemlidir ki, eğer vali kanunu titiz bir tarzda yorumlar ve hukuken yapabilecek durumda olduğundan, mahallî idarelerin faaliyetine, vicdanına danışarak müdahale ederse mahallî idareler ancak çalışabileceklerdir. Fiilî bir işbirliği ve yeter bir faaliyet serbestliği geniş nisbette vali ile mahallî idareler arasındaki karşılıklı anlayış zihniyetine bağlıdır. Bir çok hallerde, her ikisi arasındaki işbirliği mahallî idarelerin siyasi yönetimine bağlıdır. Her ne kadar valiler İçişleri Bakanlığının meslek memuru ise de, onlar bu makama Bakanlar kurulu tarafından tayin edilirler ve netice olarak siyasi mevki işgal ettikleri kabul edilir. Günün hükümeti onları her an asıl veya başka bir aile naklen tayin edebilir. Bu takdirde makamını işgal ettiği müddetçe hükümetin politik yönetimini canla başka temsil etmesine ve arzularının yorumlayıcısı olmasına şaşmamalıdır. Hükümetle aynı siyasi yönelimde bulunan mahallî idareler, tabiatıyla diğerlerine nazaran çok iyi durumdadırlar. Diğerleri genel olarak, valilerce iyi gözle görünmezler, daha sık ve sert kontrole tabi tutulurlar ve bazı hallerde - çok şükür az görülüyor - faaliyetleri devamlı müdahale ve çeşitli önleyici ve baskı yapıcı kontrollara tabidir. Bu durum, kuzey ve merkezi İtalya'nın bazı bölgelerinde sayıları oldukça çok olan komünist veya sosyal komünist mahallî idarelerce çok iyi bilinmektedir. Hristiyan - Demokrat koalisyonların son on beş yıllık devresi esnâsında, mahallî idareler ile valilerin münasebetleri zaman zaman son derece gerginleşmiş ve idarî faaliyetleri her çeşit engel ve güçlüğü maruz kalmıştır,

Belediye Sekreteri

Belediye sekreteri, özel nitelikte bir devlet memuru olup devletin kontrol mekanizmasında önemli bir rol oynamaktadır. Belediye sekreterlerinin, belediyelerin bürokratik idarelerinde özel bir durumu vardır. Bunların ücretleri komün tarafından verilir, hiyerarşik yönden belediye başkanına bağlıdır; fakat, devletin yarışmalar açarak bunları hizmete alması ve komünün ödeyeceği ücreti tayin ve tesbit etmesi (komünün hizmet yeteneği ve genişliğine göre değişmektedir) ve bunların meslekî yükselmeleri hakkında karar sahibi olması bakımından devlet memuru (agent de l'état) durumundadır. Azillerine, yer değiştirmelerine ve terfilerine valiler veya duruma göre İçişleri Bakanı tarafından karar verilir. Belediye sekreterleri, belediye idaresinde çok önemli görevler ifa ederler. Belediye başkanı ile işbirliği ederler, belediye idaresinde onlara kanuna uygun görüş ve düşüncelerini bildirirler, mahallî idarelerin faaliyetinin kanuna uygun olmamasından sorumludurlar ve mahallî idarelerin bütün işlem ve kararlarının kayıt ve sicillerini tutarlar. Keza, belediye bürolarının çalışmasını kontrol ederler : Küçük komünlerde personel şefi olup büyük komünlerde belediye idaresinin çeşitli dairelerinin çalışma ve iş görmesinin üst denetimini yaparlar.

Özellikle küçük komünlerde, mahallî makamlar kanun ve idari mevzuatı kısmen veya tamamen bilmediklerinden, belediye sekreteri çok defa insan üstü bir danışma kapısı (deus) ex machina) duru ulundadır. Hukukî ve İdarî tecrübesinden ötürü, kuvvetli durumundan yararlanır ve isterse komünün politikasına müessir olabilir.

Belediye sekreterleri, devlet kontrolünün tamamlayıcı ve müessir bir elemanını teşkil ederler. Meslek ve terfileri yönünden devlet makamlarına tabi olduklarından, hükümetin sadık ve emin bir muhafızı olarak, mahallî idarelerin hizmet ve çalışmalarını gözetlerler.

Sonuç

Şimdi biz, mahalli idarelerin muhtariyet derecesini ve mahalli muhtariyet ilkesini, fiilen gerçekleştirme tedbiri hakkında bazı genel sonuçlar çıkarabilecek durumdayız. En önemli yetkili kişiler toplum tarafından demokratik esaslara göre seçildiğinden, bir çok görevleri ifa ve bağımsız gelir kaynaklarına dayandığından, şeklî bir plân üzerinde bu ilkenin oldukça geniş bir uygulama alanının var

olduğu sanılmaktadır. Bununla beraber işin iç yüzü iyice incelenirse, mahallî idarelere müsaade edilen hareket sahasının darlığı ve merkezî kontrollerin sık ve titizliği sebebiyle muhtariyet ilkesinin ciddi şekilde kısıldığı sonucuna varılır.

Baha önce söylediğimiz gibi, hükümetin kudret ve salahiyetinin merkezileştirilmesi İtalyan politik sisteminin en tipik ve en geleneksel niteliklerinden birini teşkil etmektedir. İtalya'nın siyasî tarihi millî devlet olarak uzun süreli olmadığından, memleket bir asırlık zaman zarfında birbirinin zıddı olan, muhafazakârlıktan liberalizme, faşizmden demokrasiye kadar pek çok siyasî tecrübelerden geçmiştir. Bu hâkim siyasî fikirlerin değişimi, bununla beraber, ne hükümetin aşırı merkeziyetçi tutumunda ve netice olarak ne de mahallî idarelerin muhtariyetinin genişlemesinde hiç bir değişiklik husule getirmemiştir. Hakikaten, mahallî idarelerin muhtariyeti halen ne çok geniş ve ne de maziye göre daha gerçekçidir. Sözelimi İngiliz mahallî idareleri ile mukayese edilirse gerçekten yetkilerinin çok sınırlı olduğu görülmektedir.

Ondokuz bölge idaresi fiilen çalıştığında ve merkezî kontrol görevi bunlara verildiğinde bu durum değişebilecektir. Bu gerçekleştiğinde, İtalyan mahallî idare sisteminin belli başlı özellikleri (bunlar aynı zamanda esaslı kusurlardır), yani aşırı merkeziyet ve yeknesaklık veya mevcut duruma uyma yumuşaklığı noksanlığı tamamiyle kaybolmuş, hiç olmazsa son derece hafiflemiş olacaktır.

PLÂNLAMA VE METROPOLİTEN İDARE (*)

Çeviren :

Şerif TÜTEN

İçişleri Bakanlığı

Tetkik Kurulu Başkanı

Yirminci yüzyılda bölge plânlamasının, şehrsel alanların köklü bir şekilde planlanması fikri ile birlikte zihinlerde yeralmış olmasına rağmen, Dünyanın bütün büyük şehirlerinde, plânlamanın başarılı bir sonuca vardığını kabul etmek çok güçtür. Bütün gayretlerini kullanmalarına rağmen, plânlamacıların, yaptıkları plânların uygulanmasında en fazla başarısızlığa uğradıkları yerlerin, nüfusu süratle artan şehrsel bölgeler olduğunu açıkça müşahade etmek mümkündür. Bu neden böyle olmaktadır? İşte bu makalede ana görüş olarak, Dünya'daki büyük şehrsel toplulukların hemen hiç birinin, kendi problemlerini halledebilecek niteliklere uygun bir mahallî idare birimine sahip olmamalarının, bu gerçeği doğurduğu fikri üzerinde durulacaktır.

Dünya'daki bütün büyük şehirlerde, şehrsel bölgenin nüfusunun, o şehrin merkez nüfusuna oranla çok daha fazla olduğunu görmek mümkündür. Gerçekten, nüfusun büyük bir çoğunluğu, ana şehrin hudutlarının yakınında olan bölgelerde yaşamaktadır. Aşağıdaki tablo bu durumu son derece iyi bir şekilde göstermekte olup, Dünya'daki büyük şehirlerden bazılarının 1951 yılında Metropoliten alan içinde bulunan nüfusları ile, merkezî şehrin dışında (fakat metropoliten alan içinde) yaşayan nüfusun yüzdesini içine almaktadır.

(*) Yazan : Donald C. Rowat : Canadian Public Administration, Yol I (1958) No : 1

Metropoliten Alan	Nüfus (Milyon)	Merkezî Şehrin Dışındaki (%)
Montreal	1.4	27
New York	12.8	33
Chicago	5.5	34
Buenos Aires	4.7	35
Copenhagen	1.2	38
Toronto	1.1	40
Paris	5.0 (Yaklaşık)	43
Manchester	1.3	45
Los Angeles	4.4	55
London	8.3	60
Boston	2.4	66
Pittsburg	2.2	70

Şu noktayı belirtelim ki, yukardaki rakamlar - Paris hariç - metropoliten şehir alanını göstermiş olan resmi kayıtlardan alınmıştır. Geçen zaman içinde ise, bu metropoliten hudutlarının daha da genişleyerek, nüfusların artmış olduğunu kabul etmek gerekir. Bunun sonucu olarak, merkezî şehrin dışında yaşamakta olan nüfus da, bu listedeki yüzde oranlarına nazaran artmış bulunmaktadır. Bu artış gözönüne alınmasa dahi, metropoliten alan içinde ve fakat ana şehrin dışında yaşayan nüfus oranının çok kere, bütün metropoliten nüfusun üçte biri hatta yarısını geçtiğini tabloda müşahade etmek mümkündür.

Nüfusun bu şekilde çok geniş metropoliten alanlara yayılması, bu alanların içinde çok sayıda mahallî idare birimi kalması gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Aşağıdaki örnekler bu durumu açıkça gösteriyor :

Metropoliten Alan	Mahallî İdarelerin Sayısı	
Toronto	23	(Resmen katılan 10 alan dahil)
Sydney	33	
Montreal	80	
London	80	(Büyük Londra idaresinden önceki durum) (Çeviren)
Manchester	86	
Los Angeles	60	(Şehirselsel bölgedeki 30 ada dahil)
Paris	100	(3 second - tier Departman dahil)
Rome	100	
New York	530	
Chicago	800	

Dünya'nın en büyük metropoliten bölgelerinde, mahallî idare birimlerinin bu derece fazla olmasının, bu bölgelerde plânlı bir gelişmenin başarılmasında en önemli engeli teşkil ettiği, artık herkesçe kabul edilmektedir. Herşeyden önce, bu alanlarda yeterli bir metropoliten plânlama otoritesi teşkil etmek son derece güç olmaktadır. İkinci olarak, böyle bir plânın yapılmış olduğu yerlerde dahi, uygulama safhasında başarılı olmak, aynı şekilde güçlük arz etmektedir.

Bütün bir şehirselsel bölgeyi kaplayan (metropliten) bir mahallî idare ünitesi kurulmadığı takdirde, yeter derecede yetkilerle donatılmış resmî bir plânlama otoritesi kurmak mümkün olamamaktadır. Metropoliten plânlamanın oldukça geliştirilmiş olduğu birçok büyük şehirlerde, plânlama organının son derece güçsüz oluşu; ya da resmen kurulamayıp bu işin hukukî değer taşımayan özel kurumlarca yapılmış olması dolayısıyla, başarı şansı azalmaktadır. Bundan başka metropoliten bir idarenin mevcut bulunmayışı halinde ise, şehirselsel bölgeye dahil belediyelerin temsilcilerinden kurulu bir metropoliten plânlama mekanizmasının teşkili zorunlu hale gelmektedir. Birleşik Amerika'da Harvey Walker ve Kanada'da Spence - Sales gibi uzmanların, ayrı bir plânlama organına ihtiyaç bulunmadığı ve plânlamanın, şehir idaresinin teknik dairelerince yapılması gerektiği fikrinde direnmelerine rağmen, şehir sınırlarının metropoliten alan

ile aynı olmayışı karşısında, büyük şehirlerdeki bu tür çalışmalardan faydalı sonuçlar elde edilememiştir. Böylece, yaptığı plânları uygulayacak yetkiye sahip bir metropoliten idare olmaksızın, münferit bir plânlama konseyi tarafından yapılacak plânlamanın pratik değeri olmayacaktır.

Dünyalım hemen hemen bütün büyük metropoliten bölgelerinde, plânlamaya karşı duyulan ihtiyaç kendisini şiddetle hissettirmiş ve bu alanda oldukça etkili plânlar yapılmıştır. Ancak bu cins plânlamanın bir hayli geliştirilmiş olduğu şehirlerde dahi, yukarda belirtilen nedenlerle, plân uygulamalarının başarısızlığa uğradığı çok defa görülmektedir.

1909 a kadar uzanan yıllar içinde Şikago için gayrı resmi bir plân yapılmış olup, bu plân daha sonra Şehir Plânlama Komisyonu tarafından, uygulama alanına konmuştur. Fakat bütün metropoliten alanı kapsayan resmî bir plân halen mevcut olmayıp, bu işle sadece gayrı resmî Bölgesel Plânlama Birliği meşgul olmaktadır. New York bölgesi için, 1926 yılında Henry Wright tarafından bir plân yapılmış ve aynı plân, 1929 yılından itibaren Russel Sage Vakfının idaresinde, Thomas Adams tarafından geliştirilmiştir. Ancak, New York metropoliten alan nüfusunun üç safhada bulunması dolayısıyla, resmî bir plânlama otoritesi bugüne kadar teşkil olunamamış ve bu plânlar da resmen kabul edilmemiştir. Aynı şekilde 1948 yılında Kopenhag (Danimarka) da, gayrı resmî bir komite tarafından «Beş Parmak» adıyla anılan ve şehir nüfusunun metropoliten alanda artışını, bir elin parmakları şeklindeki projeksiyonlarda kanallize eden bir plân hazırlanmıştır. Bununla beraber, bilahare mahallî idareler reorganizasyonu için teşkil olunan resmî Kopenhag Metropoliten Komite'si plândaki görüşü kabul etmemiştir. Kaldı ki, mahallî idarelerin reorganizasyonu konusunda ne «Beş Parmak» plânı, ne de resmen teşkil olunan Metropoliten Komitenin hazırladığı plân yetkili organlarca kabul olunmamıştır. Sydney'de (Avustralya), 1945 yılında bir County plânlama konseyi kurularak bunun hazırladığı Sydney bölgesi plânı 1951 yılında onaylanmış, fakat, bir metropoliten idare teşkil olunmadığı için, plân, uygulama alanına konulamamıştır.

İngiltere'deki şehrsel alanların bazılarında oldukça ayrıntılı plânlar yapılmış ve halen uygulanmakta bulunmuştur. Örneğin, 1947 yılında Manchester'de kurulan bir plânlama komitesi, şehrin merkezindeki nüfus yoğunluğunun azaltılarak, 150.000 nüfusun şehir hudutları dışında yeniden iskânını sağlayacak bir plânı geliştirmiş bu-

lanmaktadır. 1944 yılında merkezî idarenin inisiyatifi ile, Büyük Londra İdaresi için, şehir nüfusunun bir milyonunun şehir dışına çıkarılmasını ve böylece sekiz yeni kasabanın kurulmasını öngören bir plân hazırlanmıştır. Bu plânlar, merkezî hükümetlerce teşvik ve takviye gördüğü için, uygulama alanında oldukça geniş başarıya ulaşmışlardır; özellikle merkezî şehir idarelerine, kendi belediye hudutları dışında, yeni iskân sahaları inşası için yetki ve malî kaynak verilmiş olması, plânların başarı şansını artırmıştır. Bu uygulamalar sırasında dahi, bütün metropoliten alanı kapsayacak tek bir mahallî idare ünitesinin kurulamamış olması, birçok güçlüklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Londra bölgesi'nde bir ara, «London County» idaresi kurulmuş ise de, halen metropoliten alan nüfusunun, yaklaşık olarak üçte ikisi, bu idarenin yetki hudutları dışında yaşamaktadır (1).

Merkezî idarenin büyük çapta kontrol etmesi dolayısıyla, plânlama alanında oldukça başarılı sonuçlara varan diğer bir şehir de Paris'tir. Paris'in etrafında bulunan ikinci kademedeki dört İdarî üniteyi (Departman) de tamamen içine alan, Büyük Paris Plânı, 1935 yılından beri mer'î bulunmaktadır. Merkezî idare, Paris civarında bulunan bütün mahallî idare birimlerinin (Communes), plân ve faaliyetlerinin, Paris bölgesi plânına uydurulmasını zorunlu kılmıştır. Bununla beraber, plân uygulamasının son derece başarılı olduğunu iddia ve kabul etmek de güçtür. Sözü edilen plânın en önemli bir bölümünü, Orly bölgesinde yeni bir kasaba kurulması teşkil ediyordu. Plândaki bu teklif, kısmen Paris şehrinin geniş malî yardımını gerektirmesinden ve kısmen de bu malî gücü gerçekleştirecek bir metropoliten idare kurulmamış olmasından, uygulama alanına konulamamıştır.

Bu örnekler şöyle bir gerçeği ortaya koymaktadır : Dünyanın yoğun nüfus bölgelerini içine alan birçok şehrsel topluluklarda, metropoliten bir idare kurulmadığı takdirde, şehrsel bölgeyi içine alan tüm ve mütecanis bir plân yapmak güç olmakla beraber, böyle bir plân yapılmış olsa dahi, gene metropoliten idarenin yokluğu halinde, bu plânı tam olarak uygulamak hemen imkânsız hale gel-

(1) Çevirenin notu: Bu makale kaleme alındığı zaman, (Greater London Council - Büyük Londra İdaresi) nin henüz kurulmadığı anlaşılmaktadır. Halbuki şahsen yaptığımız bir inceleme yazımızda da belirtildiği üzere, 1965 yılından sonra, London County alanını genişleterek, bütün metropoliten Londra alanını kaplayan yeni bir idare kurulmuş bulunmaktadır. Bakınız : Türk idare Dergisi Sayı : 316.

mektedir. O halde, her gün daha artan bir hızla genişlemekte olan dünyanın büyük şehirlerinin, plânlı gelişmede başarıya ulaşmalarını sağlamak üzere, bu sorunlarına nasıl bir çözüm yolu bulabiliriz?

Bugüne kadar başvurulmuş olan çözüm yollarından bir kısmının beğenilmediği, ya da başarısız olduğu görülmüştür. Bu çözüm yollarının başlıcalarını şöylece sıralamak mümkündür : büyük bir çoğunluğunu, Moskova, Paris ve Londra'da olduğu gibi, merkezi otoritenin kontrolünde olanlar teşkil eder; ikinci bir hal şekli, birçok büyük Amerikan şehirlerinde olduğu gibi, belirli işleri (su şebekesi, kanalizasyon şebekesi gibi) görececek olan özel ve geçici (ad hoc) metropoliten organlar kurmaktır. Diğer bir yol da, bütün metropoliten alan içinde bulunan idareleri, tek bir İdarî ünite altında toplamaktır. Mahallî idarelerin otonomisi yönünden değerlendirecek olursak, ilk çözüm yolu arzuya şayan görülmeyecektir. İkinci çözüm yolu ile tatmin edici sonuçlara varmak oldukça güçtür. Üçüncü çözüm yolu ise, ilk bakışta cazip görünmekle beraber, yirminci yüzyılda son derece başarısızlığa uğramış bulunmaktadır, örneğin, 1915 yılından beri New York, 1856 yılından beri San Fransisco, 1854 yılından beri Philadelphia ve 1888 yılından beri de Londra şehrsel bölgelerine herhangi bir İdarî katılma vaki olmamıştır (2).

Bütün şehrsel alanı kaplayacak bir tek mahallî idare kurulması şeklindeki çözüm yolu, en mantıklı hal tarzı olarak görüldüğü halde, neden başarısız olduğu sorusu akla gelmektedir. W. A. Robson, Dünyanın Büyük Şehirleri (Great Cities of the World) adlı kitabının giriş kısmında, bu gerçeği şöyle özetlemektedir :

«Büyük şehrin genişlemesine karşı ileri sürülen görüşler, daha ziyade politiktir. Bu politik görüşler genellikle, merkezî şehrin banliyölerinde oturan halkın, büyük şehirde çalışmalarına, onun, alış - veriş, eğlence ve diğer bütün olanaklarından faydalanmalarına rağmen, kendilerini o şehir halkından ayrı kabul etmeleri esasına istinat ettirilmektedir. Mahallî politikacılar, bu gibi küçük belediyelerin meclis üyeleri ve memurları da, - kendilerinin de içinde bulunduğu metropolis idare birliği ve bunun başarısı fikrini zayıflatıklarının farkında olmadan - bu ayrılık inancını adeta körüklemektedirler. Diğer taraftan, metropoliten idarenin topluma sağlayacağı daha geniş imkânlarla rağmen, bu gibi şahıslar her ne bahasına olursa olsun,

12) Çevirenin notu : 1963 yılından sonra, Büyük Londra İdaresi, Londradaki durumu değiştirmiştir. Bakınız : Türk İdare Dergisi Sayı : 316. Şubat, 1969

meclis üyesi olarak kalabilmek, ya da memuriyet mevkiini muhafaza edebilmek gibi, kişisel menfaatlerinin tesiri altında hareket etmektedirler. Durum bu tarzda ele alınınca, diğer birimlerin mahallî idare organlarının bir kısmını kaybederek, tek bir mahallî idare ünitesi içinde eritilmesi zarureti, bir gerçek olarak, bütün çıplaklığıyla karşılara çıkmaktadır. Kendisinin seçilmiş meclisi, belediye başkanı, İdare müdürü veya genel sekreteri yerine, bu küçük mahallî idare birimlerinin, kurulacak büyük mahallî idarenin, kendilerine bazen oldukça uzak şehir merkezinden yönetilen Önemli birer parçası haline gelecekleri inancı hakim bulunmaktadır. Böyle bir ihtimal ortaya çıkınca, küçük kasabalar, köyler, v.b. idarelerin, buna karşı dar ma artan bir tepki göstermeleri, hayretle müşahade edilebilir. Onlara göre bu, bir ölüm kalım savaşıdır. Mahallî hizmet ve kaynakların bir sistem altında bu idarelerde toplanması, vergi kapsamının adil bir şekilde genişletilmesi gibi verimliliği ve ekonomiyi artıracak mahiyetteki teknik, malî ve İdarî tedbir teklifleri, bu gibi ilkel, hissi ve fakat «hayatî» önem taşıdığı ileri sürülen davranışlar sebebiyle, maalesef çok az gözönüne alınabilmektedir.» (3)

Bütün bu gerçekler, mahallî idare birimlerinin tamamen birleştirilmesi, ya da özel amaçlı metropoliten kuruluşlar meydana getirilmesi yolunda gösterilen gayretlerin başarısızlığa uğramasının, psikolojik nedenlerini ortaya koymaktadır. Ayrı belediyeler içinde yaşayan fertlerin, birleşmeye karşı, bu derece şiddetli ve heyecanlı mücadele etmelerinin psikolojik nedeni, kendi mahallî idaresine karşı, güven duygusuna sahip olma esasında toplanmaktadır. Bu durum, kendi yaşadığı yere çok yakın olan bir idareye «ait olma» duygusuna dayanmaktadır. Bu sebepten, mahallî belediyelerin tamamen ortadan kaldırılarak birleştirilmesi, sadece hemşehricilik ruhunu yok etmekle kalmayıp, kişilerin, kasabalı toplumun kendisine has özelliklerinden uzaklaştırılması anlamını da taşıyacaktır.

Bütün bu görüşlerin ışığı altında, metropoliten sorunların çözülebilmesi için, iki kademeli bir sistem akla gelmektedir : Birinci kademeyi teşkil eden mevcut belediyeler, tamamen mahallî ve ayrıntılı karakter taşıyan hizmetleri görecek; ikinci kademedeki Metropoliten Konsey ise, müşterek karakter taşıyan ve bütün Metropoliten alanı içine alan hizmetleri ifa edecektir. W. A. Robson'un yukarıda sözü edilen kitabında da belirttiği gibi (Sayfa : 63) :

(3) W. A. Robson. Great Cities of the World. (London, 1954) pp 62-63

«Büyük bir Metropoliten alanda, iki kademeli bir sistem kurma konusundaki tartışmalarda tek zayıf noktayı, geniş bir bölgede idari amaçlarla bir metropoliten idare kurulup da, banliyödeki mahallî birimler bu birliğin birer parçası haline gelince, onların kasabalı hayatlarında sahip oldukları hürriyet ve özelliği muhafaza edip edemeyecekleri konusu teşkil etmektedir. Bunun yanında, Metropoliten alanlarda kurulacak idarelerin, demokratik ruh içinde çalışmalarını ve buradaki vatandaşların daima yakın ilgi ve işbirliği içinde bulunacakları bir sisteme sahip olmaları için ne gibi bir çözüm yolu bulunacağı konusunu, ümit ve cesaretle ele almamız gerekir. Bir metropoliten alanda, geniş ve dar olarak, iki üniteyi bir arada mütalâa etmek suretiyle, hemşehrilik duygusunu, ve ilgisini her iki idareye bağlı tutmak pekâlâ mümkündür.»

Şehir idareleriyle ilgili, eser veren birçok kimseler tarafından - özellikle Birleşik Amerika'da - bu tip bir çözüm yolu öne sürülmüş olmasına rağmen, bu alanda ilk adımı Londra (1888) ve Toronto (1953) nun atmış olduklarını düşünmek oldukça enteresandır. Amerika Birleşik Devletleri'nin büyük şehirlerinde buna benzer bir İdarî sistem kurmada geç kalınmasının en kuvvetli nedenini, en küçük mahallî idare birimlerinin yetki ve görevlerini etkileyecek mahiyette bir değişiklik için dahi, onların tam muvafakatlarını alma zorunluğu gibi ortaya çıkan mahallî idare geleneklerinde aramalıdır. Eyalet hükümetleri ise, en küçük bir belediyenin itirazı halinde dahi, bütün metropoliten bölgeye yararlı olacak bir idari değişiklik teşebbüsünde isteksiz davranışlar ve işlerine karışmak istememişlerdir. Buna rağmen, Toronto'da uygulanan sistemin, Birleşik Amerika'daki yazarlar ve tatbikatçılar üzerinde büyük etki yapmakta olduğunu kabul etmek gerekir. Ayrıca bu uygulama, Kanada'nın diğer metropoliten şehir alanlarına da etkisini göstermiştir. Kanada Belediye Balkanları ve Belediye İdareleri Federasyonu tarafından, Kanada'nın Ekonomik Durumunu İnceleme Kraliyet Komisyonuna gönderilen en son resmî yazıda, metropoliten problemlerle meşgul olan bölümün yazarlarının (E. Hardy ve K. Collard) her ikisi de, Toronto'da olduğu gibi, iki kademeli bir sistemi hararetle tavsiye etmişlerdir. Bunun yanında, resmî organlar da, Kanada'nın Winnipeg, Montreal, Windsor, Vancouver ve Victoria şehirleri için, buna benzer metropolden birlikler tavsiye etmektedirler. Böylece Kanada, gerek plânlama gerek İdarî kuruluş bakımından, metropoliten alanlarda, Dünyaya öncülük edecek şansa sahip bulunmaktadır.

Bize öyle geliyor ki, şimdiye kadar metropoliten plânlamada en önemli eksikliği, plânlamanın sadece mimarî ve fizikî veçheleri üzerinde fazlaca durularak, İdarî sistem ve kuruluşu önem verilmemiş olması teşkil eder. Anlaşılması son derece güç bazı nedenlerle, metropoliten plânlaması otoriteleri, metropol idare sistemi ile meşgul olmayı adeta kendi çalışma alanlarının dışında hissetmişlerdir. Bu düşünce tarzı belki de, plânlama yönteminin tarihî gelişmesinde mühendislik ve mimarlık unsurunun üstün görünmesinden ileri gelmektedir.

Şehrsel bir bölgenin ne derece ideal bir fizikî gelişme plânlaması yapılmış olursa olsun, eğer bu plânların, hangi örgüt tarafından ne şekilde uygulanacağı düşünülmemiş ise, plânın başarı şansı çok az olacaktır. O halde, en başta tartışılması ve çözülmesi gereken konuyu, yapılacak plânları, o bölgede en iyi şekilde uygulama alanına koyabilecek güçte bir metropoliten idarenin kurulması teşkil edecektir.

Üzülerek kaydedelim ki, iki kademeli bir mahalli metropoliten idare sistemi dahi, bugün artık dünyadaki bütün metropoliten alanların plânlama ve idare sorunlarını tek başına çözecek bir garantiyi vermekten çıkmak üzeredir. Zira, bu bölgelerin kenarında kalan coğrafi alanlarda nüfus o derece hızlı artmaktadır ki. metropoliten alanın dışına taşan daha geniş alanlardaki mahallî idareleri de içine alacak büyük birlikler kurmayı öngören tedbirleri almak zorunlu hale gelmektedir. Aksi halde, iki kademeli sisteme sahip olursa dahi, Londra'da olduğu gibi, başarı şansı azalabilir. Nitekim «London Council» (4), başlangıçta Londra'nın metropoliten sorunlarını başarı ile çözmekte iken, daha sonra civardaki nüfusun hızla artması nedeni ile, sınırlarının etrafında kalan bölgelerin geliştirilmesinde, başarısız duruma düşmüştür.

Son zamanlarda dünyanın birçok şehrsel bölgelerinde nüfusun son derece yoğun hale gelmesi karşısında bu problem, sadece belirli birkaç şehrin davası olmaktan daha öteye bir önem kazanmış bulunmaktadır. Bu bölgeler, yıldız kümeleri gibi bütün şehirlerin ve metropoliten alanların teşkil ettiği «Galaksileri» m içine almakta olup, çok

(4) London County İdaresi, Büyük Londra İdaresi (1965) kurulmadan önceki metropoliten idare olup bu idarenin 1965 yılında kurulmasıyla, makalede isabetle teşhis olunan noksan ortadan kısmen kaldırılmıştır. Bakınız : Büyük Londra İdaresi Üzerine Bir İnceleme, Şerif Tüten, Türk İdare Dergisi, Sayı : 316. Çeviren.

kere tarımsal bölgeleri de kaplayarak, birbirine doğru hızla büyüyen mahallî ünitelerdir. Bu bölgelere örnek olarak, Londra civarı, Los Angeles civarı, Boston - New York arası ve Ontario eyaletinde de Toronto - Hamilton - Kitchener arası alanlarının gelişmesi gösterilebilir (5). Buralarda, gelecekteki gelişmeleri ve büyümeleri gözönüne alacak bir plânlama, şehrsel bir metropoliten idarenin de alanı dışına taşan bir temel üzerine oturtulmalıdır. Böyle bir plânlamada örneğin, sanayi bölgesinin yeri, bir metropoliten bölgenin de dışında tesbit edilirse, orada kurulması zorlanacaktır. Plândaki bu geniş uygulama ve zorlamanın, merkezî organ tarafından mı, yoksa kurulacak yeni tip bölgesel otoritelerce mi yapılması gerektiği konusu tartışılabilir. Her ne olursa olsun, iki kademeli bir metropoliten idare sistemi dahi, artık dünyamızın hızla büyüyen şehrsel problemlerini tam manasiyle çözümleyecek en mükemmel bir yol olmaktan uzaklaşmaktadır. Bununla beraber, bugün için daha iyi bir çözüm yolu mevcut bulunmadığına göre, bu gibi bölgelerde kabul edilerek uygulanmasının gerekli bulunduğu fikrine karşı herhangi bir itirazda bulunmaya imkân yoktur. Şuna da inanıyorum ki, iki kademeli bir metropoliten idarenin kabulü ile, bütün şehrsel bölgelerdeki plânlama ve bunların uygulanması çalışmaları hiç olmazsa bugünkünden daha başarılı sonuçlara ulaşacaktır.

(5) Yurdumuzda İstanbul - Adapazarı arasındaki hızlı şehrsel gelişme, bu alanda tipik bir örnek olabilir, Çeviren.

İDARİ COĞRAFYA

YAHYALI İLÇESİ İDARİ COĞRAFYASI

Yazan :
Kutlu AKTAŞ
 Yahyalı Kaymakamı

PLAN

1. COĞRAFİ DURUM
 - a Sınırları
 - b. Akarsular
 - c. İklimi ve bitki örtüsü
2. TARİHİ VE İDARİ DURUM
 - a. Tarihçe
 - b. İdari Taksimatı
 - c. İlçe Teşkilâtı
3. EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUMU
4. BAYINDIRLIK DURUMU
5. BELEDİYE HİZMETLERİ
- 6 İLÇEDE TOPLUM KALKINMASI
 - a. Sınırları : Yahyalı ilçesi Orta Anadolu Bölgesinde Kayseri

I. COĞRAFİ DURUM

İline bağlı 163 km. karelik bir alana sahip olup il merkezi Kayseri'ye 105 Km. lik karayolu ile bağlıdır. Sınırları, Kuzeyde Develi ve Yeşilhisar, Batıda Çamardı, Güney ve Doğuda Feke ilçesiyle çevrilidir

İlçe arazisinin ortalama yüksekliği 1200 metre civarında olup Toros dağlarının kuzeyinde ve Sultan Sazlığının güneyinde kurulmuştur. Kasaba Yahyalı Deresi diye adlandırılan vadinin üzerinde kuzeye doğru düzleşen arazi üzerinde genişlemektedir.

b. Akarsular : İlçe arazisini ikiye bölen akarsu aynı ile bağlı Pınarbaşı ilçesinden çıkarak Akdenize dökülen Seyhan nehrinin belli başlı kolu olan Zamantı ırmağıdır. Bu ırmaktan yer yer küçük sulama işlerinde faydalanılmaktadır.

Bu büyük akarsudan başka ilçede kasaba merkezinden geçen v Yahyalı Deresi diye adlandırılan bir küçük dere vardır. Bu dereden sulama işlerinde faydalandığı gibi ayrıca kasabanın elektrik ihtiyacı da giderilir.

c. İklimi ve bitki örtüsü : Yahyalı ilçesi karasal iklimin tesiri altındadır. Yazlar sıcak, kışlar serin geçer. Ancak güneyinde bulunan bazı bölgelerde yer yer Akdeniz İkliminin tesirleri görülür.

İlçe bitki örtüsü bakımından değişik bir manzara gösterir. Kuzeyde sazlıklar güneyde sık ormanlar ve akarsu vadilerinde geniş elma, bahçeleri ve bağlar geniş alanlara yayılmaktadır.

2. TARİHÇE VE İDARİ DURUM

a. Tarihçe : Yahyalı ilçesinin tarihi hakkında elde kesin bilgiler bulunmamaktadır. Ancak çevrede rastlanılan tarihi kalıntılardan ilçenin kuruluşunun çok eski tarihlere uzandığı anlaşılmaktadır.

Anadolu Selçukluları zamanında ÜÇÖK beylerinden Yahya Ali ismindeki Oymak Beyinin nezaretinde Gazibeyli denilen mahalde kurulmuş olduğu bilinmektedir. Yapılan mahalli savaşlar sonunda Yahya Ali yararlıklar gösterdiğinden Gazi ünvanını aldığından kasabanın ismi Yahya Gazi olmuştur. Bugün bu isme izafeten ilçenin adına Yahyalı denilmektedir. Yahya Gazi türbesi halen Yahyalı'da Cami Kebir avlusunda bulunmaktadır.

b. İdari Taksimatı : Yahyalı ilçesi 1954 yılına kadar Kayseri iline bağlı Develi ilçesinin bir bucağı iken aynı yılın Haziran ayında çıkarılan 6324 sayılı kanunla ilçe haline getirilmiştir. İlçede bucak bulunmamakta, 1 kasaba ile 28 köy bulunmaktadır. Kasabada 11 mahalle vardır. Köyler genellikle toplu yerleşme gösterirler. Üç köy iki mahalleden 25 köy bir mahalleden ibarettir, ilçe köylerinden 14 ü

dağlık mıntıkada bulunduğundan kışın tekerlekli vasıta ile gitmek güçleşmektedir. İlçe merkezindeki en uzak mahalleler arasındaki mesafe 7 km. yi bulmaktadır. Bu bakımdan ilçe merkezi dağınık bir kuruluş arz etmektedir.

1965 nüfus sayımına göre ilçe merkezinin nüfusu 10200 dür. Köylerle birlikte ilçenin genel nüfusu gene aynı sayıma göre 26943 dür. İlçede kayıtlı seyyar aşiret yoktur.

c. İlçe Teşkilâtı :

1. İçişleri Bakanlığı : Kaymakam, Tahrirat Kâtibi, Nüfus Memuru, Nüfus Kâtibi, Şoför, Odacı.

2. Jandarma Genel Komutanlığı : 1 Kd. Bçvş., 1 Bçvş., 3 Uz. Çvş., 1 Onb., 20 Er.

3. Emniyet Genel Müdürlüğü : 1. Başkomiser, 1 Trafik Polis Memuru, 6 Polis Memuru ve 12 Bekçidir.

4. Özel İdare Memurluğu : 1 Özel İdare Memuru, 1 Gelir Memuru, 1 Tahsil Memuru, 2 Tahsildar ve 1 Odacı.

5. Adalet Bakanlığı : 2 Hakim, 1 C. Savcısı, 1 Başkâtip. 3 Zabıt Kâtibi, 1 Mübaşir, 2 Gardiyan, 1 İcra Memuru, 1 Odacı.

6. Millî Savunma Bakanlığı : As. Şb. Bşk. 1 Prs. Yzb., 1 Sivil Memur, 4 er.

7. Maliye Bakanlığı : Mal Müdürü, Gelir Memuru, Muhasebe Memuru, Tahsil Memuru, Veznedar, 2 Tahsildar, 1 Odacı.

8. Millî Eğitim Bakanlığı :

a. Ortaokul Müdürlüğü: 1 Müdür, 4 öğretmen, 1 kâtip, 2 Hademe.

b. İlk Öğretim Müdürlüğü: 1 Müdür, 102 öğretmen, 5 Hademe.

9. Tarım Bakanlığı :

a. Tarım Teknisyenliği: 1 Ziraat Yüksek Mühendisi, 1 Tarım öğretmeni, 1 kâtip, 1 şoför, 2 selektör makinisti.

b. Hükümet veterinerliği: 1 Hayvan sağlık memuru, 1 odacı,

c. Meteoroloji memuru,

d. Tarım Bakanlığı meyva fidanlığı: 1 müdür, 4 tarım teknisyeni, 1 mutemed, 1 anbar memuru, ve yeteri kadar yevmiyeli personel.

e. Orman İşletme Müdürlüğü: Müdür, Muhasebeci, Bölge şefi, Veznedar, 3 Muhasebe memuru, anbar memuru, bölge kâtibi, 5 orman muhafaza memuru, 1 depo memuru, 4 müstahdem.

10. Sağlık Bakanlığı : Hükümet tabibi, 3 sağlık memuru, 1 belediye ebesi, 2 köy ebesi, 1 ayniyat memuru, 1 kaloriferci, 4 hasta bakıcı, 1 aşçı, 1 şoför, 2 müstahdem.

11. Tapu sicil memurluğu : 1 Memur.

12. Diyanet işleri başkanlığı ; 1 Müftü, 1 müftülük kâtibi, 1 odacı, 21 kadrolu imam.

13. Gümrük ve Tekel Bakanlığı : İlçede teşkilâtı yoktur.

14. Ulaştırma Bakanlığı : 1 PTT Müdürü, 1 Muhabere memuru, 3 dağıtıcı.

15. Ziraat Bankası : Müdür, Müdür Yardımcısı, Muhasip, Veznedar, 1 takip memuru, 2 hademe.

16. Tarım Kredi Kooperatifi ; Müdür, Muhasip, Kâtip, Odacı.

17. Belediye : Belediye Başkanı, Kâtip, Belediye Kalfası, 2 Zabıta Memuru, 5 tanzifat işçisi, 1 odacı, 1 su ustası, Elektrik İşletme Şefi, 5 Elektrik Hat Memuru, 1 Elektrik İşletme Muhasibi, 1 tahsildar, 1 Belediye Tahsildarı.

3. EKONOMİK - SOSYAL YE KÜLTÜREL DURUM :

a. Ekonomik durum : İlçe merkezinin ve köylerinin genellikle tarımla uğraştığı görölmektedir. İlçenin dağ köyleri hariç diğerkasaba ve köylerin ekonomik durumları iyidir. Tarım sahasında bilhassa bakliyat ve hububat istihsali ile uğraşılma, ova köylerinden 8 tanesinde Şeker Pancarı yetiştirilmektedir. Kasaba merkezi ile 6 köyde elma yetiştiriciliğı hayli ilerlemiştir. Senelik elma istihsali köylerle birlikte 30 BİN TON civarındadır. Genellikle Amasya türü elma yetiştirilmekte ve istihsalin büyük çoğunluğu yurdun diğerk yerlerine sevk edilmektedir. Elma yetiştirilen yerlerdeki halkın ekonomik durumu diğerklerinden daha iyi bir durum göstermektedir.

İlçe'de elma mahsulünün daha 13ü değerlendirilmesini sağlamak üzere Ticaret Bakanlığınca kurulmasına çalışılan Elma Satış Kooperatiflerine üye olacak bir kooperatif kurulmaktadır. Elmanın standartlara uygun bir şekilde depolanması ve tasnifi hususunda ayrıca çalışmalar yapılmaktadır. Her sene 200.000 elma ağacının hastalık ve zararlılarla mücadelesi yapılmakta olup, halkın elinde mücadele araç ve gereçleri mevcuttur. İlçemizde zirai mücadele ilaçları satan 4 bayii ile çiftçiye kredili ilaç satışı yapan 2 adet kooperatif mevcuttur.

Yukarıda İdarî Teşkilât bahsinde belirttiğimiz Tarım Bakanlığı Yahyalı Meyva Fidanlığının her yıl yetiştirdiği 200.000 çeşit meyva fidanından 170.000 adedi elma fidanı olup bu bakımdan adı geçen fidanlık muhitte modern elmacılığın gelişmesine büyük katkıda bu ılnmaktadır.

İlçe arazisinin toplam olarak 63.000 hektarı tarla tarımına elverişli olup her yıl bunun yarısı ekilmektedir. Ekili sahaların % 80 i hububat. % 10 u bakliyat, % 10 da çeşitli tarla tarımına ayrılmaktadır.

Yahyalı'da 1 i merkezde olmak üzere Yerköy ve Delialıuşağı köylerinde bulunan 3 adet Tarım Kredi Kooperatifi çiftçinin zirai kredi ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır.

İlçe arazisinin güneyini kaplayan ormanlardan her yıl ortalama olarak 3500 metreküp kereste, 3000 metreküp odun istihsal edilmekte olup bu faaliyet orman içi köylerinin gelir kaynağını teşkil (4 inektedir.

İlçede hayvancılık hayli gelişmiştir. Koyunculuk fazla gelir sağlamaktadır. 75.000 küçükbaş hayvan, 15.000 büyükbaş hayvan bulunmakta, orman içi köylerinden bazılarında arıcılık yapılmaktadır

Halıcılık faaliyeti çok şümullüdür. Tarihi Yahyalı halılarının ünü Türkiye hudutlarını aşmıştır. İlçede 3500 hah tezgâhı bulunmakta, dokunan halıların ham maddesini sadece yün teşkil etmektedir. Ayrıca halı imalinde sun'i boya kullanılmakta halk hah boyasını tabii nebat ve maddelerden bizzat kendisi yapmaktadır. İmal edilen halıların büyük kısmı partiler halinde Almanya, Hollanda, Belçika gibi Batı Avrupa memleketlerine ihraç edilmektedir. Yahyalı halılarının daha iyi şartlarla pazarlanması ve kalitesinin korunması için ilçe merkezinde Yahyalı Halıcılık Kooperatifi (Mahdut Mesuliyetli) kurulmuş olup halıcılıkla uğraşan halkın büyük kısmı bu kooperatife

üye olmuştur. İleriki yıllarda bu kooperatifin daha güçlü bir hale geleceği ümit edilmektedir.

Madencilik faaliyeti yönünden Yahyalı'nın eski bir geçmişi bulunmaktadır. İlçe arazisini ikiye ayıran Zamantı ırmağının iki yamacında yükselen tepeler maden yönünden hayli zengindir. Halen ilçede yüzden fazla işçi çalıştıran 1 demir 2 çinko işletmesi faaliyet halindedir.

Devlet Plânlama Teşkilâtının koordinatörlüğünde Elektrik İşleri Etüd İdaresince Zamantı Projesi adı altında sondaj faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Yukardan beri izaha çalıştığımız gibi Yahyalı ilçesinin genel geçim kaynağı, Halı, Elma, Maden ve Hayvancılık faaliyetlerinden sağlanmaktadır.

b. Sosyal ve Kültürel Durum : İlçe kuruluş tarihinin yeni olması yüzünden sosyal ve kültürel bakımlardan tam bir gelişmişlik olduğu söylenemez. İlçe halkı sosyal bakımdan Orta Anadolu'nun tipik ilçelerinden biridir. Evler genellikle kerpiçten ve toprak damlıdır. İlçe merkezinde son yıllarda kargir bina yapımı teşvik edilmektedir.

Yahyalı halkı genellikle çok çocuklu ailelerden meydana gelmiş olup 7 den fazla çocuklu bir hayli aile vardır. Gene ilçe halkının dışarıya göçü hemen hemen hiç mevzu bahis değildir. İlçe halkının ekonomik durumunun müsait olması halkın ilçede kalmasını sağlamaktadır. Bazı dağ köylerinden çalışmak üzere diğer illere gidenler az da olsa vardır.

İlçe halkının ortalama bir hesapla [< 40 ı okuma yazma bilmektedir. Bu nisbetin Halk Dersaneleri açılmak suretiyle artırılmasına çalışılmaktadır. 28 adet köyden 25 inde devlet eliyle yapılmış okul binası mevcuttur. 3 köyde ise öğretim köylü tarafından temin edilmiş binalarda yapılmaktadır. Önümüzdeki yıl bu köylere de okul yapılması plânlanmıştır. Ayrıca ilçe merkezinde 5 adet ilkokul bulunmaktadır.

İlçe ve çevresinde kan gütme olaylarına, gasp, soygun ve silâhlı kız kaçırma olaylarına rastlanmaz. Asayiş durumu iyidir. A d I iyyeye intikal eden olayların çoğu hakaret nevinden hâdiselerdir.

İlçe merkezinde bir adet sinema, bir adet hamam, 3 adet fırın, 5 adet lokanta, 4 adet kasap ve çok sayıda diğer sanatlarla uğraşan

küçük esnaf vardır. Bazı önemli olmayan ihtiyaçlar hariç her türlü imkân ilçe merkezinden temin edilebilir. Haftanın Cuma günleri kurulan pazarda hububat, sebze, hah hayvan alım satımları ile emtea satımları yapılmaktadır. Merkezin ve köylerin ihtiyacını karşılamaktadır.

Bütün köylerde cami bulunmaktadır. Ayrıca merkezde cami ve mescit sayısı 22 dir. Bunlardan Madazı ve Camikebir camilerinin tarihi değeri bulunmaktadır.

İlçenin durumu göz önüne alınarak Halk Eğitim Merkezi kurulmasına başlanılmış ve bina temin edilmiştir. Bu merkezin küçük sanatlar ve sosyal bakımlardan muhide faydalar sağlıyacağı umulmaktadır.

İlçe merkezinde Kayseri ve diğer ilçelere hergün sefer yapan halka ait otobüsler bulunmakta ve ihtiyaca yetmektedir. Ayrıca haftanın muayyen günleri Adana'ya. otobüs seferleri yapılmaktadır.

PTT hizmetleri yönünden sıkıntı vardır. 50 abonelik santral ihtiyacı karşılamadığı gibi telefon konuşmaları da 'Develi ilçesi üzerinden yapıldığı için uzun zaman almaktadır. İlçeye pazar günleri hariç hergün posta vardır.

Ankara ve İstanbul gazeteleri günlük olarak gelir. Okuyuşu sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

İlçe merkezinde halk eliyle devlet yardımlarından da istifade edilmek suretiyle inşa edilmiş 10 yataklı bir sağlık merkezi mevcuttur. İlçe merkezinde biri Hükümet Tabibi diğeri serbest olmak üzere iki doktor ve iki ecza dolabı mevcuttur.

İlçe ve çevresinde fabrika yoktur. Halk mevcut hah tezgâhlarında halıcılık yapar.

4. BAYINDIRLIK DURUMU :

Yahyalı ilçe merkezini ile ve Develi ilçesinde bağliyan yollar yaz kız geçide elverişlidir. İlçe merkezi 105 km. lik düzgün bir yolla Kayseri'ye bağlıdır. Bu yolun 31 km. lik kısmı stablize diğeri kısmı ise Adana - Kayseri yoluna isabet ettiğinden asfalttır. Bu 31 km. lik kısmın 1969 yılında asfaltlanması programlanmıştır. Develi ilçesine bağlanan yol ise bozuk şose olup kış aylarının bazı günlerinde trafiğe imkân vermemektedir.

İlçenin 1 köyü hariç diğer köylerine mevsim şartları elverdiği takdirde motorlu araçla, gitmek mümkündür. Çubukharmanı bir dağ köyü olup hiç yolu bulunmamakta, hayvanlarla nakliyat yapılmaktadır.

Diğer taraftan köylerin bir kısmı, Yahyalı - Kayseri ve Develi yolları üzerinde olduklarından yaz ve kış aylarında motorlu araçla gidilebilmektedir.

5. BELEDİYE HİZMETLERİ :

1967 nüfus sayımına göre ilçe merkezinde 10500 nüfus yaşamaktadır. Kasaba sakinlerinin belde ihtiyaçlarının giderilmesi için Belediye Teşkilâtı 1913 yılında kurulmuştur.

Belediyenin 1967 yılı tahakkukatı 842643 TL. tahsilatı ise 787.345 TL. dir Buda belediye gelirlerinin küçümsenmeyecek bir durumda olduğunu gösterir. Ancak yukarda da belirttiğimiz gibi kasaba merkezinin birbirlerinden uzak mahaller üzerinde yaşaması hizmetlerin dağılmasına sebep olmaktadır.

Belediyenin başlıca gelir kaynağı elektrik ücretleri ve İller Bankası paylarıdır. Belediye fiilen çalışır durumda 2 kamyon ile 1 pikapa sahiptir.

Belediye tarafından 500.442 TL. keşif bedelli bir turistik otel yaptırılmaktadır. Altı restoran ve gazino olarak kullanılacak olan otelin ilçede büyük bir eksikliği gidereceği muhakkaktır.

İlçe merkezinin elektrik ihtiyacı Yahyalı deresinden faydalanılmak suretiyle yaptırılan hidroelektrik santralinden sağlanmaktadır. 120 KV. takatindeki iki adet tribünden gelişen sanayi yüzünden tam randıman alınamamaktadır. 1970 yılında Hirfanlı santralinden elektrik getirilmesi işi planlanmıştır.

Şehrin su ihtiyacı kasabanın hemen güneyinde bulunan su membaından temin edilmektedir. Belediyeye yaptırılan 400 tonluk deposu ihtiyaca yetmemektedir.

Sulama suyu Yahyalı ve Kirazlı derelerinden temin edilir.

D.S.İ. teşkilâtınca muhtelif tarihlerde yaptırılan sulama kanalları mevcuttur. Ayrıca su işlerinin ayarlanmasını temin bakımından gene D.S.İ. lerince bir adet regülatör yapılmıştır.

Kasaba merkezinde 1966 yılında belediyece bir adet tuvalet yapı tırılmış olup binanın üzeri kurs binası olarak kullanılmaktadır.

Belediyenin itfaiye teşkilâtı bulunmamaktadır.

6. İLÇEDE TOPLUM KALKINMASI :

Halkla devletin imkânlarını birleştirerek kalkınma hizmetlerinde kullanmaları şeklinde tarif edilen toplum kalkınması yönünden Yahyalı ilçesi aktif bir durum göstermektedir.

İlçe merkez ve köyler halkının amme hizmetlerine katkısı büyüktür. İlçe merkez halkının, belediye hizmetlerine imece yapmak suretiyle yardımda bulunduklarını söylersek halk katkısının ne derecede önemli olduğunu belirlitebiliriz.

Yahyalı ilçe merkezinde halk ve devletin işbirliğiyle 700.000 liraya mal olan bir Sağlık Merkezi inşa edilmiş ve faaliyete geçmiştir. Diğer taraftan Gazibeyli mahallesine yapılan ilkokul arsası halk yardımlarıyla 10.000 liraya temin edilmiştir. İlçe ortaokulu gene halkın kurduğu dernek eliyle tamamlanmış ve ayrıca devlet halk işbirliğiyle bir de pansiyon inşa edilmiştir. İlçe merkezinde kurulan Mahdut Mesuliyetli Halıcılık Kooperatifi ile Elma Satış Kooperatifi toplum kalkınması bakımından faydalı kuruluşlar olarak mütealâ edilmektedir. Ayrıca daha evcelle kurulan Turizm ve Tanıtma Derneği kendi olanaklarıyla muhite faydalı olmağa çalışmaktadır. İlçe merkezinde bulunan Atatürk Heykeli halk yardımlarıyla yapılmıştır

Köylerde toplum kalkınması yönünden yapılan çalışmalara halin atisi daha büyüktür. 1968 yılında, yapılan köy ilkokullarının temel kazısı taş ve kum ihzaratı işleri köylüler tarafından yapılmış, programda bulunan yolların yapım işinde köylü halk imece ile katkıda bulunmuştur.

1968 yılında 1 köyde Atatürk büstü, bir köyde Özel İdarenin 5000 TL. lık yardımıyla ilkokul binası, 2 köyde okuma odası. 1 köyde demir ve çimento yardımıyla köprü inşa edilmiştir.

İlçe köylerini telefona kavuşturmak için kurulan Telefon Birliği tarafından 16 köye telefon çekilmiş diğerlerine de telefon yapılması işi programlanmıştır.

İlçenin DEREKÖY, ELMABAĞI, KİRAZLI köylerinde müştereken kurulmuş bulunan Köy Kalkınma Kooperatifi tarafından Köyişleri Bakanlığının da yardımlarıyla, elma istifleme hangarı kurulmuştur.

İlyaslı köyünde sulama işlerini düzenlemek üzere Topraksu Sulama, Kooperatifi kurulmuş olup halen faaliyettedir.

İlçe merkezi ve köylerinde halen faaliyette bulunan 30 kadar dernek çeşitli sahalarda toplum kalkınması faaliyetlerinde bulunmaktadır.

YÖNETMELİKLER

İçişleri Bakanlığından :

6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar halındaki Kanunun 7 nci maddesinin 3 üncü bendi gereğince İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Yönetmelik

Madde 1 — Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar halındaki 6136 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 3 üncü bendi gereğince İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak 19 Mart 1963 tarihli ve 11359 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış bulunan Yönetmeliğın 1 inci maddesine (m) fıkrası eklenmiştir.

Madde 1 — m) Emekli; Emniyet Müdürü, Polis Başmüfettişı ve Müfettişı, Emniyet Başmüfettişı, Müfettişı ve Muavini, Emniyet Amiri, Başkomiser, Komiser, Komiser Muavini ve Polis Memurları.

Madde 2 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

İçişleri Bakanlığından :

Kaymakamlar Hizmet ve Nakil Yönetmeliğine

Ek Yönetmelik

Madde 1 — 21/6/1965 gün ve 12028 sayılı Resmî Gazete ile neşredilen Kaymakamlar Hizmet ve Nakil Yönetmeliğinin 1 inci maddesine bağılı (1) sayılı cetvelde aşağıdaki şekilde değışiklik yapılmıştır].

İli	İlçenin Adı	Eski Sınıfı	Dönüştüğü Sınıf
Adıyaman	Kâhta	3. Sınıf	3 Yıllık Mahrumiyet
Bingöl	Genç	»	» »
Diyarbakır	Hani	»	» »
Elâzığ	Baskil	»	» »

Erzincan	Kemaliye	»	»	»
»	Çayırılı	»	»	»
Erzurum	Oltu	»	»	»
»	Horasan	»	»	»
»	Tortum	»	»	»
Kars	Ardahan	»	»	»
»	Iğdır	»	»	»
Siirt	Kurtulan	»	»	»
Tunceli	Hozat	»	»	»

Madde 2 — Yönetmeliğe aşağıdaki şekilde geçici bir madde ilâve edilmiştir.

Geçici madde Sınıfı değişen bu ilçelerde evvelce verilen hizmetler mahrumiyet hizmeti olarak değerlendirilir.

Madde 3 — Bu Ek Yönetmelik Resmi Gazete ile neşri tarihinde yürürlüğe girer.

HABERLER

- **Milletler Arası İdarî İlimler Enstitüsü Yuvarlak Masa Toplantısı Yapıldı**

Milletler Arası İdarî İlimler Enstitüsü (HAS) nün Yıllık Yuvarlak Masa Toplantısı İspanya'nın Barselona şehrinde yapılmıştır.

23 Haziran'da başlayan ve 4 gün devam eden bu toplantıya hükümetimizi temsilen Tetkik Kurulu Başkanı Şerif Tüten katılmıştır.

Bu toplantıda 1971 yılında Roma'da Genel Kongrenin yapılması kararlaştırılarak, bu kongrede tartışılacak İdarî konular münakaşa ve kesinlikle kabul edilmiştir.

Bu konularla ilgili bir yazı dergimizin gelecek sayılarında yayınlanacaktır.

- **Metropoliten İdarelerle İlgili Çalışmalar**

Temmuz 1968 tarihinde Tetkik Kurulu Başkanlığınca başlatılan Metropoliten Belediyeler konusundaki ön araştırma Beş Yıllık Kalkınma Plânının 1969 yılı programında da benimsenerek bu

Yiğit KIZILCAN

Yayın Müdürü

görev Tetkik Kuruluna verilmiştir.

Yurt içindeki safhası tamamlanmak üzere bulunan ön araştırmanın meydana çıkardığı bazı tereddütleri halletmek üzere Tetkik Kurulu Müşavirlerinden Dr. Jur. Alim Şerif Onaran ve Ragıp Gerçekler, 3 Temmuz 1969 tarihinde Fransa'ya gitmişlerdir.

Kurulacak üst kademedeki mahallî idare biriminin İdarî ve politik yapısının nasıl olması gerektiği, ve bu idareye tahsis olunacak gelir kaynaklarının neler olabileceği konularında düşülen tereddütleri izale için Fransa'da 21 gün kalacak olan müşavirler orada, 1966 yılında kabul edilen «Şehîrsel Topluluklar Kanunu» vesilesiyle ortaya çıkan yeni uygulamayı, nüfusu 50.000 i geçen ünitelerdeki şehîrsel topluluk idaresini, şehîrsel topluluk (Metropoliten) idare bakımından özel bir statü ve uygulamaya tabi olan Paris şehrini, aynı kanun ile yeni şehîrsel topluluk idaresi kurulmuş bulunan Bordeaux, gibi büyük bir şehri sözü geçen idarenin uygulamaları yönünden tetkik ederek gerekli dokümanları ha-

zırlamak imkânını bulacaklardır.

• **Büro Şefleri Meslek Kursu Sona Erdi**

İçişleri Bakanlığı Merkez Büro Şefleri Kursu 14 Haziran 1969 Cumartesi günü yapılan bir törenle sona ermiştir,

Bakanlık Merkezinden 26 büro şefinin katıldığı kurs, 17 Mart 1969 tarihinde başlamış ve üç ay devam etmiştir.

Kursta, 30 ders saati Amme Hukukuna ayrılmış ve bu konuda kursiyerlere, Amme Hukukunun genel kuralları başlığı altında, toplum hayatını düzenleyen kaideler, örf - an'ane - din; hak ve adalet mefhumlarının anlamı, hukuk kaidelerinin mahiyeti, doğuşu - hukuk telakkileri, hukuki olay ve hukuki işlem deyimlerinin anlamı, hukukun tasnifi gibi konular, Anayasa başlığı altında ise, Anayasa'nın anlamı, dört Anayasa'nın karakterleri, 1961 Anayasa'sının ilkeleri ve getirdiği yenilikler, Cumhuriyetin temel kuruluşu, çeşitli ve son hükümler gibi, konular anlatılmış tartışılmış ve ilgili yerler gezdirilerek bilgi verilmiştir.

Personel konularında kursiyerlere, Devlet hizmetinin mahiyeti ve hizmeti yürütenler, istihdam şekilleri, memur ve

hizmetlilerin hepsine şamil ödev ve sorumluluklar, genel haklar 624 sayılı Sendikalar Kanununun ilgili hükümleri, memurlara yasak olan hükümler, memur ve hizmetlilerin işe alınma, adaylık, atanma, terfi, yer değiştirme, izin ve mesai saatlerine ilişkin hükümleri, sicil ve takdirname hükümleri, memurlara tanınan malî ve sosyal hak, menfaat ve yardımlar, memuriyet statüsünün sona ermesi gibi konularda bilgi verilerek soru - cevap, tartışma ve ziyaretlerle derslerden faydalanma artırılmıştır.

Disiplin hükümleri ve memurin muhakematı konuları üze rinde, kursiyerlere, inzibat cezaları, inzibat komisyonları, bu komisyonların teşekkülü - görevleri - kararlarının tebliğ ve infazı - kararlarına itiraz yolları, memurin muhakematı ve 1609 sayılı kanunla ilgili olarak ta özel statünün gayesi, bu statüye tabi olanlar, bu kanunun şumulüne giren suçlar, ihbar, şikâyet ve suçta ittila, inceleme ve soruşturma açılması, ilk tahkikat, 1609 Sayılı Kanun hakkında kısa bilgi gibi konular hakkında izahatta bulunulmuş tartışma ve örnek dosya incelemeleri ve gezilerle konuların da ha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

Çeşitli mevzuat adı altında kursiyerlere, İçişleri Bakanlığı

kuruluş ve görevleri, ayniyat ve demirbaş işleri, harcırah hükümleri, ihtiva ettiği unsurlar, tahakkuk ve ödeme işleri, tezkiye hükümleri, Bakanlığın tezkiye yönetmeliği, tezkiye amirleri ve tezkiye varakaları hakkında özlü bilgiler, Posta Tebligat Kanunu, Devlet Tarafından Kullanılan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, millî güvenlik ve topyekûn savunma - tahliye ve kabul işlerinden önce gerekli hazırlıklar gibi konular 30 ders saati içinde anlatılarak, konular tartışılmış ve filmler gösterilmiştir.

Büro İşleri - Dosyalama ve Arşiv başlığı altında kursiyerlere, büro işlerinin önem ve özellikleri, büronun tanzimi - iş dağıtımı, büro makineleri, D.M.O. - eşya kataloğu, ve malzeme isteme, evrak ve dosyalamanın önemi, iş basitleştirmesi - tasnif - dosya fihristi, evrak, dosya ve defter tutmada ve fihrist tanziminde sistemler, arşiv - lüzumsuz evrakın imhası - arşiv irtibat memurunun görevleri ve seçiminde gözönünde tutulması gerekli hususlar, posta, telefon ve telgraf işleri, tartışmalı, gezdi ve tatbiki bir şekilde öğretilmiştir.

Bunlardan başka kursiyerlere, Türkçe - Dilbilgisi - Haberleşme konuları, Türkçenin özellikleri, kuralları, cümle yapısı, noktalama

işaretleri ve kullanıldığı yerler, düzgün yazmanın esasları, resmî yazışmalarda şekil, haberleşmenin manası, etkili haberleşmenin yolları, mantiki düşünme - mesleki okuma, bir toplantının idaresi - not alma - özetleme, rapor düzenleme, sevk ve idare adı altında, teşkilâtlanma - koordinasyon, yetki ve sorumluluk, yetki devri, personel seçimi, morali etkileyen faktörler, liderlik - iyi bir idarecide aranılan nitelikler (plânlama, organize etme, yönetme, kontrol etme ve maiyetindekileri geliştirme - eğitime), beşeri ilişkiler - insan psikolojisi - teşkilât içinde âmir - memur ilişkileri, halkla münasebetler (kamu oyu - basım - radyo ve televizyonun rolü) gibi konular keza takrir şeklinde ve bir seminer havası içinde tartışma ve bol örnek olay incelemesi yapılmak suretiyle anlatılmış ve gezi ve ziyaretler yapılmıştır.

Bakanlık konferans salonunda yapılan sertifika ve ödüllerin dağıtım törenine, Bakanlık ileri gelenleri ile kursiyerler katılmıştır. Törende ilk konuşmayı Eğitim Şubesi Müdürü Sezai Taşkeli yapmış ve kursun önemini belirtmiştir.

Daha sonra büro şeflerinden Hüseyin Karadağ, arkadaşları adına bir konuşma yaparak kursun kendileri için çok faydalı olduğunu beyan etmiştir.

Bunu izliyen konuşmasında İçişleri Bakanlığı Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ kurs hakkında bilgi vererek kursu bitirenlere başarılar dilemiştir.

Bundan sonra kursu birincilikle bitiren Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü memurlarından Semra Tuğrul, ikincilikle bitiren aynı Genel Müdürlük memurlarından Bayram Çakmak, üçüncülükle bitiren aynı Genel Müdürlük memurlarından Hüsnü Kuday'a ödülleri ve diğerleriyle beraber sertifikaları dağıtılarak törene son verilmiştir.

• 22. Dönem Tahrirat Kâtipleri Kursu Sona Erdi

17 Mart 1969 tarihinden beri devam eden 22. Dönem Tahrirat Kâtipleri Kursu 14 Haziran 1969 Cumartesi günü saat 12.00 de yapılan bir törenle sona ermiştir.

Altı ilin merkez ve ilçelerinden çağrılan 27 tahrirat kâtabinin katıldığı kurs 3 ay devam etmiştir.

Bu süre zarfında kursiyerlere, İdare Kurulları ve İnzibat Komisyonları başlığı altında, idare kurullarının teşekkülü, toplantı ve karar nisabı, idare kurullarının görevleri, İdarî kararlar - mahiyetleri, çeşitli kanun ve tüzüklerle verilen ve idari karara konu teşkil eden görevler, istişarî

kararlar (mahiyeti ve şumulü), kazaî kararlar, iptal davaları, İdarî tasarruf, iptal davalarının mahiyeti ve şartları, çeşitli kanunlara göre idare kurullarında görülecek iptal davaları, iptal davalarında yargılama usulü, İdarî ceza davalarının mahiyeti ve neveleri, Memurin Muhakematı kararları, askerlik para cezaları ile ilgili mevzuat hükümleri, nüfus para cezaları ile ilgili mevzuat hükümleri, sair kanun ve tüzüklere göre İdarî ceza kararları, 5435 sayılı Kanunun para cezalarına ilişkin hükümleri, T.C.K. nun para cezalarına ilişkin dava ve ceza sukutu hükümleri, idari ceza davalarında yargılama usulü, kararların yazılması ve dosyalanması, idare kurulu kararlarının tebliğ ve icrası, bu kararlara karşı müracaat yolları, bu kararların özetleri, ve tutanak defteri, inzibat komisyonlarının teşekkülü, toplantı ve karar nisabı, bu komisyonların görevleri, bu komisyon kararlarının yazımı ve kararda belirtilmesi gerekli hususlar, komisyon kararlarının tebliğ ve infazı, komisyon kararlarına karşı itiraz yolları, karar özetleri ve tutanak defteri, gibi konular 24 ders saati içinde anlatılmıştır.

Memurin Muhakematı konusunda kursiyerlere, memurin

muhakematının gayesi ve mevzuu, Memurin Muhakematı Hak kındaki Kanuna tabi olanlar, bu kanuna tabi suçlar, değişik kategorideki memurların müşterek suçları ve memur olmıyan kişilerin suça katılmaları, ihbar, şikâyet - doğrudan doğruya suça ıtıla, inceleme ve soruşturma açılması, bu hususta yetkili merciler, işlenen fiillerin suç teşkil edip etmediğinin tayin ve tesbiti, tahkik memurları, ilk tahkikatın mahiyeti, tahkikat (inceleme ve soruşturma) işlemleri, delillerin toplanması, tanıklar - bilirkişi - keşif, arama - el koyma - sanığın sorguya çekilmesi, fezleke ve rapor düzenlenmesi - fezleke ve raporda bulunması gerekli hususlar-fezleke ve raporların mercilerine tevdi, karar mercileri, dosyanın görüşülmesi, kararlarda açıklanacak hususlar ve yazımı, kararların ilgililere tebliği, kararların itiraz ve tetkik mercileri. kararlarla ilgili dosyanın saklanması ve adli mercilere tevdi, kamu davasının ortadan kalkması, dava hakkının düşmesi ve vazgeçme, dava zaman aşımı halleri, 1609 sayılı Kanun ve kapsamına giren suçlar, memurin muhakematı komisyonu karar özetleri tutanak defteri, gibi konular izah edilmiştir.

Kursun devam ettiğı süre içinde ayrıca kursiyerlere, Çeşitli Mevzuat başlığı altında, 5917

sayılı Kanunun konusu, lüzum ve önemi, karar mercileri, uygulama şartları ve unsurları, gayrimenkul ve zilyedliğin tanımı, tecavüz ve müdahalenin mahiyeti, müracaat süresi ve şekli, tahkikat işlemleri, tahkik müddeti, tahkik memuru, tahkikat memurunun harcirah ve vasıta ücretinin yatırılması işlemleri, tahkikat sırasında tesbiti gereken hususlar, (iddia konusu gayrimenkulün, zilyedin, tecavüz ve müdahalenin, mütecavizin, tecavüz ve ıtıla tarihlerinin tesbiti), kararlar- yazımı - kesinliğı - tebliğ ve infazı, aynı gayrimenkule başkalarının tecavüz ve müdahalesi hali, aynı gayrimenkule mütecavizin tekrar tecavüz ve müdahalesi hali, T.C.K. nun 513. Md. siyle 5917 sayılı Kanunun birlikte mütalâası, 5917 sayılı Kanun gereğince alınan kararların kaydına mahsus defter tutulması ve dosyalama, 1322 sayılı Kanun, Devlet Tarafından Kullanılan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, demirbaş eşya işleri, sicil ve tezkiye işleri, 7201 Sayılı Tebligat Kanunu, 6245 Sayılı Harcirah Kanunu, 6972 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun, resmî ilânlar ve dağıtımı konusu, 3512 Sayılı Cemiyetler Kanunu, gibi

konuları kapsayan dersler verilmiştir.

25 saatlik bir süre içinde işlenen büro işleri, dosyalama-haberleşme tekniği, türkçe ve dilbilgisi başlıkları altında kursiyerlere, büro işlerinin özellikleri, büronun tanzimi, evrak ve dosyalamanın önemi, evrakın tasnifi ve dosyalanması, arşiv, işçileri dairelerinde evrak, dosya ve defter tutma işlemleri, gelen evrakın açılması ve havalesi, gelen ve giden evrakın kaydı işleri, dosya tesisi ve anahtarlar, idare kurulu, memurun muhakematı, inzibat komisyonları, kararlarına ve 5917 Sayılı Kanun uygulamasına ait defterler, haberleşme işlemleri, mantiki düşünme - meslekî okuma, dinleme sanatı - sözlü ifade, okumanın geliştirilmesi, not alma - rapor düzenleme, toplantılar, posta işleri - telefon konuşmaları, telgraf ve telsiz, yazılı ifade - düzgün yazma esasları - türkçenin özellikleri, dilin kuralları - harf, hece, kelime - kelime çeşitleri - cümle yapısı - noktalamanın önemi - kullanılma yerleri, büro makineleri, DMO - malzeme seçimi ve temini, gibi konular anlatılmıştır.

Hukuk, Anayasa, İl İdaresi ve Kolluk bahisleri üzerinde kursiyerlere 25 saatlik ders verilmiş ve toplum hayatını düzenleyici kaideler (ahlâk, örf-

adet - an'ane, din kuralları) hak ve adalet mefhumları, hukukun mahiyeti, hukuk kaidelerinin doğuşu, hukuk telakkileri - hukukun tasnifi, Anayasanın genel anlamı ve 1961 Anayasa'sı, İl İdaresi Kanununun ana hatları, mülkî idare bölümlerinin kuruluşları, il ve ilçe idaresi, memurların tayin usulleri, vali ve kaymakamların görev ve yetkileri, vali ve kaymakamların teftiş, denetleme yetki ve görevleri, il ve ilçelerdeki kolluk teşkilâtı, polis ve jandarmanın görevleri, idare ile münasebetleri gibi konular izah edilmiştir.

Sivil Savunma ve Millî Seferberlik işleri başlığı altında kursiyerlere sivil savunmanın teşkilât ve personeli, topyekun savunma ve millî seferberlik işleri, harp komitesi ve sekreterlik işleri, olağanüstü hal - takvim ve muhtıralar, tecil işleri, M.M.M.K. ve tahrir - tesbit işleri, avcı birlikleri, sivil savunma plânları teşkilleri, eğitim ve donatım işleri, sivil savunma fon işleri, idare komisyonu, defterler, harcama işlemleri, 7269 Sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ve Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun ile ilgili genel bilgiler, gibi konular izah edilmiştir.

Personel İşleri adı altında kursiyerlere, Devlet hizmetinin mahiyeti ve hizmeti yürütenler,

tabi oldukları statülere göre personelin sınıflandırılması, istihdam şekilleri, memur ve hizmetlilerin intihap, tayin, terfi ve yer değiştirmeleri, memur ve hizmetliliğin sona ermesi, bunların ödevleri ve sorumlulukları, bunlara tanınan hak ve menfaatler (malî hak ve menfaatler, sosyal haklar ve yardımlar), teşkilât emrine alma ve işten el çekirme, memur ve hizmetlilerle ilgili disiplin ve sicil hükümleri, 624 Sayılı Devlet Personel Sendikaları Kanununun ilgili hükümleri, modern sevk ve idare, amir - memur ilişkileri, dikkat edilecek prensipler, halkla münasebetler gibi konular anlatılmıştır.

Mahallî İdareler Toplum Kalkınması - Plânlama başlığı altında kursiyerlere, mahallî idarelerin mahiyeti - görevleri - organları, mahallî idareler üzerindeki İdarî vesayet, mahallî idarelerin sınır tesbit ve tadil, fek ve ilhak işlemleri, toplum kalkınmasının mahiyeti ve metod olarak uygulama alanları, pilot proje çalışmaları, kırsal ve şehrsel toplum kalkınması, beşer yıllık kalkınma plânlarında toplum kalkınmasının yeri. mahallî idare âmirlerinin toplum kalkınmasındaki rolü ve gayretleri, köy kalkınmasında kooperatifçiliğin yeri, toplum kalkınması yönünden turizm, plân kavramı tarifi ve önemi,

memleketimizde plânlı döneme geçiş, kalkınma plânlarının hedef ve ilkeleri, yıllık uygulamaları, il koordinasyon kurulları, teşekkülü ve görevleri, yıllık program uygulamalarında idare âmirinin rolü gibi konular izah edilmiştir.

Kapanış töreni daha evvel sözü geçen Büro Şefleri Kursununki ile birlikte yapılan bu kursun da töreninde Eğitim Şubesi Müdürü, Tahrirat Kâtipleri adına bir kişi ve İçişleri Bakanlığı Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ birer konuşma yaparak kursun mana ve önemini belirterek kursu başarı ile bitirenleri tebrik etmişlerdir.

Bu kursu birincilikle bitiren Bursa - Gemlik Tahrirat Kâtibi İbrahim Uysal'a, kurs ikincisi Kütahya - Gediz Tahrirat Kâtibi A. Emin Özden'e ve kurs üçüncüsü Afyon - Bolvadin Tahrirat Kâtibi Celâlettin Telli'ye ödülleri ve diğerleri ile birlikte sertifikaları verilmiştir.

Her iki kursu biten ve yeni bilgilerle dolu olarak mesleğe devam edecek olan arkadaşları tebrik eder, başarılı olmalarını dileriz.

- **Kaymakamların Nakil Yönetmeliği Üzerinde Yapılan Çalışmalar**

Uzun zamandan beri üzerinde çalışılan Kaymakamların Nakil

Yönetmeliği günün şartlarına uygun, adil ve güven verici bir duruma getirilmek üzeredir.

Özlük İşleri Genel Müdürlüğünce teşekkül ettirilen yönetmelik komisyonu ile Sınıflandırma Komitesi çalışmalarını bir hayli ilerletmişlerdir. Komisyon yönetmeliğin ana prensiplerini tesbit ve tayin işini ya parken, sınıflandırma komitesi de ilçelerin yeniden sınıflandırılması için gerekli kriterleri tesbit etmiştir.

Sınıflandırma çalışmalarına Bakanlığın yerinde bir kararı ile meslekî teşekküllerden de bir temsilci katılmıştır. Türk İdareciler Derneği bu görevi Dernek Yönetim Kurulu Üyesi Ziya Kasnakoğlu'na vermiştir.

Komite bir aylık çalışma sonunda hazırladığı raporu Yönetmelik Komisyonuna sunmuştur. Yeni taslağa göre ilçe sınıflandırmasında puanlar ölçü olarak alındığı için sınıflandırmada bir çok değişiklikler olmuştur. Bunula beraber hazırlanan taslak Yönetmelik Komisyonundan geçtikten ve il, ilçe ve ilgili meslekî teşekkül ve birimlerin görüşleri alındıktan sonra son şeklini alacak ve Bakanlık makamına sunulacaktır.

Türk İdareciler Demeği görüşlerini komiteye bildirmiş ve komitece yerinde görülenleri

Yönetmelik Komisyonuna intikâl ettirilmiştir.

Türk İdareciler Derneğinin ilçe sınıflandırması ile ilgili olarak komiteye sunduğu düşünceleri, meslekdaşlarımıza görüşlerini bildirmek bakımından, faydalı olur kanaati ile aynen aşağıya alınmıştır :

1 — Yürürlükte bulunan Kaymakamların Nakil Yönetmeliğine göre ilçeler altı sınıfa ayrılmış bulunmaktadır. Her sınıfın ihtiva ettiği ilçe adetlerinin dört yıl içinde mevcut ve yeniden tayin edilecek kaymakamların ihtiyacını karşılayamaz duruma geldiği görülmektedir.

Bakanlığın, kaymakamları sınıflar yönünden hakkı müktesep durumlarına uygun ilçelerde çalıştırmak maksadıyla sınıflardaki ilçe miktarlarını ihtiyaca göre artırmak veya azaltmak için çareler arayıcı çalışmalarda bulunması normal ve isabetli bir tutumdur. Yalnız kaymakamların miktar ve durumlarına göre ilçeleri zaman zaman sınıflandırmaya tabi tutmak hem istikrarsızlık ve hem de bazı eşitsizlikler doğuracaktır. Ayrıca ilçelerin ortak kriterlerinin çok üstünde veya altındaki sınıflara geçirilmeleri gibi önemli mahzurlar da ortaya çıkabilecektir. Bu sebepten ilçelerin sınıflarındaki değişik-

likler kaymakamların miktarından ve sınıf durumlarından doğan ihtiyaçlardan ziyade objektif esaslara göre muayyen senelerde (5 senede bir olabilir.) yapılması daha uygun mütalâa edilmektedir.

2 — İlçelerin sınıflandırılmasına esas olacak ortak kriterlerin ve her kritere verilebilecek puan miktarlarının tesbiti çok önemli bulunmaktadır. Çünkü ilçelerin genel ve özel hizmet ve imkân durumları kriter ve puanlarının isabetli tesbitiyle mümkündür. Bunun için gerek kriterlerin ve gerekse puanların ilçelerin sosyal, ekonomik, kül - türel ve hizmet yönlerini daha iyi yansıtacak ve gerçeğe daha yaklaştıracak şekilde tesbiti zarureti vardır. Aksi takdirde ilçelerin sınıflandırılmasında isabetli bir yol tutulmamış olacaktır. Bunu iki kriter üzerinde bir misâl ile açıklamak istersek;

A ilçesinin merkez nüfusu 15.000, B ilçesinin merkez nüfusu 5.000 A ilçesinde sanayi tesisi yok, B ilçesinde bir büyük fabrika mevcut. Keza C ilçesinin merkez nüfusu 20.000, D ilçesinin merkez nüfusu 20.000 ve ayrıca bir fabrikası vardır. (Her beşbin nüfusa ikibuçuk puan, büyük bir fabrikaya 10 puan verildiğine göre) A ilçesinin puan toplamı 7,5 — B ilçesinin puan toplamı 12,5 C ilçesinin puan toplamı 10, 'D ilçesinin puan toplamı 20 olacaktır.

Bu durum ise 15.000 merkez nüfuslu bir ilçenin puanı 5.000 merkez nüfuslu bir ilçeden ve eşit merkez nüfuslu iki ilçeden birisinin sırf fabrikası olması dolayısıyla diğer ilçeden daha düşük puan alma gibi sınıflandırmada hatalı bir sonuç doğuracaktır. Bu durumu diğer kriterler için de tatbik etmek mümkündür. Ayrıca değişik kriterler ve her kritere verilen değişik puanlar da ilçelerin sınıflarını tayin edecek puan toplamlarında farklı durumlar yaratacaktır.

Nitekim; ikinci sınıf ilçelerden islâmiye ilçesinin eski puan toplamı 453 ve yeni puan toplamı 30 olduğu halde Malkara ilçesinin eski puan toplamı 313 ve yeni puan toplamı 38, Perşembe ilçesinin eski puan toplamı 225 ve yeni puan toplamı 34 tür. Birinci sınıf ilçelerden Düzce ilçesinin eski puan toplamı 612, yeni puan toplamı 61 olduğu halde Polatlı ilçesinin eski puan toplamı 415 ve yeni puan toplamı 63 tür. Netice olarak aynı sınıf ilçelerde eski puan toplamlarının azalmasına karşılık yeni puan toplamlarının artması gibi hatalı ve değişik durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu mahzurlu durumları önlemek üzere evvelâ kriterlerin ve bunlara takdir edilecek puan miktarlarının tayin ve tesbiti

için esaslı bir inceleme yapılması ve bunu müteakip ilçelerden gerekli bilgiler toplanarak değerlendirmeye tabi tutulması ve sonuçlara göre sınıflandırmaya geçilmesi daha uygun görülmektedir.

3 — 1 ve 2. maddelerdeki düşüncelerimiz saklı kalmak şartıyla aşağıdaki hususların komitece bir kere daha gözden geçirilmesi faydalı bulunmuştur.

a) Sınıf üstü (B) ilçelerinden olan Bandırma ve Tarsus ilçelerinin sınıf üstü (A) ilçeleri arasına geçirilmesi uygun görülmekle beraber aynı durumda olan Nazilli ve Akhisar ilçeleri üzerinde de yeniden durulması.

b) İkinci sınıf ilçelerden birinci sınıf ilçeler arasına geçirilen Çan, Kaman, Sarıkamış ve Batman ilçeleri üzerinde yeni bir inceleme daha yapılması,

e) İkinci sınıf ilçelerden Sarıkamış ilçesinin birinci sınıfa geçirilmesine mukabil Ardahan, Kağızman, Iğdır, Maden ve Tatvan ilçelerinin üçüncü sınıfta, kalmalarının uygun bulunmadığı, ya Sarıkamış ilçesinin ikinci sınıfta ipkısı veya diğer beş ilçenin de ikinci sınıf ilçeler arasına alınması,

4 — Komitece birinci, ikinci ve üçüncü sınıf ilçeler üzerinde yapılan diğer değişiklikler bir defaya mahsus olmayıp aynı şekilde tekrar edilmemek kaydıyla

(Kaymakamların nakil ve tayinlerine imkân vermek üzere) uygun ve isabetli görülmüştür.

5 — Objektif esaslara uygun olarak muayyen senelerde yapılacak ilçe sınıf değerlendirmeleri dışında kaymakamların hakkı müktesep durumlarına göre fazla bekletilmeden ilçeler arasında nakillerini sağlayabilmek için :

a) Mahrumiyet ve üçüncü sınıf ilçeler hariç ikinci, birinci, sınıf üstü ilçelerde üç senelik hizmet müddetinin 4 - 6 seneye çıkarılması,

b) Yazılı istek üzerine ve Bakanlığın tasvibiyle kaymakamların aynı sınıf ilçelerde iki seneye kadar fazla kalabilmeleri,

c) Kaymakamların ek görev esasına göre taşra ve merkez dil muayyen müddet çalışmalarının yönetmelik hükümleri arasına alınması,

d) Yukarı sınıflara geçişlerde normal sıradan ziyade hakiki başarılarla imkân verici bir sistemin kurulması gerekli görülmektedir.»

• 48. Dönem Kaymakamlık Kursu Açıldı

4 Temmuz 1969 tarihinde Bakanlık Kütüphanesinde açılan

48 Dönem Kaymakamlık Kursuna çeşitli illerden çağrılan 36 maiyet memuru katılmıştır.

4,5 ay kadar devam edecek olan kursun iki ayı Bakanlıkta geçecek geri kalanı ise Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde devam edecektir.

Bu dönem kurs geçen devrelerden farklı bir sistemle eğitime devam edecektir. Nitekim Kurs Müdürlüğü tarafından tanzim edilen çalışma programının baştarafına konan açıklamadan edinilen bilgiye göre;

Konular kaymakamları ilgilleyen yönleri ile ele alınacak ve kursiyerler tarafından hazırlanarak konferansın başlangıcında en fazla 30 dakikalık bir süre içinde açıklanacaktır. Kursiyerlerin açıklamasından sonra konferans yöneticileri tartışmaları yönetecek, unutulmuş noktalar olursa açıklayacak, konuyu toparlayıp bir özetini yapacak ve pratik sonuçları işaret edecektir. Konferans metinleri konferanstan sonra konferans yöneticilerinin görüşü alınmak suretiyle, gerekli tashihler yapıp diktan sonra, mumlu kâğıda alınıp teksir edilmek üzere kurs idaresine teslim edilecektir.

Kursiyerlere Bakanlıkta geçen süre içinde, İç - Düzen çalışmaları 5442 sayılı Kanuna göre kaymakamların hukukî durumu ve bu kanunun gereği gibi tatbik

edilip edilmediği, ilçedeki makam sahipleri, siyasi parti organları, il valisi ile ilişkiler, kaymakamın tutumu ve göz önünde bulundurulması gerekli noktalar, resmî kutlama ve protokol programları konusunda ilçelerde beliren problemler, mera, yaylak, kışlak ve sularla ilgili mevzuatın uygulanması, fek ve ilhak, köy kasaba ve ilçeler arası sınır anlaşmazlıkları, 5917 sayılı Kanun, 7269 sayılı Kanun uygulamasında idare âmirlerine tanınan yetki ve sorumluluklar, ilçe emniyet ve jandarma kuruluşları üzerinde kaymakamlığın görev ve yetkileri, hudut il ve ilçelerinde ortaya çıkmakta olan problemler. Millî Seferberlik ve Sivil Savunma yönünden ilçede yapılacak işler, ilçe merkez ve köylerinde karşılaşılan istimlâk konuları. ilçe idare kurulları, memurin muhakematı, memurin muhakematı bakımından mülkî idare âmirine, muhakkike ve kurula düşen görevler, 1609 sayılı Kanunun bu konudaki yeri, ilçede inzibat komisyonları ve disiplin suçları, İç-DÜZEN projesinde mahalli idarelerle ilgili çalışmalar, bu konuda hazırlanan yeni tasarıların önemli görülen özellikleri, il özel idarelerinin çalışma düzeni, ilçelere dönük faaliyet ve imkânları, genel bütçeden ve çeşitli fonlardan ilçelere ayrılan paralar ve

bunların ilçelere intikalindeki usul, belediyelerin problemleri, bütçeleri, kaymakamın vesayet dolayısıyla belediye üzerindeki tasarruf ve yetkileri, köy idareleri ve köy birlikleri, İller Bankasının belediye ve köylere dönük faaliyetleri, toplum kalkınması tanımı, yurdumuzda ele alınış nedenleri, köy sorunların çözümülemedeki önemi, kalkınma plânında toplum kalkınmasının yeri, uygulamada başarılı ve başarısız yönleri ve nedenleri. Türkiye'nin yersel özellik ve şartlarına göre bu metodun geliştirilme yolları, ilçe koordinasyon kurullarının toplum kalkınması yönündeki görev ve faaliyetleri, köy ve il kurulları ile ilişkileri, II. Beş Yıllık Plânda destekleme ve teşvik fonları, Köy İşleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelik, toplum kalkınması uygulamasında deneme alanlarından örnekler, koordinasyon, teftiş ve denetleme hakkında genel bilgi, kaymakamların emniyet - jandarma ve nüfus teşkilâtını denetlemeleri, mahalli idareler teşkilâtının teftiş ve denetiminde gözönünde tutulacak hususlar, kaymakamlık genel iş ve yürü tümü ile yazı işleri kaleminin teftiş ve denetimi, Doğu ve Güney Doğu Anadolu'nun bazı problemleri, ilçe nüfus teşkilâtında problem olarak numarataj işlerinde bu idarelere düşen görevler, vergi itiraz

komisyonları, millî emlak, ilçe hükümet konaklarının yapım, onarım, bakım ve teshin problemleri, resmî inşaatlarda Bayındırlık Bakanlığının yeri ve faaliyetleri, 1164 Sayılı Arsa Ofisi Kanununun uygulaması sebebiyle ortaya çıkması muhtemel sorunların tartışılması, 24S0 Sayılı Artırma, Eksiltme. ve İhale Kanununun bilhassa pazarlık ve emanet usulünün uygulamasında dikkat edilecek hususlar, 1050 Sayılı Muhasebe Umumiye Kanununa göre ita âmirleri ve sorumlulukları, umumî hayata müessir afetler sonrası konut inşâ işlerinde mülkî idare âmiri, 3856 sayılı Kanuna göre çeşitli memuriyet kategorileri ve bunlara yeniden ve naklen tayinler, 657 sayılı Kanunun bu konudaki hükümleri. emeklilik hükümleri hakkında bilgi, 1108 Sayılı Maaş Kanununun uygulamasında ortaya çıkan problemler ve önemli hususlar, kadro işleri, 6245 Sayılı Harcira Kanununun önemli hükümleri, sosyalizasyon uygulamasında sağlık ocakları, çevre sağlığı, sağlık eğitimi konuları dolayısıyla kaymakamlara düşen görevler ve sağlık ocakları personeli ile kaymakamların ilişkilerindeki esaslar, turizm problemleri, yatırımlardaki esasları ve mülkî idare âmirlerine düşen görevler. Tür-

kiye'nin İktisadî bünyesinde küçük sanatların yeri, geliştirme imkânları, kaymakamların bu yöndeki faaliyetleri ve Sanayi Bakanlığı ile temasları, kooperatifçilik meselesi, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ilçeler bünyesinde kooperatifleşmelere uygun düşüp düşmeyeceği, bu konuda kaymakamların çalışma ve etkileri, kaymakamların ilçe memurlarının hizmet içi eğitimleri yönünden görevleri ve yapabileceği faaliyetler, 1081 Sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanuna göre ilçede yapılacak işler gibi konular açıklanacak ve tartışmaları yapılacaktır.

Kursun 5 Eylül 1969 tarihinde Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde başlayacak olan devresi sırasında, Kaymakam adaylarına, hakla ilişkiler, organizasyon ve metod, mahallî idarelerin sorunları, yönetimde karar verme ve yetki devri, personel yönetimi, Türkiye'nin sosyal yapısı ve sorunları, beşerî ilişkiler, plânlı kalkınma ve yönetim, merkezî ilişkiler ve taşra teşkilâtı gibi konular anlatılacaktır.

48. Dönem Kaymakamlık Kursuna katılan maiyet memurları şunlardır :

Necdet Ataman İstanbul Maiyet Memuru

Ceyhan Demir Ankara Maiyet

Memuru

Hüseyin Boran Yozgat Maiyet Memuru

M. Edip Eren Manisa Maiyet Memuru

Emre Ayman İstanbul Maiyet Memuru

Orhan Yücesoy Mardin Maiyet Memuru

Ömer Erdal Tüzün Ankara Maiyet Memuru

Faik Kökan Kırşehir Maiyet Memuru

Ayhan Koç Ankara Maiyet Memuru

Nurdoğan Kaya Çanakkale Maiyet Memuru

Tünay Gürsel İstanbul Maiyet Memuru

Nahit Gürkan Ankara Maiyet Memuru

Hakkı Aslan İstanbul Maiyet Memuru

İhsan Çam Afyon Maiyet Memuru

Ahmet Karabilgin Ankara Maiyet Memuru

Ümit Esmer Ankara Maiyet Memuru

Battal Önder Malatya Maiyet Memuru

Faris Doğanyigit Kayseri Maiyet Memuru

Kutluay Öktem Ankara Maiyet Memuru

İsmail Günindi Konya Maiyet Memuru

Yalçın Bakkal İstanbul Maiyet Memuru

Ali Özen Tekirdağ Maiyet Memuru

A. Ülkü Onursal Samsun Maiyet Memuru

Fethi Büyükkaksoy İstanbul Maiyet Memuru

Celalettin Özdal Konya Maiyet Memuru

T. Okan Eşrefoğlu Eskişehir Maiyet Memuru

Aydoğan Yurdakul Konya Maiyet Memuru

Eyyüp Altaylı Çanakkale Maiyet Memuru

Hayrullah Yıldız Isparta Maiyet Memuru

Mustafa Yıldırım Artvin Maiyet Memuru

M. Asım Hacımustafoğlu Gaziantep Maiyet Memuru

M, Korkmaz Dinçer Malatya Maiyet Memuru

İsmail Erzurum Konya Maiyet Memuru

M, Harun Erdoğan Nevşehir Maiyet Memuru

Rumi Yıldız Ankara Maiyet Memuru

Fikret Güven Samsun Maiyet Memuru

Kursa katılan maiyet memuru arkadaşları tebrik eder başarılar dileriz.

• **İdarecilerin Meslekle İlgili Sorunları Bakanlık Yetkililerine Bir Mektupla Açıklandı.**

2 Temmuz 1968 tarihinde İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, Müsteşar Muavinleri, Genel Müdürler, Tetkik ve Teftiş Kurulu Başkanları ve Hukuk Müşaviri ile meslekî teşekküller Mülkiyeliler Birliğinde İdareciyi ve idarecilik mesleğini her yönden ilgilleyen sorunları görüşmüş ve bir muhtıra tanzim etmişlerdi. Bu muhtıra yetkili makamlara verilmiş, fakat aradan 10 ay geçmiş olmasına rağmen üzerinde herhangi bir işlem yapılmamış olması nedeniyle Bakanlık yetkililerine 23 Mayıs 1969 tarihli bir mektup gönderilmişin’.

Türk İdareciler Derneği, Mülkiyeliler Birliği, İç-Sen ve Mülkiye Müfettişleri Sendikası tarafından başta İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Osman Meriç olmak üzere diğer yetkililere gönderilen bu mektupta, yukarıda yapıldığını bildirdiğimiz toplantıda ortaya atılan ve çözüm bekleyen Bakanlıkla ilgili sorunları ana hatları ile açıklayan

notun ilişkide sunulduğu, bu konularda Bakanlık ve yetkili ünitelerinde ciddi ve sonuca varıdırıcı teşebbüs ve çalışmalara başlanılmamasının üzüntü ile karşılandığı, açıklanan problem ve konuların basın yoluyla bütün mensuplara duyurulduğu, bunların çözümleri hakkında kendilerine bilgi verilmesi gerektiği, Bakanlığın sorumlu birer yöneticisi olanların giriştikleri çalışmaları öğrenmek üzere temsilcilerinin en kısa bir zamanda kendilerini ziyaret edecekleri belirtilerek çözüm bekliyen konular aşağıdaki şekilde açıklanmıştır :

1 — Bakanlığın teknik - idare politikasının tesbiti ve Anayasa düzenimizin ilkelerine uygun olarak hedef ve amaçlarının belirti hale getirilmesi,

2 — İdarecilerin teminatı,

3 — Kadro Kanunu,

4 — İçişleri Personeli Yardımlaşma Sandığı Kanunu,

5 — İtibari hizmet zammı,

6 — Bakanlık Merkez ve Taşra Tâli Personelinin Özlük Hakları,

7 — Bakanlık eski personelinin mesleğe girmesiyle ilgili esaslar,

8 — Yer değiştirme ve hizmet yönetmeliği,

9 — Bakanlıkla meslekî

kuruluşlar arasında ilişki ve bunların Bakanlık yönetimine katılmaları,

10 — Merkez ilçe kaymakamlığı-

• **İçişleri Bakanlığı Yetkilileri ile Meslekî Teşekküller Temsile ileri müşterek bir toplantı yaptı.**

Bugünkü gelişmenin bir neticesi olarak ortaya çıkan ve idareciyi, idare mesleğini çok yakından ilgilendiren problemlerin çözümü için yapılan toplantılarda meslekî teşekküllerin de söz sahibi olması artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu itibarla başta Türk İdareciler derneği olmak üzere diğer meslekî teşekküller olumlu bir çabanın içine girmiş bulunuyorlar. İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Osman Meriç ve Genel Müdürlerin ziyaret edilmesi bunun iyi bir işaretidir. Haziran ayının ilk haftası boyunca Türk İdareciler Derneğinden Genel Başkan Ertuğrul Süer, Genel Sekreter Sadrettin Sürbahan, Mülkiyeliler Birliğinden Genel Başkan Ayhan Açık al m ve Yönetim Kurulundan Fikret Nazilli, Müfettişler Sendikası'ndan Başkan Nihat Etiz, İçişleri Memurları Sendikası'ndan Başkan Mehmet Can, ve Genel Sekreter Muhlis

Tok sıra ile Genel Müdürleri ziyaret ederek geçen yıl yapılan toplantı ve verilen muhtıra üzerine neler yapıldığının tesbiti çalışmaları yapmışlardı. 7 Haziran 1969 günü Müsteşar Osman Meriç ziyaret edilerek iki saat konuşulmuş ve karşılıklı fikir alış verişinde bulunulmuştu. Bu konuşmaların sonunda başta Müsteşar olmak üzere Genel Müdürlerin meslekî teşekküllerle bir toplantı yapmaları, verilen muhtıra ve diğer sorunların bu toplantıda görüşülerek müşterek hareket hattının tesbiti kararlaştırılmıştı.

Varılan bu karar gereğince 28 Haziran 1969 Cumartesi günü İçişleri Bakanlığı Encümen toplantı salonunda İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Osman Meriç'in başkanlığında bir toplantı yapılmıştır.

Bu toplantıya Bakanlık Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ, Tetkik ve Teftiş Kurulu Başkandan, Genel Müdürler, Hukuk Müşaviri, meslekî teşekküller temsilcileri katılmıştır.

Bu toplantıda, 23 Mayıs 1969 da Bakanlık yetkililerine sunulan mektupta söz konusu edilen sorunlarla buna ilişik muhtıra ve İÇ-SEN tarafından verilen hatırlatma başlıklı konular görüşülmüştür.

Toplantıda ilk konuşmayı

yapan Osman Meriç, Devletin İcra, Yargı ve Yasama gibi üç rüknü yanında diğer kuruluşların, 1961 Anayasa'sı ile mevcudiyetleri kabul edilen sendikaların bulunduğunu, âmme hizmetlerini görürken bu teşekküllerle yardımlaşmak gerektiğini, bu itibarla verilen muhtırayı hoş karşılamak icabettiğini, bu toplantının çalışmaların ne şekilde olması gerektiğini tesbit etmek amacıyla yapıldığını belirtmiştir.

Bundan sonra bir konuşma yapan Türk İdareciler Derneği Genel Başkanı Ertuğrul Süer, esas konunun işbirliği yapmak olduğunu, muhtıranın verildiği tarihten itibaren neler yapılmış olduğunu, muhtıranın verildiği yapılacak çalışmalar bakımından faydalı olacağım, semereli teşebbüslere girişilebileceğini ifade etmiştir.

Daha sonra yukarıda sunulduğundan bahsedilen mektuptaki konuları ayrı ayrı cevaplandırın Özlük İşleri Genel Müdürü Metin Dirimtekin Bakanlıkça yapılan çalışmalardan söz etmiştir.

Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanı Ayhan Açıkalın verilen izahata teşekkür ettikten sonra ana görüşlerini şu şekilde arz etmiştir :

Bir takım prensip kararları alınmalı, 3 aylık boş devre içinde Bakana danışmadan yapı-

labilecek işler yapılmalıdır. Diğer Önemli işlerin de tasarı, yönetmelik, kitap halinde yeniden seçilecek Bakana sunulması mümkündür.

Açık alın, acilen ele alınması gereken konulardan bahsederek. merkez kuruluşunun eski olduğunu, takılmalar bulunduğunu, kanunla bunun halledilemediğini, bu itibarla diğer Bakanlıklarda olduğu gibi muciplerle sorunları hal yoluna gitmenin daha pratik bir yol olduğunu, Müdürler Encümeni toplantılarında meslekî kuruluş temsilcilerine (personel işlerinde) oysuz temsil hakkının verilmesi gerektiğini, Tayin Yönetmeliğinin uzun zamandan beridir çıkarılmadığını, çalışmaların süratlendirilerek bir an evvel sonuç alınması gerektiğini, eşdeğer hizmet olarak adalet sağlanması ve vali muavinlerinin de bu yönetmelik hükümlerine tabi tutulması icabettiğini, Namık Kemal Mahallesindeki konutların adil esaslara göre tahsisi için gerekli değişikliklerin yapılması lâzım geldiğini, dış ülkelere gidecekler üzerinde durulması ve taşraya ağırlık verilmesi gerektiğini, bütçe hazırlanırken meslekî kuruluş temsilcilerinin de fikirlerinin alınması icabettiğini, taşra memurlarına, tâli memurlara ve odacılara da fazla mesai ücreti verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sorulara cevap veren Osman

Meriç, Bakanlık merkez kuruluşunda değişiklik yapmak konusunda ihtiyatlı olmak ve araştırma sonuçlarını beklemek gerektiğini, Müdürler Encümenine meslekî kuruluş temsilcilerinin katılmasının kanun mevzuu olduğunu, böyle temalarla bu ihtiyacın karşılandığını, Tayin Nakil Yönetmeliğinin sicile dayanan köklü bir iş olması sebebiyle uzadığını, konut işinin yerinde olduğunu, Devlet bakımından ele alınıp etüd edildiğini, idarecilerin teminatı konusunu icranın kendi içinde halletmesi gerektiğini, idarenin bir çıkmaza girmemesi için kamu kuruluşlarının çalışmaları sırasında diğer kurulları göz önünde bulundurmaları icabettiğini, idarenin temel esaslarının sarsılmış olduğunu, idarecilerin kanunda açıklık olamayan hallerde inisiyatiflerini kullanamadıklarını, teşebbüsten kaçındıklarını, takdir yetkisinin önemli olduğunu, Danıştay'ın takdir yetkisini idareye tanıma konusunu, icra serbestisini incelemekte olduğunu, takdir yetkisinin yeniden inşasının lâzım geldiğini, yargının icranın işlerine karışmasının dengenin bozulmasına sebep olduğunu, bu hususun incelenmesi gerektiğini beyan ederek «teminatı kendi içimizde vermeliyiz» demiştir.

Bundan sonra toplantıda konuşanlar, personel işlerinde meslekî kuruluşlara temsil hakkı verilmesinden, memurların kendilerine tevdi edilen hizmetleri tam yetki ile yapmaları lüzumundan, itimatsızlık havası olduğundan, alt kademede bulunan memurlara yeteri kadar anlayış ve güven gösterilmediğinden, bir hasta sevk kâğıdı işin bile amirin imzasının alındığından, tâli personelin haklarından, yönetmelik durumundan, söz etmişlerdir.

Toplantıda bir konuşma yapan İÇ-SEN Başkanı Mehmet Can, Namık Kemal mahallesindeki konutların tahsis işlemlerinden, Avrúpaya gönderilme durumlarından ve hatırlatma başlığı ile toplantıya sunulan konulardan söz ederek bu husustaki görüşlerini açıklamıştır.

Tekrar söz alan Özlük İşleri Genel Müdürü Metin Dirimtekin, soruları cevaplandırmış ve odacıların işinin nasıl halledilmesi gerektiğinin tetkik edildiğini, tahrirat kâtiplerine fazla mesai ücreti verilmesi için bir formül bulamadıklarını, yardım edilmesi gerektiğini, meslek kuruluşlarının bütçe üzerindeki görüşlerinin alınabileceğini, söylemiştir.

Toplantıda konuşan Hukuk Müşaviri Kemal Özgüney, proje

çalışmaları bitmeden tasarı yapmanın mahzurlu olacağını açıklamıştır.

Toplantının sonunda Türk idareciler Derneği Genel Başkanı Ertuğrul Süer'in bir su komisyon kurulmasını teklif etmesi üzerine Müsteşar Osman Meriç, Sendika yetkilileri ve diğer meslekî teşekküllerin gerektiğinde temas etmeleri olanağı ile Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ'u görevlendirmiş ve bu suretle toplantı sona ermiştir.

• **Türk İdareciler Derneği Bir Anket Açtı**

Türk İdareciler Derneği vali, kaymakam ve bucak müdürleri arasında, meslek ve hizmetin sorunlarını tesbit amacıyla bir anket açmıştır. Hizmet, meslek ve dernek için problem olarak kabul edilen hususların sorulduğu bu ankete en geç bir hafta içinde cevap verilmesi istenmiştir. Bu suretle alınacak cevapların ışığı altında meslek problemlerinin geniş çapta bir envanteri yapılacağı gibi ilerde yapılacak çalışmaların plân ve yıllık programları da buna göre yapılacaktır.

Meslektaşlar için faydalı olur düşüncesiyle anket yazısı ile soruları aşağıya aynen alınmıştır :

«Sayın meslekdaşımız,

Türk İdareciler Derneğinin yeni Yönetim Kurulu olarak hizmet ve meslek problemlerimizle bilinçli ve plânlı bir şekilde meşgul olmak, onları izlemek ve sonuç almak, birinci derecede belirli amacımızdır.

Ancak bu amaca doğru yürümek, herşeyden önce problemlerimizin neler olduğunu a- çık ve seçik bir şekilde bilmekle mümkündür. Gerçi bugüne kadar gerek Bakanlık ve gerekse meslekî teşekküller bu konularda bazı çalışmalar yapmış, çeşitli vesile ve araçlarla bunlar duyurulmak istenmiştir. Buna rağmen hizmet ve mesleğimizle ilgili bütün problemlerin ne Bakanlıkta ve ne de Derneğimizde var olduğu veya bilindiği iddia edilemez.

İşte bu sebeple Derneğimiz, kendisine bir çalışma programı yapmak, çalışılacak konularda uzun ve kısa vadeli ayırımıyla beraber tercih sırasını belli etmek için bütün problemlerimizin bir envanterini çıkarmayı düşünmektedir. Böyle bir program tesbiti çalışmasında en büyük yardım ve destek, sizlerin düşünce ve bilgileriniz olacağından şüphemiz yoktur.

Bunun için aşağıdaki hususlara, bu yazımızı aldığınız günden itibaren bir hafta içinde cevap

vermenizi istirham edeceğiz. Yaptığınız hizmetlerin verimli ve etkili olabilmesi, mesleğimizin güven ve inan verici niteliğe kavuşması, Derneğimizin hak ve menfaatlerimizi koruma ve savunması, kendi dert ve davalarımıza, başkalarının lütuf ve ilgilerini beklemeksizin, bizzat bizlerin eğilmesi, teşvik ve destek göstermesiyle kabil olacaktır. Yaptığımız bu anket sonuçları, tasnif edilip değerlendirildikten sonra, ayrıca gazetemizde, sizlerin bilgilerine sunulacak ve Derneğin çalışma programı açıklanacaktır. Böylece mesailerinizin değerlendirildiğini, verimsiz kalmadığını müşahade edeceksiniz.

Tekrar ilgi ve çabalarınızla birlikte teşvik ve desteklerinizi bekler teşekkür ve saygılarımızı sunarız,»

«Anket Soruları :

1 — Yaptığımız hizmetle ilgili sorunlarınız nelerdir? (Örneğin İl İdaresi Kanunu, 5917 Sayılı Kanun, personel sayı ve kalitesi v.s.)

2 — Meslekle ilgili problemler nelerdir? (Örneğin kadro sıkışıklığı, yıpranma tazminatı, konut tahsis, nakil yönetmeliği v.s. gibi)

3 — Türk İdareciler Derneğinin üzerinde çalışması gerekli

problemler neler olmalıdır? (Her ne kadar Dernek 1. ve 2. numarada gösterilen problemler üzerinde çalışacaksa da, özellikle Derneğin üzerinde durması gerekli konular da vardır. Örneğin dinlenme kampları, yurt binası, lokal ve misafirhane gibi)

Not :

1 — Cevaplar 1, 2, 3,... gibi sıra numarası altında ve önem derecesine göre yazılacaktır.

2 — Cevaplar kısa ve öz olup gerekirse çözüm yolu belli edilecektir.

3 — Cevaplar ayrı bir kâğıda iki suret şeklinde yazılıp gönderilecektir.

4 — Cevabı gönderenin adı, soyadı, memuriyet unvan ve yeri gösterilecektir.

5 — Kısa cevaplardan ayrı olarak meslekdaşlarımız, daha uzun açıklamalar yapabilir, rapor, belge v.s. ekliyebilirler.

6 — Cevaplar Derneğin Türk İdareciler Derneği - Çelikkâle Sokak Çelikkâle Apt. No. 5/4 Kızılay - Ankara adresine gönderilecektir.

- **Ankara Şehrinin Ana Sorunlarıyla ilgili olarak bir toplantı yapıldı.**

İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan'ın başkanlığında Ankara Şehrinin Ana Sorunlarıyla ilgili bir toplantı yapılmıştır.

İçişleri Bakanlığında yapılan toplantıya, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Osman Meriç, Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakiboğlu, Ankara Valisi Ömer Naci Bozkurt, Ankara Belediye Başkanı Ekrem Barlas, Ankara Emniyet Müdürü İbrahim Ural ile Bakanlık, İl ve Belediye ilgilileri katılmıştır.

Üç buçuk saat devam eden toplantıda bir konuşma yapan İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan, şehrin ana sorunları ile trafik düzeninin kritiğini yaparak; ilgililerden, halkın şikâyetlerine meydan vermiyecek şekilde, eğlence, gezme ve dinlenme yerlerinde, asayiş, sağlık, trafik, gıda ve ücret denetlemelerinin azamî bir ciddiyet ve titizlikle yapılmasını istiyerek, tetkikat ve araştırmalara dayanan çalışmalardan sonra varılan kararlardan rücu etmemek gerek^ğini, trafik düzensizliğini asgariye indirmek için çok gayret göstermek zorunda bulunduklarını, beyan etmiştir.

Bundan sonra şehir trafiği yönünden yapılan hizmetlerle

alınması gerekli tedbirler sayılmıştır.

Bu hususta verilen bilgiye göre, bir takım kavşaklar yeniden tanzim edilmiş ve bazılarına başlanmıştır. Geniş yollarda gidiş ve dönüşleri ayırmak için röfujler yapılmış ve müsait yerlere otoparklar tanzim edilmiştir. Kavşaklarda trafik düzeni bakımından çok önem taşıyan otomatik trafik ışıkları için kumanda bina inşaatına devam edilmektedir. Yeraltı kablolarının üçte ikisi döşenmiş ve dikilmesine başlanan sinyalizasyon direkleri bu yıl içinde ikmal edilecektir.

Yayalar ve vasıtalar için aynı derecede önemi haiz bulunan ışıklı kumanda sistemi yıl sonuna kadar 48 kavşakta gerçekleştirilecektir. Geçit ve yol şeritleri için silinmez boyalar bulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca önemli kavşaklara trafik kuleleri konmuştur. Yayaların geçit yerlerinden geçmelerini temin etmek için kalabalığın kesif olduğu yerlerde demirli kafesler konmuştur. Şehirlerarası terminalin açılması şehir içi sıkışıklığı önlemiştir. Yeni terminale günde ortalama 1000 otobüsün girip çıkması trafik yönünden önemini belirtmeye kâfidir. Yeni Terminalde ve eskisinde sağlık şartları, gıda maddeleri satılan yerlerin kontrolü, asayiş durumu, trafik düzeni ve ücret denetimi ile ilgili tedbirler alınmıştır. An

karadan civarına kalkan otobüs ve minibüslerin daha uygun yerlerde durak yapmalarını temin için çalışmalar yapılmaktadır.

Bundan sonra, Ankara Şehrinin çeşitli meselelerine temas edilerek, halk hizmetinde çalışan şehir içi otobüslerin kalkış, varış ve uğraklarını gösterir levhaların kısa zamanda takılacağı, gıda maddelerini kontrol seklinin yeniden ele alınacağı, polis ve belediye zabıtasının müştereken teşkil edeceği ekiplerin bu hizmeti ifa edeceği, Gençlik Parkının halkı memnun edecek şekilde yeniden tanzim edileceği, belediyenin yayın işlerinde polis radyosundan istifade edeceği, açıklanmıştır.

- **Ankara Valiliği İçişleri Memurları Dayanışma ve Sosyal Yardım Derneği kuruldu.**

Ankara Valiliği Hukuk İşleri, Yazı İşleri, İdare Kurulu, Evrak Kâlemi, Şifre Kâlemi, Plânlama ve Basın, Protokol Bürolarında fiilen çalışan ve maaş alan memurların üye olabileceği «Ankara Valiliği İçişleri Memurları Dayanışma ve Sosyal Yardım Derneği» kurulmuştur.

Yayınlanan tüzüğüne göre, dernek, üyelerine tasarruf imkânları sağlayacak, para ve mal yardımı ile öğle yemekleri ve-

recek, eş ve çocuklarının sağlığı ile ilgili olarak hastahane ve doktorlarca verilmiş bulunan reçete bedellerini karşılayacak, tedavilerini sağlayacaktır. Adli müzaheretli bulunan üyelerine karşılıksız maddî yardım temin edecek olan dernek ayrıca faizsiz bir senelik maaşları tutarında ve bir sene vadeli borç para verecek, başarılı üyelerini bir maaş tutarında başarı ödülü ile mükâfâtlandırarak ve üyelerine mesken kredisi vermek suretiyle mesken sahibi olmalarını sağlayacaktır.

Ankara İl'i İçişleri Memurlarından 9 unun teşebbüsü ile kurulmuş olan dernek amaçlarında da belirttiği gibi üyelerine yararlı bir kuruluştur. Kurucularım tebrik eder başarılı olmalarını dileriz.

• **Belirli Konularda Bütün Emsalleriyle Danıştay Kararları**

Danıştay Yardımcılarından Ahmet Özeren, Erol Dündar, Orhan Dikbaş ve Uzman Akyüz tarafından yayınlanan 456 sayfalık «Belirli Konularda Bütün Emsalleriyle Danıştay Kararları» adlı eser muhteva bulunduğu kararlar bakımından idareyi ve idarecilerimizi yakından ilgilendirmektedir.

İdareyi ilgilendiren bir çok

konularda Danıştay'ın yargısal içtihatlarını belirten bütün kararlar büyük bir titizlikle derlenip kitapta İlmi bir tasnife tabi tutulmuştur.

Eserde 1528 karar bulunmakta olup, bu kararlar İdarî tasarruflardan doğan 55 konuyu kapsamaktadır. Konuların niteliklerine göre de kararların çeşidi ayrıca 98 i aşmaktadır.

Bu itibarla 150 ayrı İdarî tasarrum hakkında Danıştay'ın yargısal içtihatlarını belirten 1528 adet Danıştay kararı İdarî kaza alanında ihtisası olan ilim adamlarının eleştirilerine ve bütün hukukçular ile vatandaşların, özellikle idarecilerin faydalanmasına bu eser sayesinde sunulmaktadır.

Benzer olaylarda Danıştay'ın yargısal içtihadlarını bilmek ve incelemek bakımından her derecede idare amir ve mensuplarının çok yararlanacağı, uygulamalarda isabetli görüşe varmak için faydalanacağı aşikâr olan bu eser her bakımdan tavsiyeye şayan görülmektedir.

50 lira karşılığında, Erol Dündar - Danıştay Yardımcısı - Danıştay Ankara adresinden temin edilmesi mümkün olan kitap hakkında İçişleri Bakanlığınca Valilik ve Merkez birimlerine bir tanıtma ve tavsiye genelgesi gönderilmiştir.

ABONE BEDELİ

Türkiye için yıllıkı	:500 kuruş
Yabancı memleketler için yıllıkı	: 750 kuruş

ABONE BEDELİNİN GÖNDERİLMESİ ŞEKLİ

A — Türkiye'de :

Bulunan yerin Malsandığına tutarı yatırılarak mukabilinde alınacak (çeşitli gelir makbuzu) aynen ve taahhütlü mektupla;

İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü — Ankara
adresine gönderilmelidir.

B — Yabancı memleketlerde :

Abone bedeline, makbuz pulu için 4 kuruş eklendikten sonra hâsıl olan meblâğ, posta veya, banka havalesi olarak yukarıdaki adrese gönderilmelidir.

YAZI İŞLERİ

İdareyi ilgilendiren mevzularda, hazırlanacak etüdler kabul olur.

Gönderilecek yazıların iki nüsha olması ve 25, 25 sahifeyi, geçmemesi, makinada seyrek satırla yazılmış olması ve yarım sahifeyi geçmiyen ayrıca bir de özü bulunması lâzımdır.

Dergiye dercolummayan yazılar iade edilmez.

Yazı işleri için **İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü**'ne müracaat edilmelidir.

Sahibi : İçişleri Bakanlığı

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden İdare Mes'ul Müdürü :**Yiğit KIZILCAN**